Tillhören Riksgälder Cont.

Protocoll,

hållna

hos

Högloflige

Ridderskapet och Adeln,

vid

Urtima Riksdagen i Stockholm

År 1815.

Femte Bandet.

STOCKHOLM, 1815,
hos *Zacharias Haeggström.*

Söndagen den 2 Juli.

Plenum klockan 8 f. m.

Uppå anmälan från RiddarhusUtskottet, att de nödiga præstanda för Introduction vore fullgjord för En af Rikets Herrar, Fält-Marskalken m. m. Herr Grefve Jean Christopher Toll, blef honom, uppå gjord proposition, Introduction, under N:o 127 bland Grefvarne, af Ridderskapet och Adeln beviljad.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet, hållet i Höglofl. Ridderskapets och Adelns Plenum den 22 Juni 1815.

S. D. Föredrogs till slutligt afgörande LagUtskottets den 11 April afgifne, och den 5 Maj af Höglofl. Ridderskapet och Adeln återforvisade Memorial om yrkad skärpning i straffet för tjufvar; samt om fångforslingen; äfvensom samma Utskotts Memorial af den 2 Juni, angående samma ämne; och blefvo desamma af Ridderskapet och Adeln bifallne med det tillägg, att i stället för bibehållandet af nu varande indelning af vissa hemman till Fångföring, dessa hemman måtte upphöra att i detta afseende hafva något särskildt åliggande, men deremot komma att lika

med alla andra deltaga uti den allmänna skjutsnings-skyldigheten; samt att till vinning i tid och vägens korthet, samt en ökad säkerhet derigenom, att fången vid sina hviloställeu vore under ögonen af ett större antal personer, fångarne måtte komma att föras med kronskjuts, forslingen på sådan grund komma att betalas, samt ombytena vid hvarje Gästgifvaregård äga rum: och skulle de öfriga Respective Stånden vänligen inbjudas, att med Ridderskapet och Adeln sig häruti förena. Ut Supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af LagUtskottets den 19 Juni på bordet lagde Memorial af den 26 Maj, innefattande svar på de anmärkningar, som vid Utskottets Betänkande rörande intagande i Prestbevis af sakfällda Personers förbrytelser, blef detsamma, såsom föranledande till nya och mera positiva författningars vidtagande i detta ämne, af Ridderskapet och Adeln afslaget. Ut Supra.

Justerades följande underdåniga Skrifvelser till Kongl. Maj:ts.

1:o om anslag af allmänna medel till understöd för Carlskrona Stads Fattigvårds- och Arbetshus-inrättning.

2:o om lindring uti Bevillningen för Uddevalla Stad.

3:o om bevis till bestyrkande af sjukdoms förfall.

4:o om pröfning af frågor om arbetstvång för Gäldenärer.

5:o om befrielse från erläggande af lösen i mål, som röra fattigvården.

6:o om skyldigheten att underhålla Varggropar och Varggårdar.

7:o om Ädelforss Guldverk.

8:o om Slottsbyggnaderna på Kungsöhr.

9:o om upphäfvande af 1723 och 1734 årens Resolutioner angående bord- och lösningsrätt för Rusthållare.

10:o om inskränkning af executiva Privilegier.

11:o om lösen för KämnärsRätternas Expeditioner.

12:o om SjöLagens öfverseende och granskning.

13:o om KronoTionde-Spannmålens levererande för Allmänna Barnhusinrättningen i Stockholm.

14:o om Rev isions sökande.

15:o om præscriptionstid för redovisning af krigskostnads-medlen.

16:o om en afskrifning på Riksgälds Contoirets hos StatsVerket ägande fordran för meddelte förskott till 1810 års hamnstängningskostnader.

17:o om löne-ersättning till vissa Tjenstemän i Norrbottens Län.

18:o om hvad som bör iakttagas vid besvärs anförande i brottmål.

19:o om lösen vid Lagfarter och Stämningar m. m. samt om Vadepenningar.

20:o om utvidgad handels- och seglationsfrihet för invånarne i Skåne och Blekinge.

Herr Silverstolpe, Gustaf Abraham:

I anledning af den sist upplästa Expeditionen, utbeder jag mig få göra en erinran, som, efter öfverenskommelse inom ExpeditionsUtskottet, äfven i de andra Stånden lärer blifva vid justeringen anmäld. Expeditionen är otvifvelaktigt uppsatt efter det Utskotts Betänkande, som af Stånden blifvit bifallet. I præmisserna är anfördt, att seglationsfrihet borde lemnas åt invånarne i Blekingen att föra sina Trävaror till Skåne, och för Skåningarne att föra sin Spannmål till Blekingen, hvarest behof kan inträffa. Detta yrkande förklaras af Utskottet bifallet, men i conclusionen tillstyrkes endast Seglationsfriheten för Blekingeboerna, att till Skåne få föra sina trävaror. ExpeditionsUtskottet var väl öfvertygadt, att detta händt genom någon urak låtenhet; men det ansåg sig icke tillständigt, att insätta i Expeditionen annat än hvad som stricte var beslutet. Jag tager mig

derföre den friheten att utbedja mig Eders Exellences, Herr Grefvens och LandtMarskalkens proposition, att Seglationsfriheten måtte, genom Ridderskapets och Adelns beslut, äfven utvidgas till Spannmålsexporten ifrån Skåne: hvilket beslut, när det de öfriga Stånden communiceras, lätt lärer vinna deras bifall, och sedan kan af ExpeditionsUtskottet i den underdåniga Skrifvelsen införas.

Uppå gjord proposition blef det föreslagna tillägget bifallet.

Anmältes och infördes en Deputation från det Hedervärda Bondeståndet, anförd af Riksdagsmannen Wessing, som medförde och uppläste ett ProtocollsUtdrag af denna dag, innefattande Ståndets bifall till StatsUtskottets betänkande af den 26 Juni, angående tillökning från den 1 Januari nästkommande år i Hans Majt:s Konungens och de öfriga Kongl. Personernas årliga HofStats Summor i så måtto, att den föreslagne tillökningen skulle taga sin början från den 1 Januari detta år, och för Hennes Kongl. Höghet Prinsessan fortfara, till dess hon återvunnit sina fordna inkomster för Stiftet Quedlinburg.

Deputationen afträdde.

Herr Silverstolpe, Gustaf Abraham:

I ett, för några dagar sedan hållet Plenum förekom till justering en Expedition, rörande lösen för ProtocollsUtdrag i nedlagde och förfallne mål, samt rörande Boupptecknings uppvisande, då dervid anmärkning gjordes af Herr Stråle om ett nödigt tillägg, hvarigenom Riksens Ständers begäran hos Kongl. Maj:t blefve mera bestämd och svarande emot ändamålet. Ifrån de andra Stånden har derom ännu icke något svar inkommit, och Expeditionen hvilar. Detta torde komma deraf, att Stånden väl genom ProtocollsUtdrag fått underrättelse om Ridderskapets och Adelns anmärkning, men ej så fullständig som den af Herr *Stråle* gjordes. Jag får derföre föreslå, att Herr *Stråles* anmärkning måtte med de öfriga Stånden blifva communicerad, under inbjudning, att de med Ridderskapet och Adeln måtte förena sig, och tillägget sedan i Expeditionen införas.

Uppå gjord proposition blef Herr *Silverstolpes* förslag bifallet.

Grefve Mörner, Carl Stellan, tillkännagaf, att BevillningsUtskottet i dag skulle till Riksens Ständer öfverlemna sitt förslag till Bevillningens grunder och fördelning; samt derjemte, att Utskottet ansett nödigt

att låta till trycket befordra sitt betänkande deröfver, i den förhoppning, att Riksens Ständer skulle med välbehag anse, att det kommer till allmänhetens kunskap, samt täckas bifalla, att kostnaderna finge af Riksdags utgifts-medlen bestridas.

Bifölls.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken anmälte Hennes Maj:ts Drottningens Nådiga åstundan, att följande redogörelse, för vården och handhafvandet af Institutet för Blinda och Döfstumma, måtte varda för Ridderskapet och Adeln upläst.

Utdrag ur de af Hennes Maj:t. Drottningen tillförordnade Herrar Revisorers i underdånighet den 7 sistlidne Maj aflemnade Berättelse rörande Institutets för Blinda och Döfstumma vård och handhafvande under år 1814.

Stormägtigsta Allernådigsta Drottning!

På Eders Kongl. Maj:ts. Nådiga befallning sammanträdde undertecknade tillför-

ordnade Revisorer den 7 sistlidne uti Öfra Manilla på Kongl. Djurgården och dervarande Institut för Döfstumme, att taga kännedom om denna Inrättnings tillstånd samt granska dess räkenskaper för år 1814, öfver hvilka omständigheter vi i djupaste underdånighet få afgifva följande berättelse:

Vid vår ankomst till förstnämnde ställe framlemnade Protocoll-Secreteraren och Riddaren P. A. Borg, såsom föreståndare för Institutet, Verkets Räkenskaper, hvilka, så vidt tiden medgaf, blefvo af oss reviderade. Hufvudboken jemfördes på flera ställen med Journalen och verificationerna, med hvilka den befanns fullkomligt öfverensstämmande. Till Ziffran var den alldeles riktig.

Af ofvanberörde Räkenskaper inhämtades, att Elevernas antal på Stat utgör 13 samt på extra Stat äfven lika många, eller tillsammans 26, bland hvilka 19 äro af mankön och 7 af qvinkön.

De utöfver Staten vid Institutet befintliga Elever underhållas med frivilliga gåfvor från Höga, Ädla och Välgörande menniskor.

Alla dessa Elever, tillika med Föreståndarskan, 1 Lärarinna för qvinkönet samt 4 tjenstehjon, sammanräknade till 32 per-

soner, hafva under det förflutna året blifvit med föda underhållne för R:d. 2598: 34 2.

Denna summa, delad på förberörde personal, gör vid pass 81 R:d. 10 sk. 1 r:st. för hvarje individ på år och 10 sk. 8 r:st. på dag räknadt. Och ehuru härutinnan icke äro upptagne de 100 Lisp. Rågmjöl och 20 Lisp. Hvetemjöl, dem Bagaren och Ryttmästaren vid Stockholms BorgerskapsCavalleri Lund, såsom en årlig gåfva på förlidet år, första gången till Institutet förärat, ej heller den tunna Salt, hvilken af Kamereraren Spak blifvit skänkt, täcktes dock Eders Kongl. Maj:t. nådigst inhämta, att den nogaste hushållning blifvit iakttagen. Härvid böre vi likväl, sanningen likmätigt, inför Eders Kongl. Maj:t. i underdånighet betyga, att denna sparsamhet icke blifvit verkställd på bekostnad

Transpt. 2598: 34 2.

Transpt. 2598: 34 2.

af Elevernas hälsa eller vältrefnad, emedan alldeles omisskänliga bevis på motsatsen företedde sig uti dessas ljusa och glada ansigten.

Beträffande Elevernas beklädnadspersedlar, så voro de samteliga, i alla afseenden, af en särdeles god beskaffenhet, samt inom Institutet af dem sjelfva sydde och förfärdigade. Den enkla och okonstlade formen, jemlikheten uti Lärarnes ocb Elevernas drägt, gaf åskådaren en desto behagligare anblick, som den fullkomligaste snygghet dermed var förenad. Elevernas beklädnads-Conto var upptaget för året till en summa af: R:d 649: 6. 4.

Hvilken, fördelad mellan 26 personer, gör för hvarje särskilt nära 25 R:d.

Af Räkenskaperna visar sig vidare, att det upp-

Transpt. 3247: 40 6

Transpt. 3247: 40 6.

gjorde och afslutade Aflönings-Conto för Föreståndaren och Lärarne med flera, enligt fastställd Stat, under ifrågavarande Revisions år, bestiger sig till 1654: 16.

Hushyran för Manilla ifrån den 1 Januari 1814 till den 31 December samma år, hvilken Lägenhet vid början af det nu innevarande för Institutets räkning och af dess egna medel blifvit inköpt, har uppgått till 500:

Och för andra Lärarnes rum till 50:

Föda och skoning för en verkhäst 152: 4.

Inköp af ved och ljus åtboningsrummen och köket samt bränkol till sistnämnde och Smedjan har erfodrats 377: 44.

Till Verkstädernas behof, till inventarie-persedlars

Transpt. 5982: 8 6.

Transpt.	5982: 8 6.
inköp och reparation, till skrifmaterialier och diverse utgifter har åtgått	231: 20 2.
Härtill kommer slutligen balancen vid 1814 års början, hvilken till ProtocollsSecreteraren och Riddaren Borg blifvit betald med	338: 43 3.
Och alltså har, för Institutets tillbörliga underhåll och behof, åtgått förlidet år, en sammanräknad	
Summa	6552: 23 11.

För bestridandet af alla ofvanupptagna kostnader hafva influtit till Institutets förmon, uti ordinarie medel	4653: 16
Och extraordinarie dito	1819: 16
Hvarvid kommer att beräknas balancen vid förlidet års slut	79: 39 11.
Hvilka poster tillsammanstagne framvisa ett lika belopp med årets totala omkostnader till en	
Summa	6552: 23 11.

Till de donerade räntegifvande Capitaler, hvilka uti föregående Revisorers berättelse blifvit intagne, utgörande tillhopa 12,000 R:r, har på förlidet år än ytterligare tillkommit, från framlidne Grosshandlaren A. Björnberg 3333 R:r och 16 sk., från Grefvinnan Douglas Testamenterade 2000 R:r; af Friherre Adelsvärd skänkte 333 R:r och af Kyrkoherden Doctor Wallin likaledes 100 R:r.

Vi böra för öfrigt icke underlåta, att härstädes göra Eders Kongliga Maj:t, såsom Inrättningens Höga Beskyddarinna, uppmärksam på de gladare utsigterna öfver Verkets tillstånd, hvilka för framtiden tyckas visa sig, då, oaktadt snarare ökade än minskade priser, 1814 års underhållskostnader likväl understigit dem för år 1813 med 875 R:r 9 sk. 8 r:st., ehuru hyran för öfra Manilla först med detta år kommit att upphöra.

Något egentligt Capital-Conto öfver Institutets Cassa är ännu icke upprättad, och Reverserna på de skedda utlåningar, jemte säkerheten, kunde icke vid detta tillfälle af oss granskas eller pröfvas, emedan dessa handlingar uti Bancohuset och en särskilt jernkista under trenne lås skola vara förvarade.

Sedan Räkenskaperna, tillhörande Institutet, sålunda blifvit granskade, förfogade vi oss till Verkstäderna, att dem besigtiga, hvilka alla hade tillräckliga och goda Instrumenter, och hvarest flere af Lärlingarnes arbeten oss visades, utmärkande dessas vackra och berömliga framsteg.

Efter att på det nogaste hafva genomgått och granskat allt detta äfvensom Modellkammaren, begåfvo vi oss till Samlingsrummet, der Eleverne voro allmänt tillstädes, och hvarest de af mankönet först gjorde några smärre militäriska öfningar och rörelser efter trumma och tecken, samt sedan något af Fäktarekonsten, Gymnastiken och Danskonsten.

Så väl uti alla rummen som uti verkstäderna, der Eleverne undervisas, äta och hvila, företedde sig en utmärkt ordning och snygghet. Deras bäddar voro af tagel, och sängkläderna i öfrigt ganska goda och försvarliga.

Då vi på detta sätt noga hade undersökt Elevernas physiska och mechaniska bildning, förekommo de mera lyckligt begåfvade, hvilka först framlemnade några Landskapsstycken och Figurteckningar, som de troget copierat af sina originaler, sedan en Profilritning uti Mechaniken, gjord efter en

ter en på stället varande svarfstol i mindre scala. Sist och då de skulle göra redo för sin intellectuella undervisning, framställdes några frågor utur Grammatiken, dem de, särdeles en ung Råfelt, skrifteligen gjorde redo före, och sedan några enkla och allmänna framställningar utur Astronomien och Geographien, hvilka han med en särdeles spänd uppmärksamhet och liflighet på taflan besvarade. Ehuru denne saknade hörselns organer, hade han likväl lärt sig att med ljudet och tungan uttrycka flera ord, så att de äfven af en ovan kunde förstås.

I allmänhet hafva Eleverne en läslig och vacker stil. Läraren dicterade genom teckning för en af dem i vår närvaro, hvilken ganska rätt uppsatte hans tanka på taflan.

Sedan denna examen var slutad, togo vi en allmän öfversigt öfver de till stället hörande byggnader, hvilka, ehuru mycket tillökte och förbättrade, emot hvad de förut varit, likväl ännu tarfva ansenliga arbeten och kostnader.

Vi utbedje oss underdånigast, att i Eders Maj:ts Nåd få innesluta Föreståndaren, Protocolls-Secreteraren och Riddaren Borg,

Ridd. o. Ad. Prot. 3. 4.

som med en Faders godhet och en upplyst Lärares klokhet, hvartill vi nu varit ögonvittnen, handledt af naturen vanlottade menniskor, hvilka åt hans vård och undervisning blifvit anförtrodde.

På lika sätt våge vi äfven i underdånighet anmäla Fröken Bergman, som med oförtruten flit och omtanka vårdat hushållningens besvärliga yrken; Lieutnanten C. Modéer, hvilken delat sig imellan tillsynen vid den intellectuella undervisningen och technologiska detaillen; Assessor Lundgren, som vårdat Inrättningens juridiska angelägenheter; Commissarien P. I. Åhman, som haft Verkets räkenskaper och deras afslutande om händer och dervid nedlagt mycken möda; Öfver-Fältläkaren, Professor Ekman, som åt Verket egnat sin erfarenhet och sina kunskaper medelst en god Läkarevård, och Apothekarne Camin, Köster och Sprinchorn, hvilka fournerat fria medicamenter åt Institutet.

Gud, som hörer och känner äfven de döfstummas dolda suckar, gifve sitt närmaste beskydd åt alla dem, hvika oegennyttigt vårda och understödja dessas och den lidande menskligheten sak!

Med djup undersåtlig vördnad framhärde,
Storinägtigsta, Allernådigsta DROTTNING,

Eders Kongl. Maj:ts

Aller-underdånigste och Troplig-
tigste Tjenare och Undersåter

GUSTAF TROLLE BONDE. LUDVIG MÖRNER.
JAN LAMBERG. JON JONSSON.

Lades till Handlingarna.

Upplästes ett Memorial af den 30 Juni från ConstitutionsUtskottet, med anmälan, att Utskottet genomläst och granskat JustitiæOmbudsmannens Diarier ifrån slutet af 1812 års Riksdag, till och med den 31 Maj, samt deraf med tillfredsställelse funnit, det han med utmärkt nit och värdighet sitt Embete utöfvat, hvarjemte Utskottet anmäler, att detsamma genom denna granskning vunnit nya öfvertygande bevis på den verkliga, fastänkanske ofta för mängden omärkbara nytta, detta Embete medförer.

Hvad ConstitutionsUtskottet sålunda anmält, blef af Ridderskapet och Adeln, up-

på gjord proposition af Herr LandtMarskalken, till alla delar godkändt.

Upplästes ConstitutionsUtskottets denna dag inkomna Memorial, innefattande en summarisk öfversigt öfver de beslut, Riksens Ständer fattat öfver de denna Riksdag beslutna ändringar i Grundlagarna, vid hvilket Memorial var bifogad redactionen af alla de förslag, som af samteliga Riks-Stånden blifvit antagne, och hvilken redaction nu till justering upplästes.

Derefter yttrade sig Friherre *Cederström, Jacob:*

Genom den nu upplästa protest mot ConstitutionsUtskottets beslut har Höglofliga Ridderskapet och Adeln hört min öfvertygelse i ämnet. Jag får nu tillägga, att Utskottet har enligt min tanka gått utom gränsen för sin befattning: det tillhörde endast Utskottet, att utan den ringaste förändring uppfatta de förslag till ändring i Grundlagarna, hvaröfver Rikets fyra Stånd stannat i enstämmiga beslut; icke dess mindre är förhållandet nu helt olika; Ridderskapet och Adeln, Vällofliga Borgare- och Hedervärda Bonde-Stånden hafva antagit förslaget till ändring i 28:de §. Regeringsformen; PrestStåndet deremot har endast antagit sednare momentet, rörande Språk- och Exercitiemästare och afslagit det förra om utländska Lärda, och då det sednare förslaget, åtskildt från det förra, icke var Svenska, ansåg Utskottet sig böra utesluta ordet *likaledes*, hvarmed sednare momentet i förslaget till ändring började, hvilket ord likaledes refererade sig på ordet utländska i föregående moment, och införde i dess ställe orden *utländska män till* efter ordet antaga i sednare momentet, hvilket af Utskottet ansågs vara bifallet, efter tre Stånd antagit bägge momenten och det fjerde ensamt detta; men då 56 §. RegeringsFormen, sådan den vid denna Riksdag af Konung och Ständer blifvit antagen, uttryckeligen förbjuder all förändring af ett slutberedt förslag till ändring i Grundlag, och då uteslutande af ett ord och införande af andra oemotsägeligen innebär förändring, så måste ett sådant förfarande vara olagligt. Jag protesterar derföre nu å nyo emot bifall dertill, och får, i fall pluraliteten icke skulle finna saken förtjena afseende, begära votering.

Friherre Cederström, Rudolph, utbad sig få erinra, att Utskottets redaction af den i fråga varande delen af 28:de §. RegeringsFormen, icke innebure den ringaste förändring af saken, utan blott det enda möjliga sätt att på rigtig Svenska uttrycka, hvad

alla fyra RiksStånden verkeligen och enstämmigt beslutit om Språk- och Exercitie-Mästare samt Konstidkare, särskildt tagne från utländska Lärda, hvilka sednares antagande vid Läroverken PrestStåndet hade afslagit. Friherre Cederström anhöll i anledning häraf om proposition till godkännande af ConstitutionsUtskottets upplästa redactionsförslag till denna §. i hela dess vidd.

Undertecknad, *Silverstolpe, Axel Gabriel:* Höglofliga Ridderskapet och Adeln har inhämtat Friherre Jacob Cederströms tanka öfver detta ämne. Nästan alla ConstitutionsUtskottets Ledamöter och deribland äfven jag, voro af en alldeles motsatt, i enlighet med hvilken redactionen blifvit forfattad. Jag anser för ingen del gifvet, att denna tanke, på denna grund, är riktig: en ganska stor pluralitets mening kan möjligtvis rätt så väl vara ogrundad som en individues. Pluralitetens och mitt skäl för den föreslagna redactionen är, att vi ej kunnat anse begreppet om ett förslag ovilkorligen bero af en paragraphs nummer, ej heller af en större eller mindre omfattning i redactionen, ej heller af tiden, då det blifvit framställdt, vid en Riksdag eller vid en annan. Vi hafve tvärtom trott, att om tvänne af hvarandra oberoende ideer voro framställda inom en och samma paragraph, inom samma grammatikaliska mening och på samma tid, utgjorde de lika fullt, genom detta oberoende, tvänne särskildta förslag, hvaraf det ena kunde förkastas och det andra icke desto mindre lagligen godkännas, såsom ock händelsen med de nu i fråga ställde varit. Under denna förutsättning, har Utskottet ansett såsom sin ovilkorliga pligt att ur redactionen utesluta det af PrestStåndet förkastade förslaget om utländska Lärda, men deruti införa det dermed genom ordet *likaledes* förbundna förslaget om utländska Språk- och Exercitie-Mästare samt Konstidkare, hvilket samtliga Rikstånden antagit, men under noggrant iakttagande af dess blotta sammanfattande till blott rimlig mening: och detta förmodar jag vara af Utskottet verkställdt. Det är mig personligen ganska okärt, att vara i opposition med Friherre Jacob Cederström, när fråga är om ingenting mindre än Constitutionens helgd; men åtmindstone förefaller det mig, att jag måtte hafva det allmänna begreppet på min sida.

Friherre Cederström, Jacob: Jag får i anledning af hvad utaf Herr Kammarherren Silverstolpe och Amiral Cederström blifvit yttradt, förklara, att jag aldrig bestridt, det ju flera ideer funnos i det förslag till ändring i 28:de §. RegeringsFormen, hvarom nu frågan är; men, då af de

tre Ståndens beslut och antagande af bägge ideerna efter min tanka aldrig kan dragas den slutföljd, att de bifallit sednare ideen ensamt utan afseende derpå, att åtskildt från den förra, den sednare icke utan den förändring i redaction, som af Utskottet blifvit föreslagen, uttrycker någon bestämd tanka; och då all förändring, af hvad natur eller beskaffenhet som helst, är otillåtlig, så lärer den föreslagna icke kunna medgifvas. Till svar på hvad Amiral Cederström yttrat, får jag nämna, att de fyra Stånden, långt ifrån att hafva enstämmigt beslutat öfver förslaget till ändring i paragraphen, hafva stannat i olika beslut. PrestStåndets är så mycket mera oantagligt för de öfriga Stånden, som förslaget, sådant det af Ståndet blifvit antaget, icke en gång, enligt hvad redan anfördt är, på Svenska uttrycker någon mening. De öfriga tre Stånden deremot hafva bifallit ett förslag till ändring, som är ganska tydligt och väl uttryckt. Om i en annan fråga tre Stånd biföllo ett förslag till ändring i Grundlag i hela dess vidd och det fjerde ur förslaget uteslöte ett eller flera ord och antoge det öfriga, kunde man väl anse de öfriga tre Stånden hafva bifallit den sålunda bestämda återstoden?

Vore det ej en förändring i förslaget och således olagligt? Men äfven utan af-

seende på lagligheten, kunde icke derigenom ett Stånd påtruga de öfriga de mest orimliga beslut? Jag får sluta med att förnya min begäran om votering, i fall förändringen icke dessförutan af pluraliteten afslås.

Friherre Boye, Ludvig: Constitutionsfrågor äga i deras natur, att aldrig vara likgiltiga. För min del har jag icke tillförlitligt hos mig afgjort, hvilkendera meningen af de båda framställda är den rätta; och då här en af ConstitutionsUtskottets Ledamöter protesterat emot den mening, som blifvit af Utskottets pluralitet föreslagen, och det på den grund, att samma mening skall leda till en olaglighet, så tror jag mig böra ödmjukast hemställa, om icke till mera tid för allmänna omdömet att i denna fråga stadga sig, den samma kunde få hvila på bordet till nästa Plenum.

Friherre Cederström, Rudolph, upprepade å nyo sin förut yttrade mening, och anhöll om proposition till redactionens fullständiga godkännande.

Herr Grefven och LandtMarskalken: Godkänner Höglofliga Ridderskapet och Adeln den af ConstitutionsUtskottet aflemnade Redaction af de antagna Grundlagsförslagen?

Ropades *Ja*, blandadt med några *Nej*.

Herr LandtMarskalken: Kanske åstundar Ridderskapet och Adeln, att Redactionen må hvila på bordet?

Ropades *Nej*.

Herr Cederschjöld, Pehr Gustaf: Höglofliga Ridderskapet och Adeln har, tillika med 2 af MedStånden, bifallit den föreslagna tilläggningen i hela dess vidd. Men, då det fjerde Ståndet antagit blott en del deraf, med förkastande af allt det öfriga; så har det naturligtvis yttrat en mening, i visst afseende stridig med de öfriga Ståndens och derigenom gjort all förändring af i fråga varande paragraph omöjlig. Hade *blott* sednare delen af de föreslagna tilläggen, nemligen, som är Språk- och Exercitiemästare, i alla Stånden blifvit bifallen; så hade den vid Redactionen nu gjorda förändring kunnat anses såsom oskyldig eller till och med nödvändig. Men saken förhåller sig här helt annorlunda. Då tre Stånd bifallit paragraphen helt och hållet, så synes ej den af det Högvördiga PrestStåndet beslutade stympningen kunna anses som uttrycket af samteliga Ståndens gemensamma villja. —Fastän man bifallit *det hela*, är det ej sagdt, att man vill åtnöjas *blott med en del*. -- Dessutom skulle i annat fall ett enda Stånds fattade beslut komma att gälla mer än de öfriga 3 Ståndens samfälldt. Jag för min del anser således, att den upplästa Redactionen af 28 §. bör ogillas, och RegeringsFormen i denna del förblifva oförändrad.

Herr Silverstolpe, Gustaf Abraham: I anledning af hvad Herr Cederschjöld nu behagat anföra, får jag den äran anmärka, att fråga härvid icke kan uppstå om någon beräkning af tre Stånds röst. Vid alla beslut om Grundlagsförändringar äger hvart Stånd sitt Veto, och hvad af ett Stånd blifvit afslaget, kan ej i någon redaction upptagas. Men ett sådant afslag kan icke sträcka sig längre än till hvar sak för sig. Det torde derföre i afseende på hufvudsaken tillåtas mig att erinra, att vid Grundlagsförslagens afgörande, så väl hos Ridderskapet och Adeln, som i de andra Stånden, öfverläggningarna fördes och propositionerna gjordes, ej summariskt öfver hvar paragraph, utan öfver hvart särskildt i §. föreslaget stadgande. Det är således logiskt klart, att stadgandet om tillåtelsen att befordra utländska Lärda till Lärare-sysslor är ett helt annat än det om en dylik tillåtelse för utländska Exercitiemästare och Konstnärer, och att det naturligen kunnat hända, såsom verkligen nu skett, att det förra af ett Stånd blifvit afslaget och det sednare af

fyra bifallet. Följden var den, att i redactionen det första måste anses afslaget och uteslutas, det sednare antaget och införas. Men när det gemensamma ordet utländske män stod i den uteslutna meningen, måste det, för att gifva ett innehåll åt den qvarstående, till hvilken det hörde, nedflyttas. ConstitutionsUtskottet kunde ej föreställa sig, att Riksens Ständer skulle hafva bifallit blotta orden, utan säkert det Logiska begreppet. Jag medger, att ConstitutionsUtskottet vid detta tillfälle, likasom ExpeditionsUtskottet, blott föreställer Riksens Ständers Skrifmachine, men aldrig kan jag öfvertyga mig, att denna machine får vara så blott mechanisk, att den i Redactionen af Lagar och Riksens Ständers skrifvelser kunde hafva lof att med vett och vilja skrifva omening.

Friherre Cederström, Jacob: Jag har ingenting emot att Redactionen ej må innefatta omening, utan anser tvärtom, att den bör vara författad på det bästa möjliga språk. Men såsom rättelse här måst göras, involverar densamma en nyhet, som icke blifvit af PrestStåndet besluten, emedan detsamma antagit det sednare förslaget utan att tillika föreslå ditflyttningen af orden *utländska män*, och det är emot denna nyhet jag protesterat.

Herr Cederschjöld: Då, enligt hvad en värd Ledamot behagat erinra, *Ett* Stånds nekande är i Grundlagsfrågor tillräckligt att hindra antagandet af det beslut, som de 3 öfriga Stånden kunnat fatta, så synes 3 Stånds stridiga mening med det 4:des så mycket snarare göra antagandet af detta enda Ståndets enskilta mening omöjligt.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken gjorde å nyo proposition till godkännande af Redactionen.

Ropades *Ja* och *Nej*, hvarjemte af *Friherre Jacob Cederström* begärdes Votering öfver Redactionen af 28 §. Regeringsformen, i hvad förslaget om utländska Språk- och Exercitie-Mästare samt Konst-idkare rörde.

Derefter proponerade *Herr Grefven och LandtMarskalken* godkännande af Redactionen i allmanhet, med undantag för berörde förslag i 28 §. RegeringsFormen.

Ropades *Ja*; hvarefter följande voteringsproposition uppsattes och justerades:

Bifaller Ridderskapet och Adeln den af ConstitutionsUtskottet föreslagna Redactionen af 28 §. i RegeringsFormen:

Den det vill, skrifver *Ja*;

Den det ej vill, skrifver *Nej*;

Vinner *Nej*, kommer 28 §. Regerings Formen att förblifva oförändrad.

Voteringen började klockan $\frac{3}{4}$ till 11, och slutades klockan 1, då rösterna befunnos hafva utfallit som följer:

Ja - - - - - - - - - - - -	57:
Nej - - - - - - - - - - - -	112:

I anledning hvaraf *Herr Grefven och LandtMarskalken* förklarade Ridderskapet och Adeln hafva beslutit, att 28 §. RegeringsFormen skulle, i hvad ofvanberörde förslag anginge, blifva vid sin förra lydelse oförändrad.

Genast före Voteringen hade följande 4 ProtocollsUtdrag blifvit justerade:

Utdrag af Protocollet, hållet i Höglofl. Ridderskapets och Adelns Plenum den 2 Juli 1815.

S. D. Föredrogs ett ifrån Constitutions-Utskottet ingifvet Memorial rörande Utskottets förrättade granskning af Riksens Ständers JustitiæOmbudsmans sedan sista Riksdag förda diarier. Ridderskapet och Adeln inhämtade deraf med tillfredsställelse, så väl Utskottets utlåtande öfver bemälte Embetsmans förvaltning af detta vigtiga Kall, som dess anmälan rörande Embetets vigt och nytta, och beslöt till alla delar godkänna hvad ConstitutionsUtskottet sålunda anmält. Ut Supra.

S. D. Vid justeringen af Expeditions-Utskottets förslag till underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t., angående utvidgad handels- och seglationsfrihet för invånarne i Skåne och Blekinge, anmärktes, att ehuru denna skrifvelse vore enlig med Riksens Ständers beslut, syntes den dock ofullständig i det afseende, att ehuru i præmisserna varit yrkadt, att denna seglationsfrihet skulle sträcka sig både till Trävarors utförande ifrån Blekinge till Skåne, och Spannmåls från Skåne till Blekingen, sjelfva beslutet blott innefattade det första förslaget. Ridderskapet och Adeln, som fann billigheten fordra antagandet af det sednare tillägget, gaf dertill sitt bifall, och beslöt att inbjuda de öfriga respectiva Stånden, att deri instämma, hvarefter ExpeditionsUtskottet skulle anmodas, att detsamma i den underdåniga skrifvelsen införa. Ut Supra.

S. D. I anledning af en för några Plenidagar sedan, vid justeringen af Riksens Ständers underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande Lösen för ProtocollsUtdrag i nedlagda och förfallna mål, samt rörande Bouppteckningars uppvisande, gjorda anmärkning, i följe hvaraf Ridderskapet och Adeln ej kunnat godkänna expeditionen, beslöt Ridderskapet och Adeln att samma anmärkning med de öfriga respectiva Stånden communicera, under vänlig inbjudning, att de till det deri föreslagna tillägg måtte lemna sitt bifall, och ExpeditionsUtskottet derefter anmodas att detsamma i Expeditionen införa. Ut Supra.

S. D. Beslöts, att BevillningsUtskottets betänkande rörande grunderna för fördelningen af Bevillningen skulle till trycket befordras, för att i RiksStånden utdelas, och kostnaden dertill af Riksdagskostnadsmedlen bestridas: i hvilket beslut de öfriga respectiva Stånden skulle vänligen inbjudas att instämma. Ut Supra.

Anmältes och emottogs på öfligt sätt Konungens *Hofcanzler, Herr Friherre af Wetterstedt*, som å Hans Maj:ts vägnar till Ridderskapet och Adeln öfverlemnade en Propo-

Proposition, rörande ett tillägg i allmänna Lagens stadgande i 9 Cap. 6 §. HandelsBalken, hvarefter Herr HofCanzleren utbeledsagades.

Företogs till afgörande StatsUtskottets den 28 Juni på bordet lagde Betänkande, angående tillökning i de Kongliga och Furstliga Hofvens StatsSummor, att ifrån nästa års början beräknas.

Herr Tham, Pehr: Jag anhåller få göra en liten anmärkning, utan begäran om återremiss; tvärtom hemställer jag om bifall. När för några dagar fråga förevar om Löneförhöjning för Landshöfdingen i Christianstad, hörde jag att StatsUtskottet tillstyrkt dess beräknande från detta års början. Jag vet icke, hvarföre ej likaså skett nu med förhöjningen af Kongl. Maj:ts StatsSumma. Förmodligen är det blott en missskrifning, och jag anhåller om proposition till förändring härutaf.

Friherre Cederström, Jacob: StatsUtskottets Ordförande har på Riksens Ständers anmodan underrättat sig om de Höga Kongl. Personernas behof. Det är således sannolikt, att StatsUtskottet haft behöriga uppgifter till ledning för sitt till-

styrkande. Det Hedervärda BondeStåndet har, som vi i dag hört, till detta tillstyrkande gjort den tilläggning, att förhöjningen borde taga sin början med ingången af innevarande år. Sådant är icke något beslut, som kunde äga kraft; det är emot de i Grundlagen föreskrifna former, så snart Betänkandet ej varit återförvisadt och återkommit, i hvilket fall antagandet kan ske med tillsatser och förändringar. För öfrigt tror jag för min del, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln kan utan svårighet bifalla Betänkandet.

Hans Excellence Herr Grefven och *LandtMarskalken* gjorde proposition till antagande af Betänkandet, hvilken med *Ja* besvarades

---

Likaledes föredrogs å nyo och bifölls StatsUtskottets samma dag på bordet lagde Memorial, om StatsSumma för Hans Kongl. Höghet ArfPrinsen Oscar, i händelse Hans Kongl. Höghet skulle innan nästa Riksdag sig förmäla.

Herr af Uhr, *Carl David*, hade inlemnat ett så lydande yttrande, som upplästes.

Då Herr Baron och Stats-Secreteraren *Wirsén* uti dess i sista Plenum afgifna anmärkningar emot Ordförandens i Särskildta Utskottet Herr Grefve *Schwerin* enskildta, äfvensom emot Utskottets under den 17 Juni meddeldta Betänkande, angående den öfverklagade förlägenheten i Allmänna Rörelsen, och om medlen till dess afhjelpande, jemte förslag till inskränkning af främmanVarors införsel och förbrukning, fästat Höglofl. Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet vid de samma Betänkande åtföljande Tabeller, anhåller jag att dervid få lemna följande upplysning.

Herr Baron och Stats-Secreteraren yttrar:

"Till ett bevis, huru lätt Tabeller kunna "förvilla, må jag hänvisa till Tab. XV, "yttrandet bilagd.

"Af rubriken på denna Tabell skulle "man snart nog sluta, att den innehåller "uppgift på hvad Götheborg importerat och "exporterat åren 1813 och 1814; men quan"titeterne af exporterna öfvertyga snart om "motsatsen. Utan att påstå, det Tabellen är "origtig, ty jag känner ej, om icke der"med tilläfventyrs kan förstås exporten af "fortullade varor, ehuru detta ej öfverens"stämmer med de uppgifter, jag varit i till"fälle att erhålla, må man åtmindstone våga "säga, att den är otydlig.

"Exporten från Götheborg åren 1813 "och 1814 har verkligen utgjort:

"Caffe icke 22,532 sklp. utan 9,668,660 sklp.
"Rått Socker icke 115,838 sklp. utan 8,614,159 sklp.
Tobaksblad icke 20,225 sklp. utan 3,544,441 sklp.
"Rumm icke 30: 32 åm, utan 8,090,21 åm.
"Vin icke 55 åm. utan 8,883 åm.
"o. s. v. i alla artiklar af Nederlagsgods".

Hvad rubriken på ifrågavarande Tabell angår, får jag äran anmärka, att densamma till alla delar instämmer med hvad rubriken å de från General-Sjötulls-Revisions-Contoiret, under den 31 sistl. Maj, i detta ämne meddelte uppgifter innehålla, der orden för hvarje särskild artikel lyda:

Uppgift, som visar, huru mycket (Caffe m. m.) från Utrikes Orter inkommit, samt hvad deraf blifvit exporteradt, äfvensom hvad Tullinkomsten derföre utgjort åren 1813 och 1814. Men, att denna Tabell icke åsyftar Nederlagsrörelsen, utan blott förtullade Varor, utvisar följande mening i sjelfva Betänkandet p. 22, der orden lyda.

Huru förhållandet i denna del (neml. Nederlagsrörelsen, hvarom här talas), under de sistförflutna tvänne åren befunnits, derom saknar väl Utskottet officiella underrättelser, men att äfven under nämnde tid våra utgifter till andra Nationer blifvit sträckte vida öfver vår förmåga, derom lemnar den mer och mer uppjagade Vexel-Coursen tillförlitelig upplysning.

Utskottet har sedermera, under d. 22 Juni, då Betänkandet redan till Ständerna var inlemnadt, ifrån samma Contoir erhållit specifica uppgifter, under rubrik: Förteckning öfver de på Nederlagen inkomna och derifrån utgångna Varor, åren 1813 och 1814; hvilka för nedanstående artiklar, och för hvardera året särskildt, lemna följande resultat, neml.

	inkommit	utgått
År 1813		
Caffe	6,842,984 sklp.	7,765,231 sklp.
Rått Socker	10,137,113 sklp.	6,197,400 sklp.
Tobaksblad och Stjelk.	946,706 sklp.	1,798,901 sklp.
Rumm	17,478 åm.	6,952 åm.
Vin	14,884 åm.	6,160 åm.
År 1814		
Caffe	5,158,125 sklp.	4,998,691 sklp.
Rått Socker	4,520,806 sklp.	3,807,815 sklp.
Tobaksblad och Stjelk.	2,697,902 sklp.	619,175 sklp.
Rumm	6,760 åm.	1,953 åm.
Vin	7,283 åm.	490 åm.

Och slutar sig sistnämnde årets uppgift med följande Anmärkning.

Som Götheborgs Sjö-Tulls-Kammare ännu icke insändt 1814 års Nederlags-Journaler, har någon uppgift på de under loppet af samma år derstädes på Nederlagen upplagda och derifrån exporterade Varor icke kunnat uppgöras; af sådant skäl har man ansett sig böra i stället upptaga de år 1812 till Götheborg inkomna och derifrån exporterade Nederlagsvaror, i följd hvaraf ofvan specificerade bestå dels af Götheborgs Nederlag för år 1812, dels ock af de öfriga Städernas för år 1814; men till vinnande af upplysning, huru mycket af de uti denna förteckning upptagna Varor tillhöra 1812 års Nederlag i Götheborg, medfölja härjemte tvänne särskilda förteckningar, som endast upptaga sistberörde Varor.

Inkommande och utgående Nederlagsrecognitionen, för ofvan specificerade Varor, utgjorde år 1812 i Götheborg

Rd. 23,239: 9 sk. 11 r.

1814 i de öfriga Städerna

Rd. 8,152: 6 -- 7 r.

Tillsammans Rd. 31,391: 15 sk. 6 r.

För år 1814 öfver hela Riket Rd. 60,678: 4 sk. 2 r.

Dessa sistnämnde förteckningar, daterade d. 23 sistl. Juni, utvisa, den ena, att, utom andra Varor, i Götheborg på Nederlag blifvit upplagde, år 1812,

Caffe	4,742,418	sklp.
Rått Socker	3,969,056	sklp.
Tobaksblad och Stjelk.	2,697,902	sk:p.
Rumm	4,424½	åm.
Vin	6,625	åm.

samt den andra, att, under loppet af året, från Nederlagen i Götheborg blifvit exporterade Varor, hvilka af samma års upplag och föregående årens behållningar blifvit uttagne.

Caffe	4,523,425	sklp.
Rått Socker	3,429,925	sklp.
Tobaksblad	594,608	sklp.
Rumm	426	åm.
Vin	483	åm.

Ehuru mycken skiljaktighet således uppstår imellan dessa uppgifter och hvad Herr Baron och Stats-Secreteraren *Wirsén* här ofvan anfört, rörande Exporten från Götheborg åren 1813 och 1814, och utan att för öfrigt ingå i någon pröfning, huru så olika förhållanden, ifrån ett och samma Verk, uti ett och samma ämne, kunnat meddelas, har Utskottet trott sig böra lemna Riksens Höglofl. Ständer de upplysningar i ämnet, som Utskottet varit i tillfälle erhålla, och får jag derjemte hos Eders Excellence, Herr Grefven och Landt-Marskalken, samt Ridderskapet och Adeln, framföra Särskildta Utskottets önskan, att detta mitt vördsamma anförande med de öfriga Respectiva Stånden måtte få communiceras.

Friherre Wirsén, Gustaf Fredric: I anledning af hvad Herr af Uhr nu till Höglofl. Ridderskapet och Adeln framställt, torde mig tillåtas erinra om hvad jag uti den i fråga varande Noten infört, nemligen: *utan att påstå, att den omnämnda Tabellen XV. är origtig, må man åtmindstone våga säga, att den är otydlig.* Jag appellerar till hvars och ens eget omdöme, som läser denna Tabell, och finner dess Rubrik sådan: *Af de år* 1813 *och* 1814 *importerade och exporterade varor, har Götheborg importerat — exporterat* (följer de utsatta quantiteter) — om deraf kan dragas någon annan slutsats, än att man dermed haft afseende på Göthebors handel i allmänhet. Jag hänvisar i öfrigt till Herr Ordförandens yttrande, pag. 22, der Tabellen XV. åberopas vid fråga om handel i allmänhet och äfven om Nederlagshandeln. Huru lätt äro således misstag möjliga hos dem, som, utan någon närmare sakkännedom, villja af sjelfva Tabellen draga en slutsats i ämnet. Att de icke kunde missleda mig, som haft tillfälle att närmare följa dessa ärender, var ganska naturligt. Jag har ock tydligt medgifvit, huru jag ansett förhållandet, och finner nu detta af Herr af Uhrs anförande bekräftadt. Jag har icke ens tillåtit mig tvifla derpå, att Utskottets uppgift grundade sig på erhållna Extract; men det var blott ett

fullständigare utmärkande, som saknades, och som efter min tanka borde äga rum, nemligen, att här endast var fråga om export af *förtullade* utländska varor, som i sjelfva verket är något extraordinairt; ty man betalar vanligen icke confiscationsafgift för varor, dem man åter ämnar exportera, i synnerhet då man har öppet tillfälle att låta dem förblifva på Nederlag, tills exporten sker.

Hvad åter angår frågan om den ytterligare skiljaktigheten mellan de quantiteter Nederlagsgods, jag uppgifver såsom exporterade från Götheborg, åren 1813 och 1814, och dem, som Herr af Uhr nu omnämner i stöd af SjöTulls-Contoirets sednare Extract; så tror jag, att denna skiljaktighet förklaras af den anmärkning jag nu tillika hört uppläsas, att nemligen, då 1814 års NederlagsJournaler icke ännu från Götheborg inkommit, Contoiret i stället uppgifvit förhållandet för åren 1812 och 1813. Men 1812 års handelsrörelse kunde icke vara lika med 1814 års. För 1813 har jag likaledes erhållit uppgiften af General SjöTullsContoiret, och den är alldeles enlig med hvad Herr af Uhr redan anfört; men då jag erfor, att sådan uppgift för 1814 icke kunde meddelas, fann jag i alla fall den för 1812 olämpelig, hvaremot jag af en härvarande RiksdagsFullmägtig från Gö-

theborgs Stad erhöll ett exemplar af Götheborgs Allehanda N:o 23 för Fredagen, den 24 Februari 1815, hvaraf inhämtas den upplysning om förhållandet för år 1814, som, tillaggdt Extractet för år 1813, lemnar de resultat jag uppgifvit, och med verkliga förhållandet instämma.

Uppå gjord proposition bifoll Höglofl. Ridderskapet och Adeln, att Herr af Uhrs och Friherre Wirséns yttranden skulle få med de öfriga Ständen communiceras.

Herr Spaldencreutz, Arvid, begärde, att Herr af Uhr måtte anmodas att låta trycka sitt i dag upplästa anförande, hvilket bifölls.

Herr Spaldencreutz anförde skriftelig:

Sedan Höglofliga Ridderskapet och Adeln redan fattat det beslut, att BevillningsUtskottets Betänkande skall på allmän bekostnad till trycket befordras, och samma Betänkande innehåller några vederläggningar af den motsatta princip för Bevillning, som Stallmästaren von Törne i sitt till Utskottet inlemnade förslag antagit, och hvarmed jag mig förenat; så nödgas

jag hos Höglofliga Ridderskapet och Adeln anhålla om dess bifall, att på min och några andra patrioters enskilda bekostnad få trycka, ej allenast Herr Stallmästaren von Törnes Betänkande och Förslag, utan ock alla de Memorial och munteliga discussioner, som inom Utskottet blifvit vexlade i frågan om Bevillnings-principen, och hvilka utgöra en stor del af BevillningsUtskottets Protocoll. Genom denna åtgärd hoppas jag, allmänheten skall upplysas om det rätta och sanna, och Riksens Ständers beslut i ämnet fattas med den rättvisa, sakens vigt påkallar och våra medborgare af oss hafva rätt att fordra.

Bifölls.

Herr Silfversparre, Aron Isak, hade inlemnat ett anförande till Protocollet, så lydande:

Att genom förbud och reglementariska föreskrifter söka befordringsmedel för productionen och lättnad i allmänna rörelsen, är detsamma, som att till botemedel villja använda det häftigaste, mest dödande gift. Productionens, äfvensom den allmänna rörelsens, lifsprincip är *Frihet*. Alla tvångsmedel paralysera i mer eller mindre grad den Physiska eller Intellectuella styrkan,

oftast båda. En förmynderskaps-manie har ej sällan bemägtigat sig de magtägande autoriteterna i särskilda Stater och ofta, fast icke alltid, af ren välmening tillvägabragt Författningar, hvilkas anda synes hämtad, antingen utur reglorna för någon Munkorden, eller ur någon Statsphilosophs mest misantropiska drömmar, båda återförande slägtet till Barbariets gräns, eller åtmindstone bägge misskännande fördelarna af en högre cultur och större civilisation, som, oaktadt alla utrop om manlighet, nationalanda etc. etc. etc., ej låta förena sig med sådana uthållande försakelser i Samfundslifvet, hvilka hos oss nu mera endast medföra begrepp om Vildar eller till det högsta om Medeltiden, dit jag förmodar, att åtmindstone icke någon tänkande, äfven af de ifrigaste Förbuds-försvararne, skulle villja återföra oss. Nyssnämnde ädla begrepp och känslor hafva ej upphört derföre, att de visa sig i en skepnad, passande efter tidens odling. Öfvertygelse åstadkommer nu samma verkningar, som förr härledde sig blott från fördomar. Bevis på ögonblickliga försakelser och en varm enthusiasm företer vårt tidehvarf kan hända mer än något annat; men icke låter man mera fjättra sig af Munkartade föreskrifter och lefnadsreglor för lifstiden. Hvarje autoritets försök i sådan afsigt skall ej blifva annat än förnyade bevis på dess oförmåga

samt på dess misskännande af tidens anda och fordringar, som ingalunda mer tillåta några förmynderliga Inquisitions-manœuvrer att intränga sig uti individuella förhållanden. Exempel verka sällan i Politiken, der man alltid tror sig klokare än sina föregångare, tilldess man faller just på samma sätt. Man skulle eljest kunna anföra många varnande händelser, ibland andra dem af år 1765, då galenskapen genom förbud, reglor och tvångsmedel ville uträtta, hvad som endast genom en utvidgad näringsfrihet och genom en stadgad förtesats hos de magtägande, att icke inmänga sig uti individuella förhållanden, stod att vinnas, försänkte en mängd individuer i uselhet, bragte alla administrationens delar i villervalla och var säkerligen en af de mest bidragande orsaker till den Statshvälfning, som några år sednare icke inskränktes att endast hämma sjelfsvåldet utan beredde frihetens förlust. Om exempel gällde, borde väl icke några flera behöfvas.

Lättheten att utfärda förbud och det lockande af föreställningen att kunna imponera och befalla äro förledande att intrassla de magtägande af alla slag uti utomordentliga förmyndare-systemer, äfven vid œconomiska anstalter, i stället att ernå ändamålet genom en utvidgad näringsfrihet och genom det högsta möjliga oberoende

af magtens mellankomst uti individuella förhållanden. Dessa förmyndare taga ändå aldrig rätt på sina Pupiller, om de vilja öfverträda föreskrifterna, och bättre är då att lemna några individuer åt det öde, de sjelfva bestämma sig, än att tillstänga mängdens verkningsförmåga och kraftyttring, som är och blir den enda sanna källa till statens välstånd. Det så kallade modets inflytelse förmå inga lagar, ingen magt att afhålla: ett mägtigare bud, det af de så kallade convenancerna i samhällslefnaden, gör sig alltid väg på något håll, om det ock skulle lyckas för något ögonblick dolja vanmagten att hejda deras välde. Ingalunda såsom mägtägande men väl såsom exempelgifvande, förmår Styrelsen att åt vissa samhällsconvenancer gifva småningom en förändrad rigtning; men med Förbud och Reglementen uträttas föga, åtmindstone ej något nyttigt. Den mest imponerande Regering i vårt tidehvarf har ju endast visat sin oförmåga i detta afseende, och det midt under ett verkligt nationalkrig, sådant som då existerade mellan England och Frankrike, när i detta land, oaktadt de strängaste förbud, oaktadt en hel hår af Tullbetjenter, Colonialvaror funnos öfver allt och allmänt brukades, äfven af dem som närmast omgåfvo Thronen och eljest utgjorde de förnäma sällskapskretsarna; så att Napoleon sjelf såg sig slutligen

nödsakad att gifva efter och genom Licencer tillåta införseln, för att åtmindstone draga någon fördel af opinionens oemotståndliga magt. Bland andra olyckliga följder af sådana förbud är vanan att med liknejdhet anse lagbrott, som hos de mägtigare merendels blifva opåtalte, då deremot den fattigare förbrytaren bringas i uselhet, och för att hjelpa det orimliga i sådana förbud, har man tillgripit den ännu orimligare utvägen, att genom straffens stränghet suppleera hvad medvetandet säger fattas i förbrytelsens brottslighet och opinionens omdöme. Allt straff, som är hårdare än jemt svarande mot den stämpel af brottslighet, den allmänna opinionen åsatt förbrytelsen, innefattar egenskapen af förföljelse och är högst förderfligt både i moraliskt och physiskt afseende. Exempel fattas icke: man läse blott och jemföre med händelserna i vårt Land historien om Bränvinet, Lurendrägeriet och Öfverflods-Förbudet. Vore begreppet om förbudsbrott, utan afseende på gerningen, vore nesliga straff ensamt tillräckliga att motivera allmänhetens öfvertygelse, så skulle vi väl nu i alla classer se brännmärkta med förakt och uteslutna ur sällskapskretsarna personer, som likväl finnas der på det fördelaktigaste sätt emottagne, under det att missödet, som efter dessa Författningar träffat mindre bemedlade eller ansedda individuer, bragt många slägter till tiggarestafven.

Hvad man kallar öfverflödsförbud, tjenar sällan till något annat, än att uppstegra de förbudna varornas pris och att undandraga Staten den Tullinkomst, som den eljest bort tillfalla. Tillräckligt verksamma hinder för införseln på en några hundrade mils sjökust låta ej ens tänka sig utan med förutsättande af en kostnad, som vida öfverstiger Statens förmåga. Med förbrukningen har man sett och vet, huru det tillgår: de dyrbara varorna nyttjas oförsynt och opåtaldt; de obetydliga uppsnappas stundom och deras lika obetydligt ansedde ägare göras olycklige. Detta kan ej förekommas, så länge mängden af menniskor förblifva hvad de äro och alltid varit, hänförde af deras passioner och, åtmindstone då gerningen i och för sig sjelf till sin natur icke innefattar något brott, lagbrytare, så ofta tillfälle dertill gifves. Hvad förbud ej förmå, skall kan hända en inbördes öfverenskommelse, en allmän, kraftig villja kunna åstadkomma; men huru skall denna uppväckas och äga bestånd i ett tidehvarf, som under öfvergången från fördomarna till finare tänkesätt icke otillbörligen caracteriseras för egoismens och lättsinnighetens. Man nödgas väl således behandla närvarande generation efter hvad den är, icke efter hvad man skulle önska densamma vara. Må hända, en bättre uppfostran kan gifva bättre utsigter för fram-

framtiden; men det hör ej hit. I alla fall är väl detta ämne ett af de mindst betänkliga; och dessutom torde vid nogare eftersinnande förbrukningen af utländska varor i vissa fall vara mindre skadlig än den synes vid första påseendet; ty så snart varorna kunna fås till samma godhet och lika pris inom landet, upphör införseln af sig sjelf. Uppmuntringar utan Skråtvång, i förening med en öppen väg, lemnad åt industrien, böra härtill bidraga; men emedlertid kan det väl ej nekas, att om jag betalar en äfven utländsk vara lindrigare än en inländsk, och jag använder behållningen till odling af min jord, tillfaller Staten derigenom en vinst, som hundradefallt ersätter den utgångna penningens värde genom den såmedelst förökade productionen. Låt mig t. e. köpa en utländsk vara för 100 R:d., som af inländsk tillverkning kostade 150, och sedan använda dessa 50 R:d. till uppodlande af ett par tunnland jord; monne icke productionen ojemförligt ersätter denna så kallade nationalförlust? Härvid invänder man, att en oinskränkt näringsfrihet, som naturligtvis äfven i det mesta skulle sträcka sig till handelsrelationer, kunde motverka landets odling genom bristande afsättning å dess egna producter, då de utländska erhållas till lindrigare pris; men under nära ett halft århundrade har den friare Spannmålshandeln ej gifvit nå-

gon skälig anledning till klagomål: saken är väl ock ännu densamma; men belägenheten för ögonblicket låter visserligen äfven i detta fall känna flera svårigheter, som likväl utan principens störande böra afhjelpas. Vårt climat, vår erfarenhet böra i allt fall råda oss att icke utestänga införseln af lifsförnödenheter och göra dessa till ett monopolium i Jordägarnes händer på bekostnad af den större mängden, som ingen jord äger; det är likväl icke berg och backar, åkrar och ängar, som skola representeras, regeras och skyddas, utan det är hela massan af innevånare, och för det helas skull bör den till det sammas väl närmast bidragande delen, Jordbrukaren, särskildt skyddas, samt njuta behörigt afseende: och detta sker förmodeligen bäst genom höjning och sänkning af tullen, icke genom den äfventyrliga utvägen af absoluta förbud emot fri handel in- och utrikes med de första nödvändighets-varorna, lifsmedlen; dock med undantag af de ifrån rudimaterien förädlade effecter såsom SädesBränvin m. m. hvilka kunna och böra till införsel förbjudas. Detta vare sagdt med afseende på nyttan; men sjelfva naturinrättningen visar oss samma förhållande uti den dermed tydligt ådagalagda afsigt, att genom utbyte af särskildta Länders producter befordra och underhålla communicationen mellan de åtskilliga folkslagen; nationerna i allmänhet äro väl lika litet

som individuer ämnade att lefva isolerade; endast under barbari kan en absolut nationalism vinna burskap. Utbyte af varor, af tankar, af upptäckter leder till menniskoslägtets framskridande förädling; att motarbeta denna, vore lika oklokt som det i längden vore omöjligt.

ProhibitionsSystemet är då hvarken nyttigt eller naturligt: lika litet är det förenligt med politisk klokhet: ingalunda lära våra Bröder i Norrige, ehuru uti en svårare financeställning, nedlåta sig till ett sådant system, och då det ej sker, hvilka entraver ville det ej blifva i communicationen båda rikena imellan! Detta torde fortjena den största uppmärksamhet. Utländska magter torde icke heller hafva den höfligheten att gerna emottaga Sveriges alster, då deras afsättning hit blefve alltför mycket inskränkt; och låtom oss se på principen af ProhibitionsSystemet under förutsättande, att det möjligtvis skulle kunna lyckas: det åsyftar ju ingenting mindre än en likt Sparta på försakelse grundad nästan isolerad stat, men derjemte ett sammanhopande af mynt, som i en af lägsnare framtid skulle antingen bli onyttigt för innehafvaren eller användas ej olikt den FideiCommissInrättningens föreskrift, som påböd, att för hela inkomsten skulle gårdar köpas och läggas till FideiCommisset: om det chimeriqua häruti ej vore påtagligt, skulle det väl aldrig poli-

tice kunna med liknöjdhet anses, såsom princip betraktadt.

Allt synes fördenskull råda dertill, att, utan en barnslig och oförståndig farhåga för skrämskottet, som ligger i ordet Cours, hvilken må lemnas till de herrarnes omsorg, som det egenteligen rör, och hvilken på det allmänna föga eller intet influerar, öfvergifva, så fort försigtigheten medgifver, ProhibitionsSystemet helt och hållet, samt antaga principen af den mest utsträckta näringsfrihet, med klokhet och efter hand införd i alla lofliga yrken, vare sig landtbruk, handel, handtverk eller fabriksrörelse. Man bör med skäl förmoda, att nu mera icke kan uppstå tvekan om nyttan och nödvändigheten af en utvidgad näringsfrihet. Riksens Ständer lära säkerligen med deras underdåniga önskningar i denna delen gå Kongl. Maj:ts Nådiga afsigter till mötes, och såmedelst ådagalägga, deras egen längtan efter de åtgärder i detta afseende, som förmodligen Kongl. Maj:t i allt fall finner för godt att vidtaga, såsom enda säkra utvägen till afhjelpande af de mångfalldiga olägenheter, som alltid skola fortfara, så länge Skråtvånget får fjettra industrien och qväfva hogen för nyttiga företag. Okunnigheten måste blygas och egennyttan icke mera strafflöst våga att bestrida så erkända sanningar. Tungt

skall det falla på deras samveten, samtidens samt efterverldens förakt stämpla deras namn, som, döfve för likars nöd och för fäderneslandets trängande behof, ville mot bättre vett med gamla fördomars multnade afskräde tillstoppa den rätta källan till allmän välmåga; men, vore det möjligt, att motsatta tänkesätt någorstädes kunde vinna bucskap och att Skråtvångets afskaffande samt näringsfrihetens utvidgande icke blefve resultatet af Ståndens öfverläggningar, komme säkerligen ProhibitionsSystemet och Skrå-andan, såsom nära beslägtade, att vandra hand i hand, begynnande sin förstörande bana ifrån en gifven ståndpunkt af förbud emot utlandsk lärdom till bruk och begagnande inom Riket och sträckande sina förderfliga steg allt vidare uppå sunda vettets och Samfunds-rättigheternas territorium. Då hade man ingen annan önskan öfrig än den, att hos de Utskott, dit frågan remitteras, i alla Stånden blefve paria vota, så att Utskottet icke ens ägde någon slags tanka att meddela Riksens Ständer öfver ett sådant ämne, och vore det förmodeligen det enda tillfälle, då detta voteringssätt i Utskottet kunde medföra nytta; men man har rättighet att hoppas en lyckligare påföljd af det varma nit för allmänt väl, af det sträfvande till något bättre, ehuru utur olika synpunkter, som verkligen utmärkt detta Riksmöte.

I händelse Höglofl. Ridderskapet och Adeln skulle täckas återremittera Särs kildta Utskottets Betänkande, anhålles vördsamligen, att till Utskottet må få medfölja detta anförande, som emedlertid torde blifva liggande på bordet, så vida Utskottets betänkande icke i dag till öfverläggning förekommer.

Detta anförande skulle, på Herr Silversparres egen begäran, hvila på Bordet, till dess det Särskildta Utskottets Betänkande å nyo skulle upptagas.

Herr Tham, Pehr, uppläste följande:

Vid min förra anmärkning, att Journaltryckningen och redactionen borde få hänskjutas till Kongl. LandtbruksAkademien, hvilken har afdelningar, både *œconomiska och statistiska*, får jag den äran tillägga: att Vinhandeln på Frankrike borde till sin Tull äfven så mycket upphöjas i proportion, som Franska upphöjt Tullen för Svenska Jernet, och aldrig något Franskt vin handlas för *annat* eller *mera*, än för Svenskt stångjern.

Lades äfven på bordet i sammanhang med SärskildtaUtskottets Betänkande.

Justerades följande.

Utdrag af Protocollet, hållet hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln den 2 Juli 1815.

S. D. Föredrogos å nyo och biföllos StatsUtskottets den 26 sistlidne Juni afgifna, och den 28 derpå följande på Bordet lagde Betänkanden:

1:o angående tillökning i de Kongl. och Fursteliga Hofvens StatsSummor.

2:o om StatsSumma för Hans Kongl. Höghet ArfPrinsen Oscar, i händelse Hans Kongl. Höghet skulle inom nästa Riksdag sig förmäla. Ut Supra.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskildes klockan 2.

In fidem Protocolli
A. G. Silverstolpe.

Söndagen den 2 Juli.

Plenum klockan 4 eftermiddagen.

Upplästes å nyo Särskildta Utskottets Memorial, af den 26 Juni, hvilket den 28 Juni blifvit på bordet lagdt, i anledning af åtskilliga till Utskottet remitterade Memorial, rörande nödvändigheten af kraftiga författningar, dels till afskaffande af guld och silfver på civila och militaira uniformer, och dels till hämmande af yppighet och öfverflod i allmänhet.

Lades till Handlingarna.

Upplästes Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Riksens Ständer, angående ett ytterligare tillägg i Allmänna Lagens stadgande uti 9 Cap. 6 §. Handelsbalken. Gifven Stockholms Slott den 21 Juni 1815.

Remitterades till LagUtskottet.

Till afgörande företogs Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottets, den 28 Juni på Bordet lagda, Betänkande i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Riksens Ständer, af den 11 sist-

lidne April, angående Saltpeternäringens tillstånd i Riket, än de, rörande detta ämne, från RiksStånden till Utskottet remitterade Memorial.

Friherre Staël von Holstein, Corfitz Ludvig: Som Riksdagstiden är kort, detta ärende jemval blott ett önskningsmål, så vore det utan ändamål, att dervid göra anmärkningar, som kunde verka återremiss; jag vill derföre blott nämna, att ehuru det icke kan misskännas, att Utskottet haft den bästa vilja att föreskrifva en ordning, som skulle hindra alla arbitraira och egennyttiga afsigter vid Saltpeter-leverencerna, har dock Utskottet icke haft tillräcklig kännedom i detta ämne, hvarigenom dess goda afsigt också kommer att förfelas, äfven som de af vederbörande Saltpeter-Sjuderi-Styresmän till Herrar Committerade inlemnade rapporter om närvarande tillstånd af Saltpetersjuderiet, derest de alla äro af lika beskaffenhet med den ifrån Christianstads Län, eller rättare sagdt, från Göinge Häraderna derstädes, snarare föra bakom ljuset än upplysa; ty den är icke enlig med rätta förhållandet. Äfven är det anmärkningsvärdt, att, ehuru Riksens Ständer vid 1812 års Riksdag medgåfvo, att alla de, som vid Saltpetersjudning erhöllo biträde af Kronan, antingen med arbetare eller sjuderipannor m. m., skulle deraf till

Kronan erlägga 16 sk. per Lisp.; men deremot alla de, som utan biträde af Kronan förrättade Sjudning, erhålla Kronobetalningen 1. 24. oafkortadt: icke dess mindre hafva alla hemmansägare i Riket utan afseende derpå, om de haft biträde af Kronan eller icke, om de anskaffat Saltpeter in natura eller icke, blifvit ålagde denna afgift af 16 sk. per Lisp. Detta är likväl en beskattning, hvilken rättighet hittills endast tillkommit Ständerna.

Uppå härefter af Herr *LandtMarskalken* gjord proposition, blef Betänkandet af Höglofl. Ridderskapet och Adeln bifallet.

Vid förnyad föredragning biföllos följande, den 28 Juni på Bordet lagde, Betänkanden och Memorial:

1:o. Från StatsUtskottet, i anledning af anmärkning vid dess Betänkande öfver Herr General-Directeuren Hagströmers Memorial om medel till befordrande af större sundhet i städerna.

2:o. Från StatsUtskottet, angående utgifning från RiksgäldsContoret af så kalla de större CreditSedlar.

3:o Från StatsUtskottet, i anledning af Konungens Befallningshafvandes i Örebro

Län hemställan om ersättning för Mantals-Skrifvareprovision år 1813.

4:o. Från Lag- samt OeconomieUtskotten, angående Fattigprocenten af Sterbhus.

5:o. Från Lag- samt OeconomieUtskotten, angående rättighet för Allmogen att i städerna få försälja sina varor, äfven i öppna Bodar och Stånd.

Grefve Löwenhjelm, Gustaf, uppläste följande Memorial:

Kongl. Theaterns belägenhet är redan till Riksens Ständer anmäld. I litterairt afseende återstår mig intet att tillägga vid det, Friherre Lagerbjelke med så fullständig sakkännedom och sann vältalighet i ämnet yttrat; men ärendets återstående handläggande fordrar upplysningar, dem jag nu går att afgifva.

Theaterns skuld uppgår till 40,000 R:d. Ända till år 1807 åtnjöt detta Verk af Statsmedlen ett understöd af nära 90,000 R:d. B:co, som ofta voro jemngode med Hamburger B:co; nu bestridas enahanda skyldigheter med 22,000 R:d. B:co, som icke svara mot 10,000 Hamb. B:co. Då således det nuvarande anslaget, i nominalt belopp, är ned-

sätt till $\frac{1}{4}$ emot det förra, då det i utrikes värde ej svarar emot $\frac{1}{8}$ deraf, då det relativa värdet blifvit än mindre i anseende till varupriserna stegring, och slutligen, då Theatrarnes tillslutande under hofsorgen efter Högst-salig Hennes Maj:t. Enke Drottningen ådrog Theatern en förlust af nära 20,000 R:d. B:co, eller hälften af hela skulden, torde dennes tillvarelse och belopp ej kunna väcka ringaste förvåning. Directionens till Kongl. Maj:t under den 20 sistlidne Februari i underdånighet inlemnade Memorial upplyser närmare förhållandet. De deruti framlagde calculer grunda sig på Verkets Räkenskaper. Desse åter äro i behörig ordning reviderade och godkände. Likväl önskar Directionen intet högre än att än ytterligare den nogaste räfst måtte anställas öfver dess åtgärder.

Att framdeles, utan åsamkande af ny skuld, underhålla Theatern på den nu varande foten, att vinna de högre ändamålen af en Theaters tillvarelse, och uppfylla de nationella fordringar, som Ståndet, genom dess lifliga bifall, tycktes erkänna, då de sednast af Friherre Lagerbjelke framställdes, dertill fordras årligen 30,000 R:d. B:co utöfver det nu varande anslaget. Här ofvan åberopade underdåniga Memorial utvisar, att Theatern årligen stannat i 9000 R:d:s balance, innan en enda R:d. blifvit använd

till kläder, decorationer, machineri, reparationer, Elevschola och mängden af extra utgifter. Deraf tyckes oundvikligen följa, att skulden under ett sådant i 3:ne år fortsatt tillstånd, bort gå vida högre. Att det ej skett, kan endast förklaras genom den stränga hushållningen och de tillgångar, som uti förra tiders lemningar befunnits till fyllande af klädmagasinets och decorationernas behof; men dessa tillgångar äro nu uttömde, och anslagens otillräcklighet således än mera tryckande.

Att Hofkassan ej förmår hvarken gälda skulden eller bestrida tillökade anslag, är allmänt bekant. Våra fordringsägares hopp och Theaterns framtida bestånd beror således alldeles af Riksens Ständers frikostighet och upplysta omvårdnad.

Mig tillkommer ej att dömma, hvad Statens tillgångar medgifva; men att uppgifva sanna förhållandet, är min pligt, och jag uppfyller den, då jag härmed, vid embetsmanna ansvar, högtidligen försäkrar, att den Theaterinrättning, som utan understöd skulle fortfara, långt ifrån att kunna verka till Språkets och Litteraturens formon, långt ifrån att kunna bidraga till sedernas förädling, långt ifrån att blifva ett ämne för den national-egenkärlek, hvartill vi, i vår nuvarande ärofulla och lyckliga

belägenhet, äro i alla afseenden så berättigade — denna Theater, säger jag, skulle blifva en blygd för Hufvudstaden, en förargelse för Smaken och Konstsinnet, och ett befordringsmedel till den råhet i seder och den grofva sinlighet, hvars dagliga tilltagande i alla länder ej är det mindsta onda, tidehvarfvet medfört.

Det torde tillåtas mig för min enskilta del tillägga, att, oaktadt min befattning af Theaterns Styresman, hämtar jag icke af egna nyttan något skäl till deltagande i dess öden; ty jag har sjelf velat inskränka sysslans samtliga förmoner till de få boningsrum, tjenstgöringens beskaffenhet tvingar Directeuren att begagna; men — opartisk är jag ändå icke: Både som Svensk och Konstälskare, skulle det osägligen smärta mig, att åt vett- och smaklösa gycklerier, åt usla öfversättningar af än uslare utländska producter nödgas inrymma den Scene, Gustaf III. upprest åt Svenska snillet, den Scene, som genomljudat af Kellgrens och Leopolds Sånger, och der ändå mången förträfflig Lyrisk och Dramatisk inhemsk tal ng hedrat Stiftarens minne och Svenska Konstsinnet.

Remitterades till StatsUtskottet.

Å nyo föredrogos och bifollos följande den 28 Juni på Bordet lagde Betänkanden:

1o: Från Lag- samt OeconomieUtskotten, rörande Friherre Åkerhjelms motion om Strömrensningar, m. m.

2: o Från StatsUtskottet, i anledning af anmärkningar vid dess Utlåtande om förre Mantalsskrifvaren Åkerströms Lön och Pension.

Till afgörande företogs OeconomieUtskottets, den 28 Juni på Bordet lagde Betänkande, angående vidtagande medel till Vaccinationens befrämjande.

Herr Munck af Rosenscöld, Eberhard: Jag skall icke länge uppehålla Ridderskapet och Adeln, och önskar icke heller att, hvad jag nu emot Utskottets Betänkande har att erinra, skall åstadkomma en tidspillande återremiss, heldst de åtgärder, som Utskottet föreslagit till Vaccinationens befrämjande, höra till de reglementariska stadganden, som Kongl. Sundhets-Collegium äger att föreslå, och Konungen att efter behag besluta, när jag undantager den föreslagna Capitations-afgift för icke vaccinerade barn, hvilken det tillhör Riksens Ständer sjelfve att besluta om. Då jag sidst hade äran, inför Ridderskapet och Adeln, i detta ämne yttra mig, kände jag alldeles icke innehållet af Lands-

höfdingen Focks Memorial, hvilket föreslår en Capitationsafgift för sådana barn, som genom föräldrars försummelse, vantro eller envishet ej blifvit behörigen vaccinerade. Jag tillstår, att detta förslag innefattar ett mindre direct och mindre stötande tvångsmedel, än det af en annan värd ledamot sedan gjorda förslag om ordentlig plikt för samma uraktlåtenhet och förbud af lysningsattest för dem, som ej blifvit vaccinerade eller undergått smittkopporna. Jag anser väl ännu alla directa tvångsmedel till Vaccinationens befrämjande innefatta så väl ett ingrepp i Föräldrars i Naturrätten förvarade rättighet att fritt disponera öfver sina barns physiska vård, som äfven ett misskännande af Svenska nationens i allmänhet mer än vetterligen i något annat land ådagalagda beredvillighet att begagna de i fråga varande säkra och osvikliga räddningsmedel. Men, då ingen kan vara mera öfvertygad än jag om nyttan och den goda afsigten med Herr Landshöfdingen Focks och Professor Travenfelts förslag, så är jag blott icke af lika tankar med dem om rättvisan af medlen till afsigtens vinnande, och jag är nöjd att få min särskilda mening reserverad i Protocollet, samt tröstar mig med att åtmindstone ett godt ändamål befrämjas af ett orättvist medel. Blifva de föreslagne tvångsmedlen antagne, så anser jag

jag den af Herr Landshöfdingen Fock föreslagna ålder, af ett halft år; inom hvilken barnet bör vara vaccineradt, tjenligare än den Utskottet föreslagit, nämligen af 2 år; ty efter första halfva året infinna sig mest de så kallade barnsjukdomar, i synnerhet ondt för tänder, hvilka väl ej försvåras af Vaccine; men iliamåendet kan ofta skyllas på den. Utomdess kan ett barn oftare vara utsatt för faran af koppsmittan inom andra årets än inom första halfva årets slut, i synnerhet om Kongl. Sundhets-Collegium och Regeringen skulle med Utskottet dela öfvertygelsen om onödigheten af Quarantaines-anstalter till en utbrusten koppsmittas hämmande. Då Utskottet ansett koppsmittans förekommande af den vigt, att vaccinationen genom tvångsmedel bör befrämjas, så hade jag ej väntat, att Utskottet ej skulle anse lika vigtigt att hindra koppsmittans spridande till barn, som ännu ej hunnit bli vaccinerade, genom de, af mig föreslagna Quarantaines-anstalter. Dertill behöfs intet uppförande af nya byggnader, ehuru några hus i hvart Län borde vara utsedde för att ditföra kringvandrande personers barn, då de blifvit behäftade med kopporna. Det vore merendels en tillräcklig och lätt verkställd Quarantaines-anstalt, att det, med koppor behäftade barnet skildes i ett aflägset rum,

från all gemenskap med ännu ovaccinerade barn, och att då, som Utskottet t. ex. åberopar, ett barn i en torparkoja blifvit angripet, genom behöriga police- och varningsanstalter gemenskapen hämmades imellan denna koja och ovaccinerade barn på samma ort; för öfrigt äga vi redan, sedan Konung Carl XII:s tid, Författningar till smittsamma sjukdomars hämmande, som, om de äfven användas på Koppor, ehuru merendels blott en barnsjukdom, skulle för detta ändamål uträtta mycket.

Utskottet behagar äfven förklara, att förste Archiatern, Herr von Schulzenheim, vederlaggt mina yttranden i detta ämne. Jag vill blott härvid anmärka, att Herr Förste Archiatern blott upptog och yttrade sig öfver ett af de flera skäl, som jag för min mening anfört.

Men jag anser öfverflödigt att vidare emot Utskottets Betänkande erinra, då alla nödiga anstalter till Vaccinationens befrämjande och koppfarsotens hämmande kunna af Regeringen, utan Riksens Ständers åtgärd, vidtagas.

Utskottets Betänkande blef härefter, uppå af Herr LandtMarskalken gjord proposition, af Ridderskapet och Adeln bifallet.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet, hållet i Högloſl. Ridderskapets och Adelns Plenum den 2 Juli 1815.

S. D. Vid företagen justering af ConstitutionsUtskottets, jemte denna dag inkommet Memorial, aflemnade Redaction af de utaf Riksens Ständer vid innevarande Riksdag afgjorda Grundlagsförslag, blef samma Redaction i alla öfriga delar gillad och godkänd; men, beträffande de förslag till tilläggning i 28 §. RegeringsFormen, att utländske män måtte kunna till Lärare vid Rikets Läroverk antagas, likaledes till Språk- och Exercitiemästare samt Idkare af de Fria Konsterna; så, emedan det Högvördiga PrestStåndet, med antagande af det sednare af dessa förslag, afslagit det förra, hvilket föranledt ConstitutionsUtskottet att, till meningens nödvändiga fyllande, flytta orden *Utländske män* från det förra till det sednare förslaget, och Ridderskapet och Adeln ansåg en sådan flyttning utgöra en icke tillåtlig förändring i Redactionen, samt i följe deraf förslaget om Språk- och Exercitiemästare samt Konstidkare icke annat kunna än förfalla; beslöt Ridderskapet och Adeln, att 28 §. RegeringsFormen skulle, i hvad detta Förslag angår, förblifva vid sin förra lydelse oförändrad. Ut Supra.

Hans Excellence, Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf sig vara sinnad att till påföljande dag, kl. 6 på aftonen, låta anslå Plenum till förrättande af åtskilliga val, och föreslog, att Fullmägtige i Banken och RiksgäldsContoiret, Revisorerne öfver dessa Verk samt Statsverket, äfvensom RiddarhusDirecteurerne kunde på en gång utses, så nemligen, att fyra särskilda lådor dertill nyttjades, en för hvardera valet, då, medan sedlarne i en låda öppnades, de öfriga lådorna kunde förseglas. Mycken tid vunnes härigenom, och ingen oreda kunde uppstå.

Bifölls för öfrigt; men

Grefve Lilljencrantz, Johan Wilhelm, yttrade sig icke kunna dertill samtycka, emedan man derigenom förlorade tillfället att, om man för någon person vore intresserad, och denne till exempel ej hade blifvit vald till Fullmägtig i ett Verk, kunna få densamme invald i ett annat.

Herr LandtMarskalken yttrade sin proposition ej vara stridande mot Riksdagsordningen; men då *Grefve Lilljencrantz* uti sitt vägrande till propositionen fortfor, tillkännagaf Herr LandtMarskalken, att påföljande dag, klockan 6 om aftonen, val af RiddarhusDirecteurer skulle komma att företagas.

Å nyo föredrogs OeconomieUtskottets, den 28 Juni på Bordet lagda, Betänkande rörande väckt fråga om indeldta Regementernas Beklädnadssätt.

Herr Berghman, Ambrosius Magnus, uppläste följande:

Vid Riksens Höglofl. Ständers Allmänna Besvärs-och OeconomieUtskotts Betänkande öfver den af mig gjorda motion, att Rothållare måtte njuta till godo deras, i Knektcontracterna förvarade rättighet att få gifva sina soldater Slåpmunderingar af grått valmar, jemte öfriga i contracterna utsatta persedlar, och således befrias ifrån Lifmunderingars presterande af kläde, med alla dertill hörande persedlar, hvilket Kongl. Förordningen af den 4 Februari 1812 dem ålägger; finner jag mig högst befogad göra följande anmärkningar:

I premisserna till Betänkandet medgifver Utskottet, hvad en lång och svår erfarenhet af Rothållarne besannat, att åberopandet af Knektcontracternas primitiva lydelse ej saknar skälig grund, och att Utskottet ej kan frångå, det Rothållarne, igenom de mångfalldiga förändringarne, måst vidkännas tryckande och opåräknade utgifter. Efter ett så högtidligt erkännande af

så väl Knektcontracternas tydliga innehåll som Rothållarnes tillskyndade svåra lidande igenom contracternas öfverskridande, hade jag icke väntat ett deremot snörrätt stridande förslag: att Rothållarne skulle förmås samtycka till Lifmunderingars presterande m. m. som Betänkandet vidare innehåller. Såsom skäl härtill anföres, att bokstafliga yrkandet af hvad Contracterne å 1600-talet stadga, icke för det närvarande kan äga rum, såsom enda bidrag till den beklädnadshjelp, Rotarne villja sig åtaga. Men hvartill tjena väl Contracter, och hvad gagna Regeringsformer, om de ej efter bokstafven ostraffligen efterlefvas? Med hvad sken af rättvisa kan man fordra, att Rothållarne, nu mera än förr, skola bestå Lifmundering af kläde, med många dertill hörande persedlar, i stället för en Valmars Släpmundering, som kanske kostar mindre än en tredjedel emot den förra, då man endast förbundit sig till den sednare? Och hvarföre skall Staten icke, hädanefter såsom hittills, bestå Lifmunderingar? Den enfalldigaste kan besvara dessa frågor. De Författningar, äfven den i 1812 års Förordning åberopade af år 1793, hvilka i detta ämne utkommit, till Rothållarnes betungande, likasom de så kallade, men ofta ingenting mindre än frivilliga, öfverenskommelser, som emanerat eller blifvit afslutade, ifrån Knektcontracternas data till den

6 Juni 1809, kunna på intet sätt förbinda Rothållarne att gifva sina soldater mera än hvad Contracterne föreskrifva, då desse i RegeringsFormen af sistnämnde dato åter upplifvas. Följakteligen kunna Rothållarne icke åläggas att gifva andra än så beskaffade Släpmunderingar, som Contracterne utsätta, det är, af grått valmar, med de öfriga persedlar, som hvarje landsorts särskildta Contract utfäster. Om, såsom man sagt mig, några skulle utsätta Släprockar, Skinnbyxor och dylikt nu obrukligt, kan sådant lätt förvandlas till Valmarsrockar och byxor; men icke kunna Rothållarne belastas med flera persedlar än hvartill Contracterne dem förbinda. Att dessa Munderingar blifva grå, kan visst icke hafva någon menlig verkan på trouppen; ty man såg både Svenska och Finska Armeerna, under 1808 och 1809 årens campagner, bära lifmunderingar af samma färg, och likväl göra deras skyldighet. Om Kongl. Maj:t skulle i Nåder finna för godt att använda hvad Släpmunderingarne kosta Rotarne, till understöd för Staten vid Lifmunderingars anskaffande, kunde i hvart Län årligen i Markegångs-taxorna pris utsättas på de Släpmunderings-persedlar, som Länets Knektcontract innehåller; välförståendes af sådana ämnen, de föreskrifva, och deras belöpande värde, antingen hvarje, eller hvart tredje år, efter medium för tren-

ne år, af Rotarne erläggas till Kronan, allt som Contracterne utsätta sådana persedlars presterande hvarje eller hvart tredje år. Men högst önskligt vore, att denna anstalt icke måtte vidtagas, utan Rothållarne, såsom mera än 100 år varit vanligt, få gifva Släpmunderingar åt sina soldater, och Kronan, såsom förr, utan Rotarnes betungande eller Soldaternas skada, fournera Lifmunderingar; ty med största förtroende till Utskottets omdöme i allt annat, litar jag ej på dess löfte, att soldaten icke skall besvära Roten med särskildt understöd till kläder, hvaraf den föreslagna nya beklädnings methoden sätter soldaten i behof, man må säga deremot hvad man vill, och Roten blir tvungen att något hjelpa honom. Denna method skall ock hafva en för Rothållarne skadlig verkan på Recruteringarne, och legorna säkerligen uppstegras.

Utskottet föreslår slutligen, att Regementernas Rothållare skola sammankallas, för att höras i detta ämne; men, utom det att sådant är onödigt, då Knektcontracterne tydligen föreskrifva Rotarnas skyldigheter, och frågan verkligen blefve att betunga Rotarne med en tredubbel beklädnadskostnad, hvilket 73 §. i sammanhang med 80 §. i RegeringsFormen uttryckeligen förbjuder; så har erfarenheten visat, att slika sammankomster hafva för Jordbrukare i allmänhet och för Rust- och Rothållare i synnerhet varit af de mest betungande påföljder. Också har en mycket aktningsvärd Ledamot af Ridderskapet och Adeln vid denna Riksdag gjort den framställning, att alla sådana sammankomster skulle för alltid afskaffas; och jag hoppas, att sådant vinner bifall. Hvad den i fråga varande Rothållarnes sammankomst angår, protesterar jag för min del på det högsta deremot, såsom endast ledande till kränkning af nyssnämnde §§. i Regerings-Formen.

Jag anhåller derföre ödmjukeligen, att Utskottets Betänkande måtte afslås, och saken sättas i det skick, den var innan 1812 års Förordning utfärdades, det vill säga, att Rothållarne enligt Knektcontracterna få gifva deras soldater vanliga Släpmunderingar.

Herr Berghman tillade mundteligen den anhållan, att saken måtte försättas i samma skick, som den varit före Förordningen af den 18 Febr. 1812.

Grefve Gyllenborg, Johan Henning, uppläste till Protocollet följande:

Sedan Herr Öfverste Berghman, med flere Riksdagsmän, i Memorial, som till OeconomieUtskottet blifvit remitterade,

yrkat Knektcontracternas efterlefnad, har det varit oväntadt att ifrån samma Utskott emottaga ett Betänkande, som, i stället att understödja denna Rothållares lagliga rätt, med förändring i Knektcontracterna utsträcker Knektrotarnes förbindelser, i anseende till Släpkläder, till Lifmunderingarnas nuvarande förhållande; föreslående Utskottet, att Knektrotarne borde hvart 3 år, efter genom markegången bestämda pris, såsom Släpkläder, betala värdet af en jacka, väst och långbyxor, af kläde, en hatt, en halsduk, ett par stöflätter, två skjortor, två par strumpor och två par skor — hvilka persedlar icke allenast äro lika med dem, som utgöra Lifmunderingen, utan äfven, med en väst derutöfver, ökar kostnaden af släpkläder, i jemförelse med Lifmunderingen. Ett förslag till fördubblad kostnad för Rothållare hade man icke förmodat blifva en följd af motioner, som haft till föremål att förekomma Rothållarnes betungande; aldramindst i en tidpunkt, då landtmannens förlägenhet påkallar lindring deri, och för ingen del medgifver åtagande af nya förbindelser i sådan väg. Vid granskningen af Utskottets Betänkande förekommer att, sedan Utskottet medgifvit, att hvad i Memorialen blifvit yrkadt, *icke saknar grund i Knektcontracternas primitiva lydelse*, Utskottet likväl sedermera sig yttrar, att, då förändrade om-

ständigheter tid efter annan föranledt Regeringen att äska och Rothållare *likasom* medgifva utvidgade bidrag till troppar-nes beklädnad, och vid alla Regementer öfverenskommelser blifvit träffade, hvilka nästan allmänt utstaka, att Släpmunderingen bör till färg, skärning och persedlarnas antal vara lika med Kronomunderingen, så, ehuru Utskottet ej kan frångå, det Rothållare genom mångfalldiga förändringar måst vidkännas tryckande och opåräknade utgifter, anser Utskottet det likväl vara en billig jemnkning, att de få detta kanske dubbelt mera än förr, på sätt Utskottet föreslagit. Utskottets yttrande, att Rotarne *likasom medgifvit* utvidgande bidrag, är märkligt, då Utskottet, utan att erinra sig, att ett medgifvande, som ej är bestämdt, icke är något medgifvande, likväl tagit det till grund för sitt tillstyrkande, som så mycket mindre bort i Betänkandet inflyta, som det icke instämmer med sanna förhållandet, hvarken *att Rothållare medgifvit utvidgande bidrag i sådan väg*, eller, att med dem vid *alla Regementer öfverenskommelser blifvit träffade, hvilka nästan allmänt utstaka, att släpmundering till färg, skärning och persedlars antal bör vara lika med Lifmunderingen.* Det är tvärt om det, som Rothållare allmänt bestrida, att nemligen Släpkläder, som af dem skola utgifvas, annorlunda kunna fordras än provin-

cernas särskildta Knektcontracter föreskrifva; Utskottets förslag borde således icke grunda sig på något allmännare medgifvande å Rothållares sida, som icke existerar; och i det fall, att några förändringar tid efter annan blifvit af högre föreskrifter föranledde, förringas icke derigenom den rätt, som i Knektcontracter är Rothållare förvarad. Utskottets föreskrift, att soldaten borde vara förpligtad att förrätta arbete hos Rothonden, meddelar Roten ingen annan rättighet än han förut äger, genom Knektcontract; en rättighet, som likväl nu mera stannar på papperet, sedan soldaterne årligen användas till Canalarbetare, och Rothållaren, i stället för att få begagna soldatens arbetsbiträde, måste sjelf besörja nödiga jordbruksarbeten vid soldattorpen. I anseende till hvad jag anfört, och då tiden torde vara otillräcklig att förvänta ett förändradt Betänkande, som i alla fall icke säkert torde kunna påräknas, anhåller jag vördsamligen, att Betänkandet må afslås, med förklarande, att Knektcontracterne böra ovilkorligen efterlefvas.

Herr Danckvardt, Carl Gustaf: Vid öfverläggningen om detta ämne inom Utskottet var min mening lika med den, tvänne Ledamöter af Ridderskapet och Adeln nu yttrat. Jag har nemligen trott, att Rothållares förbindelser i afseende på beklädnads-skyldigheten, mot 80 §. i Regeringsformen, icke hade bort kunna sträckas utöfver Knektcontracterna; och att den nu föreslagna förändringen deri vore mot Rothållares fördel stridande; men som denna mening understöddes af få Ledamöter inom Utskottet, och man föreslog det sista tillägget i Betänkandet, att hela saken borde ankomma på frivilliga öfverenskommelser med Rothållarne, lät jag dervid bero, och ansåg öfverflödigt att låta min särskilda mening till Riksens Ständer afgå, icke derföre, att jag medgaf rigtigheten af Betänkandet, utan derföre att jag var fullt öfvertygad, att Rothållare i sådana öfverenskommelser icke skola ingå. I afseende på den anvisning, Utskottet gifvit Rothållare att få begagna soldaterna till arbete, förenar jag mig i den vederläggning, Herr Grefve Gyllenborg häremot nu framställt. Det förhållande, Herr Grefven i detta fall uppgifvit, är åtmindstone öfverensstämmande med den erfarenhet, jag äger och den jag hämtat i en ort, der jag närmare känner förhållandet, och der Knektcontracterne, i deras närvarande skick, äro öfverflödigt betungande, samt Rothållarne i allmänhet ur stånd att göra några uppoffringar.

Herr Landt Marskalken proponerade bifall till Oeconomie Utskottets Betänkande.

Ropades *Nej*.

Herr LandtMarskalken gjorde proposition till afslag å Utskottets Betänkande.

Bifölls.

Herr Berghman önskade, att ett sådant beslut måtte fattas som det, hvilket af honom blifvit föreslaget.

Herr LandtMarskalken erinrade sådant vara stridande emot RiksdagsOrdningen, och att, om ändring hade sökts uti Utskottets Betänkande, borde detta sednare hafva blifvit återremitteradt.

Herr Stjernstedt, Carl Gustaf: I någon påföljd af hvad Herr Öfverste Bergman yttrat, får jag vördsamt anmärka, att, som den imellan Rothållare i Stockholms Län med vilkor ingångna öfverenskommelse, att på bestämd eller kortare tid kläda soldaterna i likhet med Lifmunderingen, men att derefter Släpkläderne utgjordes enligt Knektcontractet med grått eller hvitt valmar, genom Kongl. Förordningen af den 4 Februari 1812 förlorat all kraft och verkan, det alltså vore till önskandes, att hos Kongl. Maj:t underdånig hemställning gjordes om ändring i 1812 års nu öfverklagade Kongl Förordning.

Hans Excellence, Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att saken vore afgjord. Herr Berghman hade yrkat afslag å Utskottets Betänkande. Ett sådant Beslut hade blifvit fattadt. Att nu göra förändringar i Utskottets Betänkande, vore, som Herr LandtMarskalken nyss nämnt, stridande mot den för Riksdagsärendernas behandling fastställda ordning.

Till afgörande företogs StatsUtskottets, den 28 Juni på Bordet lagda Betänkande angående Löntillökning för penningelöntagande civile Embets- och Tjenstemännen i allmänhet.

Herr von Schantz, Ivar Fredric Gabriel, uppläste följande:

Ödmjukaste Memorial.

Äfven jag är en ibland dem, som påyrkat förbättrad Lönreglering för penningelöntagande civila Ståterna. Då jag uppgaf förslag dertill, ägde jag, af den allmänt goda tanka, som för saken hördes rådande, samt Regeringens å ämnet fästade uppmärksamhet, det hopp, att en, emottiderna svarande förbättring i Lönevilkoren kunde väntas. Och, då från StatsUtskottet förut inkomna partiella förslag varit för särskilda

tjenstemän gynnande, ökades mitt hopp, att samma ande skulle der på det hela vara rådande. Men jag har förmärkt, vid detta som mycket annat, att på enahanda grund ej alltid följer samma resultat.

Väl lemnar StasUtskottets förslag det hopp för Embetsmän, att en mera gynnande Lönreglering i framtiden kan förväntas. Detta är väl en tröst för den, som ännu vid medelåldern kan hafva hopp att upplefva den förhoppningsfulla tiden och imellertid har något annat än tjensten att påräkna till sin bergning; men för den, som redan åldrats i *tjensten*, samt ej äger något annat än *den* för sitt och de sinas underhåll, är detta hopp icke födande och än mindre uppmuntrande.

Det förslag, StatsUtskottet uppgifvit till Lönförbättring för det närvarande, är så otillräckligt, att det vid första ögonkastet skönjes, och den beräknade förhöjningsprocenten är mindre rättvis. Att alla löner skola i samma förhållande förbättras, är det naturliga; ty annars blir följden den, att den högre betjeningen inom ett Verk, som jemte lönen innehar sportlar, hvilkas sammanslagna belopp relativt ej blir så obetydligt, skall alldeles icke söka lediga platser i de högre ansvarsfullare och

och mödosammare tjenstegraderna, för att ernå den högst obetydliga tillökningen i lönen, den han förut kan flerdubbelt vinna genom andra lofliga utvägar, men som frånga honom i samma stund, han blir befordrad till Ledamot. Menskliga äregirigheten kan vara stor; men den har än icke så rotat sig, att man för den och Statens tjenst alltid uppoffrar enskilda fordelar.

Från den sats, *att 50 procents tillökning på en mindre summa skulle föga förbättra vilkoren, men å en större åstadkomma en så betydlig förhöjning, att den mycket afvek ifrån förhållandet af hvarderas behof och lefnadskostnad*, har det Höglofliga Utskottet utgått vid projectets uppgörande; men denna sats torde mycket afvika ifrån det rätta. Om fråga vore att tilldela hvar och en Embetsman lön, endast i mån af hans lefnads-behof, som en ensam menniska betraktad, så skulle alla hafva lika; ty personella behofvet, i afseende på kläder, föda och husrum, kan i det närmaste vara lika; men då det äfven är på andra förhållanden i menskliga lifvet, som man bör göra afseende, måste man lämpa aflöningen derefter.

På dessa skäl, och ehuru jag visserligen ej missunnar tjenstemännen i de mindre lönings-

graderna allt hvad Utskottet dem föreslagit, heldst det är vida mindre än de rätteligen behöfva; tror jag dock, att, under afbidan af den utlofvade bättre tiden, Höglofl. Utskottets Betänkande kunde lämpligen undergå den förbättring, att 1811 års Lön-belopp förhöjes öfver allt med 50 procent, och sammanslagna summan hel och hällen reduceras till spannmål efter Statspris, att utbetalas efter markegång. Då detta ej utgör mera än hälften af den Lön, Embetsmännen för 120 år sedan innehade, torde det ej skäligen kunna anses för mycket.

Att Höglofl. Ridderskapet och Adeln billigar detta mitt förslag, derom gör jag mig så mycket mera förvissad, som Höglofl. Ridderskapet och Adeln ej fann betänkligt bifalla Lönförbättring för Landshöfdingen i Christianstad; och hvarigenom han, ifrån penninge-, erhöll indeldt spannmålslön.

Hufvudmotiverna för StatsUtskottets knapphet mot Tjenstemännen synas hämta sin grund, dels ifrån Statens till andra behof medtagna tillgångar, dels ock derifrån, att den af Ständer vid förra Riksdagar äskade undersökning om det behöfliga antal Tjenstemän icke för sig gått. — Till ingendera af dessa omständigheter äro Tjenstemännen vållande. Det är ej deras fel, om Riksens Ständer till andra behof användt, hvad som från uråldriga tider till aflöningar varit påräknadt; och många skulle kanske med mig önska, om Riksens Ständer sjelfve, genom Committerade, ville förrätta den åstundade undersökningen, hvars resultat troligen kommer att visa en föga vinst för Statscassan, men kunde medföra den nytta, att allmänheten en gång för alla blefve förvissad om det verkliga behofvet af Tjenstemän.

De som innehafva tjensterna, hafva ej heller sjelfve tillskapat dem, samt i öfvertygelsen, att Tjensten tillkommit för Statens nytta, hafva de sökt den, utan att äga rätt att bedömma dess mer eller mindre umbärlighet. Enär medel blifvit anslagne för Theatrarnes underhåll, samt Acteurer, Balletmästare, Danseurer, Danseuser och Virtuoser af alla slag njuta Löningsförmoner, hvilka dels öfverträffa, dels äro jemlika dem, som på stat innehafvas af Rikets värdigare Tjenstemän — ja äfven dem, som för Fosterlandets försvar haft helsa, lif och blod ospardt, skall man finna förunderligt, att fråga blifvit väckt, att onödiga tjenster kunde vara inrättade; och man skulle snart falla på den tanken, att det är förtjenstfullare att roa en syssellös allmänhet, än att arbeta för fäderneslandets bästa.

Herr von Schantz, Gustaf, anförde skriftligen till protocollet:

Vördsamt Memorial.

I anledning af Riksens Höglofl. Ständers StatsUtskotts nu afgifna Betänkande, rörande Lönförhöjning för Rikets civila Embets- och Tjenstemän, får jag, inför Eders Excellence, Herr Grefven och Landt-Marskalken samt Höglofliga Ridderskapet och Adeln, följande i ödmjukhet anföra:

I det hufvudsakliga vill jag icke bestrida, att StatsUtskottets förslag till i fråga varande Lönförhöjning blifvit grundadt på rättvisa och billighet, äfvensom det synes vara uppfattadt efter en noga kännedom af Statsverkets tillgångar. Likväl vågar jag tro, att i den projecterade classificationen en och annan förändring lämpeligen kunde finna rum: Såsom, då det af en hvar lärer utan svårighet medgifvas, att en Löntagare, som åtnjuter endast 200 R:d., omöjligen, i närvarande tid, kan äga anständig utkomst; så vore väl en sådan Löntagare onekligen berättigad att uppföras i högsta tillöknings-classen, eller 75 procents förhöjning; och med anledning häraf de, som njuta 300 R:d:s lön, i den andra; de, som njuta till och med 450, i tredje classen; och så de öfrige i billig och rigtig progression derefter.

I afseende å halfva Lönsummans beräknande och förvandling i Spannmål, anser jag visserligen den af Utskottet derföre antagna grund, af 4 R:d. 24 sk. å hvarje tunna, vara lika billig som för Löntagare fördelaktig; men hvad angår bestämmandet af denna Spannmåls värde i penningar, tror jag hvad Utskottet dervid föreslagit, om uppgörande af ett medium af flera års Markegångar, icke här vara det rätta, emedan desamma kunna nog betydligt variera, och ändamålet egenteligen är att bibehålla lönerna vid ett efter tidernas omskiften beräknadt värde; jag anser derföre för det rättaste, att alltid det sednaste årets Markegång tages till grund för nämnda Spannmåls förvandling i penningar.

Men en annan i Utskottets Betänkande förekommande omständighet har i synnerhet fästat min uppmärksamhet. Icke utan förundran har jag funnit vara föreslaget: att de Embets- och Tjenstemän, hvilke komma att åtnjuta Lönförhöjning å stat, så framt de tillika uppbära Löner å Indragningsstaten, skola antingen till *viss del* eller ock *helt och hållet* förlora *de sednare*. Jag hade icke bort förmoda, att det kunnat undfalla Utskottet, till hvad grad ett generelt och ovilkorligt stadgande kunde föranleda, ej mindre till verklig orättvisa och känbart lidande för en mängd Embets-

ock Tjenstemän, än äfven i flera Tjensthe-fattningar till oreda och villervalla. Utskottet kan icke hafva glömt, att allmänna Indragningsstaten utgöres icke endast af sådana Embets- och Tjenstemän, hvilke, frikallade från all tjenstgöring, endast afvakta en placering på stat, för att lemna de löner, som de på Indragningsstaten uppbära; Utskottet har sig säkerligen väl bekant, att på Indragnings-staten äfven många sådane Embets- och Tjenstemän äro uppförde, som, jemte ägande andra sysslor och Löner på stat, bibehålla de Embeten och Tjenster, som blifvit till framdeles Indragning uppförde, men likväl icke kunna indragning underkastas, så länge deras innehafvare fortfara att göra tjenst, eller tills de derifrån afgå. Onekeligen äro sådane Embets- och Tjenstemän berättigade till Lönförhöjning vid deras å stat ägande sysslor; men kan och bör väl rimligen deraf blifva en följd, att de skola i och med detsamma beröfvas de Lön-vilkor, hvilka dem blifvit i Nåder försäkrade, för andra tjenste-befattningar, i hvilkas bestridande de fortfara, och som först, sedan de derifrån afgått, kunna indragas? Hvad har väl den ena sysslan och lönen härvid för gemenskap med den andra? Eller vore icke ett stadgande af sådan lydelse, som Utskottet föreslagit, ungefär det samma som ett yrkande hos Regeringen, att de Embets- och Tjenstemän

på stat, hvilke tillika hafva andra befattningar, först vid deras afgång ämnade att indragas, genast böra skiljas vid dessa befattningar; eller om de dem villja bibehålla, och äfven om deras Tjenst dervid ännu erfordras, nödgas dem utan all lön eller vedergällning förrätta? Obilligheten af ett sådant förfarande faller hvar och en för väl i ögonen, att behöfva mer än blott utvisas. Men om redan en naturlig billighetsfordran gör ett så beskaffadt stadgande motbjudande och förkastligt, så hade dertill yttermera Utskottet, af sjelfva Riksens Ständers förut vidtagna beslut, äfvensom af Kongl Maj:ts, i anledning deraf meddelta flera Nådiga Föreskrifter, kunnat hämta ökade skäl till ett billigare förslag. Riksens Ständers beslut vid Urtima Riksdagen i Örebro innehåller uttryckligt: Att de Embets- och Tjenstemän, hvilka innehafva beställningar, som blifvit uppförda på Indragnings-staten, skola bibehålla sina å nämnde stat njutande *Lönevilkor*, så länge de fortfara att bestrida samma beställningar. Härvid har aldrig fråga varit att fråntaga dessa personer nämnde beställningar, för det de kunna innehafva andra sysslor på stat och dervid uppbära större löner. Äfven sedermera, vid skedda regleringar af stater och Verk, har Kongl. Maj:t i Nåder försäkrat de Embets- och Tjenstemän, hvilkas sysslor dervid blifvit

till indragning bestämde, att vid deras Lönvilkor blifva bibehållne, och hafva de äfven blifvit i Nåder anbefallde att med sina Tjensters förrättande fortfara, oansedt många af i fråga varande personer redan långt förut innehade andra sysslor på sin stat. Att detta varit och är verkliga förhållandet, bör Utskottet så mycket mindre kunna tvifla, då jag upplyser det med mitt eget exempel. Ehuru å Stat innehafvande enaf de högre befattningar i Konungens Canzli, hvarvid jag länge njutit lön, fortfar jag ännu, till följe af särskildt Nådigt förordnande, med bestridandet af den på Indragningsstaten satte Secreterare-beställningen vid Kongl. Ingenieur-Corpsens Fältmätnings-Brigad, hvarvid mig åligger att författa och utgifva arbeten, hörande till Svenska Krigshistorien, med åtnjutande af den derföre anslagna Lön, hvilken, fastän uppförd att indragas, icke kan vara indragning underkastad, så länge jag med nämnde befattning fortfar, och hvilken icke äger någon gemenskap med den tjenstgöring, mig i Konungens Canzli åligger, eller den lön, jag der njuter.

Jag vågar af alla anförda skäl tro, att både rättvisa och billighet fordra en jemnkning och förklaring af hvad Utskottet i förevarande ämne för mycket ovilkorligt och oinskränkt föreslagit, och att i sådant afseende, ibland de Embets- och Tjenstemän, hvilka till följe af erhållande Lönetillokningar å stat, Utskottet ansett genast böra mer eller mindre förlora af hvad de på Indragnings-staten hitintills fått uppbära, ett uttryckligt undantag bör göras för dem, *hvilka ännu fortfara med bestridandet af de Tjenstbefattningar, för hvilka de hittills å Indragnings-staten lön uppburit, och hvilken icke kan vara indragning underkastad, så länge en sådan Tjenstbefattning icke upphört.*

Dessa mina anmärkningar, och i synnerhet den sista, som jag anser vara af den största vigt, föranlåter mig till den ödmjuka begäran, att StatsUtskottet, med återremiss af dess Betänkande, måtte af detta mitt Memorial undfå del.

Herr Ekorn, Per Adolph, uppläste följande

Vördsamma Anförande:

Till någon hjelp i de knappa vilkor, hvaruti Penninglöntagande Embets- och Tjenstemän sig befinna, ansågo Riksens Höglofl. Ständer vid 1812 års Riksdag billigt att åt JustitieRevisionen, Hofrätterna och några andra Collegier anslå vissa summor, hvilka sedermera på det sätt för-

delades, att en Revisions-Secreterare, Hofrätts- och Collegii-Råd fick uppbära 1000 R:d. och en Assessor 666 R:d. 32 sk. i årlig lön; äfvensom Betjeningens vilkor förbättrades genom 50 procents tilllökning på Expeditions-Taxan och en så kallad Cancellie-afgift. Sedan fråga om ytterligare nödig förbättring i dessa Tjenstemäns löner vid innevarande Riksdag blifvit åter öfverlemnad till Riksens Ständers behjertande, har StatsUtskottet, efter erhållen Remiss att utlåta sig i ämnet, föreslagit, att lönerne skulle beräknas efter det belopp, som stadgas i 1811 års Stat, och så med vissa procent förhöjas, samt detta förhöjda belopp derefter utgå till hälften i spannmål, efter $4\frac{1}{2}$ R:d. B:co för tunnan. Enligt den grund Utskottet således antagit, kommer en Råds lön, utgörande 800 R:d., att ökas med 35 procent till 1080 R:d., och en Assessors lön $533\frac{1}{2}$ R:d. med 40 procent till $746\frac{2}{3}$ R:d., utom den osäkra tillökning, som beror deraf, om och i hvad mån spannmålspriset öfverstiger det derför bestämda belopp. Med detta ringa tillskott af blott 80 R:d. mera än nu bestås, är en Collegii-Ledamot illa belåten; Efter grundlagda kunskaper och mångårigt bemödande att, med uppoffring af tid och kostnad, söka förvärfva sig nödiga insigter till bestridande af det yrke, han valt, synes en sådan Tjenstman äga skälig rätt att, vid stadgad ålder och upp-

hunnet mål, vänta åtmindstone den ersättning, att kunna med sparsamhet lefva anständigt och oberoende. Huruvida sådant är möjligt i en tid som denna, då prisen på husrum, kläder och föda så ansenligen uppstigit, det öfverlemnar jag till en hvar att försöka, hvilken ej har att ålita andra tillgångar än de, som svara emot en sådan lön, i synnerhet om han är gift och har barn. Der är likväl icke öfverdrifvet begärdt, att den borde till dessa, hvarje menniskas första behof vara tillräcklig. Egen förmögenhet är en lycka, som ganska få Tjenstemän äga; och den som vill med nit och värdighet fullgöra sina pligter i Tjensten — och hvem känner sig icke dertill ovilkorligen förbunden? — har hvarken tid eller håg att för arfvode betjena andra. Häruti ligger också utan tvifvel orsaken till den brist på skickliga sökande till Ledamöter i Hofrätter och Collegier, hvilken icke utan skäl blifvit öfverklagad, och ej bör lemnas utan synnerlig uppmärksamhet. En Tjensteman i de mindre graderna ser sig ofta genom tjenstgöringen icke betagen tillfälle att genom commissioner förtjena, så att hans inkomster kunna öfverskjuta Ledamöternas löner; vid hvilket förhållande den, som äger skicklighet och vunnit förtroende, hellre fortfar i sitt kall än han söker en högre tjenst, som

i förening med trägnare arbete och större ansvar, gifver mindre behållning.

Utan att genom denna framställning villja för någon del åsyfta mindskning uti de för tjenstemän i lägre graderna föreslagna Löntillökningar, vore min önskan, att äfven de löner som öfverstiga 500 R:d. kunde ökas åtmindstone med 50 procent; men då tillgångarne och andra omständigheter torde för närvarande lägga hinder för en dylik förhöjning och en hufvudsaklig reglering härutinnan; anser jag mig likväl nu ej kunna underlåta att till Höglofl. Ridderskapets och Adelns rättvisa beprofvande hemställa, om icke ofvanomförmäldta förslag, med detsammas gillande i öfriga delar, kunde till Utskottet återremitteras, för att, i anledning af hvad förberördt är, undergå sådan rättelse, att den för Herrar Revisions-Secreterare samt HofRätternas och Collegiernas Ledamöter projecterade Lönförhöjning bör räknas, icke efter 1811 års Stat, utan efter den tillökning, som år 1812 de fleste af dessa Embetsmän tillades. Genom denna beräkning skulle en Råds lön, 1000 R:d., ökad med 30 procent, stiga till 1300 R:d., och en Asessors lön med 35 procent till 900 R:d., jemte den förhöjning, som efter föränderliga Markegångspriser kan uppstå på Spannmålen; och ehuru äfven denna förbättring ej kan, i dessa tider, anses svarande mot den belöning, hvarmed Statens Embets- och Tjenstemän fordom varit hugnade, synes den dock böra för anständig utkomst vara någorlunda tillräcklig.

Herr Munck af Rosenschöld, Eberhard: Då jag varit den förste, vid denna Riksdag, som föreslagit en Löneförbättring för penningelöntagande, så väl militaira som civila Embets- och Tjenstemän, samt lönernas utgående efter Spannmålsvärde, torde Ridderskapet och Adeln ursäkta, att jag, i anledning af förevarande StatsUtskottets Betänkande i detta ämne, yttrar några ord. Största svårigheten vid regleringen af i fråga varande lönförbättring härleder sig deraf, att den Committé, som, på Riksens Ständers vid, jag menar, 1812 års Riksdag, yttrade underdåniga önskan, skulle nedsättas, för att utarbeta ett förslag till vissa Embetens och Tjensters indragning eller sammanslående, samt till en förbättrad arbetsmethod vid vissa publica Verk, ännu icke fullgjort sitt uppdrag, oaktadt Riksens Ständer tillika anslagit årligt arfvode till denna Committé. Denna svårighet hade dock blifvit afhulpen, om mitt, vid början af denna Riksdag gjorda förslag, att Riksens Ständer sjelfve skulle nedsätta en särskild Committé, för att fullgöra samma uppdrag, och i anledning deraf utarbeta en förbättrad Lönreglering, blifvit an-

taget. Imellertid, då detta hinder för en fullkomlig Embets- och Löningsreglering nu ej kan hjelpas, återstår blott den utvägen, att vidtaga en provisorisk Lönförbättring till nästa Riksdag. Hvad särskildt Stats-Utskottets Betänkande häröfver angår, så får jag vördsammast till Ridderskapets och Adelns beprofvande hemställa: 1:o Om icke förhöjningen bör utan någon progression utgå, lika för alla penningelöner, med 50 procent; skälen för detta förslag hafva redan flere värda Ledamöter anfört; det hufvudsakligaste torde vara det, att de högre Embets- och Tjenstemän merendels hafva mindre ledighet än de lägre, äfvensom det tyckes vara mer under deras värdighet att befatta sig med privata commissioner, till vinnande af en nödig utkomst. Dessutom är det i synnerhet, då Embetsmannen vid en mognare ålder och merendels då ernådd högre Embetsbefattning träder i äkta Ståndet, som en bristande utkomst blir för honom känbar. Äfven vågar jag till Höglofl. Ridderskapet och Adeln hemställa: 2:o Om en lika så betydlig förhöjning för närvarande kan anses nödig för de löner, hvilka blifvit funderade sedan 1809 års Regementsförändring, då beloppet af dessa löner bestämdes med något afseende på de ökade varupriserna och sedelmyntets mindskade värde. Äfven får jag nu iterera mitt, i mitt Memorial i detta ämne

gjorda förslag: att 3:o Lönerne helt och hållet, och således icke blott till 50 procent, bestämmas efter Spannmålsvärde. Jag finner åtmindstone icke i Utskottets Betänkande någon tillräcklig grund anförd för Lönernas bestämmande efter Spannmålsvärde blott till deras halfva belopp. Jag skulle tro, att Statens tillgångar medgifva lönernas utgående helt och hållet efter Spannmåls värde; ty, oaktadt den skall efter Markegången och icke efter Statspriset godtgöra de Löntagande Spannmålen, betalar Staten dem ändå ej mera i penningar för Spannmålen än den sjelf erhåller för den, emedan Markegångspriset merendels är betydligt mindre än det gångbara priset i orten. Sluteligen får jag hemställa: 4:o Om icke Lönförbättringen för de Militaira Embets- och Tjenstemän, som hittills erhållit sin lön i penningar, bör af StatsUtskottet utarbetas och regleras på samma grunder som den för de civila. Jag tror mig således uti dessa erinringar äga tillräckliga skäl att föreslå återremiss af Utskottets Betänkande.

Herr Adlerstam, Johan Patrik, anförde skriftligen till Protocollet följande

Vördsamma Memorial:

Vid StatsUtskottets till Riksens Höglofl. Ständer afgifna Betänkande, rörande

en lönförhöjning, får jag i korthet följande i ödmjukhet anmärka:

Jag har väl ingen ting emot den princip, StatsUtskottet följt i afseende på Lönförhöjningen och den för densamma proponerade Classification. Den synes mig i det hela rigtig; men deremot har det icke kunnat undgå min uppmärksamhet, att Utskottet ansett de Embets- och Tjenstemän, som vinna Lönförhöjning, icke tillika kunna få bibehålla, hvad de på Indragningsstaten hittills uppburit; denna har jag trott icke kunna i annan händelse äga rum, än då hvad på Indragningsstat åtnjutes endast är en pension eller expectancelön i väntan på ordinarie lön: men uti det fall, som med många Embetsmän är vanligt, att de njuta lön på Indragnings-staten i och för en verklig och ännu fortfarande tjenstgöring, så kan jag ej annat än finna ett sådant stadgande alldeles orättvist. Utom hvad naturliga billigheten häruti synes fordra, nemligen att hvar och en skall njuta vedergällning för den Tjenst, han förrättar och så länge han förrättar den, tror jag mig äfven böra väcka Utskottets eftersinnande uppå hvad Riksens Höglofl. Ständers Beslut vid Riksdagen i Örebro år 1810 i närvarande fråga redan bestämt. Det är ock i anledning af ofvannämnde Riksens Ständers

Ständers beslut, som Kongl. Maj:t vid sedermera skedde förändringar af åtskilliga Verk och Stater i Nåder förordnat, att de Embets-och Tjenstemän, som dervid blifvit på indragningsstat flyttade, skola ej mindre tills vidare fortfara med deras förra tjenstbefattningar än äfven bibehålla sina förut åtnjutne lönevilkor. Jag kan icke finna rimligt, att den nu i fråga varande Lönförhöjning för Embets- och Tjenstemän skall upphäfva och kullkasta Riksens Ständers förra Beslut och Kongl. Maj:ts derpå grundade Nådiga Föreskrifter; och jag anhåller, i anseende till detta ämnets vigt, att Betänkandet måtte, åtföljdt af detta mitt Memorial, och de öfriga deremot gjorde anmärkningar, till Utskottet återremitteras.

Friherre Staël von Hollstein, Corfitz Ludvig: Då Riksens Ständer, i afseende på den förlägenhet, hvaruti Penningelöntagande Embets- och Tjenstemän råkat genom myntets försämrade valeur, och derför beslutit att, genom tillökning i Löningsvilkoren, försätta dem i tillstånd att kunna hafva en tarflig utkomst, och denna omsorg är allmän utan undantag; så kan det icke undfalla min uppmärksamhet, att endast för den Civila Embetsmanna Corpsen tillökningen blifvit bestämdt reglerad, hvaremot den Militaira blott blifvit lem-

nadt hopp och Löften att utaf öfverskott och besparingar kunna blifva hulpen, utan att bestämdt blifvit grunderne till deras Lönförbättring; men alldenstund de militaire Embetsmännen, äfven så väl som de Civile, äro Statens Embetsmän, äfven så väl som dessa äro berättigade till Riksens Ständers omedelbarliga bestämmande af deras lönförbättring, och jemväl framför dem, i politiskt afseende, förtjena varda ihogkomne för gjorda tjenster för Fäderneslandet, samt för framtiden till samma nit till uppoffring af lif och helsa, för Fäderneslandets gagn varda uppmuntrade, så finner jag mig föranlåten att begära, det StatsUtskottet måtte få sig uppdraget att uppgöra bestämdt förslag till lönförbättring för Militairen; hvarvid intet arbitrium må äga rum, utan alla de, som antingen dels äro på värfvad fot, dels blifvit från indelta satte på stat med penningelöner, samt Kronan, till sitt gagn och nytta, indragit Boställen och indelda löner, måtte på samma tid och i samma förhållande samt utaf samma tillgångar, som för de civile äro föreslagne, åtnjuta lönförbättring — de stora öfverskotten lemna tillräcklig fond, sedan de behof, hvarför de öfverlemnades till Konungens disposition 1812 till nästa Riksdag — nu mera upphört.

Herr Mannerstam, Johan: Jag har endast en anmärkning vid StatsUtsottets be-

tänkande att underställa Ridderskapet och Adeln, den nemligen att Utskottet, vid uppgörande af den allmänna förhöjningen på penningelöner, afdragit den tillökning, som vid 1812 års Riksdag blifvit särskildt tillagd och förmodeligen på stat uppförd för några Embetsverk, såsom Kongl. JustitieExpeditionen, HofRätterna och KammarCollegium. Det kunde väl synas billigt, att alla i fråga varande Löntagare njuta lika rätt; men jag bör fästa Ridderskapets och Adelns upmärksamhet derpå att, då åtskilliga Collegier och Embetsverk, vid den allmänna organisation och reglering deraf, som blifvit i fråga ställd och af den Committé, som Riksens Ständer beslutit skall föreslås, både böra och kunna undergå förändringar och indragningar. JustitieExpeditionen, Hofrätterne och KammarCollegium åter äro Verk, hvilka alltid torde bibehållas till den personal, som der nu hafver lön på stat, om också formen för sjelfva Inrättningen skulle, på sätt redan är föreslaget, eller på annat sätt, framdeles undergå förändring. Anledningen till det särskildta anslag, som samma Verk erhöll 1812, är ännu lika gällande, nemligen att deras göromål äro mera trägne än de öfriga Collegiernas, och det skulle således, i min tanka, icke vara billigt att fråntaga dem en redan erhållen tillökning, hvarigenom de obetydligt skulle se sina Lönevilkor förbättrade vid den allmänna tilökningen. Hvad JustitieExpedi-

tionen enskildt angår, är äfven det skäl talande, att långt flera Ordinarie Embets- och Tjenstemän der äro tjenstgörande, än de som hafva lön, så att, t. ex., för 7 RevisionsSecreterare endast 5 löner och för ProtocollsSecreterare endast 2 löner finnas. Om ock de förres antal kunde tåla mindskning, äro deremot mindst 4 ProtocollsSecreterare oumbärlige, samt borde följaktligen hafva lön på stat.

Jag öfverlemnar sluteligen till StatsUtskottets eget godtfinnande att, i fall min anmärkning vinner afseende, föreslå om den 1812 gjorda tillökning bör endast beräknas, såsom hittills, i penningar, eller lika med den öfriga lönen utgå.

Herr Danckwardt, Carl Gustaf: Då jag förmodar, att StatsUtskottets Betänkande blifver, i anledning af de nu gjorde anmärkningar, återremitteradt, anhåller jag vördsamt, att ännu få göra ett tillägg. StatsUtskottet har tillstyrkt några nya Löner på stat för betjeningen inom Svea HofRätt, och detta föranlåter mig att påkalla Riksens Ständers behjertande af ett annat Verk, som icke är deraf i mindre behof. Det är icke nog, att JustitieRevisionen, i saknad af motsvarande extra inkomster, eller så kallade Sportler, har, i jemförelse till de öfriga StatsExpeditionerna, små löner; de på stat uppförde äro äfven till antal otillräcklige. JustitieRevisionen har endast 2 ProtocollsSecreterarelöner, och jag lemnar till hvar och en att bedömma, huruvida det vore möjligt för 2 personer att bestrida denna tjenst, då under hela året 6 protocoll måste föras i veckan. Mindst 4 ProtocollsSecreterare äro af nöden, och jag vågar derför föreslå att Höglofl. StatsUtskottet måtte, på lika sätt som för HofRätten blifvit tillstyrkt, på stat upföra 2 nya ProtocollsSecreterarelöner vid JustitieRevisionen. För min egen tillfredsställelse, såsom tillhörig detta Verk, har jag icke kunnat undgå att vidröra detta ämne, särdeles som jag af StatsUtskottets Betänkande funnit, att Justitie-Revisionen är det enda Verk, der man å ena sidan ägt försakelse nog och å en annan icke funnit mödan värdt att till Riksens Ständer ingifva ansökning om förbättring i Löninkomster. Jag har varit nödsakad att tala i en sak, som man skulle kunna tro vara min egen; men jag bör upplysa, att om dessa 2 nya löner anslås, de samma tillfalla äldre Embetsmän inom Verket, och att det äfven derefter blir min och flera äldre ProtocollsSecreterares lott att, ehuru ordinarie tjenstmän i JustitieRevisionen, från och före 1809, fortfara att tjena alldeles utan lön. Jag torde icke behöfva nämna något annat för att styrka behofvet af

dessa 2 löner, om jag icke borde, för jemförelsen, erinra att de flesta Stats-expeditionerna hafva 2 ProtocollsSecreterare-löner på stat, och att derstädes högst 2 Protocoll föras i veckan, efter hvilken uträkning JustitieRevision borde hafva sex.

I anledning af dessa anmärkningar blef StatsUtskottets Betänkande till Utskottet återförvisadt.

Undertecknad, Silverstolpe, Axel Gabriel: I förmiddags Plenum denna dag begärdes, att Herr Directeuren af Uhr måtte anmodas befordra till Trycket sitt då upplästa Dictamen, såsom innefattande upplysande anmärkningar, i anledning af Herr StatsSecreteraren Friherre Wirséns i nästföregående Plenum gjorda anförande. Friherre Wirsén afgaf genast derpå dylika upplysande anmärkningar vid Herr af Uhrs. Om genom anmodan om Tryckning till den ena Ledamoten och icke till den andra, allmänheten skulle sättas i belägenhet att fatta ofullständiga omdömen om deras uppgifter och tänkesätt, så skulle sådant synas mig vara ett icke rättvist förfarande. Jag anhåller på denna grund, att Herr Grefven och LandtMarskalken täcktes proponera Höglofl. Ridderskapet och Adeln att

anmoda Friherre Wirsén äfven befordra sitt anförande till Trycket.

Denna hemställan blef, uppå gjord proposition, bifallen.

Herr Munk af Rosenschöld, Eberhard, begärde, att Herr Silfversparres i förmiddags Plenum upplästa Dictamén måtte remitteras till Lag- samt OeconomieUtskotten.

Herr LandtMarskalken erinrade, att sådant icke kunde ske, emedan Herr Silfversparre hade anmält detsamma såsom ägande gemenskap med det Särskildta Utskottets på Bordet hvilande Betänkande.

Å nyo föredrogos och biföllos följande 2:ne den 28 Juni på Bordet lagde Utlåtanden från Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottet.

1:o I anledning af väckt fråga om ett Stats-Sjö-Assurance Contoirs inrättande i Stockholm.

2:o Till besvarande af Högl. Ridderskapets och Adelns Återremiss, angående ett gjordt yrkande om RiksdagsRelationers infordrande.

Företogs till afgörande Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottets, den 28 Juni på Bordet lagde, Betänkande till besvarande af Återremissen i frågan om Embetsmäns rättighet att förbjuda invånare i en ort att hvar som heldst inom Riket söka arbete.

Friherre Cederström, Jakob: Utskottet har väl uti allmänna termer tillstyrkt den för alla utvidgade rättigheten att under viss tid på året söka sig arbete. Men jag finner ej uti Betänkandet vidrörd den delen af min motion, som rörde upphäfvande af famlidne Landshöfdingen von Echstedts Kungörelse, hvarigenom invånarne uti hans Län denna rättighet blifvit förment. Jag anhåller således, att Betänkandet måtte återremitteras, med anmodan till Utskottet, att föreslå en underdånig hemställan till Kongl. Maj:t om upphäfvande af denna författning.

Sedan *Herr Ekorn, Pehr Adolph*, härefter uppgifvit skäl och anledningar, hvarför Utskottet icke trott sig böra i denna pröfning ingå, och *Friherre Cederström* deruppå svarat, men tillika från den begärde Återremissen afstått, blef Betänkandet, uppå gjord proposition, bifallet.

Upplästes ett Memorial från BancoUtskottet, af den 30 Juni, hvaruti Utskottet, i anledning af infordrandet af BancoFullmägtiges yttrande i frågan om publicité af Bankens Sedelrörelse, förmäler det innefatta sådana upplysningar, i afseende på VexelBancoskuldens belopp och Bankens Financiella ställning, hvarigenom all vidare deliberation om sjelfva hufvudfrågan blefve öfverflödig; och anser sig således förbundet att detsamma ej till allmän kännedom uppgifva.

Herr von Schultzenheim, David: Höglofl. BancoUtskottets svar uppå det requirerade utlåtandet af Herrar BancoFullmägtiga, rörande publiciteten af BancoSedlarnes belopp, synes vara preliminaremål, och torde således ej, såsom ett ordentligt betänkande eller Memorial, behöfva hvila på Bordet.

Det måste vara utan exempel, att något Utskott vågat neka en utaf ett RiksStånd äskad upplysning eller Bilaga, hvarpå Utskottets Betänkande sig grundar. Uti Herrar Fullmägtiges yttrande skall slätt ingen ziffra förekomma, och om uti Vällofl. BorgareStåndets Talemans, Herr Directeuren Schwans, särskildta votum, hvartill Herr StadsMajoren Westin accederade, beloppet af nu varande Sedelstock, eller erkännandet af mina uppgifters rigtighet, anföres, så hade kunnat andragas, att nämnde period

blifvit utelemnad, intill dess Riksens Höglofl. Ständer förordnat, att Sedelstockens belopp borde offentligen uppgifvas. Men dock hade, till ådagaläggande af oväldighet de, uti det särskilda Betänkandet anförde, skäl och grunder till bifall å Publiciteten, bort till Ridderskapet och Adeln öfverlemnas.

Om BancoUtskottet för detta förhållande förtjente en föreställning, ville jag dock, vid Riksdagens annalkande slut, föga tillstyrka en återremiss, utan anhåller, att BancoUtskottets Betänkande i hela sin vidd må tagas i skärskådande.

Herr Heykensköld, Detlof: Om BancoUtskottet hade kunnat aflemna Herrar Bancofullmägtiges yttrande, hade det visserligen blifvit gjordt; men detta skulle ej hafva kunnat ske utan yppande af något af de hemligheter, hvilka Utskottet genom sin ed är förbundet att förtiga.

Friherre Cederström, Jacob: När Riksens Ständer infordrat Herrar Fullmägtiges utlåtande, så kan det icke dem förvägras att deraf erhålla del, och låter sig göra, då de financiella detaillerna uteslutas. Jag instämmer således med Herr von Schultzenheim, och tror, att berörde Yttrande bör genom Återremiss infordras. För det

närvarande torde Memorialet få hvila på Bordet, såsom för första gången uppläst.

Lades på Bordet.

Till afgörande företogs StatsUtskottets, den 28 Juni på Bordet lagda Betänkande, angående sökt anslag af Taffelpenningar för PresidentsEmbetet i Kongl. KammarRätten, jemte 3:ne JustitieRåds ansökningar att vid afskedstagandet efter uppnådde 70 år få behålla, jemte lönen, äfven Taffelpenningarne, såsom Pension.

Friherre Staël von Hollstein, Corfitz Ludvig: Det är mig okärt att göra en anmärkning vid detta StatsUtskottets Betänkande; men, då StatsUtskottet uppgifvit, att den till penninglöntagare föreslagna tillökning blott är provisionel till nästa Riksdag och intills den äskade Committén kommit i verksamhet samt fått reglera och bestämma lönernas belopp, så tyckes deraf följa, att sjelfva lönerne ännu äro alldeles oförändrade och tillökningen blott ett temporairt tillägg, som endast bör tillfalla den tjenstgörande Embetsmannen, icke Pensionairer, som hvarken i propositionen eller Ständernas beslut blifvit omnämnde; skulle likväl Ridderskapet och Adeln finna, att undantag vid detta tillfälle kunde äga rum

i afseende på dessa hedersmäns förtjenster, så önskar jag åtmindstone, att sådant måtte ske med det förbehåll, att det icke måtte lända till prejudicat för andra redan afskedade eller hädanefter afskedstagande att erhålla mera än hvad författningarne tillägga dem. Jag vill derföre icke söka hindra antagandet af Betänkandet, men reserverar min tanka till Protocollet.

Uppå af Herr LandtMarskalken gjord proposition, blef Betänkandet af Höglofl. Ridderskapet och Adeln bifallet.

Å nyo föredrogos och biföllos följande, den 28 Juni på Bordet lagde, Betänkanden, nemligen:

1:o Från Lag- samt OeconomieUtskotten, angående anläggning af Svanshamrar, m. m.

2:o Från LagUtskottet, angående Correctionsinrättningar.

3:o Från LagUtskottet, i anledning af Återremissen af Utskottets Utlåtande öfver Justitie-Ombudsmannens RiksdagsBerättelse.

4:o Från LagUtskottet, om lösen för Utslag i Anmärkningsmål.

5:o Från LagUtskottet, angående Vermlands förläggande under Svea HofRätt, m. m.

6:o Från LagUtskottet, i anledning af Återremissen af Utskottets Memorial angående förhöjning i Nämndemännens tractamente, m. m.

7:o Från LagUtskottet, rörande sökt förklaring öfver Förordningen, angående Skuldfordrings- och Lagsökningsmål, den 28 Juni 1798.

8:o Från LagUtskottet, angående allmänna Straff- och Correctionshus.

Herr LandtMarskalken tillkännagaf BevillningsUtskottets Memorial, af förlidne gårdag, angående allmänna Bevillningen, vara till uppläsning inkommet; men som det, tillika med åtföljande Allegater, vore ett arbete af mellan 120 och 130 ark, hemställde Herr LandtMarskalken, om ej Ridderskapet och Adeln skulle behaga tillåta, att detsamma ansåges som uppläst, och finge hvila på Bordet till läsning uti Riddarhus-Canzliet.

Bifölls.

Upplästes och lades på Bordet följande inkomna Handlingar:

1:o Från StatsUtskottet, af den 29 Juni, angående gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande rörande Bytesverket; och tillstyrker Utskottet, att hos Kongl. Maj:t måtte anhållas om den nådiga ändring uti Kongl. Förordningen den 16 November 1813: 1:o Att, i stället för de der utsatte 10 år, tiden måtte inskränkas till 5 år, räknadt ifrån och med nästa års början; 2:o Att ej mindre Kronan än Private, som förmena sig äga fordringar uti Bytes- samt Reductions- och Ersättningsmål, böra sådana sina fordringsanspråk anmäla inom den 31 December 1817, och de som då icke äro anmälde anses förfalla och ej kunna till vidare pröfning upptagas; 3:o Att alla byten böra vara utredde, afslutade och med Kongl. Maj:ts Nådiga Bytesbref fastställde inom den 31 December 1820, och de Byten, som på ett sådant sätt då icke äro afgjorde, böra fastställas och för afslutade anses, ehvad Kronan eller Private deraf vinna eller förlora; 4:o Att KammarCollegium vid hvarje års slut bör till Kongl. Maj:t ingifva en underdånig Berättelse om hvad vid Bytesverket för året tillgjordt blifvit, samt hvad som återstår, och af hvilka Berättelser Riksens Ständer vid nästa Riksdag torde i Nåder lemnas del; och ändtligen, 5:o Att, på det Jord och Hemmansägare måtte blifva i tillfälle att erfara, huruvida deras hemman

och lägenheter kunna i något Byte vara anhängige, KammarCollegium måtte undfå Nådig befallning att genast och sist inom detta årets slut låta författa en fullständig förteckning på alla oafslutade Byten, som tillika utvisade alla de hemman och lägenheter, som uti hvarje Byte äro antingen utbytte eller till vederlag uppgifne, och hvilken förteckning borde Allmänheten meddelas af Kongl. KammarCollegium genom till utfärdande allmän Kungörelse, som å Predikstolarne bör uppläsas.

2:o Från StatsUtskottet, af den 29 Juni, i anledning af anmärkningar vid dess Betänkande öfver Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om Statsverket, uti hvad som rörer RiksStatens Första Hufvudtitel.

3:o Från StatsUtskottet, af den 29 Juni, hvaruti Utskottet, jemte upplysande af en hos Högvördiga PrestStåndet gjord anmärkning vid Utskottets Betänkande öfver Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om Statsverket, i hvad det rörer Riksstatens Andra Hufvudtitel, yttrar dess Betänkande af de Tre öfriga RiksStånden vara bifallet.

4:o Från StatsUtskottet af den 27 Juni, angående tillökning i anslaget åt Academien för de Fria Konsterna, m. m.

Herr Silverstolpe, Fredrik Samuel, hade inlemnat följande, som upplästes, så lydande

Vördsamt Memorial.

Vid det af Höglofl. StatsUtskottet till Riksens Ständer afgifna Betänkande, rörande Förhöjning af Kongl. Academiens för de Fria Konsterna Statsanslag, samt tvänne nya löner åt Kongl. Öfver-Intendents-Embetets Betjening, utbeder jag mig Ridderskapet och Adelns benägna tillstånd att få framlägga några anmärkningar. Det torde vid detta tillfälle mig tillåtas att omnämna anledningarne till den åtgärd, StatsUtskottet lemnat åt dessa ämnen. Dessa anledningar äro gifne af sjelfva de Verk, om hvilka här är fråga, och StatsUtskottet har hämtat upplysningarne om dessa Verks behof utaf underdåniga skrifvelser till Kongl. Maj:t, hvilka blifvit till Utskottet af Konungen i Nåder remitterade.

Academiens för de Fria Konsterna underdåniga anhållan innebar:

1:o Att så vida Kongl. Maj:t för tvänne år sedan flyttat den Mechaniska Scholan ifrån Academiens inseende, och ställt henne under Kongl. Landtbruks-Academiens, måtte nu det anslag af 475 R:d., som tillhört nämnde Schola, blifva på Landtbruks-Academiens stat öfverflyttadt; en åtgärd, som tillhörde Konung och Ständer gemensamt.

2:o.

2:o Att en summa af R:d. 1125 måtte utöfver det förra anslaget bestås till bedrifvande af Academiens Läroverk; vid hvilken anhållan var företedt, huruledes Professorernas arfvoden, år 1753 aldraförst anslagne, icke blifvit under mer än 60 års framlopp förhöjde; huruledes de öfriga Lärarnes arfvoden äro dels i det hela alltför ringa dels ojemnt fördelade; huruledes ett eller annat nytt arfvode behöfde tillslås; huruledes Vaktmästarens vilkor äro lägre beräknade än för Vaktmästare vid andra publika Verk; huruledes anslaget till kladeråt honom och de båda modellerna är alltför otillräckligt; samt ändtligen huruledes ringheten af den till Ljus, Olja, m. m. bestådda summan satt Academien i nödvändighet att indraga en af sina nyttigaste Scholor.

3:o Att sedan Kongl. Maj:t, i anseende till ökad dyrhet uti Europas alla länder, täckts, redan för några år sedan, förhöja de resande Pensionairernas vilkor, ifrån 300 R:d. Svenskt Banco till en lika summa uti Hamburger mynt, och enär dyrheten ännu med hvarje år tillväxer, måtte hädanefter hvartdera af de 4 Pensionsanslagen uppsättas till ett belopp som, efter den sannolikaste Coursberäkning, komme att svara emot 400 R:d. Hamburger; och

4:o Att bland de Lönanslag för äldre Konstnärer, som vid 1810 års Statsreglering

flyttades från Slottsbyggnads-staten till Fria KonstAcademiens, måtte nu bestås dels 2 nya anslag för Konstgrenar, som njuta ingen sådan uppmuntran, dels förhöjning å ett redan bestådt anslag, till jemlikhet med dem för andra Konstnärer.

Till besvarande af allt detta, har StatsUtskottet anfört: "Att då Academiens "Statsanslag, bestigande sig till R:d. 7670, "icke utgår eller är fördeladt å Löner, u-"tan utgör arfvoden, samt således ej kom-"mer under beräkning vid den föreslagna "Lönförbättringen för Penninglöntagare i "allmänhet, och då Utskottet likväl fun-"nit skäl att de i frågavarande arfvoden "och särskildta öfriga anslag, såsom ringa "och otillräckliga, måtte blifva förhöjde— "så har Utskottet, hvilket ej kan sträcka "sin åtgärd till ett specielt bedömande af "behofvet, utan allenast föreslå en efter "Statsverkets tillgångar lämpad tillökning, "ansett sig böra tillstyrka, att Academiens "Statssumma i ett för allt måtte ökas med "1330 R:d., eller till en jemn summa af "R:d. 9000, samt till Kongl. Maj:ts Nådi-"ga pröfning och godtfinnande öfverlemnas, "ej mindre frågan om öfverflyttningen på "Landtbruks-Academiens Stat af utgifterna "för Mechaniska Scholan, än ock fördelnin-"gen och användandet af denna tillökning "å de särskildta anslagen".

Vid jemförelsen mellan den detaillerade framställning jag gjort af Academiens behof och det alltför summariska yttrande, StatsUtskottet afgifvit, lärer Höglofl. Ridderskapet och Adeln sjelf hafva gjort den anmärkning, att Academiens, genom Kongl. Maj:ts Nådiga åtgärd, till StatsUtskottet afgifna begäran icke blifvit till alla dess punkter besvarad, och att, under anförande deraf att Utskottet ej kan sträcka sin åtgärd till ett specielt bedömande af behofvet, har förhöjningen, på den fåordiga och mer än litet upplysande grund, att tillökningen borde lämpas efter Stats-Verkets tillgångar, ansetts böra uppgå till allenast $\frac{1}{3}$ af den summa Academien, på goda, och af StatsUtskottet visserligen icke förringade skäl, trott sig kunna begära. Det torde vara mig tillåtet att vitsorda för verkligheten af det uppgifna behofvet. Jag talar här icke i egen sak, ty jag har ej vid Academiens anhållan något att vinna; men jag talar i en sak, den jag bör på det nogaste känna; och det är på denna kännedom, hvilken alldeles tillhör mina Embetsskyldigheter, som jag grundar min förhoppning att Höglofl. Ridderskapet och Adeln behagar fästa något åseende. Om jag skulle i en ännu nogare detail anföra hvad för hvar och en af de särskilda artiklarne är begärdt, skulle det visa sig att, hvad egentligen beträffar Academiens Läroan,

stalt, är fråga om tillökningar af små summor, bestigande sig högst till 100 R:d., men merendels till 50 och 25, med undantag endast af de 6 Tecknings-Professorernas arfvoden, dem Academien föreslagit till $4\frac{1}{2}$ gångers större belopp än de för 60 år sedan stadgades; och hvad angår dessa Professorers vilkor, så torde det bringa till förundran en hvar af det upplysta Stånd, inför hvilket jag har den äran att tala, att de första Lärarne vid detta Verk, att de verksammaste Embetsmännen inom detsamma, att Sveriges ypperste Konstnärer äro, för den undervisning de lemna, betalte med 24 sk. för hvarje timma — en betalning, med hvilken den mindst skicklige Ritmästare icke låter sig åtnöjas. Om således dessa arfvoden ifrån $33\frac{1}{3}$ R:d. för 2:ne månaders tjenstgöring, skulle uppsättas till 150 R:d., lärer sådant vara lika svarande mot anständigheten som mot varustegringen sedan mer än ett halft århundrade. Men jag skulle alltför mycket missbruka Höglofl. Ridderskapets och Adelns tålamod, om jag mer än exempelvis sökte bevisa tillbörligheten och måttan af Academiens företedda önskningar. De Scholor, der Konstens grundreglor inhämtas, der det första fröet till stor talang redan så ofta begynt sin utveckling, der Fabriksidkare och Handtverkare sett sina Lärlingars smak förädlas, dessa Scholor blifva år från år mer besökte, och

deraf har följt, att Lärarnes antal måst ifrån 2 till 3 förökas. I den mån Konsterne hunnit bringas till vetenskaplighet, i lika mån har Academiens småningom förökade Boksamling börjat af Konstnärerna begagnas, och detta så väl som den aktning Academien är Allmänheten skyldig, har satt Academien i nödvändighet att, till Artisternas och äfven Publikens nytta, hålla Bibliotheket tillgängligt, under inseende af en särskild tjenstman, hvilken för detta besvär utan tvifvel gör sig förtjent af ett arfvode. Den största tillökningen, som är begärd för Academiens Läroverk, är den af 100 R:d. om året, ämnad till anskaffande af ljus och olja. Skulle detta anslag icke kunna utgöras af de 1330 R:d., som nu blifvit af StatsUtskottet till bevilljande föreslagne, så ser Academien med smärta förlängas den tid, som nogsamt skall vittna om en vacklande konstbildning. Men då jag sagt, att de föreslagne 1330 R:d. tilläfventyrs icke skulle kunna fylla de brister, hvarom här äfven är fråga, lära grunderne till denna min förmodan ej förr vara rigtigt ådagalagde, än jag hunnit upptäcka det aldra största af Academiens behof, det att kunna till främmande länder utsända sina förnämsta Lärlingar; och jag får härvid upplysningsvis nämna, att sedan 5 års framlopp har ingen ung Svensk Konstnär vågat med en alltför ringa respension äfventyra sin fram-

tid, att en, af Kongl. Maj:t icke länge sedan utnämnd Pensionair för Byggningskonsten, som genom Kongl. Nåd fått ett anslag till fördubbladt belopp mot det å Academiens Stat uppförda, icke ser sig i stånd att detta tillfälle till högre utbildning begagna, samt ändtligen, att på de anbud af min Embetsåtgärd till Respensionairers anskaffande, jag gjort åt flera bland de unga Konstnärer, som allaredan öfverhunnit den skicklighetsgrad, hvilken till utrikes resor erfordras, har ännu aldrig följt annat än vägran. Om således Konsternas största ändamål skall kunna befrämjas, får Academien af det nya anslaget hålla det mesta disponibelt åt Respensionairerna, hvilka likväl då icke kunna blifva 4 på en gång, såsom det, i följd af Academiens Stat, varit tillämnadt. När följakteligen den föreslagna tillökningen är otillräcklig till detta blotta men stora ändamål, hvad skall då blifva af sjelfva Läroanstalten? Hvad skall blifva af ett Läroverk, som ädelmodige främmande Konstnärer, för 80 år sedan, stiftat och sjelfve en lång tid underhållit? hvad skall blifva, säger jag, af en Inrättning, som danat redan så många infödda Svenska män till den högre skicklighetsgraden, och som sett ur sitt sköte framträda en man, värdig Konsternas tidhvarf, en man, som till alla bildade nationer kringfört det Svenska Snillets ära?

Då Höglofl. StatsUtskottets Betänkande icke innefattar annat än en totalsumma, bringad till ungefärligen $\frac{1}{3}$ af hvad som uppgifvits vara af noden, är det för mig omöjligt att inse, det frågan om nya anslag åt de Konstgrenar, som vid sednast skedda regleringar blifvit glömde, ådragit sig Utskottets granskande åseende. Skulle det väl kunna hända, att man misskände nyttan af någon Konst, och i synnerhet af den, genom hvilken känslan för alla de öfriga sprides, snart sagdt, till hela nationen — en Konst, genom hvilken ett Lands utseende och dess inbyggares sinnesodling öfverallt allmängöres — en Konst, den icke en gång slöjderne kunna umbära? Denna sednare sanning har äfven af fordna dagars Ständer varit insedd och erkänd, och deras Utskott hafva på Manufacturfonden föreslagit åt Kopparstickare icke blott Res-pensioner men äfven underhåll här hemma, mot det vigtiga och Ständer hedrande förbehåll, att Graveurerne skulle tilldana Elever. Bland Konstnärer, som på lika sätt äro bortglömde till åtkomst af löner är äfven det slag af Målare, som sysselsätta sig med mindre Historiska Scener, och i denna genre hafva likväl flere Svenska Artister särdeles lyckats. Man kunde tilläfventyrs invända, att det redan existerande anslaget för Historiemålningen icke utestänger en sådan Konstnär från en Löns erhållande; men

jag frågar, om det icke skulle vara för Konsternas upplysta vänner påkostande att se anslaget för den högre Historiemålningen sålmedelst draget från sitt värdiga och vigtiga ändamål?

Den sista begäran, Academien uti sin underdåniga Skrifvelse till Kongl. Maj:t gjort, är den om 100 R:d:s tillökning å Lön-anslaget för en MiniatureMålare; grunden för denna framställning är, att Landskaps- Portrait- och Decorationsmålare äro med den Lönsumma uppmuntrade, som nu åt Miniaturmålaren föreslagits.

Hvad slutligen angår Höglofl. StatsUtskottets tillstyrkande, att till Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning och godtfinnande må öfverlemnas frågan om öfverflyttningen på Landtbruks Academiens Stat af utgifterna för Mechaniska Scholan, kan jag för min del icke inse, ur hvad skäl Fria Konst-Academiens härutinnan yttrade önskningar icke vunnit stöd igenom Utskottets mer bestämda godkännande af sjelfva principen. Och som Höglofl. StatsUtskottet icke fört till Riksens Ständers kunskap de grunder, hvar på Academien fästat denna sin begäran, anser jag det vara lika min pligt som min rättighet att dessa skäl framlägga. Academien nyttjade såsom motiv till denna sin underdåniga anmälan, att en olämplighet

borde deraf förspörjas, att Mechaniska Scholans Lärare stå under den ena Academiens uppsigt, men att samma Scholas Elever endast genom den andra Academiens åtgärd kunna vänta sina belöningar. Jag får härtill lägga det ytterligare skäl, att då jag, såsom Kongl. Academiens för de Fria Konsterna Ordförande, äger högsta uppsigten öfver hela Läroanstalten, och anordnar utbetalningen af Lärarnes arfvoden, är det blott den sednare åtgärden, som mig nu mera tillhör, i afseende på Kongl. Landtbruks-Academiens Mechaniska Schola, hvars Lärares göromål jag ej har att inspectera, men hvars löner jag likväl är pligtig att utbegära. Dessutom kan jag icke inse, hvad som förmått Höglofl. StatsUtskottet att icke denna gång, likasom vid 1810 års Statsreglering, med uttryckliga ord tillstyrka subdivisioner å den 5:te HufvudTiteln, hvilken nyssnämnda år inbegrep under sin totalsumma, af 10,000 R:d., 3 särskildt nämnda Academier, nemligen: Kongl. Vitterhets Academien, Svenska Academien, samt den för de Fria Konsterna.

Jag har i detta ämne nu ingen vidare anmärkning att göra än allenast den, i sig sjelf nog vigtiga, att, då det hittills varande anslaget för KonstAcademien bestiger sig till 7670 R:d., bör derifrån afräknas först 450 R:d., hvilka gå till arfvo-

den vid Kongl. Maj:ts Museum — ett Verk, som med Academien aldrig varit sammanslaget, utan bör såsom ett i och för sig särskildt Verk betraktas; och dernäst den summa af 475 R:d, som utgår till Mechaniska Scholans behof, hvilken Schola, såsom nu mera en gren af Kongl. Landtbruks Academien, ej bör hädanefter anses såsom ökande beloppet af de Fria Konsternas Academies Stat. Således utgör det *verkliga* anslaget för Academien allenast R:d. 6745.

Men det återstår mig ännu att vidröra det sednare ämnet uti Höglofl. StatsUtskottets Betänkande, det nemligen, som angår nya anslag för Kongl. Öfver-Intendents Embetets Canzli. Uti mitt underdåniga Memorial till Kongl. Maj:t, och hvilket Memorial Konungen täckts till StatsUtskottet i Nåder remittera, var begärd en lön för en Secreterare, till lika belopp med den lön, Embetets Kammererare åtnjuter, eller 400 R:d., en lön för en Canzlist, lika med den mindsta Conducteurslönen, det vill säga 133⅓ R:d., samt 100 R:d:s förhöjning å de, såsom Expensmedel och mot vanlig redogörelse, anslagne 200 R:d. Höglofl. Ridderskapet och Adeln torde villja sig erinra, att 1809 års Ständer till Kongl. Maj:ts Nådigsta fastställelse föreslogo inrättandet af en Slottsbyggnads-Direction, sammansatt af Konungens RiksMarskalk, Öfver Ståthållaren i Stockholm samt Öfver-Intendenten — alla utan särskilda löner eller arfvoden för denna befattning. Denna Direction skulle af Kongl. Öfver-Intendents-Embetets Tjenstmän betjenas, för de löner, desse förut innehade, och hela Inrättningen grundade sig så helt och hållet på ingen den ringaste utgift för Statsverket, att till och med ÖfverIntendents-Embetets Expensmedel blefvo tillika Slottsbyggnads-Directionens. Detta Verk vann Kongl. Maj:ts Nådigsta bekräftelse och sattes i behörig activitet. Sedan mer än 2 år har jag den hedern att i denna Direction vara en Ledamot. Det har visat sig— och jag vädjar härutinnan till de Herrars och Mäns omdöme, som med mig dela denna befattning, och hvilka nu kunna vara här närvarande— att Skrifvaregöromålen vid Kongl. Slottsbyggnads-Directionen utgöra 3 till 4 gånger mera än de som vid Kongl. Öfver-IntendentsEmbetet kunna förefalla. Då sistnämnde Embetes Secreterare- och Canzlist-befattningar hittills alltid varit åt Dessinateurer uppdragne, har nu händt, att desse Tjenstmän mer sällan, än de bort, kunnat med Ritningarnes uppgörande sysselsättas. Dessa skäl hafva tillvunnit sig Höglofl. StatsUtskottets billigande; så att Utskottet till Riksens Ständers fastställande föreslagit en Secreterarelön af 200 R:d., och en Canzlistlön af 60 R:d — båda underkastade de för

höjningar, som för penninglöntagare i allmänhet blifvit, genom särskildt Utlåtande af Utskottet, nu föreslagne. StatsUtskottet tillägger, "att desse Tjenstmän skulle här-"igenom, enligt hvad ÖfverIntendenten fö-"reslagit, varda försatte i enahanda lönvil-"kor som deras vederlikar vid samma Verk "innehafva". Min underdåniga hemställan till Konungen åsyftade för den blifvande Secreteraren, som hädanefter icke skulle tagas bland Dessinateurerna, en lön stor 400 R:d., eller som meningens fortsättning lyder, en lika lön med Kamrerarens. Då nu Kamreraren får förhöjning på sin hittills ägande lön, af 400 R:d.— huru kan väl då StatsUtskottet påstå, att den blifvande Secreterarelönen, af 200 R:d., med dess förhöjning, skall uppgå till lika belopp med Vederlikens, Kamrerarens? — Förgäfves, i min tanka, skall man invända, att denne Kamrerare bör, ur det skäl, att han tillika är Verkets Casseur, njuta bättre vilkor än Secreteraren. Jag besvarar denna invändning dermed, att Secreteraren har i hvarje vecka att bivista 2 Sessionsdagar, på hvilka Protocoll skola föras, att båda dagarne föranleda till Expeditioner, och att Secreteraren dessutom nästan hvarje dag i veckan hemma hos mig särskildt sysselsättes med Skrifvararbete; i hvilket jag under de framflutna 2 åren sjelf deltagit, på det ärenderne icke måtte afstadna; men

att deremot Kamreraren och Casseuren aldrig bivistar, och ej behöfver bivista mer än en Session i veckan, och att, under den tid jag varit hans förman, har jag saknat all anledning att honom hos mig sysselsätta, eller att af honom ens begära någon upplysning, som fordrade tid. Förgäfves skall man ock använda det skälet, till nedsättande af Secreterarens vilkor, att han omöjligen kan föras i bredd med Secreterare i Kongl. Collegierna, utan aldrahögst förliknas med DepartementsSecreterarne i Kongl. KrigsCollegium. Det befinnes, att Secreteraren vid ÖfverIntendents-Embetet är Secreterare vid ett Publikt och Kongl. Verk, att han har ingen annan Secreterare öfver sig, och att han äfven i ChefSecreterare egenskap betjenar en Kongl. Direction, hvars värdighet är lika med de Kongl. Collegiernas. I öfrigt måtte det mig tillåtas anföra att, då Secreterarebeställningarne i dessa Collegier merendels leda till Ledamotskap i samma Verk, stundom äfven till högre embeten i Staten, äger Secreteraren vid Kongl. ÖfverIntendents-Embetet ingen carriere för sig öppen, och kan, åtmindstone inom detta Verk, aldrig avancera; oberäknadt att detta Verks tjenst leder till föga eller ingen recommendation på annan tjenstbana. I följe af alla dessa skäl får jag än ytterligare yrka, att nämnde Secreterarelön måtte i allt bestämmas

till lika belopp med Kamrerarelönen, och att äfven den nye Canzlisten, hvilken kommer att alldeles skiljas från Dessinateurerna, måtte, i stället för de 60 R:d, med vederbörlig förhöjning, som af Stats-Utskottet blifvit föreslagen, uppsättas till 133⅓ R:d. med förhöjning, för att blifva lika med den mindsta Conducteurslönen.

Sluteligen får jag äfven anmärka, att frågan om Expensmedlens förhöjning, ifrån 200 till 300 R:d., alldeles icke synes hafva blifvit af StatsUtskottet till öfverläggning upptagen: och om någon skulle föreställa sig att, i en tid då alla varor hastigare än någonsin tillföreneuppstegrat, och då särdeles de utländska pappers-sorter, som till Desseinerna erfordras, äro blefne vida dyrare än fordom, skulle tvänne publica Verk nu vara i stånd att åtnöjas med ett ensamt Verks Expensmedel, får jag upplysningsvis den äran anmäla, att intetdera af de båda Verken förmått att, likasom alla andra Stater, hålla Stockholms Avisor och de Svenska Calendrarne.

Jag slutar med anhållan om Höglofl. Ridderskapets och Adelns benägna öfverseende för vidlyftigheten af detta anförande. Om jag varit nog lycklig att i mina skäl finnas grundlig, utbeder jag mig, det täcktes Höglofl. Ridderskapet och Adeln till StatsUtskottet återremittera det

Betänkande, vid hvilket jag funnit mig föranlåten att göra anmärkningar. Dessförinnan torde det mig tillåtas att detta mitt vördsamma Memorial med våra Trenne Med-Stånd communicera.

Derjemte blef communication med de öfriga RiksStånden Författaren af detta Memorial tillåten.

5:o Från StatsUtskottet, af den 14 Juni, angående Löfås Silfververk i Schedevi Socken och Kopparbergs Län. Utskottet hemställer, att Riksens Ständer måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Nådig befallning måtte till Kammar- och BergsCollegierna afgå att ofördröjeligen vidtaga anstalter om Verkets nedläggande samt de detsamma förunnade förläningars, friheters och förmoners indragande till Kongl. Maj:t och Kronan; dock att derunder icke inbegripas de extra Tjenstbarheter, hvilka allmogen till Bruket utgjort, och hvarifrån den vid Verkets nedläggning bör njuta befrielse; anseendes Utskottet för öfrigt det böra vara nu varande disponenten obetaget, om han, på egen bekostnad och utan allt understöd af Kronan och det Allmänna, vill med egna medel fortsätta grufarbetet, likväl på sådana vilkor, som med Författningarne om Bruks och Bergshandteringen instämma.

6:o Från StatsUtskottet, af den 29 Juni, angående Borgmästaren Hambræi Memorial om de Rotskiften, som varit nyttjade af Söderhamns GevärsFactoris Betjening och arbetare; och har Utskottet till hufvudsaklig del bifallit, hvad Herr Borgmästaren i sitt Memorial yrkat.

7:o Från StatsUtskottet, af den 29 Juni, angående Assessoren Tinnerholms underdåniga ansökning om eftergift af en yppad och honom till ersättning ålagd brist, stor 300 R:d. B:co, uti dess hafda uppbörd af Chartæ Sigillatæ medel; hemställandes Utskottet, att Riksens Ständer, med föranledande af åtskilliga ömma och bevekande skäl, hvilka anföras, måtte bevillja den sökta eftergiften, heldst en sådan eftergift icke orsakar någon mindskning uti Statsverkets för detta år påräknade Chartæ Sigillatæ inkomst, som, efter räkenskaperna för nämnde år, öfverstigit det i Stat beräknade beloppet.

8:o Från StatsUtskottet, af den 30 Juni, angående några vid Boutredningen efter Högstsalig Hennes Maj:t EnkeDrottningen Sophia Magdalena förekomna frågor.

9:o Från StatsUtskottet, af den 29 Juni, i anledning af de anmärkningar, som blifvit gjorde vid Utskottets Betänkande, rörande

rörande Konungens Nådiga Proposition angående det åt Vester- samt Norrbottens Läns invånare meddeldta Lån af 50,000 R:d. B:co; och yttrar sig Utskottet, uppå anförda skäl, finna betänkligt att tillstyrka bifall till hvad uti anmärkningarne blifvit föreslaget.

10:o Från StatsUtskottet, af den 30 Juni, angående sådana f. d. Konung Gustaf Adolph tillhöriga medel, hvilka varit ställde under nu mera framlidne Herr Presidenten m. m. Friherre Lagerheims och StatsCommissarien Wåhlbergs gemensamma förvaltning; men enligt Kongl. Maj:ts till Herrar Fullmägtiga i RiksgäldsContoiret ankomna Nådiga Skrifvelse, den 22 sistlidne Januari, till nämnde Contoir skola öfverlemnas.

11:o Från Särskildta Utskottet af den 30 Juni, i anledning af tvänne till Utskottet remitterade Memorial, af Grefve Mörner, Carl Stellan, samt Friherre Staël von Hollstein, Corfitz Ludvig, rörande anstalter till industriens upphjelpande, öfverflödets hämmande samt förbud mot införsel af sådana varor, som inom landet kunna produceras; och åberopar Utskottet endast, såsom Yttrande häröfver, sitt Betänkande, angående den öfverklagade förlägenheten i den Allmänna Rörelsen.

12:o Från Särskildta Utskottet, af den 30 Juni, rörande väckt fråga om förbättrade anstalter till afhjelpande af de hinder, som de angående kolhandeln inom Bergslagen gällande Författningar lägga i vägen för ett fritt begagnande af Skogarne. Utskottet hemställer, om icke den underdåniga önskan må hos Kongl. Maj:t af Riksens Ständer anmälas, att förenämnde, jemte de flera, rörande Bergshandteringen nu gällande Författningar, som kunna tarfva rättelse, måga öfverses och granskas, för att undergå de ändringar, som instämma med närvarande tids förbättrade principer i Allmänna Hushållningen och med äganderättens fordringar kunna förenas.

13:o Från Banco-Utskottet, af den 30 Juni, innehållande dess Yttrande öfver StatsUtskottets Betänkande angående åtskilliga omständigheter, som äga sammanhang med regleringen af Rikets penningväsende.

14:o Från Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottet, af den 29 Juni, i anledning af väckt fråga om nödiga föreskrifter i afseende på Skogshushållningen vid sådana Bergsmanshemman, som af andra än Bergsmän inköpas; och har Utskottet funnit skäl tillstyrka hvad i detta afseende blifvit yrkadt.

15:o Från Särskildta Utskottet, af den 30 Juni, i anledning af ett, i sammanhang med frågan om medel till Götha Canals befordrande, af Herr Commerce-Rådet Santesson gjordt förslag, att nämnde Canals Discontverk måtte förses med den förstärkning uti dess RörelseCapital, hvarigenom den kunde sättas i stånd att, emot vissa vilkor, biträda med lån till Landtbrukets upphjelpande; och yttrar sig Utskottet icke hafva funnit något vara att tillägga det Yttrande och Förslag till Landtmanna-Näringens underlättande genom Lån af Publica Medel, som Utskottet redan uppgifvit uti sitt Betänkande, angående den öfverklagade förlägenheten i Allmänna Rörelsen.

16:o Från BevillningsUtskottet, af den 1 Juli, angående förklaring öfver Kongl. Kungörelsen den 30 Nov. 1810, i anseende till Landttullsersättningen för öppna och däckade båtar, som i Skärgården nyttjas; yttrandes sig Utskottet, att då Utskottet för denna Tullersättnings framtida utgörande föreslagit helt andra grunder än de nu gällande, så, och derest Riksens Ständer gilla, hvad Utskottet häruinnan föreslagit, kan den begärda förklaringen icke erfordras.

17:o Från BancoUtskottet, af den 18 Juni, hvaruti Utskottet yttrar sig icke kunna tillstyrka bevilljandet af det Lån hvar

om motion hos Högvördiga PrestStåndet blifvit gjord, till understöd vid uppförandet af ett nytt Gymnasii och Scholhus i Skara.

18:o Från BancoUtskottet, af den 30 Juni, i anledning dels af ett gjordt förslag, att Två Riksdalers Banco Sedlarne måtte erhålla samma format som Tre Riksdalers Sedlarne, dels yttrad önskan, att de smärre Skiljemynts Sedlarne må förfärdigas af fastare papper än hittills, för att ej så snart genom nötning blifva förderfvade. Uppå anförde grunder, yttrar sig Utskottet icke kunna tillstyrka den ändring i Två Riksdalers Banco Sedlarnas format, som blifvit yrkad, men förmäler, sig rörande Sedelpapperets mindre styrka att motstå nötning, ej skola underlåta att denna omständighet till Herrar Banco-Fullmägtiges särdeles uppmärksambet öfverlemna.

19:o Från BancoUtskottet af den 30 Juni, i anledning af en RiksDiscontens fordran uti Celsingska Concoursen, för hvilken Majoren Alex. J. Forbes och KrigsFiskalen Gust. Ad. von Schéele gått i borgen, och för hvilken dessa Herrars halfva löner blifvit intecknade. Förmälandes Utskottet, det Majoren Forbes och KrigsFiskalen Schéele hos de sednast församlade Revisorer öfver RiksDiscontVerkets förvaltning och derefter vid privata delägarnes sam

manträde, framställt sin ömmande belägenhet, och dervid vunnit dessas enhälliga begifvande, för den enskilda andelen i Verket, att RiksdiscontVerkets erhållna införsel i Majoren Forbes' och KrigsFiskalen von Schéeles löner för det närvarande får upphöra, under förbehåll, att Verkets rätt emot bemälda Cautionister icke annorlunda eftergifves än att i en framtid, derest enderas eller bägges vilkor blefve synbart förbättrade, och Verkets fordran, emot förmodan, hvarken af Celsingska Concoursmassan skulle utgå ej heller af Celsings arfvingar honoreras, Verkets talan emot Forbes och von Schéele då anses bevarad; och öfverlemnar Utskottet till Riksens Ständer, om ej enahanda ömma behandling af Riksens Ständer måtte få Majoren Forbes och KrigsFiskalen von Schéele vederfaras.

2:o Från Banco-Utskottet, af den 13 Juni, hvaruti Utskottet yttrar sig öfver ett till Utskottet remitteradt Memorial af Herr Stråle, Carl Fredrik, rörande afskrifning af Bankens fordran hos Statsverket, kungörande af Bankens årliga vinst samt af dess årliga Bokslut.

21:o Från BancoUtskottet, af den 30 Juni, hvaruti Utskottet, ännu ej i tillstånd att afgifva den slutliga Berättelsen, rörande BancoVerkets Styrelse och Förvaltning,

yttrar sig dock hafva pröfvat Herrar Banco-Fullmägtiges åtgärder, granskat Verkets samtliga Räkenskaper och göromålens fortfarande jemna gång, efter sednaste Banco-Revisionen, samt inventerat Bankens redbarheter, förmälandes sig, till undvikande af uppehåll, icke böra underlåta att tillkännagifva, att Herrar Fullmägtige uti Verkets Styrelse visat vedermälen både af den noggrannhet uti Författningarnes efterlefnad, och den omtanka och rådighet vid särskilda händelser, hvarigenom de fullkomligen rättfärdigat Riksens Ständers vigtiga fortroende och förvärfvat sig anspråk på deras utmärkta erkänsla, och att Bankens Embets- och Tjenstemän, så väl för redbarheternas vård som de i ovanlig mån tillökta göromålens obehindrade gång, ådagalagt den ordning, flit och verksamhet, som gör dem förtjenta af Riksens Ständers synnerliga välbehag.

22:o Från Banco-Utskottet, af den 13 Juni, hvaruti Utskottet yttrar sig öfver åtskilliga till detsamma remitterade Memorial, rörande rättelse i det uti de flesta orter inritade bruk, att betrodde män utgifva och kringsprida assignationer, rörande indragning af Filial-Disconterna, m. m.

23:o. Från LagUtskottet, af den 27 Juni, i anledning af Återremissen af Utskottets Memorial angående utfärdande af Taxa å Lösen för de från Konungens Högsta Domstol och Canzli Expeditioner utgående Domar och Resolutioner samt berörde Lösens antecknande å dessa Handlingar, och har Utskottet, med anförande af flera skäl för sitt förra Betänkande, ej dezuti föreslagit någon förändring.

24:o Från StatsUtskottet, af den 30 Juni, rörande anmärkningar, gjorda vid Utskottets Betänkande, i anledning af Hans Excellences m. m. Grefve Brahes Memorial, angående Bevillningen för Dannemora Bergslags Jerntillverkning; och besvarar Utskottet de gjorda anmärkningarne, utan att någon ändring uti sitt förra utlåtande framställa.

25:o Från Särskildta Utskottet, af den 30 Juni, i anledning af väckt fråga om upphörande af den tillåtelse, som genom Kongl. Brefvet den 26 Juli 1807 meddeltes, att confiscerade varor till qvarblifvande i Riket försälja, och hemställer Utskottet, att den underdåniga önskan må hos Kongl. Maj:t anmälas, att förenämnde tillåtelse måtte upphöra; anseendes Utskottet ändamålet böra med mesta säkerhet vinnas, om det finge bero af Beslagarens eget val, att bestämma, huruvida det anhållna godset antingen borde föryttras på allmän Au-

ction här i Riket med vilkor af export, under iakttagande af de försigtighetsmått, som äro föreskrefne i 1799 års Kongl. Förordning emot Lurendrägeri och Tullförsnillning, eller ock genom Tullstyrelsens försorg afsändas till utländsk ort, för att der genom Svensk Consuls eller Handels-Agents försorg försäljas.

26:o Från Särskildta Utskottet af den 30 Juni, i anledning af till Utskottet remitterade Memorial af Herr Stabeck, om några orsaker till vår ofördelaktiga oeconomiska ställning; af Herr Häradshöfdingen Barthelsson om en Åkerbruks-Discont m. m.; af Riksdagsmannen Johan Longberg om ett Jordbruks Contoir; af Riksdagsmannen Eric Persson om förbud mot införsel och förbrukning af utländska öfverflödsvaror; af Bengt Svensson om upphjelpande af myntvärdet m. m.; och förmäler Utskottet sig redan öfver dessa ämnen hafva utlåtande afgifvit uti sitt Betänkande rörande den öfverklagade förlägenheten i Allmänna Rörelsen.

27:o Från Lag- samt Oeconomie Utskotten af den 16 Juni, i anledning af Konungens Nådiga Skrifvelse, angående en fri Victualiehandel, och yttrar Utskottet sig icke hafva funnit anledning att föreslå något annat tillägg uti de Stadganden, Commerce-Collegium uti detta ämne föreslagit, än att ej mindre fogel och annat vildt än äfven Sill, såsom ett fiskslag, hvilket ej allmänt i Rikets Skärgårdar fångas, må särskildt ibland de varor, till hvilka den fria handelsrättigheten sig sträcker, varda antagne; äfvensom Utskotten ej heller anse skäl tillstyrka annan ändring i det uppgjorda förslaget, än att den delen af 4:de punkten, som rörer skyldigheten för dem, hvilka till uppköp af Victualievaror eller deras transporterande från den ena orten till en annan företaga resor, att dervid med Pass vara försedde, synes kunna i den författning, som i ämnet varder utfärdad, utgå; helst utan sammanhang med berörde handel, nödiga föreskrifter i detta afseende förut äro meddelta; men Utskotten tro sig dock tillika böra hemställa det Riksens Höglofl. Ständer ville hos Kongl Maj:t. i underdånighet framföra deras önskan, att i fråga varande, till det allmännas väl i märklig mån bidragande åtgärder må så fort möjligt blifver komma i verksamhet.

28:o ProtocollsUtdrag från Oeconomie-Utskottet af den 29 Juni, deruti Utskottet till Ridderskapet och Adeln hemställer, om icke följande från bemäldta RiksStånd till Utskottet remitterade Memorial, nemligen: 1:o Friherre Erik Johansson Boyes, om en Landtbruks Discont; 2:o Herr

Christer Zelows, om utlåningar af Landtbruks Academien å Landtegendomar; 3:o Friherre A. L. Lilljencrants's, om Öfverflödets hämmande; 4:o. Herr Henric Wilhelm Ljungfelts, om utarbetande af förslag till Luxens inskränkning; 5:o Herr C. af Stenhoffs, om inskränkning af Discontverken och förbud mot yppigheten; 6:o Herr Stedts om medel till penningbristens afhjelpande för Jordbrukare och Näringsidkare; med hvilka Memorial Utskottet ännu icke hunnit att taga någon hufvudsaklig befattning, måtte anses vara genom Särskildta Utskottets Betänkande, om förlägenheten i den Allmänna Rörelsen, besvarade, och således icke erfordra någon åtgärd af OeconomieUtskottet: äfvensom om efter Banco Utskottets yttrande öfver Herr Cederschölds Memorial, angående till vidtagande utvägar att framkalla Silfvermynt i Allmänna Rörelsen, något besvarande deraf utaf OeconomieUtskottet vore af nöden.

29:o Från OeconomieUtskottet, af den 29 Juni, i anledning af väckt fråga om Fyrbåkars anläggande på den så kallade Östergarns Holmen vid Gothland, Holmön i Quarken och Måsesten eller Svartklubben vid inloppet till Öregrund; och tillstyrker Utskottet, det hos Kongl. Maj:t i underdånighet måtte anhållas, att Kongl. Maj:t. på lika sätt som med Fyrbåksanläggningarne vid Östergarns Holmen och Holmön blifvit i Nåder förordnadt, täcktes anbefalla undersökning till utrönande så väl af behofvet utaf en Båks anläggande vid Måsesten, som ock om berörde ställe är dertill tjenligt; hvarefter Kongl. Maj:t i nåder lärer finna för godt att till verkställighet låta befordra en sådan gagnelig inrättning.

30:o Från BevillningsUtskottet, af den 1 Juli, i anledning af ett af Grefve Gyllenborg väckt och till Bevillnings- och OeconomieUtskottet remitteradt Memorial rörande en beqvämligare Postgång på Landet; och yttrar sig Utskottet, uppå anförda grunder, icke kunna öfver detta ämne något hufvudsakligt utlåtande afgifva.

31:o Från BevillningsUtskottet, af den 1 Juli, i anledning af gjord hemställan, om icke, under vissa vilkor, all Landt-Tullsuppbörd på inhemsk tillverkad Tobak må upphöra; och anser Utskottet sig icke böra härå tillstyrka bifall, då LandtTulls-afgiften bör verka till mindskning i Consumtionen af denna öfverflödsvara.

32:o Ifrån BevillningsUtskottet, af den 1 Juli, i anledning af väckta frågor om Post-Taxans äfvensom om Postföringslegans förhöjning; yttrandes sig Utskottet icke kun-

na tillstyrka bifall till hvad i dessa afseenden blifvit yrkadt.

33:o Från BevillningsUtskottet, af den 1 Juli, i anledning af ett till Utskottet remitteradt Memorial, rörande Sjötulls-afgifterna; och yttrar sig Utskottet icke kunna med detta ämne taga någon befattning, alldenstund en Committé af kunniga Embetsmän och erfarna handlande att utarbeta en så beskaffad SjötullsTaxa, som Riksens Ständer i underdånighet föreslagit, af Kongl. Maj:t blifvit förordnad, och någon underrättelse om resultaterna af denna Committés arbeten Riksens Ständer ännu icke i Nåder blifvit meddelad.

34:o Från BevillningsUtskottet, af den 1 Juli, hvaruti Utskottet begär att, utom de förut af Riksens Ständer åt BevillningsUtskottet tillåtne 4 Canzlister, för ytterligare 4 Canzlisters tractamente från Utskottets början, eller den 16 Mars, måtte beviljas, äfvensom att en discretion af 400 R:d. måtte Öfver-Commissarien Ek anslås, hvilken gått Utskottet till handa i afseende på sådana uppgifter och calculer, som mäst inhämtas från de i RiksgäldsContoiret befintliga Räkenskaper.

35:o Från BancoUtskottet, af den 30 Juni, i anledning af till Utskottet remitte-

rade Memorial angående medel till utbyte, uti aflägsnare orter, af förslitna småsedlar; och yttrar sig Utskottet, för dess del, ej inse någon bättre utväg till ändamålets vinnande, än att Herrar Landshöfdingar genom BancoFullmägtige blifva underrättade om den i så måtto vidtagna anstalt, och dymedelst äga tillfälle att om lämpligaste sättet till förslitna Sedlars utbyte i Landsorterna med Fullmägtige samrådas, hvilke ej underlåta att, så vida Bankens säkerhet medgifver, och ej allt för dryg kostnad sättes i fråga, gå Vederbörandes önskningar till mötes.

Upplästes ett Memorial från Riddarhus-Utskottet, af den 24 Maj, innehållande Utskottets Yttrande öfver Adliga Jungfru-Stifts Directionens RiksdagsBerättelse.

Lades på Bordet.

Upplästes och lades på Bordet 2:ne ProtocollsUtdrag, af den 28 Juni, det ena från Prest- det andra från BorgareStåndet, hvaruti dessa bägge Stånd förklarat frågan om en allmän näringsfrihet röra BorgareStåndets privilegier, och således icke kunna, emot RegeringsFormens uttryckeliga föreskrift, till behandling upptagas, i den

form densamma nu blifvit väckt och till Riksens Ständer inkommit.

Äfven upplästes och lades på Bordet tvänne från BorgareStåndet inkomne ProtocollsUtdrag, af den 28 Juni, det ena om anmodan till ExpeditionsUtskottet att, så fort sig göra låter, författa och til justering inom RiksStånden ingifva §§ af Riksdagsbeslutet som, i följd af hvad Riksens Ständer redan fastställt, nu kunna uppsättas; det andra angående Tryckning af LagUtskottets Betänkande i anledning af LagCommittéens dit öfverlemnade Förslag om Förändring af Domstolarnes antal och organisation.

Justerades följande

Utdrag af Protocollet, hållet i Högloſl. Ridderskapets och Adelns Plenum, den 2 Juli 1815.

S. D. Föredrogos å nyo och biföllos följande Lag- samt Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottens, den 16 Juni afgifne och den 28 på Bordet lagde Betänkanden:

1:o Angående FattigProcenten af Sterbhus.

2:o Om Allmogens rättighet att i Städerna få försälja sina varor, äfvensom i öppna Bodar och Stånd.

3:o Rörande Friherre Åkerhjelms Memorial om Strömrensningar m. m.

4:o Om anläggning af Svanshamrar, m. m. Ut Supra.

S. D. Vid förnyad föredragning, blefvo följande LagUtskottets, den 28 sistlidne Juni på Bordet lagde Betänkanden af Högloſl. Ridderskapet och Adeln bifallna, nemligen:

1:o Af den 25 Maj om Lösen för Utslag i Anmärkningsmål.

2:o Af den 14 Juni, angående Corrections-inrättningar.

3:o Af den 14 Juni, till svar på Återremissen, angående Riksens Ständers JustitieOmbudsmans Berättelse om Lösdrifvare.

4:o Af den 17 Juni, beträffande Vermlands förläggande under Svea Hofrätt.

5:o Af den 27 Maj, till svar på Återremiss i frågan om förhöjning i Nämndemännens Dagtractamente, m. m.

6:o Af den 25 Maj, rörande förklaring öfver förordningen angående Skuldfordrings- och Lagsökningsmål, den 28 Juni 1798.

7:o Af den 14 Juni, angående allmänna Straff- och Correctionshus. Ut Supra.

S. D. Följande Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottets den 28 dennes på Bordet lagde Betänkanden, af den 21 nästföregående, blefvo vid förnyad föredragning af Höglofl. Ridderskapet och Adeln bifallne, nemligen:

1:o Angående Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse om Saltpeternäringens tillstånd i Riket.

2:o Angående vidtagande medel till vaccinationens befrämjande.

3:o I anledning af väckt fråga om ett Stats SjöAssurance-Contoirs inrättande i Stockholm.

4:o Till besvarande af Höglofl. Ridderskapets och Adelns Återremiss angående ett gjordt yrkande om RiksdagsRelationers infordrande.

5:o Till Besvarande af Återremissen i frågan om Embetsmäns rättighet att förbjuda

da invånarne i en ort att hvar som heldst inom Riket söka arbete. Ut Supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottets den 28 Juni på Bordet lagda Betänkande af den 21 nästföregående, rörande väckt fråga om Indeldta Regementernas beklädnadssätt; blef detsamma af Höglofl. Ridderskapet och Adeln afslaget. Ut Supra.

S. D. Föredrogs å nyo StatsUtskottets den 28 Juni på bordet lagda Betänkande af den 27 i samma månad, rörande tillökning för penningelöntagande Civila Embets- och Tjenstemän i allmänhet, och blef detsamma i anledning af dervid gjorda anmärkningar, jemte desamma, till Utskottet återförvisadt. Ut Supra.

S. D. Vid förnyad föredragning blefvo följande StatsUtskottets den 28 Juni på Bordet lagda Betänkanden af Höglofl. Ridderskapet och Adeln bifallne, nemligen:

1:o Af den 27 Juni angående utgifning från RiksgäldsContoiret af så kallade större CreditSedlar.

2:o Af den 20 Juni, till svar på gjorda anmärkningar vid afgifvet Betänkande öfver Herr Hagströmers Memorial om me-

del till befordrande af större sundhet i Städerna.

3:o af den 20 Juni, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss af Dess Befallningshafvandes i Örebro Län hemställan om ersättning för Mantalsskrifvare-provision för år 1813.

4:o af den 20 Juni, i anledning af anmärkningar vid Utskottets utlåtande om förre Mantalsskrifvaren Åkerströms Lön och Pension.

5:o af den 27 Juni om sökt anslag af taffelpenningar för Presidenten i Kammar-Rätten, jemte 3:ne JustitieRåds ansökning att efter afskedstagandet få bibehålla deras taffelpenningar såsom Pension. Ut Supra.

Justerades Pleni-Protocollen för den 22 Juni och den 28 Juni, före och eftermiddagen.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskildes klockan $\frac{3}{4}$ till 11.

In fidem Protocolli

A. G. Silverstolpe.

Måndagen den 3 Juli.

Plenum klockan 6 eftermiddagen.

Företogs val till Riddarhus-Directeurer, hvartill erhöllo flesta rösterna:

Grefve *Brahe*, *Magnus*, Excellence 243.
Friherre *Leijonhufvud*, *Axel Gabriel*, Öfverste - - - 102.
Friherre *Sjöblad*, *Per*, Öfverste-Lieutnant - - - - 187.
Friherre *Hjerta*, *Axel*, Öfverste - 180.
Friherre *Klingsporr*, *Fredrik*, HofMarskalk - - - - - - - 165.
Herr *Cronstedt*, *Axel*, Öfverste-Lieutnant - - - - 106.
Herr *von Schantz*, - *J. F. G.* Assessor - - - - - - - 125.

Ut Supra.

Carl Stellan Mörner. Knut Kurck.

C. J. Hummerhjelm. Th. Drufva

A. W. Grundelstjerna.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskildes klockan 11.

In fidem Protocolli

A. G. Silverstolpe.

Tisdagen den 4 Juli.

Plenum klockan 7 eftermiddagen.

Föredrogs å nyo BancoUtskottets den 2 dennes på Bordet lagde Memorial angående Bankens förvaltning.

Uppå gjord Proposition, i anledning af Utskottets gifna intygande om BancoFullmägtiges och Bankens Tjenstmäns berömvärda utöfning af de dem åliggande pligter, beslöt Ridderskapet och Adeln, att deras förhållande gilla och godkänna.

Upplästes ett från det Vällofl. BorgareStåndet ankommet ProtocollsUtdrag af den 28 Juni, tillkännagifvande Ståndets beslut, att LagUtskottets den 17 i samma månad afgifne Betänkande i anledning af LagCommittéens förslag om förändring af Domstolarnas antal och organisation, skulle af Riksdagskostnads-medlen till utdelning inom Ståndenen, genom LagUtskottets försorg skyndsamt till trycket befordras.

Ridderskapet och Adeln beslöt, att häruti med BorgareStåndet instämma.

Härefter företogs Val till Fullmägtiga i Riksens Ständers Riksgälds Contoir, hvarvid följande erhöllo flesta rösterna.

Friherre *Tersmeden*, *Fredrik*, President - - - - - - 125.
Herr *Uggla*, *Göran*, Assessor - - 162.
Herr *Svedenstjerna*, *Eric Th.*, Directeur - - - - - - 171.

Ut Supra.

Knut Kurck. M. v. Höpken. J. Cederström.
Carl G. Stjernstedt. C. Coyet.
A. W. Grundelstjerna.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskildes klockan $\frac{3}{4}$ till 10.

In fidem Protocolli

A. G. Silverstolpe.

Onsdagen den 5 Juli.

Plenum klockan 8 f. m.

Justerades följande

Utdrag af Protocollet, hållet hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln den 4 Juli 1815.

S. D. Efter förnyad föredragning af BancoUtskottets den 12 dennes på Bordet lagda Memorial, angående BancoVerkets förvaltning, beslöt Höglofl. Ridderskapet och Adeln, i anledning af Utskottets aflemnade intygande om BancoFullmägtiges och Bankens Tjenstmäns berömvärda utöfning af de dem åliggande pligter, att deras välförhållande gilla och godkänna. Ut Supra.

S. D. Instämde Höglofl. Ridderskapet och Adeln i det Vallofl. BorgareStåndets, genom ProtocollsUtdrag af den 28 Juni, meddeldta beslut, att LagUtskottets, den 17 i samma månad afgifna Betänkande i anledning af LagCommitéens förslag om förändring af Domstolarnas antal och organisation, skulle af Riksdagskostnadsmedlen, genom LagUtskottets försorg, skyndsamligen till Trycket befordras. Ut Supra.

Herr Zibet, Ebbe Ludvig, anförde skriftligen: StatsUtskottets Betänkande angående tillökningar uti Kongl. Maj:ts, Hennes Maj:t Drottningens och den Kongl. Prinsessans Hofstats-summor, har blifvit, som bekant är, bifallet uti alla 4 RiksStånden, hvad beloppet af de föreslagna summorna angår; men i afseende på tiden, då dessa tillökningar böra taga sin

början, hafva RiksStånden rent af olika meningar: Ridderskapet och Adeln samt BorgareStåndet hafva, i enlighet med StatsUtskottets Betänkande, yttrat, att dessa ej borde utgå förr än ifrån nästkommande års början; men Prest- och BondeStånden hafva beslutit, att de borde komma Hans Maj:t Konungen, Hennes Maj:t Drottningen och den Kongl. Prinsessan till godo ifrån och med innevarande års början. Två Stånd äro således emot två Stånd i frågan om tiden, hvarifrån dessa tillökningar skulle få beräknas. Efter min oförgripliga tanka lärer således denna sak komma att hänskjutas till Stora Nämndens afgörande. Men i händelse Ridderskapet och Adeln skulle anse saken af annan beskaffenhet, och taga som afgjordt, att utbetalningen af de projecterade och nu bifallna tillökningar icke skulle utgå förr än med nästkommande års början, så hemställer jag ödmjukast till Höglofl. Ridderskapet och Adeln, om icke StatsUtskottet kunde anmodas att ytterligare efterse detta års behållning å Bevillningen och öfriga Statsinkomster, och derefter till Riksens Höglofl. Ständer med berättelse inkomma, huruvida de projecterade och bifallna tillökningar uti Kongl. Maj:ts, Hennes Maj:t Drottningens och den Kongl. Prinsessans Hofstats-summor, kunde för detta år, eller de återstående sex månaderna, till hälften utgå.

Behofvet af dessa tillökningar är nogsamt bekant, och ju förr hjelpen kommer, ju angenämare för Konungen, Hennes Maj:t Drottningen och den Kongl. Prinsessan, hvilka derigenom få förnyade bevis på Riksens Ständers underdåniga kärlek och tillgifvenhet.

Jag öfverlemnar detta vördsamma anförande till Höglofl. Ridderskapets och Adelns benägna bifall, och anhåller ödmjukast, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln täcktes med sina MedStänder communicera detsamma, samt det beslut Höglofl. Ridderskapet och Adeln deröfver tager; hvilket, såsom jag hoppas, blifver till Kongl. Maj:ts, Hennes Maj:t Drottningens och den Kongl. Prinsessans höga nöje och tillfredsställelse.

Herr Zibet tillade muntligen, det han borde tro, att det sista årets inkomst af en Bevillning, som utgjorde vida större summa än den förra, måtte kunna medgifva, om ej det hela, åtmindstone en del eller hälften af hvad han föreslagit; varandes för öfrigt StatsUtskottet i belägenhet att sådant känna och pröfva.

Hans Excellence, Herr Grefven och LandtMarskalken förmälte sig ej kunna göra Proposition på Herr Zibets förslag om

Hofstatssummornas beräknande från innevarande års början, när det af Ridderskapet och Adeln fattade beslut icke hade kunnat blifva mer än ett bifall till StatsUtskottets Betänkande, alldenstund någon återremiss deraf icke föregått beslutet; sådant vore ej constitutionellt; och vore således saken nu mera att anse för afgjord.

Herr Zibet yrkade ytterligare upptagandet af sin motion; men uppå Herr LandtMarskalkens förnyade föreställning om sakens närvarande skick, åtnöjdes Herr Zibet med att få sin tanke i Protocollet förvarad.

Föredrogos å nyo och biföllos följande den 2 dennes på Bordet lagde Betänkanden.

1:o OeconomieUtskottets, angående Skogshushållningen vid sådana Bergsmanshemman, som af andra än Bergsmän inköpas

2:o OeconomieUtskottets, angående en fri Victualiehandel.

3:o LagUtskottets, angående Lösens antecknande å Kongl Maj:ts Nådiga Utslag.

4:o Det Särskildta Utskottets, om en friare Kolhandel.

Föredrogs å nyo och lades till Handlingarne det Särskildta Utskottets den 2 dennes första gången upplästa Utlåtande öfver väckt fråga, att Götha Canals Discontverk måtte förses med förstärkning i dess RörelseCapital.

Å nyo föredrogs likaledes och bifölls samma Utskotts den 2 Juli på Bordet lagda Memorial, angående upphörande af tillåtelsen att till qvarblifvande i Riket försälja sådana till införsel förbudna främmande varor, som olofligen inkommit och dömas förbrutna.

Vid förnyad föredragning lades till Handlingarne följande 2:ne, sedan den 2 dennes hvilande, Memorial från samma Utskott.

1:o Med förmälan, att 5 Memorial, hvilka uppräknas, blifvit i Utskottets hufvudsakliga Betänkande besvarade.

2:o Med ett lika tillkännagifvande angående 2:ne andra.

Vid förnyad föredragning af Ridarhus-Utskottets, den 2 dennes på Bordet lagda

Utlåtande öfver Adliga JungfruStifts Directionens RiksdagsBerättelse och 2:dra §. af densamma, yttrade sig

Friherre Hjerta, Axel: Torde hända har jag ej med den redighet som behöfves fattat meningen i Utskottets Betänkande; men den blå färgen, menar jag, är de adliga Jungfrurna föreskrifven att bäras. Jag tycker att denna skyldighets uppfyllande skulle kläda dem ganska väl.

Vid 5:te §., hvaruti Utskottet tillstyrker förhöjning i den delen af lönen, som Riddarhus- och StiftsKamreraren på Adliga JungfruStiftets Stat åtnjuter, ifrån 133 R:d. och 16 sk. till 200 R:d. B:co om året, ifrån innevarande års början, samt efter upplåsande af de särskildta Yttranden, af Grefve Stackelberg, Reinhold, och Herr Danckwardt Liljeström, Jacob Malcom, hvilka Memorialet åtföljde, och hvaruti bemälde Kamrerares sammanräknade årliga inkomster, 888 R:d. 42 sk. 8 rst. B:co, anses tillräckligen svarande mot Kamrerarens besvär med båda sysslornas förrättande, yttrade sig

Friherre Staël von Hollstein, Corfitz Ludvig: Den Löntillökning, CommerceRådet Stråle begärt, finner jag icke med skal kunna hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln vinna bifall. 888 R:d. äro redan

en betydlig summa, heldst då förhöjning går utaf de medel, som äro anslagna ad pios usus.

Sedan *Herr Grefven och LandtMarskalken* gjort proposition till bifall på RiddarhusUtskottets Betänkande, men densamma blifvit med *Ja* och *Nej* besvarad, och anmärkningarne ansedde hindra antagandet, blef detsamma till Utskottet återförvisadt.

Vid förnyad föredragning af OeconomieUtskottets, den 2 dennes första gången upplästa Betänkande angående Fyrbåkars anläggande på Östergarns Holmen, Holmön och Måsesten eller Svartklubben, blef detsamma af Ridderskapet och Adeln bifallet.

Företogs till afgörande BancoUtskottets, sedan den 19 Juni på Bordet hvilande Memorial, angående publicité af Bankens Sedelrörelse, hvarjemte upplästes Grefve Lilljencrantz's Yttrande i Ridderskapets och Adelns Plenum, den 19 Juni, samt BancoUtskottets Memorial, rörande införradt Yttrande af BancoFullmägtiga.

Herr von Schultzenheim, David, upplåste till Protocollet:

Vördsamt Memorial.

Mitt vid alla Riksm·ten och Revisiorer för Sveriges Bank visade nit måste icke af Höglofl. BancoUtskottet eller af Herrar BancoFullmägtiga kunna misskännas, eller förmodas, att af mig något skulle tillstyrkas, som kunde lända Bancoverket till skada. Välbemäldta Utskott behagar finna betänkligt att ändra Författningar, som öfver 140 år blifvit efterlefda, och gifvit Banken styrka. Ingen erkänner heldre än jag, att Riksens Ständers Bank vid flera äfventyrliga tillfällen understött och räddat Riket; men förändrade omständigheter föranleda till ändrade författningar. Ej må heller nekas att Bancoförfattningarne sedan år 1668, vid flera tillfällen, blifvit förändrade. Ej föreställde fordom Bankens Sedlar eller förskrifningar Statens skuldsummor. Till följe af BancoOrdningens aldraförsta §. skulle Bankens medel alltid för Kongl Maj:t och Kronan blifva orörda, och ej till Dess nödtorft användas; så ock skulle den, som i Banken insatt några penningar, ofelbart kunna de samma commendera, som hade han dem i sitt eget hus, Contoir eller Låda; och enligt 33 §., om någon förändring blefve på myntet, så skulle dock hvar och

en få uti Banken sådant mynt af vigt och värde igen som der vore insatt. Nödgades icke redan Banken år 1745, vid den utöfver Cassafonden utsträckta Crediten, upphöra att med Speciemynt godtgöra sina Sedlar? — Ja, sedan genom 1777 års Realisation en ny försäkran var gifven om alla fordringars lösen in Specie, så honoreras ju icke sålunda nu Bankens gamla LäneBancoskuld, och ej heller det i vår tid insatta Capital i Guld och Silfver emot 4 procents renta.

Riksens Höglofl. Ständer äro icke egentligen Bankens Ägare utan dess Förvaltare och Styresmän samt Löftesmän för hvar enskilt mans Bancofordran. Det är icke Bankens eller dess embetsmäns skuld, att Grundförfattningarne nu mera icke uppfyllas kunna, då Riksens Ständer, tid efter annan, sträckt sin tillit utöfver den, i 74 §. för dem utstakade, disponibla vinsten, efter orden så lydande: "then gevinst, "som Gud af thetta Verket förlänande var-"der, samt ock then bekostnad, som ther-"på årligen uppgår, skall uti en särdeles "sluträkning föras och balanceras. Och bö-"ra Riksens Ständer, som under Kongl. "Maj:ts Nådigsta protection thess handhål-"lande och försvar sig påtagit hafva, öfver "bemälta salderade gevinst sedan disponera "som thet med Kongl Maj:ts och Fädernes-

"landets heder och nytta *till publicos usus* "bäst kan användas." Hade denna så kallade *gevinst* behörigen blifvit kungjord, och dispositionen aldrig längre blifvit utsträckt, så hade Sveriges Bank haft en ojemförlig styrka; och om Statens uppkomna gäld blifvit särkildt handhafd, och ej på Banken förflyttad, så hade aldrig sådan oreda och vingleri uti Penningverket kunnat uppkomma. Det är icke underligt att, vid en nu till 116 sk:r uppstegen Cours per R:d Hamb. B:co och vid mångas påstående att ännu få BancoSedelstocken ytterligare förökt, fleras önskan uppstått att få Rörelsecapitalets sanna förhållande offentligen kungjordt.

Hvad nu publiciteten i Bancoärenden beträffar; så omordas väl i BancoOrdningens 9 och 10 §. §. något om TysthetsEd för Bankens Betjening: men ingenstädes utsättes det egentliga, som tyst eller Secret hållas borde. Det för Bancofullmägtiga, Deputerade och Revisorer sedan förelagda Edsformulaire innebär, att de skola *doldt och tyst hålla, samt för ingen något upptäcka, som kan förorsaka Verket någon skada och misscredit.* Det är således lemnadt till vederbörandes ompröfvande, att urskilja hvad som icke, utan Verkets och tillika Rikets skada, yppas kunde, utan fastmera, till allmän upplysning, bekant

göras borde. Då Grosshandlaren *Jöransson* genom sitt i flera delar utgifna system i Sveriges allmänna Hushållning och Penningväsende, samt Häradshöfdingen *Blix* i sin undersökning, om Sverige ägde ett verkligt Rörelsecapital och huru stort detsamma kunde blifva, så ock en *Vapengren*, i sin grund till ett naturligt FinanceSystem i jemförelse med vårt närvarande, förvillade Allmänheten om Penningstockens tillbörliga storlek och egenskap, samt utspridde falska uppgifter om Sveriges Bank; utgaf jag, åren 1794 och 1796, på, i synnerhet den oförlikneliga Financierens, Presidenten *Carl Eric Lagerheims* anmodan, mina till honom ställda Bref om Rikets Penningverk och allmänna Hushållning, uti hvilka så väl Sedelstockens storlek som flera om Bankens och RiksgäldsContoirets tillstånd förut okände förhållanden bekant gjordes; och hvilken Skrift hade den goda verkan, att tidens falska Oracler på en gång tystnade, och icke förrän nästlidet år en förvillande Finance-stämma åter börjat att höras. Jag bekänner ock upprigtigt, att jag ej vågade utgifva de 2:ne omnämda första Brefven, innan de förut granskades af den högst sakkunniga Mannen, som fattat i pennan och contrasignerat Höglofl. BancoUtskottets Betänkande; om ock nu Principen om B:co Sedelstockens publicitet

synes

synes något olika, skall dock högaktningen för denna om Bancoverket så högt förtjenta Man blifva lika.

Höglofl. BancoUtskottets och Herrar Fullmägtigas pluralitet förmodar, att Allmänheten föga blefve af Sedelstockens publicitet upplyst, då ej, till jemförelse, den redbara tillgången tillika uppgåfves. Men med allt förtroende till Bankens redbarhet, kan en hvar önska att, i Statistisk väg, lära känna Rikets hela RörelseCapital, och dess förändrade belopp emot förut kända uppgifter. Gode Financiers hafva flerestädes velat uträkna rätta penningebehofvet i gemen emot hvarje Statens Medlem, ehuru beloppet i diverse Riken kan, i mån af Penningens fortare eller trögare rörelse, så väl som olika tillgång af lifsförnödenheter, finnas skiljaktigt. Vi hafve ock ett stort efterdöme af det i practisk Financelära så upplysta England, hvars Bank årligen till Parlamentet uppgifver beloppet af sina Banknotes eller Sedlar, och hvilkas förändring af alla Rikens samt äfven Sveriges Tidningar kan inhämtas. Statens bokförda funderade gäld göres likaså årligen känd, ehuru å densamma inga Förskrifningar utgifvas, och således så mycket mindre bortskämmer, såsom annorstädes, Rikets Penningevärde, men med dessa Stocks-

annuiteter, såsom transferables ifrån man till man, kunna dock stora Negociationer förrättas. Engelska Bankens redbara fond och fordran uppgifves dock icke. Ej heller åstundas här en sådan uppgift, ehuru härstädes förmodligen mindre än vid någon Bank, i hänseende till Specie-fondens betydlighet, Inteckningarnas säkerhet, så väl som osvikeliga hypotheker, för Statsskulden äfventyrades.

En jemförelse med Vexel-Bankens publicerade skuld och uppgiften af en enskild Mans gäld, med tillgångens förtigande, synes ej på något sätt vara passande till vedermäle; men väl må en jemförelse äga rum med RiksgäldsContoiret, hvars Credit genom publiciteten högeligen blifvit ökad och stadgad. Jag vågar ock tillvälla mig derigenom någon Medborgerlig ära, att först hafva bidragit till denna lyckliga Act och Författning *). Ehuru mycket

*) Denna motion gjordes först vid 1799 års berömvärda Revision, och fullföljdes ytterligare i 1800 års Hemliga Utskott och Plenimöte. En publicitet af Riksgäldsverket, af Bankens RörelseCapital och af Statsverket, yrkades ock förut i en afhandling om Hemligheter, i Läsningens af blandade Ämnen 1:sta årgång N:o 2—3, år 1797, och hvilken afhandling Försvarare af Hemligheter svårligen torde förmå att vederlägga.

motstånd i början vid 1800 års Riksdag, gjordes emot publiciteten af Riksgäldsverket, segrade dock ändtligen det ifrån sanningen oskiljaktiga förståndet.

Ej synes något giltigt skäl emot BancoSedlarnas offentliga bekantgörande deruti bestå, att deras belopp kunde blifva föränderligt dels genom Lån på Effecter, dels genom Silfver-Inköp, dels genom Discontens olika förhållande. Men utom det att orsaken till Förändringen med få ord upplysas kunde, så äro väre Metallhypotheker lika säkra, som det förvarade utländska Silfret; Silfver-inköp kan icke heller visligen vid en hög cours påtänkas; och som utomdess för de ökade Sedlar ägde en säker depot. Discontverkets utestående Lånsumma bör äfven vid hvarje års slut nära vara densamma.

Arcana publica hafva efterhand, i mån sanningens klara fackla förmått upplysa Folkslagen, blifvit mindskade. Man dölje de fordom gränschartor, i hopp att fienden ej skulle hitta in uti Landet; man förteg Folkstockens belopp, att grannar ej skulle känna dess ringhet; man höll Statsverket hemligt under den förvända politiken, att menighetens upplysning vore skadlig, och lydnaden borde vara blind. Men för en välgörande Landsfader och

Regent måste det vara en tillfredsställelse, att uppenbarligen visa, huru de gemensamma Sammanskotten blifvit till Statens sanskyldiga behof använde. Ingenting skall mera styrka Sveriges Monarchiska Regering samt stadga vår lagbundna Frihet än skadliga Hemligheters afskaffande och i synnerhet Regeringsformens 58 §., som bjuder publiciteten af Statsverkets hela tillstånd, samt RiksdagsOrdningens 68 §., som förordnar så StatsContoirets, som Bankens och Riksgäldsverkets Revision till 2:ne år i sönder.

Med fägnad förnimmer jag, att Höglofl. BancoUtskottet dock medgifver, att upplysning om Bankens RörelseCapital må till högsta Magten uppgifvas; ett välment råd, som jag längesedan gifvit. Det lönar ock föga mödan, att för Allmänheten dölja Sedelstockens belopp, då Urtima Riksdagar så ofta infalla, och dess imellan Revisioner nära hvartannat år af 24 Ledamöter anställas. Hvem kan ock vara okunnig om RiksgäldsSedelstockens belopp, som förvandlades i BancoSedlar, samt om 1809 års Statsskuld, som förökte till lika belopp BancoSedelstocken? Må då icke heldre, till förekommande af några Författares irriga uppgifter, sanna förhållandet authentiquement uppgifvas? En vördad Ledamot af Höglofl. BancoUtskottet, och tvänne Herrar Bancofullmägtige hafva med mig uti ämnet varit af samma öfvertygelse, och jag respecterar icke desto mindre alla de Män, som satt en helgd på gamla stadgar: väl öfvertygad, att icke annat än det allmänna bästa varit orsaken till deras yttrade tvekan om Publicitetens förmon. Som min uppgift om BancoSedelstockens belopp icke blifvit motsagd, så synes densamma vara erkänd, och kanske således för det närvarande den Publiciteten mindre tarfvas; men jag vill åtmindstone hoppas, om ej årlig Kungörelse af Sedelstocken finnes nödig, att Riksens Höglofl. Ständer, som enligt Reg. Formens 72 §. äga att göra de stadgar, som vidare om Verket behöfvas, förordna Bankens Revisorer i sina Testamenten uppgifva den varande Sedelstockens belopp, och att Ledamöter af tillkommande BancoUtskott till sina Principaler, jemte andra nödiga underrättelser, oinskränkt uppgifva det i Sedlar utelöpande RörelseCapitalet.

Herr von Schulzenheim tillade mundtligen: Jag hade tänkt i ödmjukhet anhålla, att detta Memorial skulle de öfriga Respectiva Ståndden meddelas; men jag har nu förnummit, att det Högvördiga PrestStåndet och det Vällofl. BorgareStåndet skyndat att bifalla BancoUtskottets afstyrkande Betänkande å Sedelstockens Publicitet, innan den, som väckt motionen uti ämnet, hunnit förklara sig; men som He-

dervärda BondeStåndet skall hafva uppskjutit sitt yttrande, intill dess Höglofl. Ridderskapet och Adeln meddelt sitt beslut, så beder jag att åtmindstone mitt Memorial må sist bemäldta Stånd meddelas.

Härvid lemnades den upplysning, att äfven BondeStåndet redan godkänt BancoUtskottets Betänkande.

Grefve Lilljencrantz, Johan Vilhelm: Jag har i mitt enskildta votum, och genom mitt nyss upplästa yttrande till Höglofl. Ståndets Protocoll, i Plenum den 19 Juni, anfört alla de skäl, hvarför jag vördsamligen tillstyrker bifall till Herr Förste Archiatern och Commendeuren von Schulzenheims motion, angående uppgifvande af BancoSedelstockens belopp. Äfven har jag tagit mig friheten tillkännagifva att, i den aflagda Eden och Bancoförfattningarna icke finnes någon föreskrift, som lägger hinder deremot. Det återstår således för mig endast att vördsamligen förklara, att jag skulle anse mig illa uppfylla mitt Stånds förtroende, om jag vid ett sådant förhållande skulle låta afhålla mig från den Riksdagsmannarätt och skyldighet att åt Medborgare lemna de upplysningar, som jag anser hufvudsakligen bidraga till allmän nytta.

Jag gör mig fövissad, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln, utan hinder deraf att ämnet i andra RiksStånd kan vara afgjordt, täckes fatta sitt beslut med det upplysta bedömande, hvartill en fördomsfri granskning föranleder.

Herr Mannerstam, Johan, uppläste ett så lydande Dictamen:

Frågan om Bankens publicitet beror egentligen derpå, om Bankens Credit kan vinna eller förlora genom offentliggörande af dess tillgångar och skulder.

Herr Archiater von Schulzenheim har endast ställt i fråga de sednares, eller BancoSedelstockens, yppande för Allmänheten. En man, som under mångårig befattning med Banken nitälskat för dess bestånd och fördelar, hvilka, må hända, icke någon bättre än han kan bedöma, har redan genom sitt eget tillstyrkande samt de bevis, som han anfört, bort stadga öfvertygelsen om nyttan af en sådan publicitet.

Ehuru BancoUtskottets Betänkande utmärker Utskottets nitiska och berömvärda afsigt att bevara Bankens Credit, kan jag, för min del, icke godkänna Utskottets omdöme, eller de skäl, som för afstyrkandet äro anförde. Jag instämmer uti Herr

Grefve Lilljencrantz's särskildta yttrande; hvilket, jemte Herr Archiatern v. Schulzenheims Memorial, fullständigt utreder frågan.

Jag utber mig endast att få tillägga några anmärkningar emot de skäl, som Betänkandet innhåller.

Utskottet har jemfört Bankens uppgift af sin Sedelstock med en enskild mans åtgärd, som endast yppade sina skulder utan att tillika visa sina tillgångar. Om en gäldbunden man, som måst upphöra att betala, kunde göra sina Creditorer reda för sina skulder, och gifver dem säkerhet, att han hvarken ökade dessa eller mindskade sin förmögenhet, så skulle säkert dess credit vinna på denna uppgift af dess skuld, fastän dess tillgångar ännu voro okände. Men detta förhållande kan sällan inträffa med en enskild man; ty han måste yppa sin behållning, då han icke mera kan uppehålla sin Credit. En CirculationsBank, som utgifver Sedlar till inlösen vid uppvisande, har ofelbart förlorat sin credit i samma ögonblick då han upphör att fullgöra denna inlösen. Vår Bank har varit i denna belägenhet att sedan det, af Fädernesiandets olyckor föranledda, för Bankens och allmänna Crediten förderfliga beslut togs, att inblanda Rikets skuld i Rikets mynt, Dess Sedlar hafva derefter endast ägt ett ombytligt värde, och förlorat 80 till 140 procent.

Så länge Banken kunde fullgöra sina förbindelser, ägde den, lika som en enskild man, rätt att hålla sitt tillstånd hemligt; men då den, belastad med Statens skulder, upphörde att betala, inträdde fordringsägarnes eller nationens rätt att känna det.

Af säkra anledningar är jag öfvertygad, att Banken äger tillgångar och fordringar utföver dess Sedlars belopp. Jag är således af den tanken, att en fullkomlig Publicitet skulle öka Bankens credit. Om derföre BancoUtskottet icke ansett uppgift af skulder tjenlig, utan i förening med kännedom af tillgångar, så hade Utskottet kunnat tillstyrka Publiciteten i hela sin vidd. Jag yrkar den likväl icke vidsträcktare än Herr Archiatern von Schulzenheim föreslagit; och jag finner icke mindsta anledning till tvifvel, att Bankens credit skall upprätthållas och stiga, då den Allmänhet, som innehar dess Sedlar, ser, att dessas antal icke ökes, och den tillika känner, att Banken, så länge den icke utgifver silfver, ovilkorligt måste, genom de inkomster, som årligen tillfalla den, öka sina tillgångar.

Att fördöljandet af Sedelstockens storlek icke upprätthållit Sedlarnes credit, är

af hvar man kändt. De irriga meningar och uppgifter om beloppet deraf, som blifvit utspridde, hafva villat Allmänheten, och okunnigheten om verkliga förhållandet har missledt opinionen och skadat allmänna crediten.

Att stadga och bevara Bankens credit, utan hastig rubbning af enskildas ställning, och att, så länge dess sedlar ej äga ett bestämdt värde, ställa alla Discont-Verk, som nu utgifva Assignationer, under dess Styrelse, torde derföre blifva lika vigtigt för Banken som kännedom af Sedelstocken samt af Bankens utgifter och af alla andra utelöpande, allmänt gångbara, på Banken eller Disconten ställda Assignationers belopp är vigtig för nationen. Den bör se, att Banken både ökar sin soliditet och med de bidrag, som den lemnar åt Allmänna Rörelsen, befordrar Jordbruk och nyttiga inhemska näringar, men icke, såsom hittills skett, inblandas uti Discont-operationer, till fornärmande för Bankens intresse och skada för dess credit.

De tillfälliga förändringar uti Banco-Sedelstockens storlek, som Utskottet nämnt, kunna icke betydligt verka på förhållandet. Orsakerna dertill kunna ock oftast på ett för hvar man begripligt sätt i berättelsen utredas.

Jag tror mig icke behöfva anföra flera skäl emot BancoUtskottets omdöme, att Banken icke behöfver, likasom Riksgälds-Contoiret, öka sin credit genom Publicitet. Detta omdöme motsäges, ty värr, allt för uppenbart af Banco-Sedlarnes vanvärde och af den hvarje postdag noterade cours.

Den af Utskottet nämnde Edsförbindelse lärer upphöra samma ögonblick Riksens Ständer besluta, att Bankens tillstånd uti ett eller annat afseende skall yppas.

Under förmodan, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln åt Herr Grefve Lilljencrantz's Yttrande lemnar förtjent uppmärksamhet, hemställer jag vördsamt, om icke Betänkandet må till BancoUtskottet återremitteras.

Grefve von Schwerin, Fredrik Bogislaus, förmälte sig hafva, uti sitt Yttrande angående orsakerna till Allmänna Förlägenheten, ansett såsom ett medel till bestämmande af Allmänhetens omdöme om Bankens tillstånd, att Allmänheten måtte årligen underrättas om Sedelrörelsen. I anledning hvaraf Grefve Schwerin på det högsta understödde Herr von Schulzenheims yttrade tanka.

Friherre Boye, Ludvig: Då jag, för min del, understöder motionen för publi-

citeten, angående Bankens fordringar och Sedelstock, skulle jag anse tillräckligt åberopa de skäl, som Herr Grefve Lilljencrantz i sitt Yttrande anfört; jag utber mig likväl att få erinra derom att, ehuru Engelska Banken visserligen alltid haft och har lika mycket om icke större behof af crediten i allmänna opinionen än vår Bank kan anses äga, har han likväl alltid varit förbunden iakttaga den publicitet, som här är i fråga. Engelska Banken är en enskilda mäns, en ActieAssociations tillhörighet, samt har således mindre grund för sin säkerhet än vår Bank, garanterad af Riksens Ständer, och dessutom till stor del Intecknings-hafvare i Sveriges jord, samt Borgenär hos säkra Låntagare, och Engelska Bankens pligt till Staten kan icke heller jemföras med vår Banks; men likväl måste Engelka Banken respectera allmänna villjan, och meddela de upplysningar, Parlamentet äskar, hvilka då också alltid göras allmänna. Långt ifrån att Engelska Banken derigenom förlorat i sin credit, torde man kunna antaga, det han har att tacka just publiciteten för den credit han njuter.

I öfrigt skall jag afhålla mig ifrån att, för mina Riksdagsmanna Yttranden, hämta skäl från mitt enskildta omdöme om Författare och deras Skrifter, samt framför allt afhålla mig att deri bedömma dem. Jag

har läst Herr Göranssons, Blix's, Herr Schulzenheims och flera andra författares skrifter i Financeämnen. Jag har funnit dem alla innebära någon förtjenst, åtmindstone den af ett godt uppsåt och rena afsigter; men jag har också funnit dem alla, Herr Schulzenheims egna skrifter icke undantagne, innefatta stora misstag. Bekännare af alldeles stridiga Finance-Systemer hafva icke rätt, å någondera sidan, att sig imellan afkunna utslaget; denna rätt tillhör endast Allmänheten och någon gång blott den af erfarenheten upplysta efterverlden. Af de om principer stridande äger ingendera rätt att gifva motsidan beskyllning för afsigter att förvilla, eller för oförstånd; och om någon gång den personliga egenkärleken tillåter sig sådant, skall likväl aldrig den lugna rättvisan derät gifva sitt bifall.

Grefve Lilljencrantz: Med den öfvertygelse jag äger, att Discontrörelsen i Riket bör administreras af BancoStyrelsen och till förmon för Banken, skulle det vara mig så mycket mera okärt, om Herr von Schulzenheims förslag, till årlig uppgift genom trycket af Banco-Sedelstockens belopp, blefve af Riksens Ständers pluralitet förkastadt.

Jag skulle i detta fall verkligen stanna i villrådighet, om icke Lån och Discont-

rörelsen borde lemnas åt Riksgäldens Contoiret; ty handhafvandet deraf i ett Verk, der oinskränkt hemlighet anses nödvändig, synes mig medföra många betänkligheter.

Grefve Mörner, Adolph Göran: Jag är långt ifrån att misskänna afsigten hos de värda Herrar och Män, som yrkat publiciteten af Bankens Sedelstock, och ännu mindre kan jag misstaga mig i detta fall, i afseende på den Man, som först väckt denna fråga. Men då jag begagnar detta tillfälle att förnya uttrycket af den gärd af aktning, som jag alltid åt honom egnat, må det förlåtas mig, om jag med samma man ej denna gång kan dela en lika öfvertygelse. Jag inser fullkomligen afsigten med den föreslagna publiciteten af Sedelstocken, att inför allmänna opinionen hafva en controll på Sedelstockens belopp, och att förekomma på en gång missbruk å den ena sidan och misstag å den andra. Men jag frågar, om icke detta steg, i sakernas närvarande ställning, skulle betaga Banken en del af sin verkningskraft och nationen med detsamma en del af dess tillgångar i behofvets stund. Man har anfört Englands exempel, att Engelska Bankens utelöpande Sedelstock årligen uppgifves; men man har dervid icke gifvit akt uppå, att England har en stor, en nästan outtömlig tillgång uti dess Lånsystem. Så länge

detta ej ännu hos oss kunnat införas, kan jag för min del ej annat finna än att det är vådligt betaga sig sjelf den enda tillflykt, man ännu äger att anlita i nödens stund. Jag önskar, att ett Credit- eller Lånsystem måtte kunna införas, som gjorde ett sådant biträde öfverflodigt, och då när Banken blifvit iståndsatt att uppfylla alla sina förbindelser, skall jag med nöje tillstyrka publiciteten; men till dess, och så länge Bankens biträden, i ett ögonblick af stort behof, äro nästan den enda säkra hjelp, man har att räkna på, kan jag för min del icke annat än anse uppgiften af Bankens Sedelstock såsom ännu förtidig.

För öfrigt vill jag icke upptaga Högloft. Ridderskapets och Adelns tid. Jag vill endast göra en fråga: Om den publicitet, man nu vill införa, hade vid 1809 års Riksdag varit gällande, hade väl Banken då kunnat lemna de biträden, som då voro så oumbärlige och bidrogo till Statens räddning? Hvarmed skulle man dem förutan hafva underhållit arméen och bestridt alla de andra utgifter, som erfordrades, ända till dess fred hann slutas? Jag tror derföre, att det icke är försigtigt, att då man icke har många att välja på, betaga sig ett stöd, innan man försäkrat sig om ett annat.

Friherre Staël von Hollstein, Corfitz Ludvig: För publiciteten af Bankens till-

stånd har jag mycket pencherat; men nu ännu mera, sedan jag hört den sista värda Talarens skäl, hvarför han anser dess hemligt hållande vara en nödvändighet. Om, säger han, publiciteten existerat 1809, månne Banken kunnat göra Staten det vigtiga biträde den då gjorde? Och kunne vi icke oftare hafva af nöden att anlita dess bistånd? Detta Yttrande synes mig gifva ett mindre fördelaktigt omdöme om Bankens soliditet, hvilken man vill dölja, för att, vid sig yppande tillfällen, kunna begagna Bankens biträde, och det så länge ett öre finnes qvar, då, sedan Bankrouten är färdig, och de biträden Staten och andra erhållit, skett på bekostnad af Bankens Creditorer, nemligen innehafvarne af Bankens Sedlar. Af detta skäl förmodar jag Höglofl. Ridderskapet och Adeln lärer inse nyttan och nödvändigheten af publiciteten.

Ropades om Proposition.

Herr Påhlman, Otto Fredrik: Med Herr Förste Archiater von Schulzenheim förenar jag mig helt och hållet i den tanka, att Sedelstockens belopp bör uppgifvas och icke hädanefter kunna hållas hemligt. Utom de grundade skäl, som nämnde värde Ledamot anfört till styrka för publiciteten, utbeder jag mig med anledning af hvad som

som under denna öfverläggning blifvit yttradt, få tillägga att just det skäl, att utom hemligheten Riksens Ständer icke kunnat år 1809 tillita Banken på sätt som skedde, är, efter min öfvertygelse, det kraftigaste bevis på nyttan af publiciteten. Den vidtagna utväg att genom utgifvande af nya Sedlar fylla de utomordentliga behofven, har, i min tanka, medfört så skadliga f öljder, att en sådan åtgärd icke skäligen kan beprisas; och så länge ingen kan vara försäkrad emot ytterligare dylika Financeoperationer, må man icke vänta sig förtroende för BancoSedelns värde. För öfrigt vågar jag hoppas, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln, så väl vid detta som andra tillfällen må, oberoende af hvad de öfriga Riks-Stånden beslutit, kunna fatta sitt beslut i stöd af egen öfvertygelse.

Upptogs med mycket bifall.

Herr von Schulzenheim: Flere värde Ledamöter hafva redan i det närmaste yttrat, hvad jag vidare ärnat andraga. Jag är äfven af de Herrars tanka, som finna att, om alla Tre Stånden redan afgjort målet, Höglofl. Ridderskapet och Adeln dock må taga sitt beslut, och för Publiken visa sin öfvertygelse och fördomsfrihet. Jag tror, att den som vill och i sitt embe-

te bör äga en full statistisk kunskap om Rikets tillstånd och Rörelsecapital, borde, i hvad ställning som heldst Banken må vara, känna dess utelöpande sedelstock. Financiers i andra Riken hafva beräknat behofvet af penningar på hvart hufvud, i mån af det förhållande som uti Memorialet är anfördt, ifrån 3 till 5 Specie Riksdaler, Lindebarnet inberäknadt. Då vi för 10 år sedan hade ett Rörelsecapital af vid pass $10\frac{1}{2}$ Million, och Banken ovägerligen honorerade sina sedlar med Speciemynt, samt hade åtagit sig att infria Riksgälds-Contoirets Creditsedlar med Banco, och då vår folkstock, med det ännu tillhöriga Finland, uppsteg till $3\frac{1}{2}$ million menniskor; så förslogo fulleligen, utan all klagan öfver penningebrist, 3 R:d. per man. Men vid ett mer än till hälften försämradt penningevärde och en mindst till en Million förmindskad folkstock, villja $26\frac{1}{2}$ Million icke förslå, oaktadt beloppet för hvart hufvud öfverstiger 10 R:d. af denna tidens Bancosedlar, de mångfaldiga 3-procents-Sedlarne och länge utelöpande Assignationer oberäknade. Må ej ett sådant förhållande sätta hvar man till omtanka och sansning? Villje vi söka att åter komma i ordning, och göra vårt Regeringssätt lika älskadt och varaktigt som det StorBrittanniska, så böre vi först, lika med den upplysta nationen, bannlysa all förderflig hemlighet. Den En-

gelska Banken är likasom den Svenska sanctionerad af Regeringen, utan att af densamma kunna angripas; men väl måste Banken för sitt Rörelsecapital redovisa.

En Ledamot har behagat yttra sig, att i mina Bref om Rikets penningverk funnos så väl felaktiga uppgifter som i Herrar Jöranssons och Blix' afhandlingar; men att våga inför Höglofl. Ridderskapet och Adeln framföra en sådan beskyllning, fordras förmågan att kunna bevisa det. Att samma talares uppgift, i en dess tryckta skrift, af 15 Millioner, såsom varande BancoSedelstockens belopp nästlidet år, finnes origtig, kan lätteligen i bevis ledas, alla andra misstag oberäknade.

Friherre Boye: I anledning af hvad Herr Schulzenheim yttrat, får jag erinra, att jag icke sagt, det hans Skrifter innehålla falska uppgifter, utan deremot blott sagt, att de innehålla stora misstag. I den personliga aktning, Herr Schulzenheim har rätt att fordra, skall icke jag brista; men Författaren Schulzenheim bör ej misstycka den sanning, att äfven hans Skrifter innehålla misstag, fast för bevisningen derom här icke är stället. För att afleda hans bedömande om uppgifterna i mina Skrifter, behöfver jag icke mera än hänvisa till Skrifternas innehåll; och jag

fruktar icke att uppgifter om förhållanden, som voro för Allmänheten och följakteligen äfven för mig undangömde, och hvilka alltså blifvit af mig förenade med erinran om deras ovisshet — jag fruktar icke, säger jag, att dessa uppgifter, fastän nu mera upplyste att vara till stor del felaktige, kunna rättvisligen kallas falska.

Friherre Cederström, Jacob: Ehuru Banken med sina närvarande Hemlighets-Författningar ofta varit i tillfälle att lemna Staten betydliga bidrag, kan jag likväl icke uti den bibehållna Hemligheten finna grunden dertill. Jag är öfvertygad, att Banken 1809 kunnat uppgifva Sedelstockens belopp, och icke dess mindre lemna Staten samma biträden; ty det intresse och den Capital-afbetalning, som Riksens Ständer för dessa biträden försäkrade Banken, och för hvars utgörande de åtogo sig en ökad Bevillning, icke Hemligheten, satte Banken i tillfälle att dem meddela, och ingaf nationen, som kunde beräkna tiden, då de för tillfället utgifne Sedlarne voro åter till Banken inkomne, det förtroende, som aldrig genom hemlighet af sedelmassans belopp kunnat vinnas.

Jag instämmer fullkomligt i opinionen om nyttan af publiciteten af Sedelstockens belopp och Verkets förvaltning, och önskar

att Ridderskapets och Adelns Beslut kommer att uttrycka den tankan, så att vid en blifvande Riksdag våra Medständer må erhålla förnyade skäl att betänka frågan och tilläfventyrs deri sig förena.

Herr von Schulzenheim: Jag nödgas ännu en gång uppstiga, att besvara en af mig ej mindst respecterad Ledamots Yttrande, att vid 1809 och 1810 års Riksdag i Stockholm ingen annan utväg uppgafs för att afhjelpa Rikets då varande Statsskuld. Jo, jag har vid alla tillfällen stridt emot den olyckliga principen att förvandla den publica gälden till Rikets circulerande penningar, och hade äfven vid den nämnda Riksdagen afstyrkt att kasta all Riksskulden på den förut utöfver sin förmåga och dess instiktelsegrunder betungade Banken. Jag föreslog, att 5 Millioner skulle upptagas efter det Engelska Funderings-systemet, uti permanenta, bokförda annuiteter; hvilket förslag, på Stats-Utskottets tillstyrkan, och formligen af de då härstädes församlade Riksens Ständer, vidtogs; men samma år tillkom en ny Ur-tima Riksdag i Örebro, hvilket Riksmöte jag, såsom BancoFullmägtig och mycket sysselsatt Embetsman, ej hade tillfälle att bivista; och händelsen gjorde, att det Lånsystem, som förnämligast upprätthållit StorBrittanniens Financer i de mest äfven-

tyrliga skiften, blef förkastadt. Dessutom föreslogs, att denna tillkomna Riksskuld heldre med StatsContoirets Sedlar på viss tid gäldas skulle; hvilka Sedlar hade på 1770 och 1780 talet den förträffligaste credit. Om Banken dem garanterat, och äfven i hast förskjutit några hundratusen R:d., så hade det ej bortskämt Rikets Penningeverk, och hvilket medfört vida mindre olägenhet för Riket än några procents ersättning i renta.

Herr Grefven och LandtMarskalken: Bifaller Höglofl. Ridderskapet och Adeln BancoUtskottets Betänkande om Publiciteten?

Ropades starka *Nej*, blandade med *Ja*.

Herr LandtMarskalken: Afslår Ridderskapet och Adeln detta Betänkande?

Ropades starka *Ja*.

Grefve von Schwerin, Fredrik Bogislaus, anförde skriftligen:

Med skyldig uppmärksamhet och med liflig glädje har jag genomläst de Yttranden, hvilka af StatsSecreterarne Friherre Wirsén och Grefve Mörner, samt

af HofCanzlern Friherre af Wetterstedt, blifvit afgifne, i anledning af det Särskildta Utskottets Betänkande öfver orsakerna till den Allmänna Förlägenheten och Botemedlen deremot, samt i anledning af mitt enskildta Betänkande i samma ämne. När Nationens angelägenheter på ett så loyalt sätt behandlas, finns ock grund för hoppet, att det sköna mål, hvilket alla nationer, ehuru merendels sig sjelfva ovetande, ytterst eftersträfva; hvilket bland alla nyare den Brittiska allena förmått upphinna, ock en gång skall af Skandinaviska Brödrafolken uppnås.

Hvilken skillnad imellan det behandlingssätt, som i denna stora National-angelägenhet blifvit iakttagen, och det behandlingssätt, hvaraf äldre Riksdagars historia bevarar minnet, då man nemligen mera bemödade sig att *planera* och *genomdrifva* saker än att, genom en öppen discussion, få sakerna ställda i sådant ljus, att blott i frågan om val af medlen, som till målet leda, stridig öfvertygelse kan äga rum.

Jag lyckönskar Svea Folk, att ändtligen hafva sett den dag komma, då Ministrarne sjelfve icke blott förklara glädje deröfver, att administrationens åtgärder granskas, utan ock genom deras sätt att besvara de gjorda anmärkningarne tydeligen

ådagalägga, att deras glädje går af hjertat, och att embetsmanna-andan icke förmått qväfva medborgare-känslan.

Vågar jag be att Höglofl. Ridderskapet och Adeln, innan jag går att underställa Dess upplysta granskning, hvad jag emot de gjorda anmärkningarne tror mig kunna och böra anföra, täcktes tillåta mig att nämna några få ord om min åtgärd i detta mål.

Så länge, imellan Riksdagarne, Nationalangelägenheterna förblifva svepte uti en ogenomträglig hemlighets-slöja, skola alltid de vid Riksdagarne rådande ideer likna hafvets ebb och flod; i principerna för beskattning och för det beskydd som bör lemnas åt Näringarna, skall man gå från ytterlighet till ytterlighet, eller rättare, under ett sådant sakernas skick skall man förgäfves hoppas på fasta och utbildade principer; i stället för principer skola tycken gälla, lika mycket till hinder för en ädel och välviljande Styrelse, som till mehn för folket; och alla de, hvilka, utan rättighet att deltaga i öfverläggningarne, nödgas underkasta sig besluten, skola, för att bereda sig mot ständigt nya skiften, ingen annan utväg äga att begagna, än den som *Hollberg* uti den *Vigelsinnede* låter *Pernille* nyttja, då hon frågar sig före: *Hvilken ande är det som råder i dag?* Det var icke svårt för den som bivistat Örebro Riksdag att förese, att vid den derpå följande Riksdagen en annan ton skulle råda. Jag bekänner, att jag hatar all ytterlighet, hvartill merendels alltid, antingen passioner som förblinda, eller en förlamande förstånds inertie utgöra motivet. Då jag derjemte förutsåg att, så länge ett sådant förhållande skulle räcka, det skulle bli mitt öde att bland minoriteten eller oppositionen intaga mitt rum, *hvilken ande som heldst för dagen rådde*, så blef det en föresats hos mig, att ej mer träda utom min inskränkta verksamhets-krets. På några vänners yttrade önskan har jag frångått denna föresats, och intagit det rum inom Särskildta Utskottet, hvartill Höglofl. Ridderskapet och Adeln behagat kalla mig. Samfäldt med Utskottets alla Ledamöter insåg jag, å ena sidan, vigten af Utskottets bestämmelse, och å den andra, de många hinder som skulle blifva att undanrödja; å den ena sidan, svårigheten att uppfylla Riksens Ständers och Nationens väntan, och å den andra, vådan utaf att lemna den ouppfylld. Jag dömde, att *någon* borde våga sig ut uppå det obekanta fältet, med våda att som öfverdådig förlöjligas, om företaget skulle misslyckas.

Utan ringaste anspråk på säkerhet i mina åsigter, då ämnet icke utgjort mitt

yrke, och mina insigter således icke kunde öfverstiga måttet af den kännedom, som hvarje bildad Man, och förmodeligen hvarje Riksdagsman, antingen äger eller åtmindstone önskar sig tillfälle att kunna förvärfva, har det blifvit min lott, att man, ofelbart med afseende på den möda som jag användt, och af aktning för de motiver hvaraf jag låtit mig ledas, med skonsamhet rättat de misstag, som jag kunnat begå. Imellertid har, genom min föregående åtgärd, det Särskildta Utskottet sett sig i tillfälle, att tidigare, än annars tilläfventyrs kunnat ske, afgifva sitt betänkande; Ministrarne hafva erhållit en lycklig anledning att inför Nationens Ombud tala ett språk, som Nationen så gerna hör Ministrarne tala, om än den icke i allt instämmer i de af dem yttrade grundsatser; och ändtligen har en af Ministrarne deraf hämtat anledning att lofva Nationen framdeles en fullständigare utveckling af de principer, som under den förflutna perioden varit lagde till grund för de administrativa åtgärderna. Således ifrån blott discussioner om huru skatterna skola fördelas, huru Bränvins-pannorna skola taxeras, ifrån blott individuella, vid ögonblicket fästade interessen, höja sig Nationens Ombud mer och mer till den punkt, hvarpå de böra stå, om Styrelsen skall kunna, med glädje och med hopp om framgång, sköta sitt

Medlare-kall imellan den lefvande och den kommande generationen. Publiciteten, denna Styrelsens och Folkets gemensamma vän, i hvars sköte båda kunna uttömma sina hjertan, har, under och genom denna stora fråga, som sysselsatt det Särskildta Utskottet, erhållit en rigtning som den, till sorg för den välsinnade, och till fromma allena för lättjan och incapaciteten, hittills icke kunnat erhålla. Allt bebådar för Rikets inre förhållanden en lika så skön dag som den, hvilken Nationen, hvad dess yttre förhållanden beträffar, redan upphunnit.

Innan jag går att punkt för punkt besvara de gjorda anmärkningarna, måste jag först särskildt yttra mig öfver en af Friherre Wirsén framställd reflexion, och öfver slutmeningen i Herr Grefve Mörners yttrande.

Friherre Wirsén säger: "I stället för "klander äre vi, efter min tanka, skyldige "bifall och förbindelse åt den Statsman, "som uppmärksam på ögonblickets våda, "med räddningen af främmande egendom "från våldsverkan, förenade en särde-"les betydelig intrade åt Statscassan". Jag förmodar gerna, att detta uttryck af klander afsigtslöst undfallit den värda Talaren. Det skulle för mycket contrastera emot den ton, som för öfrigt råder uti

de af honom emot mitt Betänkande gjorda anmärkningar. Men då dessa anmärkningar blifvit af trycket utgifna, då jag till min caracter icke kan vara af många bland mina Medborgare känd; då icke alla torde villja, eller torde tro sig behöfva tänka om detta yttrande, som jag tror mig kunna göra det, så kan jag icke underlåta att besvara det.

Jag får först och i allmänhet anmärka, att deraf att jag *uppgifvit*, hvilka åtgärder jag ansett hafva varit medverkande orsaker till Förlägenheten, icke får dragas den slutsats, att jag ock *klandrat* dessa åtgärder. Jag har icke åtagit mig att undersöka, hvad som vid hvarje tillfälle kunde göras och icke kunde göras eller måste göras. Jag får anmärka, att i hela mitt Betänkande icke finns spår till omdöme öfver personer än mindre syftning *åt* personer, att ämnet ovilkorligen fordrade uppräknandet af alla till Förlägenheten vållande orsaker, som min blick förmådde upptäcka; att just detta uppräknande af *alla* orsaker, torde böra gälla hos hvarje opartisk man såsom säkraste beviset för *min* opartiskhet; att jag ibland orsakerna, härflytande från de administrativa åtgärderna räknar jemväl de financiella och de, som äga gemenskap med beskattningen; åtgärder, som icke berott af Styrelsen, utan af National-Representanternas insigter

och öfvertygelse; och när jag uppger enda vilkoret för Förlägenhetens successiva och varaktiga häfvande, vara en fullständig förbättring af de hittills vidtagna administrativa åtgärderna, så borde deraf i min tanka ingen annan slutsats kunna dragas, än att jag ansåg de nu gällande principerna för finance, beskattning, handel och näringar, icke vara af den beskaffenhet, att genom dem och vid deras bibehållande, nationens välstånd vore att förvänta. Om jag häri misstagit mig, det skall framtiden utvisa, och det kan allena af efterkommande bedömas. Jag får vidare anmärka, att den Statsman, som Friherre Wirsén förmodeligen har i sigte, då han säger, att vi i stället för klander äro honom erkänsla och förbindelse skyldige, icke kan och icke får för sina administrativa råd och åtgärder utaf oss bedömas. Tillägga får jag, att om än misstag skulle af honom kunna begås, så lärer ingen ädel man och ingen rättskaffens Svensk villja tillräkna honom hvad honom icke tillräknas bör; lärer ingen ädel man förglömma, huru det blef hans öde att vara allt i allom, huru för hans blick allt låg chaotiskt omblandadt, huru han i så många fall har måst låta leda sig af den framom blicken ilande aningen; huru han, innan han kunde bli verksam, sjelf har måst elektrisera sina redskap; huru han icke fått välja dem ibland dem

som sympathiserade med honom, utan måst nytja dem han fann; och ändteligen att eftet det är mensklighetens öde att göra misstag *den* må få vara fri för klander, som har hufvud och förmåga att godtgöra dem och jemväl villjan dertill. Förklara får jag för egen del, det jag icke blott beundrar den stora och kraftfulla Mannen, utan att jag som ädel sjelf ock älskar den ädla Mannen; och ansåge jag det enligt med min pligt att tadla någon hans åtgärd, så skulle jag icke tveka att säga honom det sjelf, öfvertygad, att ju *större Man*, dess mindre tror han på egen infallibilitet; men ej skulle jag hvarken villja eller våga genom öppet klander oroa mina medborgares sinnen, då ett sådant förfarande i närvarande sakernas ställning vore icke allenast ändamålslöst utan ock vådligt; dock heldre detta ännu än att jag skulle villja i löndom förgifta sinnena, förglömmande för hvilka oberäkneliga vådor ett dylikt förfarande blottställer Fäderneslandet.

Herr Grefve Mörner säger i slutet af sitt tal.

"Då Konungen nu efter den mest fruktansvärda crisis, som Europa genomgått, kallar Riksens Ständer, icke för att af dem begära nya bevillningar, utan för att lemna dem tillfälle nedsätta den gamla; icke

för att begära understöd till nya försvarsanstalter, men för att bjuda dem föreningen med ett annat Rike, som igenom dess läge betryggar Sveriges sjelfständighet: *Har Han då icke rätt att vänta*, det Riksens Ständer, i stället att föreslå nya gränsor för Dess magt eller inskränka Dess verkningsförmåga, skola veta urskilja hvad som varit följderne af omständigheternas inflytande eller af Regeringens åtgärder, och med tålamod i afseende på möjliga olägenheter, med tacksamhet för Regeringens bemödanden och afsigter, gå Konungens önskningar till mötes, och med förtroende och tillförsigt lätta bördan af dess ännu återstående bekymmer".

Jag tror ej att någon finnes bland Svea Folk, som icke älskar Konungen för sin person, vördar honom såsom Statens Chef, respecterar hans magt såsom grundval för egen trygghet, som icke erkänner hvad Konungen gjort för Folket, och som icke önskar att kunna lätta dess ännu återstående bekymmer.

Men ett tadlande af administrativa åtgärder är derföre ännu icke ett tadlande af Konungens Styrelse.

Hafva icke Riksens Ständer förbehållit sig rättigheten att granska de rådslag, som

gifvas, och att framlägga önskningar inför Thronen, om hända skulle, att några Konungens rådgifvare skulle komma att sakna Folkets förtroende?

Jag lemnar detta ämne, öfvertygad att ingen af Utskottets Ledamöter, i detta afseende behöfver urskulda sig hvarken inför menniskor eller inför Gud.

Friherre Wirsén vill veta, med hvilka än mörkare färgor jag hade kunnat skugga min tafla. Välan! Om det var en tillfällighet blott, som vållade under Örebro Riksdag, att den af trenne RiksStånd beslutade önskan om förbud mot införsel af bränvin, och om jag icke irrar, jemväl af rumm— sedan inskränkning i bränvinsbränningen blifvit besluten, sedan man förklarat den ymniga tillgången på bränvin vara hufvudorsaken till det öfverhand tagande fylleriet; sedan Nationen åtagit sig en hemmansafgift för rättigheten att bränna, en panne-afgift för brännings-rättighetens utöfning, en consumtions-afgift för rättigheten att förtära egen tillverkning — om det var en tillfällighet blott att denna Ständernas önskan icke blef upptagen i BevillningsUtskottets första redaction af stadgan om bränvins-bränning; om det var en tillfällighet blott att det Protocoll som innehöll

Bonde-

BondeStåndets tanka i denna fråga, icke var enligt med det beslut, som BondeStåndet verkeligen fattat, hvilket sluteligen genom min åtgärd blef upplyst, torde likväl Friherre Wirsén medgifva, att då sedan så stora bränvinsposter blifvit till införsel tillåtne; då för en del af dessa poster åtmindstone, särskildta tillståndsbref blifvit utfärdade; då dessa särskildta tillståndsbref naturligtvis tillskyndat dem som erhöllo dem en särskild och betydande vinning; då det är allmänt bekant, att för en af dessa vinsten var till den grad betydande, att han kunde dela med sig 5,000 R:d. till Stora Barnhuset — det icke hade trutit ämne till mörkare fargläggning, om man hade velat säga mera, än man, enligt af Riksens Ständer erhållen uttrycklig befallning, nödvändigt borde säga.

Emot den af mig gjorda anmärkning, att Riksens Ständer, då de först sammanträdde, saknade sådana upplysningar, som deras Utskott nödvändigt behöfde, för att kunna afgifva tillfredsställande svar uppå de dem förelagda frågor, svarar Friherre Wirsén att de "underrättelser, som af Folkets "från alla landsändar samlade Fullmägtiges "förenade upplysning, patriotism och sak"kännedom kunde med trygghet påräknas, "voro af för mycken vigt, att planen för

"sakernas förändrade ordning borde föregå "dessa underrättelsers inhämtande." Men hvilka andra underrättelser, till upplysning för Styrelsen, kunna väl af Folkets Representanter vara att förvänta, än sådana som röra deras enskilda angelägenheter, än sådana hvarpå den ena grundar hoppet om enskild vinning, eller sådana, som en olycklig erfarenhet påtrugat den andra. Hvad känner en Svensk blifvande Riksdagsman om Rikets handelsförhållanden, om näringarnes tillstånd, om förhållanderna med export och import, när inga Stats-œconomiska Journaler finnas som upptaga dem. Att Finska importen mot den lindriga Landt-Tullen utgör en kräfta för Staten, det har mången insigtsfull Man länge haft aning om. — Men hvad har han hittills kunnat göra mera än yttra sina aningar, så länge det var honom och sannolikt Styrelsen sjelf obekant, att detta olyckliga handelsförhållande under loppet af endast 4 år med en summa af mindst 6 men kanske af 10 millioner R:d. B:co mindskat Rikets Rörelse-capital. Ja, hvartill skulle det tjena att nu höja en än starkare röst mot detta missbruk, sedan Ministrarne högtidligen förklarat, att denna kräfta icke kan och icke får vidröras. Mången insigtsfull Man har ofelbart funnit och tilläfventyrs äfven sagt det, att när, genom myntets fallna värde, priset på mjölk i de större Kuststäderna uppstigit till 18 sk. Riksgälds Sedlar för kannan, då deremot Caffe gällde 36 till 42 sk. af samma mynt, och således ett sklp. Caffe kunde erhållas för värdet af $2\frac{1}{2}$ kannor mjölk, så skulle deraf ofelbart följa, att alla de Folk-classer, som förut åto välling, nu skulle bli Caffe-consumenter; att till förekommande af en sådan till de lägre Folkclasserna spridd consumtion, enär priset på mjölk icke kunde sänkas, nödvändigt priset på Caffe hade bort fördyras; att om, för att mot frestelsen styrka de bildade folkclasser, hos hvilka patriotism och sjelfvillig försakelse billigt borde kunna förutsättas, man förr har trott och tilläfventyrs ännu tror öfverflödsförordningar nödvändiga, hvarigenom färg och snitt på kläder bestämmas, hvem som må få nyttja plumer och hvem som icke må få nyttja dem, och hvilka slags viner man skulle få nyttja, man icke hade bort underlåta att påtänka mesurer mot de lägre folkclassernas consumtion af utländska varor, då af dem i denna del ingen sjelfvillig försakelse är att påräkna, då dessa varor vida mera gravera handelsvågen än den graveras genom de varor, som den rikare nyttjar, eftersom desse i deras dyrhet möta ett hinder för en allmännare consumtion. Men skulle än, nu, sedan genom de, det Särskildta Utskottets Betänkande bifogade Tabeller, en allmännare kännedom af den

förstörande importen blifvit erhållen, en än kraftigare röst emot detta olyckliga förhållande höjas, hvad hopp om ändring härutinnan återstår, sedan Friherre Wirsén förklarat, att han anser all Tullafgift, som öfverstiger 10, 15, högst 25 procent af varans värde för *olämplig* och *skadlig*. — Men har det undfallit Friherre Wirsén, att förtullningsprocenten på salt är enligt 1799 års TullTaxa bestämd till 41 procent; att förtullnings-procenten på tobak är bestämd till 43 procent; och att förtullningsprocenten på vin går för somliga slag till nära 100 procent? Huru hög är icke förtullningsprocenten på alla varor som i England utifrån införas? och månne icke hos Brittiska Ministrar och Brittiska Parlaments-Ledamöter billigt kan förutsättas kännedom utaf hvad som är *olämpligt* och *skadligt*? Det är ganska sant hvad Friherre Wirsén säger: att en *förhöjning i Tullen är en beskattning på Samhället*. Men fördelas den beskattning, som genom Tullen på ingående varor pålägges Samhället, efter rigtiga och billiga grunder, när de lägre Folkclasserna, som mest af alla consumera salt och tobak, betala öfver 40 procent, då de rikare Folkclasserna för Caffe betala 25 procent, för socker $16\frac{2}{3}$ procent och för bomulls-väfnader under den tid, då de voro till införsel tillåtne, betalte endast 8 till 20 procent efter varans i Tullen uppgifna

värde? Om genom förhöjda Tull-afgifter beskattnings-summan skulle öfverstiga Statens verkliga behof, återstår icke då utvägen att mindska den positiva bevillningen? Bör icke den indirecta beskattningen, som man kan undandraga sig när man finner sig icke äga råd dertill, alltid anses såsom mindre tryckande än den positiva, till hvars gäldande, när penningar tryta, bohag, gröda och fastighet måste gå under klubban?

Det är bedröfvande, när massan af Nationen klagar öfver för låga Tull-umgälder på inkommande öfverflödsvaror, när deras röster bönfallande höja sig till Thronen, när de sjelfve bedja, att deras begär efter utländska öfverflödsvaror måtte motvägas genom dessa varors fördyrande — det är bedröfvande, säger jag, att då höra Ministrarne, de och ingen annan förklara sig emot den allmänna rösten; att höra dem ömt påminna att en *förhöjning i Tullen* är en *beskattning på Samhället* — att höra dem föra ett språk, som endast den klass, hvars interesse i denna fråga allena står i collision med hela Nationens, som endast importeuren och utmånglaren af utländska öfverflödsvaror skulle kunna tillåta sig att föra.

Det är smärtande och oroande, när den inhemske näringsidkaren, den egentlige Svensken, sedan han så länge sett sitt interesse tillbakasättas för importeurens in-

teresse, hvilken, ehuru ädel och redlig han än må vara såsom enskild man, dock i och genom sitt yrke hörer hela den handlande verlden till; hvilken på sätt och vis i afseende på Staten kan anses såsom af amphibie natur, hvilken — stormar det ute på hafvet, går upp i land, och ser han vådor der, med sitt gods söker en främmande kust — det är smärtande och oroande, säger jag, när den inhemske näringsidkaren — sluteligen reclamerar sin i grundlagarna förvarade rätt att taga kännedom af Tullverkets organisation och begära den reform, som blir absolut nödvändig, för beredandet af en annan tingens ordning, att då höra FinanceMinistern framställa detta steg såsom syftande uppå att förnärma Kongl. Maj:t i utöfningen af sin höga rätt — Jag förmodar, att om ett bevis behöfdes, huru skild man är från all tanka att på något sätt träda Kongl. Maj:t för nära i utöfningen af dess rätt, det icke skulle erfordras mera, än ett enda ord, ett löfte blott att Tullen på inkommande varor skall förhöjas så mycket som nödigt pröfvas kan, för att förebygga den sugande importen och consumtionen, och att Tull-verket skall skyndsamligen erhålla den organisation, som den till ändamålets vinnande behöfver äga och i alla andra Stater äger, för att göra en och hvar benägen att för denna gång, åtmindstone hvad Tullverket beträffar, af-

stå från allt vidare yrkande af den rätt, som grundlagarne förvara åt Svenska Folket i allt, som rörer beskattning.

Beträffande de anmärkningar, som Friherre Wirsén gjort vid mina förslag rörande en förändring af Tull-administrationen, får jag vid 4:de punkten anföra, att enligt Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Gen. Tull-Directionen af den 20 Jan. 1813, äger TullDirectionen rättighet att Tjenstemän efter omständigheterna transportera samt tills vidare till- och afsätta. Detta förhållande äger icke rum inom andra Embets-Verk.

Vid 7:de punkten får jag nämna att i Englands större Handels-Städer hvarje dag en förteckning tryckes uppå exporterade och importerade varor samt på exporteurernas och importeurernas namn. Afsigten är icke att samla materialier för Statistik, utan afsigten är att bereda tillfälle åt hvem som heldst att controllera icke allenast de Handlande utan äfven Tullbetjeningen.

Var det, i Friherre Wirséns tanka, omöjligt eller icke nödigt, eller icke lämpeligt att på förhand uppgöra en plan till afhjelpande af förlägenheten — kan hända, såsom jag vågar förmoda, mest af det skäl att man icke trodde på möjligheten af nå-

gon annan förlägenhet, än den i hvilken några individer ibland Jordbrukare-classen, genom egna okloka speculationer, störtat sig, så synes mig likväl att Vexel-coursens oafbrutna stigande, Disconternas snart upphörande octroy och så många andra omständigheter, hade kunnat påkalla uppgörandet af en finance-plan på förhand, som då ofelbart hade kunnat föreläggas Riksens Ständer till granskning något tidigare än 3 veckor före deras åtskiljande.

Jag vill icke inlåta mig i någon vederläggning af de satser, som Talaren för egen räkning framställer; dock kan jag icke undgå att, vid den förmodan att, om å ena sidan handelns rigtning lemnat tillfälle till en ökad consumtion, så skulle ock å den andra allmänna hushållningssättet lemnat utvägarne dertill, nämna att Handels-Balancerna ifrån 1808 ingalunda foranleda till att förmoda ett sådant gynnande förhållande.

Men det äro dessa Handels-Balancer, på hvilkas resultater Friherre Wirsén synes icke villja tro. — Jag medger, att, på sätt de nu äro författade, de icke lemna alla de upplysningar, som de kunde lemna, om de voro med mera precision författad. Sådana de äro, indiquera de dock förhållandet; ehuru ej till ziffrorna, som

utmärka varornas värden, påliteliga, hvadan jag ock i mina Tabeller uteslutit alla varuvärden, äro de dock visserligen vida påliteligare ände Tabeller öfver utsäden och årsväxten, som jag under loppet af denna Riksdag hört Ministrarne åberopa.

Om, såsom Friherre Wirsén påstår, en consecutiv underbalance i handel af 22 millioner är en phantasie-målning, så är likväl min phantasie utan skuld — Jag har på intet vis altererat de källor, som blifvit mig meddelade — Att jemväl grund saknats till den anmärkning, som blifvit gjord vid Tab. XV. har Herr af Uhr redan ådagalaggt och Friherre Wirsén uti Plenum den 2 Juli medgifvit.

Här torde ock vara stället att tillkännagifva, att det icke varit mig obekant, att den positiva Bevillningen år 1812 bestämdes till 2,650,000; men när härtill läggas de öfriga bevillningssummorna, som skulle uppbäras genom Stämpelafgiften och afgifterna för bränvinet, så uppkommer ett Bevillningsanslag af 3,200,000. Förhållandet blifver sådant jag det uppgifvit, och det apparenta misstaget ligger i kortheten af min framställning.

Att en ständig underbalance i handel är ett *non sens*, det inser ock jag, äfvensom att, enär capitalerna äro förtärde och crediten är försvunnen, så uppstår ingen ytterligare balance; men gälden är qvar, productiva kraften är borta, och på välstånd skall följa fattigdom.

Mina tankar i afseende på importen af spannemål, af victualier och af ved ogillas. Förmodeligen anser Friherre Wirsén andra lagar böra gälla för Statshushållaren än de som gälla för enskilda Hushållaren — Om denne sednare af sin granne köper spannemål, victualier och vedbrand, när han har åker, äng och skog i öfverflöd, så lärer han få heta misshushållare, om det sker af lättja och af brist på omtanka — och dåre heter han, om det sker af complaisance på det att grannen må få åtkomma hans penningar. Har han förtärt sina ärfda capitaler och förstört sin credit, så återstår för honom hoppet att genom Banqueroute nivellera sitt ledsamma förhållande — Nekas honom cessio bonorum, så återstår ännu hoppet att för de återstående usla dagarne lifnäras på Gäldstugan eller Hospitalet, eller ock stödet af en tiggarestaf; men slika utvägar kunna icke af Nationer begagnas.

Mina förslag om Penningeverkets reglerande ogillas. Jag får erinra, att Riksens Ständer äskade förslag. Det blef en pligt att upgöra dem så godt som man förmådde. Besluta Riksens Ständer, att all realisation — och successiv amortissement är det samma som successiv realisation — skall tills vidare suspenderas, så behöfva ej heller de utvägar som jag föreslagit *nu* vidtagas

Jag lemnar åt Framtiden att pröfva, huruvida, när en gång realisation sker, den af mig föreslagna liquidationsgrund, enskilda borgenärer och gäldenärer imellan, må kunna undvikas. Friherre Wirsén medger, att om den hade blifvit vidtagen i början, då man satte credit-mynt i gång, så hade effecten deraf varit nyttig för enskildta förhållanden, ehuru säkert bidragande till ett hastigare vanvärde af samma mynt. Jag tror att det icke hade varit utan nytta, om man genast blifvit påmint, huru liten credit credit-mynt förtjenar. Det hade varit nyttigt så för det allmänna som för den enskilda. Orättvisor kunna vid dylika liquidationer icke undvikas. Men störst är och blir likväl orättvisan, när, efter ett allmänt fastställande, creditmyntet sent eller snart reduceras.

Herr Grefve Mörner åberopar *Struensée*, såsom den der ogillar det af Konung *Frédrik* utgifna allmänna Moratorium. Om jag icke irrar mig, så följer genast efter den strophe hos *Struensée*, som Herr Grefven uppläste, en annan, i hvilken *Struensée* förklarar, att ehuru ett Moratorium är en utväg, som principen ogillar, återstod likväl i sakernas dåvarande skick ingen annan utväg att vidtagas. Nämna får jag jemväl, att, enär i Tyska Staterna brist på capitaler finnas inom landet, så kunna in-

dividerne i angränsande Stater finna långifvare. Sådant är icke förhållandet här.

Hvad Credit-Cassorna beträffar, tror jag dem vara nyttigare för Jordbrukaren än både Discont- och Banco-Låne-Inrättningar.

Sluteligen får jag, i anledning af hvad som blifvit anfördt om de politiska förhållandernas mägtiga inflytande på ingångna handelsförbindelser under den förflutna tiden, förklara min glädje deröfver, att Staten nu ernått *verklig* sjelfständighet

Med den rättvisa, Friherre Wirsén så öppenhjertigt gjort åt den af mig yttrade tanka, att nya former ej kunna lefva utan genom nya organer, och hvars rigtighet genom den af honom framställda bevisning blifvit satt utom allt tvifvel, skulle jag ej kunna förena de mindre fördelaktiga omdömen, som blifvit fällde om förslaget rörande inrättning af en Stats-oeconomisk Journal, derest ej min framställning af samma Journals ändamål och nytta, i anseende till dess korthet och mindre fullständighet, kunnat vara misstydning underkastad.

Dermed åsyftas ej annat, än att meddela Allmänheten kännedom om de Författningar, styrande Magten, såsom œconomisk Lagstiftare, vidtager; en kännedom, hvars utbredande är af så mycket större nödvändighet, som Landets œconomiska angelägenheter utgöra vigtiga ämnen för

Nationens Representanters öfverläggningar vid förefallande Riksmöten.

Utgifvaren af denna Journal skulle, långt ifrån att vara en *Ombudsman* för allmänna opinionen, snarare endast bereda allmänheten *möjlighet* att fatta och äga en opinion, emedan denna är otänkbar, utan kunskap om sitt eget föremål.

Att en sådan kännedom hos oss allmänneligen saknas, lärer ej kunna bestridas.

Särskildta Utskottets tillvarelse, och den nödvändighet, hvari det varit försatt, att ifrån flera Embetsverk och ifrån spridda håll förskaffa sig förut saknade upplysningar om de ämnen, som utgjort föremål för dess öfverläggningar, bevittna nogsamt denna beklagliga sanning.

Den offentlighet, hvarmed Nationalangelägenheterna i England behandlas, och som gör möjligt för hvar individ att känna Regeringens beslut och de grunder, hvarpå desamma hvila, skapar ock hos hvarje Britt ett interesse för det hela, hvilket grundlägger den Nationalanda, som utmärker denBrittiska nationen framför alla andra och verkar den kraftigaste förening imellan alla Statens medlemmar; en förening, som gör dem mägtiga af de största uppoffringar af individuell nytta för det helas bestånd.

Våra nya Bröder, Norrmännen, hafva jemväl sjelfve insett vigten och nödvändigheten af att bland Allmänheten sprida kännedom om de Författningar, Landets Regering vidtager. I sådant afseende utgifves der en *Riks Tidning*.

Sedan ändamålet af den Statsœconomiska Journal, hvars utgifvande Särskildta Utskottet föreslagit, således blifvit närmare angifvet, torde Friherre Wirséns öfriga anmärkningar i detta ämne lätteligen kunna besvaras.

Verkställigheten af detta förslag förutsätter visst icke så stora och omfattande egenskaper, att man bör misströsta derom, att i Sverige finna en person, som äger nog skicklighet för ett sådant uppdrag.

I öfrigt och med den lifligaste öfvertygelse om de *stora* egenskaper, som constituera en *stor* Minister, anser jag mig böra erinra, att det är en ovilkorlig fordran, att hvarje Statsman, för att förtjena detta namn, skall äga en klar och omfattande öfversigt af alla de ämnen, som utgöra Statsmanna-vetenskapens föremål.

Med tillämpning häraf på Statshushållningen, kan man ej anse den vara Statsœconom, ännu mindre *stor*, som ej känner sambandet mellan Landets alla näringar. Utan en sådan kännedom skall aldrig någon enhet blifva möjlig. Samma öga bör kunna öfverskåda och samma förstånd bör kunna bedömma hvarje näring. De äro alla att anse såsom organiska delar af *ett* helt, och utan att Statsœconomens blick är fästad på dem alla *så*, att han upptäcker deras förhållande till hvarandra och till det hela, skola hans åtgärder ofta blifva felaktiga, i så måtto att han, vid uppkommande strid mellan särskilda näringar, i stället för att dem imellan medla, med afseende på det helas väl och bestånd, gynnar den ena på bekostnad af en annan, som för Staten är vigtigare.

Denna kännedom öfverstiger ej heller mensklig förmåga. Äfven Sverige har ägt män, som den ådagalaggt.

Den af Friherre Wirsén yttrade tanka, att det vore lyckligare för saken och förmonligare för samhällsordningen, om Journal-utgifvarens upplysning finge begagnas, *innan* men icke *sedan* de administrativa åtgärderna erhållit egenskapen af verkställande magtens beslut, torde ej genom Journalens utgifvare kunna realiseras. Dess ändamål är, att gifva Allmänheten upplysning om Styrelsens visa författningar, om Landets œconomiska angelägenheter, och att

såmedelst göra för Nationens Representanter möjligt att, vid förefallande Riksmöten, yttra sådana underdåniga önskningar, som instämma med Samhällets väl, men ej att dana skicklighet hos sjelfva Styrelseorganerna, *sedan* de tillträdt sina functioner, emedan det måste antagas, att de *då* redan ägde den.

Men till danande af skicklighet hos den blifvande Embetsmannen, skall säkert den genom en så beskaffad Journal spridda kunskap ofta kunna bidraga.

Friherre Wirsén har ock yttrat, att han ansåge den frihet hvarje medborgare, enligt vår nu gällande Tryckfrihets-grundlagäger, att som enskild man yttra sina tankar, göra i det nu afsedda fall tillfyllest. Då fråga är om blotta *rättigheten* att yttra tankar, kan jag ej annat än instämma i denna mening. Men jag har trott, att man ej bör vidare åt slumpen öfverlemna denna rättighets *utöfning*, enär erfarenheten hittills visat, att den blifvit obegagnad.

Och är det väl Nationens fel, att den hittills varit obegagnad? Jag svarar Nej. Män hafva funnits, som sökt att sprida Statsœconomiska kunskaper; andra, som dertill erbudit sig. Genom nekad portofrihet hafva deras bemödanden blifvit fruktlösa. Det är klart, att när portofrihet åt den

den ena beviljas men åt den andra nekas; så förklaras i och med detsamma denne sednare såsom icke förtjent af Styrelsens förtroende. Den enda honom återstående utväg att bereda sig ett läsande Publicum, vore, om han antoge en ton af fronderi; men denna ton blir aldrig den sanna medborgarens. Frågar man, hvarför så händt och så händer, så är svaret lätt funnet. Ännu äro endast sex år förflutne, sedan Nationen erhöll sitt nya Samhälls-skick; ännu hafva de nya Ideerna icke allestädes hunnit erhålla nya organer; ännu händer, att ett tillstyrkande, gifvet af den ena, och enligt med den nya tidens ideer, mötes af ett afstyrkande, dicteradt af fordna tidens anda.

Jag kan inför Ridderskapet och Adeln åberopa ett exempel. Samma dag, på hvilken, under Örebro Riksdag, den nya Tryckfrihetslagen af Riksens Ständer blef antagen, fattade jag beslutet att utgifva en Statsœconomisk Journal. Om de motiver, som i detta ögonblick uppå mig verkade, behöfde vitsordas, kunde jag åberopa mig en här närvarande Man, hvars vitsord Ridderskapet och Adeln säkerligen skulle låta inför sig gälla. Jag anmälte genast min föresats inför Konungen. Jag erbjöd mig att på Journalens titel utsätta mitt namn till

en borgen för den ton, som i Journalen skulle råda. Jag anhöll om Portofrihet. Konungens Nådiga Yttrande blef: Att om jag först började med Journalens utgifvande, skulle framdeles Dess nådiga Utslag om den sökta Porto-friheten meddelas. Vid 50 års ålder, med anspråk att vara någorlunda känd såsom Medborgare och såsom Författare, kunde jag icke underkasta mig någon pröfningstid.

Måtte man icke förglömma, att vårt Samhälls-skick daterar sig endast ifrån år 1809. Måtte man icke förglömma, hvilken olycklig cirkelgång vi sett andra Europeiska Stater i nyare tider beskrifva! Måtte man icke förglömma, att en hvälfning i principer sällan stannat vid en hvälfning i principer!

Måtte Männen med fordna tidens anda en gång höja sig till det begrepp om mensklig ädelhet, att man, fastän icke Embets-sökande, kan villja vara verksam för allmänt väl, utan att äga en Jacobins syftemål; att det tysta medvetandet att hafva älskat och gagnat Fäderneslandet och att äga Medborgares aktning ock kan förläna en njutning, som godtgör använda mödor; att den krans, af medborgare händer, lagd uppå den sten, som skall betäcka ens stoft, ock kan utgöra ett mål för en ädel mans ärelystnad!

Jag besvär Höglofl. Ridderskapet och Adeln, i den lefvande och kommande generationers namn, att icke neka bifall åt utgifvandet af en Statsœconomisk Journal, på de grunder, som det Särskildta Utskottet föreslagit.

Detta Anförande blef med mycket bifall upptaget.

Friherre Wirsén, Gustaf Fredrik: Vågsamt må det synas, att jag, oberedd på de förekomna ämnen, stiger fram, för att i vissa delar genast besvara hvad Herr Grefve Schwerin nu behagat yttra. Men jag följer dervid den känsla, som första intrycket af hans Anförande hos mig väckt: och denna känsla bjuder att uppriglig och okonstladt betyga honom min stora högaktning, med förnyadt erkännande, att jag aldrig tvifiat på de ädla motiverna för hans framställning.

Innan jag i några särskilda omständigheter uppehåller mig vid hvad Herr Grefve Schwerin anfört, torde mig tillåtas å nyo erinra, hvad jag förut *här* anmärkt, nämligen att det på intet sätt är i någon egenskap af Embetsman jag här talar, men att jag, lika med hvar och en annan Ledamot af detta Stånd, begagnar min yttrande rätt som medborgare. Jag tillägger

blott, i detta afseende, att det Embete jag i Staten bekläder, såsom StatsSecreterare för Krigsräenderna, är utan den ringaste gemenskap med något af de ämnen, som nu utgöra föremålet för Höglofl. Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet. När jag vördsamt gör denna erinran, föranledes jag imellertid, af det förhållande att jag är Embetsman, att särskildt erkänna den aktning jag, som sådan, hyser för hvar och en som finner sig af de medborgeliga pligterna tillräckligt manad att dela Embetsmannens *skyldiga* omsorger för Fäderneslandet. Ännu en allmän anmärkning, hvartill Herr Grefve Schwerin gifver mig anledning; jag menar hans ord så follo: "*Måtte man icke förglömma, att vårt Samhällsskick daterar sig endast ifrån år* 1809". Just samma erinran ber jag att få göra. Man bör besinna, att hela Statsförvaltningen var inrättad efter annat skick, i andra former, till en del för andra föremål. Alla detailler voro derefter inledde. Man kan snart nog decretera en ny sakernas ordning, i afseende på sjelfva grunderna; men endast småningom kunna detaillerna öfvergå i deras nya former. Uti en öfverseende blick kan man hastigt skåda målet, och vill lika skyndsamt ila dit; men handläggningen vid ärenderna skall snart öfvertyga om nödvändigheten att gå långsamt till väga i detaillernas omskapning, derest man vill undvika oredor. Många gånger ser man behofvet af rättelse; men man måste dock, till lämpligt tillfälle, uppskjuta att söka en sådan införa. Detta bör man ej glömma vid bedömandet af Rikets administrativa angelägenheter.

Herr Grefve Schwerins förmodan att det uttryck af *klander*, som jag nyttjat vid ett åberopadt tillfälle, afsigtslöst undfallit mig, ger mig anledning till den förklaring, att min mening icke var någon annan än att man, efter min öfvertygelse, icke hade skäl att klandra de *principer*, som lågo till grund för den åtgärd hvarom då var fråga. Jag erkänner gerna att mina brister i egenskap af Författare, vid detta tillfälle och vid många andra, kunna röja sig; det är ock ett för mig alldeles främmande yrke.

Det var alltså ämnen om Bränvin, som utgjorde de förut utelemnade mörka färgorna. Jag bekänner upprigtigt och försäkrar på det högtidligaste, att hvad som anföres om de under Örebro Riksdag i denna del beslutna önskningar, hvilka af Riksens Ständer icke skola blifvit fullföljde, har hittills varit mig alldeles obekant. Som jag den tiden förestod Handels- och

FinanceExpedition, hade jag kan hända icke bort vara okunnig derom; men jag ber att få erinra, det jag en del af Riksdagen var sjuk, i frossan, och kände för öfrigt blott till en mindre del detaillerna och marchen af de under Riksdagens lopp förekomna ärender.

Herr Grefve Schwerin upptager mitt anförande, huru vidt jag anser Tullafgifter lämpliga, och vid hvilket maximum jag tror dem upphöra att vara det, men i stället blifva olämpliga och skadliga: han frågar om det undfallit mig, att Salt betalas 41 procent, Tobak 43 procent, och att Tullen på Vin går, för somliga slag, till nära 100 procent, m. m. som i detta ämne anföres.

Jag erinrar härvid, att jag utmärkt en skilnad imellan Tullafgift för inkommande varor och den consumtionsafgift som, genom särskilda Taxor, vidare kan åläggas. Jag har derföre sagt att en högre Tullafgift är, i min tanka, *som sådan* skadlig, och jag har dervid haft afseende på den större retelse till försnillning som äger rum i den mån Tullafgiften närmar sig till varuvärdet. När vinsten blir lockande, ända till 100 procent, eller varans fulla värde, skola Tullförsnillnings-försöken ytterligare utvidgas, och localen gynnar dem visserligen

uti en icke ringa mån. Jag anmärker härvid ytterligare att det alldeles icke undfallit mig hurusom, efter nu gällande stadgar, betalas vida högre Tull än 25 procent å flera varor; men ingen ting bör mera än detta bevisa att det icke är någon af de så kallade Ministrarne som talar, utan den enskilde mannen som säger *sin* öfvertygelse, och huru han i den ena eller andra omständigheten tänker, utan afseende om hans tanka instämmer med, eller afviker från de gällande Författningarna.

Ingen har mera än jag önskat att beskattningen skulle kunna öfverflyttas till Consumtions-afgifter, lagda å sjelfva varorna; jag har ofta både talat och skrifvit derom under de befattningar, som föranledt min handläggning vid dylika frågor; jag kan således med lika mycket lugn som tillfredsställelse möta allt hvad derom anföres; jag erinrar blott, att hvarken *Tobak* eller *Vin* kunna räknas bland nödvändighetsvaror.

Vid Herr Grefve Schwerins erinran att TullDirectionen äger rättighet att Tjenstmän efter omständigheterna transportera samt tills vidare till- och afsätta, men att detta förhållande icke äger rum vid andra

Embetsverk, tillåter jag mig den anmärkning, att frågan i det förra yttrandet var om befordringslagarna vid Tullverket, och det var om dem jag utlät mig, efter både den erfarenhet jag hade om förhållandet och den öfvertygelse jag hyst och ännu hyser om nödvändighetens fordran.

Jag har aldrig medgifvit, att grund saknats till den anmärkning, som af mig blifvit gjord vid Tab. XV. Jag har tvärt om bevist, att min uppgift var rigtig och äfven bevist orsaken, hvarföre Herr af Uhrs och min icke kunde stämma öfverens. Jag hänvisar i denna del till mitt vördsamma Anförande af den 2 Juli.

Herr Grefven behagar tillkännagifva: "att det icke var honom obekant, att den positiva Bevillningen år 1812 bestämdes till 2,650,000 R:d.; men när härtill läggas de öfriga Bevillnings-summorna, som skulle uppbäras genom Stämpelafgiften och afgifterna för Bränvinet, så uppkommer ett Bevillningsanslag af 3,200,000 R:d. Förhållandet blifver alltså som han det uppgifvit, och det apparenta misstaget ligger i kortheten af hans framställning".

Jag trodde ock i början det samma, men måste öfverge denna tanke; ty då blefve Noten för sitt åsyftade ändamål, att jemföra 1810 års Beskattning med 1812 års, alldeles olämpelig, emedan 1810 års Bevillning fastställdes till 2,500,000 utom Stämpelafgiften och afgifterna för Bränvinet, likasom 1812 års till 2,650,000, utom dessa särskilda afgifter.

Voro de således inbegripna i den ena beräkningen, så hade de ock bort vara det i den andra; ty eljest kunde för omdömet någon parallel dem imellan icke uppställas.

Jag har ej ogillat Herr Grefve Schwerins tankar i afseende på importen af Spannmål och Victualier. I frågan om importen af Ved har jag en annan öfvertygelse än Herr Grefve Schwerin; men i de öfriga bägge instämmer jag under vissa förbehåll med honom.

I anledning af hvad jag nu hört yttras om Penningväsendet, bör jag allenast åberopa hvad jag förut vördsamt anfört: Herr Grefve Schwerins förslag igenfinnes i mer än en omständighet uti StatsUtskottets Financeplan. Jag har för min del visst icke

ogillat alla Herr Grefvens förslag om Penningverkets reglerande; blott i några har jag hyst en olika öfvertygelse.

Hvad sluteligen angår frågan om utgifvandet af en Statsœconomisk Journal, på de grunder, som det Särskildta Utskottet föreslagit, så åberopar jag hvad jag förut haft den äran vördsamt anföra, i synnerhet i frågan om utnämnandet af Redacteuren, såsom i min öfvertygelse icke öfverensstämmande med Grundlagarna.

Herr Friherre af Wetterstedt, Gustaf:

Lika med Herr Friherre Wirsén vågar jag utbedja mig några ögonblick af Höglofl. Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet för att offentligen få betyga min erkänsla och tacksamhet för det sätt, hvarmed Herr Grefve Schwerin besvarat de, mot dess Yttrande i Särskildta Utskottet gjorda anmärkningar. Genom detta sätt blir den förut åberopade striden mellan Nationens Representanter och Konungens Embetsmän, en ädel strid, som, genom anfall och försvar å ömse sidor, nödvändigt bör leda till allmän nytta. Om derföre, som Herr Grefve Schwerin yttrat, det skulle bli dess öde, att bland minoriteten eller oppositionen intaga sitt rum, så lyckönskar jag mig

(och jag är öfvertygad att de Embetsmän som, jemte mig, i detta ämne talat, äfven deruti skola instämma), att hafva funnit en motståndare, hvilken det alltid blir en ära att hafva kunnat besvara, äfven om den äran icke vinnes, att fullkomligen vederlägga honom.

Efter hvad af Herr StatsSecreteraren Friherre Wirsén blifvit anfördt, och med den ringa kännedom jag äger i de ämnen som, så väl i det Särskildta Utskottet som i Herr Grefve Schwerins Betänkanden innefattas, vore det törhända öfverflödigt att något ytterligare tillägga; men jag tror mig likväl ej böra underlåta att besvara några få punkter af hvad den värde Ledamoten i dag yttrat.

Herr Grefve Schwerin omnämner den Finska importen, som, efter dess förmodan, mindskat rörelsecapitalet i Riket med 6 till 10 millioner R:d. B:co, och han yttrar dervid, att de så kallade Ministrarne högtideligen förklarat, att denna kräfta för Staten icke kan och icke får vidröras. — Som den Tractat, hvaruppå handelsrelationerna mellan Sverige och Finland äro grundade, till dess kraft och verkan upphör med nästkommande års utgång, och som, på sätt redan blifvit tillkännagifvet, Kongl. Maj:t utsett vissa Committerade att, i förväg, ut-

arbeta ett förslag till de blifvande handelsförhållanden; så bevises derigenom tillfyllest, att *kräftan* både får och kan vidröras. Någon förklaring deremot har jag åtmindstone icke kunnat fatta af hvad Friherre Wirsén och StatsSecreteraren Grefve Mörner yttrat.

Jag kan ej heller med Herr Grefve Schwerin instämma i dess anförande, att Ministrarne, i frågan om Tullumgälderna, förklara sig emot den allmänna rösten och föra ett språk, som endast importeuren och utmånglaren af utländska öfverflödsvaror skulle kunna tillåta sig att föra. Jag förbigår stränghet en i detta yttrande, emedan den rör personer, och håller mig endast vid saken. Äger man ej rätt att hysa stridiga meningar öfver administrativa författningar, utan att derföre sägas tala ett ensidigt språk? Skall man nödvändigt väcka bedröfvelse derföre, att man tänker olika med dem, som göra sig till tolkare af den allmänna rösten? Innan den frågan är afgjord, om Riksens Ständer verkeligen äga rätt, att bestämma Tullverkets organisation, rättighet som för det Särskildta Utskottet endast *synes* vara ostridig, såsom, enligt min öfvertygelse, endast hvilande på hvad 60 §. i Regeringsformen stadgar om Tullafgifternas Bevillnings-natur; så vet jag icke hvarföre det är smärtande eller oroande, att Finance-Ministern yttrar sina betänkligheter

emot denna yrkade rättighet, den han bestridt, utan att deraf *oroas*.

I anseende till den Statsœconomiska Journalen, har Herr Grefve Schwerin medgifvit, att misstydning, genom framställningssättets korthet, lätteligen kunnat uppkomma. Exemplet af Norrska RiksTidningen är icke tillämpligt på närvarande fall. Deruti införas blott de författningar och stadganden, som från Regeringens särskildta Departementer utgå; men der är ej fråga om någon offentlig granskningsrätt, om Lagstiftande Magtens val af Redacteur eller dennes bestämmande af sin efterträdare. Herr Grefve Schwerin har äfven anfört ett honom enskildt rörande fall om vägrad portofrihet för en Journal, han efter 1812 års Riksdag ämnade utgifva. Afslaget härrörde icke från någon afsigt å Regeringens sida, att hindra nyttiga upplysningars spridande, men derför att allmänt öfverklagades, huru postföringen betungades med Dagblad, som portofritt afsändes. Det var, för att ej gifva anledning till nya klagomål, som Kongl. Maj:t såg sig nödsakad att vägra portofriheten i detta fall, utan att derföre förklara, det den tillämnade Journalen ej förtjente Styrelsens förtroende. De Tidnigar som njuta portofrihet, ägde den redan och man kan således icke säga, at någon partiskhet vid denna rättighets utdelande blifvit visad. Utan att derföre behöfva hämta

anledningen till afslaget, hvarken från närvarande eller den fordna tidens anda, tror jag mig nu hafva visat, att den helt och hållet bör tillräknas en omtanka för postföringens drift, som, jag medger det, bör, genom vidsträcktare inrättningar, ej hindra nyttiga skrifters spridande, men som, så länge dessa inrättningar icke finnas, äfven äger anspråk på Regeringens afseende.

Lika med Herr Grefve Schwerin glädder jag mig nu öfver Statens ernådda *verkeliga* sjelfständighet, den jag tror endast vara beredd af de politiska förhållanden, som stått i omisskänneligt samband med de handelsförbindelser, hvilka nu så öfverklagas.

Herr Grefve Schwerin anför, och med skäl, att man, fastän icke embetssökande, kan villja vara verksam för allmänt väl, utan att äga en jacobinsk syftning. Jag tror äfven, att man, ehuru Embetsman, ej derföre bör anklagas för ett lågt lycksökeri, om man bestrider hvad i Rikstånden yttras emot administrationens författningar, och att man, lika väl som någon annan, kan på detta rum följa en sjelfständig öfvertygelse, och utom detsamma föra sanningens språk inför Thronen.

Friherre Staël von Hollstein, Corfitz Ludvig: Vid Friherre Wetterstedts Yttrande om Tullverket anhåller jag få göra an-

märkning. Friherre Wetterstedt anser det icke vara Ständernas utan Konungens rätt att disponera om Tullverket. Grundlagen är i denna del ganska tydlig; den förklarar Tullmedlen för Bevillning. Det är kändt, att ifrån 1719 till 1772 ägde Ständerne ensamt dispositionen öfver alla Statens inkomster så väl som utgifter. Detta förändrades år 1772, då en magtägande och, sedan Säkerhetsacten infördes, enväldig Konung tillvällade sig dispositionsrätten öfver Statens Penningverk; hvilket åter 1809 upphäfdes. Till Konungen öfverlemnades väl då dispositionen af alla Statens medel att använda efter en gifven föreskrift; men den rättigheten för Ständerna att föreskrifva huru de skulle anskaffas hafva de på intet sätt afsagt sig. Tullmedlen så väl som Brännvins-skatten, Post- och Chartæ Sigillatæ-medlen äro förklarade för Bevillning. Då Tullarrendet med år 1813 gick till ända, öfverlemnade Riksens Ständer, vid 1812 års Riksdag, 2:ne alternativer för Konungen att välja: antingen att åter bortarrendera Tullen, eller att låta den genom någon Direction administreras. Något kraftigare bevis på Ständernas rätt lärer icke behöfvas. Hade det varit Konungens rätt, så hade Ständerne icke kunnat föreskrifva något sätt, huru härmed skulle förhållas. Jag begär derföre att Friherre Wetterstedt så väl som Grefve Mörner villja

bestämdt yttra sig, om de bestrida Ständerna denna rättighet.

Herr Flach, Carl: Jemte instämmande i hvad Grefve Schwerin yttrat, anhåller jag, att han måtte anmodas låta befordra sitt nu upplästa förträffliga Anförande till Trycket.

Friherre Wirsén instämde i samma anhållan.

Herr LandtMarskalken: Bifaller Ridderskapet och Adeln, att de flere Ledamöter, hvilka i detta ämne sig yttrat, må anmodas att befordra sina Yttranden till Trycket.

Bifölls.

Grefve Lilljencrantz, Johan Wilhelm: Då Tullmedlen utgöra en del af Bevillningen, är det ostridigt, att det tillhör Riksens Ständer att förordna om beloppet deraf; men deraf följer icke, att Riksens Ständer ens böra önska inskränkning i Konungens höga rätt att, efter omständigheterna och politiska förhållanden, till Rikets fördel ändra och jemka Tull-Taxorna.

En åldrig man, som visserligen aldrig velat bestrida någon af Riksens Ständers Rättig-

Rättigheter, visade vid 1809 års Riksdag att genom en origtig tillämpning deraf, de för Riket mest skadliga resultater skulle uppstå, och Konungen sättas utur tillfälle att till Jordbrukets båtnad kunna styra Spannmålspriserna, samt att afsluta förmonliga Handelstractater.

Grefve Mörner, Adolph Göran: Jag känner ej mindre än de värda Talare, som nyss före mig besvarat Grefve Schwerins anmärkningar, huru svårt det är att, på det sätt som kunde fordras, ingå i granskningen af ett så omfattande och så väl utarbetadt Tal, som man blott en gång har hört. Hvad jag kan hafva att säga, blir också högst ofullkomligt, och jag skall inskränka mig vid att blott upptaga några af de punkter, som Herr Grefve Schwerin anmärkt uti mitt Dictamen i detta ämne:

Herr Grefve Schwerin har fästat uppmärksamhet vid slutet af mitt Anförande, der jag tar mig friheten påminna om den crisis vi genomgått, om de svårigheter vi öfvervunnit, om dem vi undgått, och om de fördelar vi förvärfvat. Om, då man fästade sig vid den conclusion jag häraf dragit, man tillika täckts gifva akt uppå, att dessa reflexioner stå i sammanhang med den föregående frågan om reglor för Tullverkets organisation, hvilken jag ansåg som

en inskränkning af Verkställande Magtens rättigheter och verkningsförmåga, hade man lätt funnit tankledningen i dessa båda saker, och att således min afsigt ingalunda var att kasta skugga på tänkesätten hos det Särskildta Utskottets Ledamöter. Det måtte för öfrigt icke vara mera otillåtligt för mig att framställa några allmänna reflexioner, med erinran om de förmoner vi vunnit, om den tacksamhet de kunna förtjena, än det är för Herr Grefve Schwerin att yttra dylika i afseende på tålamodet hos Nationens Representanter och väntan samt lidandet hos en del af nationen. Om man skulle fästa sig vid sådant, skulle sluteligen frågan förvandlas till en tvist om ord, icke om saker.

Jag har vidare af samma talare hört sägas att, då nationen suckande anhåller om en förhöjning i Tullafgiften, vägras det henne af Embetsmännen. Jag bekänner att jag hvarken hört det ena eller det andra. Någon fråga om förhöjning i Tullafgiften har, mig veterligen, icke blifvit väckt förr än af Särskildta Utskottet. Det uppdrag Ständerna vid 1812 års Riksdag lemnade Konungen att verkställa en sådan förhöjning, var bestämdt inskränkt till ett ökande af 100 procent, och innehöll tillika att, när en sådan ökning på vissa artiklar ägde rum, borde nedsättning ske på andra.

Frågan var således snarare om jemkning än om en allmän förhöjning i Tull-afgifterna. Imellertid äro nya TullTaxor, dels med förändrade värderingsgrunder, dels med ökade afgifter utarbetade, och äro, som jag förmodar, öfverlemnade till BevillningsUtskottet. Orsakerna hvarför de ej blefvo utfärdade har jag förut anfört. Om tillfället icke fordrat Riksens Ständers sammankallande, hade dessa Taxor visserligen nu varit kungjorda. Imellertid blefvo afgifterna på vin redan 1814 och de på caffe i år förhöjde. Det är för öfrigt icke att vägra en sak, att framställa de olägenheter som deraf kunna uppkomma. Då man trott sig böra erinra om de följder af Lurendrägeri och Tullförsnillning, som skola uppkomma af en oförsigtigt verkställd Tullförhöjning, har man derför icke vägrat att verkställa sådant, om det verkligen af Nationens allmänna röst skulle äskas. Då det hittills endast af ett Utskott blifvit yrkadt, bör det icke förefalla oväntadt, om man sökt varna för en, må hända, öfverdrifven välmening.

Hvad åter angår den, med anförande af Grundlagen, yrkade rättighet för Ständerna att bestämma Tullverkets organisation, kan jag icke af Grundlagens Stadgande draga denna slutföljd. Tullafgifterna äro väl förklarade för att vara en Bevill-

ning, och Ständernas rätt är derför ovilkorlig att bestämma grunderna, hvarefter afgifterna skola erläggas och till hvad belopp de skola utgå; men Beskattningen är ett och Uppbörden ett annat. Ständerna hafva lika litet att befatta sig med bestämmandet af de Embetsmäns antal och förhållanden, som skola uppbära Tullafgifterna, som de hafva att göra med Krono-Befallningsmän, Rentmästare och öfriga personer och Verk, hvilka skola besörja uppbörden af allmänna Bevillningen och af de ordinarie Statsinkomsterna. Allt sådant äro omsorger, som tillhöra den Verkställande Magten. Hvad Ständerna i afseende på organisation af Tullverket villja föreslå, blir derför en önskan, icke ett beslut.

Friherre Staël von Hollstein: Den strid som blifvit börjad, tyckes nu nalkas till drabbning; mitt påstående att Tullverket är Ständernas ensak, såsom Bevillning, grundar sig på Regeringsformen; genom denna är också Konungen berättigad efter omständigheterna höja och mindska Tullen, men endast på Spannmål. I öfrigt grundar sig den disposition Konungen nu har af Verket endast på concessioner af förra Ständer, som icke binda närvarande. Den svårighet eller omöjlighet, som föregifves möta, om Ständerna med det reglementariska skulle befatta sig, förfaller då man betraktar styrelsen af Banken och Riksgälds-Contoiret. Då dryga pålagor äskas af Landet, är det en pligt att på bästa och förmonligaste sätt begagna alla resourcer. En ganska stor finnes i Tullinrättningen, om den behörigen förvaltas. Mycken anledning är, att förbättring häruti är nödig; jemte det att sådana lagar och bruk ännu vid detta Verk existera, hvilka tillkomne i Envåldstiden, nu mera icke passa för ett fritt Folk, der hvarje individ bör njuta Lagens beskydd. Att detta icke är händelsen vid Tullverket, synes af Förfarandet med TullInspectoren Carlén, som ådragit sig förföljelse just derför att han, efter sin Embetspligt, förrättat sin syssla. Hvad för öfrigt en åldrig man för detta yttrat, kan egentligen icke blifva någon grund nu; här finnas åldriga män äfven som vunnit en erfarenhet, som saknades för 6 år sedan. Man måste i sina beslut rätta sig efter de anledningar, hvartill tidernas förändrade skick föranlåter; och derför anser jag nu nödvändigt, att Ständerna taga sjelfve befattning med Tullverket.

Herr Friherre af Wetterstedt:

Till svar på hvad som undföll den sista värda Talaren får jag endast den äran anföra, att jag, i afseende på Riksens

Ständers rätt till bestämmande af Tull-administrationens förvaltning, endast påstått att denna rättighet ännu icke är gifven, och frågan derom således ännu icke afgjord. Då den här till öfverläggning förekommer, får jag vidlöftigare häröfver afgifva mina tankar; nu besvarar jag blott en af Herr Grefve Schwerin gjord anmärkning. För öfrigt, och då Betänkandet med de deremot gjorda anmärkningar, förmodeligen nu kommer att återremitteras till Särskildta Utskottet, får jag hemställa, om icke intill dess Utskottets svar inträffar, det vore bäst att uppskjuta den i frågavarande drabbningen, den jag i alla fall förmodar ej böra blifva mycket blodig, med mindre icke, på sätt Särskildta Utskottet föreslagit, TullStaten dessförinnan blifvit ställd på militärisk fot.

Friherre Staël von Hollstein: Af hvad Herr Baron Wetterstedt nu behagat yttra, synes mig, att han sjelf icke lärer bestå vid den frågan, att Kongl. Maj:t äger rätt att göra arrangementer om Tullverket.

Herr Friherre af Wetterstedt: Jag har blott trott att frågan icke är afgjord, och således hvarken bestått vid eller afstått från någon tanka i hufvudsaken.

Grefve von Schwerin, Fredrik Bogislaus, förmente 60:de §. i Regeringsformen gifva utslaget i denna fråga.

Grefve Lilljencrantz: För min del, började jag mitt sista Yttrande med erkännande, att Tullmedlen äro en Bevillning. Jag torde således icke vara i någon våda vid den förestående striden.

För öfrigt påstår jag visserligen icke, att den åldrige man jag åberopat ägde eller ansåg sig äga någon ofelbarhet; men likväl hade han och forntidens Riksdagsmän en egenskap, som i våra dagar icke är så allmän, den nämligen att aldrig taga miste om status quæstionis, och att grundligen känna det ämne, hvarom han sig yttrade.

Herr Grefven och LandtMarskalken: I afseende på hvad nu i detta ämne blifvit anfördt kan för det närvarande och intill dess BancoUtskottets begärdta Utlåtande öfver Särskildta Utskottets Betänkande inkommit, någon proposition icke göras.

Grefve von Schwerin yttrade sig anse frågan om den Statsœconomiska Journalen kunna skiljas från det öfriga; men

Herr Grefven och LandtMarskalken utlät sig icke kunna göra propositioner till några partiella beslut.

Å nyo föredrogs StatsUtskottets sedan den 20 Juni på Bordet hvilande Betänkande angående åtskilliga omständigheter, som äga sammanhang med regleringen af Rikets Penningväsende.

Flere Ledamöter begärde att Betänkandet måtte än vidare ligga på Bordet.

Friherre Boye, Ludvig: Riksens Ständer, angelägne att åt det vigtigaste af denna Riksdags allmänna ärender bereda den fullkomligaste forskning för upplysningen och klokhet för rådslaget, hafva förordnat ett Särskildt Utskott, som, i följe af sitt uppdrag, afgifvit Betänkande angående så väl orsakerna till nu varande allmänna förlägenhet som äfven hjelpmedlen att vidtaga. Detta Betänkande ingår naturligtvis i alldeles samma ämne som det, hvaruti Financeplanen skall utgöra resultatet eller verkställigheten; och jag är alltså af den tanka, att frågan om StatsUtskottets Betänkande bör hvila intill dess frågan om Särskildta Utskottets Betänkande, hvilken nu är remitterad till BancoUtskottets Utlåtande, hinner derifrån återkomma, på det att båda Betänkanderne måga, såsom ägande oskiljaktigt sammanhang med hvarandra, på en gång kunna afgöras. Till Höglofl. Ridderskapets och Adelns upplysta urskillning öfverlemnar jag, om det ens innebär consequence i handlingssätt att först afgöra Financeplanen, som skall bestämma allmänna Penningställningen hädanefter; och sedan taga uti öfvervägande Särskildta Utskottets Yttrande angående orsakerna till vår nu varande olyckliga ställning, jemte medlen att för framtiden hjelpa den. Hvartill tjenar månne att höra grunderna, sedan man redan tagit beslutet? Och om Särskildta Utskottets Betänkande icke vore af nöden att öfvervägas innan Financeplanen vidtages, så hvartill skulle det väl då tjena? Och hvartill tjente då att förordna det Särskildta Utskottet?— Jag begär, på alla dessa skäl, att det nu till afgörande anmäldta StatsUtskottets Betänkande må uppskjutas till dess Särskildta Utskottets Betänkande kan i sammanhang dermed afgöras.

Herr Påhlman, Otto Fredrik: Då Financeregleringen onekeligen är ett af de vigtigaste föremålen för Riksens Höglofl. Ständers öfverläggningar, och den korta återstående tiden i alla fall är otillräcklig för det noga öfvervägande denna fråga förtjenar, synes mig att ytterligare uppskof, såsom Friherre Boye nu proponerat, vore högst olämpeligt. Redan den 3 Maj aflemnade jag i StatsUtskottet mitt förslag, hvaruti jag sökte visa nyttan af att uppgöra den generella Financeregleringen så sta-

digt att man kunde bestämma Bevillningssumman förr än som vanligen skett, vid Riksdagens slut. Den i sammanhang dermed framställda plan till Credit- och Lånsystemets reglering, hvarom nu egentligen är fråga, kan jag icke finna vara på mindsta sätt motsagd af Höglofl. Särskildta Utskottet; tvärtom instämmer nämnda Utskotts Betänkande hufvudsakligen med StatsUtskottets om orsakerna till närvarande Penningförlägenhet.

Jag får, på nu anförda skäl, vördsamt hemställa, om icke Friherre Boyes nu gjorda motion alldeles må förfalla.

Herr LandtMarskalken frågade Friherre Boye, om han icke sjelf behagade derifrån afstå.

Friherre Boye: Min gjorda framställning grundar sig i min bästa öfvertygelse, och jag kan alltså ej frångå den. Af både pligt och böjelse skall jag finna mig uti det beslut Ridderskapet och Adeln fattar om samma framställning; men aldrig skall jag finna, att de af mig såsom oskiljaktiga ansedda frågor kunna särskildt afgöras, utan att derigenom göra beslutet i det ena förhastadt och i det andra öfverflödigt. Herr Påhlmans mening, att Särskildta Utskottets antagna grunder icke skilja sig ifrån StatsUtskottets nu anmälda allmänna grunder, kan jag ingalunda anse rigtig, emedan jag trott mig finna derimellan en verklig stridighet. I alla fall torde Ridderskapet och Adeln icke kunna derom något döma förr än äfven det Särskildta Utskottets Betänkande pröfvas, och till denna pröfning äro vi ej ännu komne; det är just på det att en sådan pröfning må äga rum, som jag tror båda Betänkanderna böra på en gång här öfvervägas och afgöras.

Herr von Schantz, Ifvar Fredrik Gabriel, anhöll att BancoUtskottets Utlåtande i alla fall måtte uppläsas.

Herr Grefven och LandtMarskalken föreställde att BancoUtskottets Utlåtande redan en gång vore uppläst och kunde åter uppläsas på samma gång som ifrågavarande StatsUtskottets Betänkande till afgörande företages; och hemställde om icke detta kunde ske i nästa Plenum.

Bifölls.

Efter förnyad föredragning af följande den 2 dennes på Bordet lagda Betänkanden och Memorial, blefvo desamme af Ridderskapet och Adeln bifallne, näml:

1:o Från BancoUtskottet, rörande formatet på Två Riksdalers BancoSedlar, m. m.

2:o Från BevillningsUtskottet, rörande frihet från LandtTullsersättning för öppna och däckade båtar.

3:o Från BancoUtskottet, rörande lån af Banken till undertöd vid uppförandet af ett nytt Gymnasii och Scholhus i Skara.

4:o Från StatsUtskottet, angående Assessoren Tinnerholms underdåniga ansökning om eftergift af en yppad och honom till ersättning ålagd brist uti dess hafda uppbörd af Chartæ Sigillatæ medel.

5:o Från BancoUtskottet, rörande medel till förslitna Sedlars inlösen i Landsorterna.

Upplästes StatsUtskottets, sedan den 2 Juli på Bordet hvilande Betänkande angående tillökning i anslaget åt Academien för de Fria Konsterna, m. m. äfvensom Herr Silverstolpes i samma Pleno dervid gjorda anmärkningar.

Herr Tham, Pehr, anhöll att Utskottets Betänkande måtte återremitteras, i anseende till de många märkliga anmärkningar som dervid blifvit gjorda.

Herr Piper, Fredrik Magnus, förenade sig med Herr Tham.

Herr Grefven och LandtMarskalken gjorde proposition till återremiss af Utskottets Betänkande.

Bifölls.

Å nyo föredrogos och biföllos följande den 2 dennes på Bordet lagda Betänkanden:

1:o Från StatsUtskottet, angående sådana f. d. Konung Gustaf Adolph tillhöriga medel, hvilka varit ställde under nu mera framlidne Herr Presidenten m. m. Friherre C. E. Lagerheims och Herr StatsCommissarien Georg D. Wåhlbergs gemensamma förvaltning, men, enligt Kongl. Maj:ts till Herrar Fullmägtiga i RiksgäldsContoiret ankomna Nådiga Skrifvelse, den 22 sistlidne Februari, till nämnda Contoir skola öfverlemnas.

2:o Från BancoUtskottet, rörande yrkad rättelse i det inritade bruket, att enskilde utgifva Assignationer, m. m.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskildes klockan 2.

In fidem Protocolli.

A. G. Silverstolpe.

Onsdagen den 5 Juli e. m.

Plenum klockan 5 eftermiddagen.

Å nyo föredrogos och bifollos följande den 2 Juli på Bordet lagda Betänkanden och Memorial:

1:o Från BancoUtskottet, rörande en RiksDiscontens fordran i Majoren Celsings Concours.

2:o Från StatsUtskottet, i anledning af gjorda anmärkningar vid StatsUtskottets Betänkande rörande Bytes-Verket.

3:o Från BevillningsUtskottet, angående Handelsmannen Lindströms hemställan om indragning af Landttull på inhemsk tillverkad Tobak.

4:o Från BevillningsUtskottet, angående Grefve Gyllenborgs väckta fråga om en beqvämare postgång å Landet.

5:o Från StatsUtskottet, i anledning af de hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt Vällofl. BorgareStåndet gjorda anmärkningar vid Utskottets under den 29 nästlidne Maj afgifna Betänkande, i anledning af Hans Excellence m. m. Grefve M. Brahes Memorial, angående Bevillningen för Dannemora Bergslags Jerntillverkning.

6:o Från OeconomieUtskottet, angående befrielse från upptagande af åtskilliga från Ridderskapet och Adeln till Utskottet remitterade Memorial, hvilka genom andra Utskotts yttrande förut blifvit besvarade.

Till afgörande företogs BevillningsUtskottets sedan den 2 Juli på Bordet hvilande Memorial, angående Herr Påhlmans och Jonas Jonssons från Södermanland motioner om förhöjning i Post-Taxan samt Postförings-Legan.

Herr Påhlman, Otto Fredrik. Som jag varit den som föreslagit en ny reglering af Post-Taxan, torde det tillåtas mig anmärka, det jag finner underligt, att Utskottet icke närmare öfvervägat detta ämne. Jag hade trott att bland alla de Bevillningar som utgöras, vore förhöjning af den som ingår genom Posten bland de

mindst känbara. Såsom alternativ hade jag framställt den önskan att åtmindstone runstycks-beräkningen måtte försvinna och Taxan fixeras till jemt skillings belopp. Jag saknar alldeles i Betänkandet något skäl anfördt emot hvad jag sålunda föreslagit. Det synes mig som skulle det icke hafva varit svårt för BevillningsUtskottet, som dertill haft tillräcklig tid, att från PostDirectionen inbegära ett förslag till en förbättrad reglering, för att derefter stadga sina tankar. Jag vill visserligen ej uppehålla Höglofl. Ridderskapet och Adeln med att häröfver vidlyftigt orda: om Ridderskapet och Adeln icke skulle anse min anmärkning förtjena något afseende, yrkar jag ej att den med någon alfvarlighet upptages, men kan ej neka det jag tycker, att en förbättrad reglering i denna delen skulle hafva kostat ringa tid och möda.

Herr Grefven och LandtMarskalken frågade, om Herr Påhlman önskade återremiss af Utskottets Memorial.

Herr Påhlman yttrade sig det icke yrka, i fall Ridderskapet och Adeln icke pröfvade en sådan vara af nöden.

Herr LandtMarskalken hemställde, om Ridderskapet och Adeln ansåg den gjorda anmärk-

anmärkningen hindra antagandet af BevillningsUtskottets Memorial.

Ropades *Nej*.

Herr LandtMarskalkens härefter gjorda proposition till godkännande af Utskottets Memorial.

Bifölls.

Upplästes StatsUtskottets sedan den 2 dennes på Bordet hvilande Betänkande, angående Löfås Silfververk, i Schedevi socken och Kopparbergs Län.

Herr af Uhr, Carl David. Då jag till alla delar instämmer uti Höglofl. StatsUtskottets nu upplästa Betänkande och önskar att Kongl. Maj:t och Kronan snart måtte komma i possession af de förmoner och rättigheter, tillhörande Löfås Silfververk, som hitintills varit på enskilda personer öfverlåtna, och således anhåller om proposition till bifall å StatsUtskottets Betänkande, får jag tillika underställa Ridderskapets och Adelns godtfinnande, om icke uti den Expedition, som i anledning häraf kommer att utfärdas, den mening deruti kunde få inflyta, att nuvarande innehafvaren af Löf-

ås Silfververk, inom någon viss föreslagd kort tid, kunde blifva ålagd, att till Kongl. BergsCollegium afgifva sin förklaring i ämnet och, intill dess denna förklaring inkommit, förblifva i possession af nu innehafvande rättigheter.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken erinrade att sådant tillägg icke kunde äga rum utan återremiss, samt proponerade bifall till Utskottets Betänkande.

Ropades *Ja*.

Herr Påhlman, Otto Fredric. För någon tid sedan gjorde jag hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln den motion, att RiddarhusUtskottet måtte anmodas inkomma med berättelse, i hvad skick den af Ridderskapet och Adeln redan 1809 förehafda fråga sig befunne, att döttrar åt hvarje Adelsman, Friherre eller Grefve, som tillhör en, efter nu gällande Regeringsforms antagande till någon sådan värdighet upphöjd ätt, må anses äga inskrifnings- och pensionsrättighet uti Adeliga JungfruStiftet. Redan för några plenidagar sedan har Ridderskapet och Adeln inhämtat RiddarhusUtskottets yttrande. Det synes mig vara en stor obillighet, att de ej skulle få begagna denna rättighet, enär deras Stamfader vid introductions erhållande erlägger den vanliga afgiften till Stiftet. Det är efter min öfvertygelse Ridderskapets och Adelns fullkomliga rätt att härom ensamme besluta, såsom öfver ett œconomiskt ärende, heldst Adeliga JungfruStifts-Cassan står under Ridderskapets och Adelns omedelbara förvaltning genom en Direction, hvilken för densamma är redovisande, och då ämnet här icke är af constitutionel beskaffenhet, efter fråga icke är om Adelskap eller titel för dessa döttrar af Adeln efter den nya inrättningen. Jag hemställer alltså vördsamligen, om icke Ridderskapet och Adeln skulle behaga upplifva sitt redan 1809 fattade beslut i afseende på ofvanberörda rättighet och hos Kongl. Maj:t allenast anmäla sin underdåniga anhållan, det täcktes Hans Kongl. Maj:t, till bemälda ätters underrättelse, nu och framdeles, låta Nådig kungörelse härom utfärda.

Hvad Herr Påhlman nu föreslagit, blef uppå af Herr LandtMarskalken gjord Proposition af Ridderskapet och Adeln bifallet.

Bifölls StatsUtskottets, den 2 Juli upplästa, Utlåtande i anledning af gjord anmärkning vid dess Betänkande öfver Kongl.

Maj:ts Nådiga Proposition om StatsVerket, i hvad den rörer RiksStatens Andra HufvudTitel.

Till afgörande företogs Stats-Utskottets, sedan den 2 Juli på Bordet hvilande, Utlåtande, i anledning af anmärkningar vid dess Betänkande öfver Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om Stats-Verket, uti hvad som rörer Riks-Statens Första Hufvud-Titel.

Herr Friherre af Wetterstedt, Gustaf:

Med hämtad anledning deraf, att vid förra tillfället, då Stats-Utskottets Betänkande om framlidna Hennes Maj:ts Enke-Drottningens Pensions-Stat till öfverläggning förevar, jag hade den äran att, inför Höglofl. Ridderskapet och Adeln, framställa mina tankar, vågar jag nu äfven tillägga några ytterligare anmärkningar. Utskottet har ej trott sig kunna afvika från dess en gång yttrade mening, såsom varande bygd på de af Rikets Ständer för PensionsStaten i allmänhet år 1810 lagda grunder. Jag vill visst icke ogilla det afseende Utskottet visat för helgden af dessa grunder, men jag skulle likväl tro, att samma Lagstiftande Magt, som en gång fastställt reglor i dylika fall, kan en annan

gång, med lika ostridig rätt, upphäfva denna verkan. StatsUtskottet anför, att det för öfrigt är Kongl. Maj:t obetaget, att pröfva de särskilda och mera ömmande omständigheter, hvarefter ett högre Pensionsbelopp kan fastställas, utöfver det Författningarne föreskrifva. Jag hemställer Höglofl. Ridderskapet och Adeln, huruvida detta icke är en omväg, och om icke den pröfning som är i fråga redan skett, emedan Kongl. Maj:t redan, efter dessa grunder, upprättat PensionsStaten efter Hennes Maj:t EnkeDrottningen. Dessutom finner jag, i StatsUtskottets Betänkande, intet spår till något penninge-anslag, som likväl borde deruti finnas, i synnerhet sedan Kongl. Maj:t Sjelf skall pröfva i hvad mån PensionsStaten skall ökas. Om Ridderskapet och Adeln finner dessa anmärkningar grundade, hemställer jag om icke StatsUtskottet må få sig uppdraget att utse och anslå nödiga medel, svarande emot den skillnad, som yppats imellan det Pensionsbelopp Kongl. Maj:t fastställt och det af StatsUtskottet nu föreslagna.

I anledning häraf bifölls, uppå gjord proposition af Herr LandtMarskalken, StatsUtskottets Betänkande med det af Herr Friherre af Wetterstedt föreslagna tillägg, på sätt som innehålles i följande Protocolls-

Utdrag, hvilket genast upplästes och justerades:

Utdrag af Protocollet, hållet i Höglofl. Ridderskapets och Adelns Plenum e. m. den 5 Juli 1815.

S. D. Med bifall till Höglofl. Stats-Utskottets den 2 dennes på Bordet lagda Betänkande af den 27 Juni, om Riks-Statens Första Hufvud-Titel, beslöt Höglofl. Ridderskapet och Adeln, att StatsUtskottet skulle uppdragas, att utom den Summa af 13,866 R:d. 30 skill. Banco, som i Stats-Utskottets första Betänkande af den 26 Maj finnes för Pensions-Staten efter Hennes Maj:t EnkeDrottningen uppförd och beräknad, ytterligare anslå en Summa af 4,009 R:d. 4 skill. Banco, utgörande skillnaden i HufvudSumman imellan förenämnda Pensions belopp och det af Kongl. Maj:t, i samma ändamål, i förväg fastställda; kommande denna sistnämnda Summa, enligt Kongl. Maj:ts Nådiga Anordnande och Beslut i Hufvudfrågan om PensionsStatens slutliga belopp, att utbetalas. I hvilket Beslut de öfriga Respectiva Stånden skulle vänligen anmodas instämma. Ut Supra.

Föredrogos å nyo och godkändes BevillningsUtskottets den 2 dennes på Bordet lagda Memorial:

1:o. I anledning af Grosshandlaren Lambergs Memorial om SjötullsAfgifterna.

2:o. Om ökad Betjening för Utskottet, samt Arfvode för ÖfverCommissarien Ek.

Å nyo upptogs LagUtskottets sedan den 28 Juni hvilande Memorial, angående förändring i Domstolarnes antal och organisation.

Herr af Klinteberg, Wilhelm, hade inlemnat ett Dictamen, som upplästes, så lydande:

Då jag nu mera är stadd på en annan bana, än i 30 år blifvit af mig såsom Domare bevandrad, borde jag till äfventyrs ej låta min stämma höras i den nu förevarande fråga om en ny organisation för Rikets Domstolar, till Rättegångs-ärenders behandling och skyndsamma afgörande; men då, under denna tids sysselsättning, erfarenheten gifvit mig om detta yrke något begrepp, må det ej tillräknas mig, att yttra de betänkligheter vid den föreslagna organisationen, hvilka torde fordra en närmare uppmärksamhet och utveckling i detta grannlaga ämne, än förut ägt rum.

Jag tager härvid för afgiordt, att frågan om den af LagUtskottet lika med LagCommitteen föreslagna nya förändringen nu icke kan förekomma till slutligt afgörande, emedan Konungen redan förordnat, att Lagprojectet bör meddelas till allmän kännedom, för att noga öfvervägas, innan slutligt resultat deröfver meddelas; och jag styrkes deri än vidare af den omständighet, att då det gjorda förslaget om HäradsRätternas permanence icke skulle sträcka sig till hela Riket, utan derifrån undantagas Wermeland och en del af norra Landskapen, för hvilka således i vissa fall en särskild rättegångsordning komme att stadgas; så blifver för LagCommitteen den mödan, under en för dess arbete rymlig tid, vida mindre att, vid Lagens omarbetande, göra två alternativer till organisationen och rättegångsordningen, än den våda vore stor, att utan erforderlig kännedom dels af nyttan eller skadan, i anseende till följderna, dels af allmänna opinionens röst, antaga en förändring, som möjligen torde komma att lika hastigt återgå, som den utan något kändt, allmänt påkalladt behof blifvit i fråga ställd.

Med förutsättande af dessa utvägar och detta rådrum för ämnets och den rådande tankens klara utveckling, går jag att till en mera grundlig granskning än

den min förmåga medgifver, framställa de betänkligheter, som visa sig i min föreställning för projectets antagande i dess hela vidd; visserligen icke i en annan afsigt, än att genom mina inkast väcka uppmärksamheten, för att skåda saken, så i anseende till de skäl som tala emot, som för projectets antagande.

Den projecterade förändringen med HäradsRätternas Sessioner föranleder till dessas återförande efter den form de ägde i äldre tider, då Ting skulle hållas en dag i hvar vecka, hvilket genom 1614 års Rättegångs Ordinantie förändrades till tre gånger om året. Att man först efter tvänne förflutna århundraden skulle finna den nu varande Rättegångs-methoden för Rättegångarnes skyndesamma gång olämplig, blifva nödsakad åter gå till det i forntiden öfliga men afskaffade sättet, anser jag strida mot det tysta bifall, hvarmed ärenderna under denna långa förflutna tid blifvit behandlade. Visserligen har man stundom hört en och annan sak omtalas, såsom allt för långsamt framskridande på Rättegångsbanan; men detta har mindre härrört af allt för få sessioner om året, än snarare af den Rättegångs-procedure, Lagen bestämmer för invändningar om Domstolens behörighet och om flera parters stämmande, stundom af en nästan vanlig benägenhet hos domaren, i

första instantien att bevillja uppskof, då endera parten med mer eller mindre skäl vetat att af denna utväg sig begagna, stundom äfven af advocaters slughet, ej sällan af tillfälliga omständigheter och oöfvervinnerliga hinder för begagnande af medgifna Rättegångs-förmoner.

I stället att klaga öfver för få sammanträden vid HäradsRätterna, har ej sällan å särskilda orter uppstått fråga om indragning af SommarTingen, och utom Wermland samt större delen af Norra Landskapen, vet jag åtmindstone, att äfven i sednare tider SommarTingen blifvit, på enhällig begäran af Häradsinvånarne, indragne i Årstad, Faurås och Gimble Härader i Halland, samt Mo Härad i Jönköpings Län.

Visserligen medgifves, att i särskilda Domsagor fordras, i jemförelse till andra, mera arbetsamhet än en enda persons vanliga förmåga medgifver, då andra deremot ej äro tillräckligen sysselsatte; men om detta fordrar rättelse, så har erfarenheten förr anvisat utväg dertill, utan att göra en total förändring i allas område och befattning. Genom Domsagornas indragning till 8 mils circumference, skulle invånarne i många orter, i stället att besparas Tingsresor, få i vägens längd en allt för kännbar tillökning. Med all visshet kan det

antagas, att utom Wermland icke 10:de delen af rättsökande, i nu varande förhållande, äga till Tingsstället 4 mils väg, knappast öfver 2 mil. Icke föranleda förökade resor till parters fördel och Rättegångarnes skyndsamma afgörande. I mångfaldiga orter, synnerligen under Svea Hofrätt, utgör för närvarande sysselsättningen vid hvart Ting högst 3 till 4 dagar. Hvad skulle då väl bli att göra vid 3 förökade Tings-Stämmor? Om den möda och kostnad vore ringa, för en menighet eller för Staten, att uppbygga Tingshus inom de nya cirklarne för Domsagorna; så blifver den frågan likväl ej lätt att besvara, hvarest platser och jordrymd skulle erhållas för dessa etablissementer, då Kronan på ganska få ställen dertill äger odisponerad jord, och det nödvändiga behofvet för domare, nämnd och parter, att blifva försedde med föda på stället, torde äfven böra komma i beräkning. Ej sällan har Domaren, äfven i nu varande förhållande, behof af den Executiva Magtens biträde för dessa anstalter, jemväl der Tingställen äro anlagda vid Gästgifvaregårdar, och svårigheten skulle än mera ökas vid nya förändrinqar i detta fall. De obetydliga förmoner Nämndemän njuta i och för deras tjenstbefattning, i förhållande till deras tidsförsummelse vid Ting och andra förrättningar, medföra å flera orter en sådan ovillja för tjensten,

att ombyte städse måste äga rum. Den skulle än mera ökas genom förökade Tingsresor, och dessa personer, hvilka vid Syner, Besigtningar, Executioner och mera dylikt, påräknas till biträde af KronoBetjeningen och Militairen, skulle blifva så belastade, att deras enskilda Hushållsanstalter komme derigenom mera än mycket att lida.

Den föreslagna tillåtelsen för dem, att begagna sig af semestre eller ledighet, vissa Tingsstämmor, kommer dem ej till gagn, emedan deras närvaro för upplysningars meddelande ofta är af behofvet påkallad, och då händelsen inträffade, att ärender förekommo från Socknen, å den tid semestre-ordningen vore för handen, blefve denna förmon helt och hållet onyttig, emedan för intyg om Stämnings kungörande, om vittnens frägd och mera dylikt, ett vedertaget bruk gjort SocknenNämdemännens närvarande vid tinget, i afseende härpå, behöfligt. Det är dessutom ej utan gagnelig påföljd å rättegångarnes förmindskning, att Tingsstämmor icke infalla alltför tätt på hvarandra. Någon handläggning, med uppmärksamhet å Tingsgöromålen, gifver derom en säker kännedom att någon besinningstid ofta afböjer fullföljd af många tvister och återhåller många tillämnade käromål. Ofta fullföljes ej tredje delen af instämda mål derföre, att tid var-

rit för rättegångsbegäret, eller för passionen att svalna, och att förena de stridiga. Genom afbrutet tillfälle och rådrum till en sådan öfverläggning, skulle visserligen rättegångarnes antal ökas, och tiden onyttigt borttagas. utan gagn under deras onyttiga utförande.

I öfrigt torde det falla en hvar i ögonen, att tillfället af en mer eller mindre högtidlighet ej ringa bidrager i allmänna föreställningen till Embetets anseende och värdighet.

Må hända har den, genom VeckoTing förändrade, sollennitet forntiden brukat, att under bar himmel hålla Ting och stämma med Menige Man, bidragit till återinförandet af det sedermera fortsatta bruk, att hålla Ting blott vissa tider på året i den församlade Menighetens närvaro, och den som tviflar, att sättet för Tingshållningen i närvaro af ett större antal rättsökande inspirerar mera aktning och uppmärksamhet, och mera tillfredsställer allmänheten och dess anspråk på Embetsvärdigheten, än ofta förnyade Tingsstämmor med ganska få, må hända ock inga parter, denne, säger jag, har visserligen blott fästat tankan på theorien, icke på allmänna begreppet och dess fordringar, i anseende till verkställigheten; men hvilket synbarligen är

att märka, blott vid jemförelsen imellan solenniteten vid ett ordinarie Ting, och obetydligheten af ett Urtima Ting, der anklagaren och den anklagade stundom, jemte några för upplysning närvarande personer, nästan obemärkt af alla andra passera den tid, som för ändamålet erfordras.

Äfven den mest tänkande kan ej skilja sig ifrån sinnlighetens kraf genom yttre former, och mindst då de genom vanan vunnit en stadgad häfd, som leder till ordning, och bidrager till värdighet och anseende.

Dessa äro de betänkligheter, hvilka i synnerhet förekomma mig mot HäradsRätternas förändrade organisation. Finnas de af mindre vigt, än de skäl, som äro för motsatsen; så ligger misstaget vid framställningen i min öfvertygelse, för hvilken jag dock äger stöd af allmänna tanken, som visserligen i Landsorterna icke än förklarat sig för förändring i nu varande förhållandet, lika som den ej allena påkallas af behofvet för det ändamål, som sökes.

Lagmans-Rättens indragning har deremot långt för detta i min föreställning utgjort ett förmodadt bidrag till rättegångsärendernas skyndsamma gång, dels derföre, att den uppehåller Parter, dels derföre, att af En enda der anställd lagkunnig person, ej större visshet om Lagens säkra tillämpning kan vinnas, än vid en lika organisation i Härads-Rätten; hvarförutan två Under-Domstolar synas vara obehöfliga. Men då med deras borttagande ovilkorligen står i sammanhang HofRätternas fördelande till vissa Landsorter, så vida ej rättegångsvägen skall blifva alltför besvärlig, och då olägenheterna af en slik styckning visa sig i öppen dag, så skildrade af Hans Excellence Herr Justitie StatsMinistern i Stats-Råds Protocollet, att all tillbuden vederläggning deraf vore förgäfves, hvarförutan de med en slik förändring förenade kostnader för allmänna hus, och för nya löner till ett ansenligt ökadt antal Ledamöter och Betjening, äfven måste bland skälen komma i beräkning; så måste min tanka om Lagmans-Rättens indragning gifva vika för de med en slik förändring förenade olägenheter, och som Lagmans-Rätterna i nu varande skick, då de af erfarna och kunniga män förvaltas, medföra det verkliga gagn, att omkring $\frac{4}{5}$delar af dit dragna mål bero vid Lagmans-Rätternas beslut; så torde den egenteliga olägenheten, som härleder sig af hinder i målens slut, imellertid kunna derigenom häfvas, att nämnde Domstol i stället för att sammanträda hvarje år, har Session 2 gånger, hvilket ock fordom ägt rum, då, såsom bekant är, Lagmannen, efter slutet af hvarje Tingstour i

Häraderna, pröfvat tvisterna imellan de med HäradsRättens beslut missnöjda parter.

Förändring i Städernas Ordinarie Domstolar, Rådstufvu- och Kämnärs-Rätter synes ej stå i sammanhang med grunden för LandtDomstolarnes förändrade skick, emedan de förra redan äro permanenta.

Då för Rättegångsärendernas skyndsamma handhafvande, Kämnärs-Rätter i vissa Städer blifvit i sednare åren inrättade, der sådana förr ej funnits; så synes projectet om deras sammanslående med Rådstufvu-Rätterna strida emot behofvets redan befunna kraf. Dessutom äga RådhusRättens Ledamöter, såsom tillika utgorande den Executiva åtgärden, i egenskap af Magistratspersoner, sådan särskild sysselsättning, att Domare-befattningen i deras vård snarare borde mindskas än ökas. Det är väl sant, att genom Ledamöternas förökade antal, i Rådhus-Rätten, arbetet kunde indelas på särskilda divisioner; men utom det en sådan förökning medför kostnader, hvilka Städernas invånare troligen ej gerna sig underkasta, heldst deras påräknade tillgångar för Tjenstemän äro inskränkta blott till aflöning för dem som nu finnas; så äro ärenderna vid Kämnärs-Rätterna icke af den beskaffenhet, att de collegialiter kunna handteras, det vill säga, att Ordförandernas

nas Lag-kunskap är icke som vid Härads-Rätterna tillräcklig för ändamålet och för befattningen; hvaraf följer, att en förändring i organisationen af StadsDomstolarna skulle mer föranleda till hinder och uppehåll, än till något påräknadt gagn.

Dessa mina tankar vågar jag tro vara af den beskaffenhet, att de kunna väcka någon särskild uppmärksamhet till återremiss af LagUtskottets Betänkande. Men i det fall, att ett slikt beslutande äger rum, på grund af andra Ledamöters Yttrande, torde detta med dem få vara följaktigt.

Grefve von Lantingshausen, Albrecht, instämde i Herr af Klintebergs yttrande.

Herr Hummelhjelm, Carl Fredrik, uppläste ett så lydande Dictamen:

Ehuru i fråga om förändring i Domstolarnes antal och organisation å Landet och af Kongl. Hof-Rätterna, jag ej missledes af egenkärlek, att tilltro mig fullkomligen kunna inse, om sådan förändring är nyttig eller ej; och ej heller, af prevention för eller mot denna fråga, derföre, att den åsyftar ändring af äldre stadgade inrättningar: anser jag likväl icke vara förenligt med min, och torde hända, med de flestes

öfvertygelse, att medgifva det denna fråga om Domstolarnes förändrade antal och organisation, skulle efter Herr Lagmannen Silfversparres särskildta Memorial, och enligt hvad Kongl. LagCommittéens och Höglofl. LagUtskottets, genom hvarderas pluralitet, derom vunna sammanstämmande utlåtande innefattar, nu kunna skiljas från hvad som Kongl. Maj:t., så väl vid dess Nådiga Stadgande för LagCommittéen, som genom dess i frågan den 19 nästlidne April i Nåder gifna Yttrande, ansett vara nödigt vid meddelandet af *hela Lagförslaget*, att nämligen detsamma i afseende på ämnets vigt och grannlagenhet, samt vådan af ett förhastadt beslut, borde komma genom tryck till Allmänhetens kunskap och inhämtande af anmärkningar dervid, innan det Kongl. Maj:ts och Riksens Höglofl. Ständers öfverläggning och antagande underställdes.

Den häremot framställda tankan, att Kongl. LagCommittéens omarbetande af RättegångsOrdningen, skulle lämpas efter Lagstiftande Magtens snart meddelade preliminaira beslut, om ett inskränktare antal Domstolar, och om tiden och sättet för deras verksamhet, synes icke vara af den nödvändighet, ehvad derom vid bedömandet blifvit yttradt, att man till vinnande deraf må, utan allmänhetens noga

kännedom och eftersinnande af en sådan vigtig förändring, förhasta sig med detta beslut, som torde till dess beskaffenhet och följder innefatta så väl hittills förekomna, som hädanefter bibringande större betänkligheter.

Månne icke, till undvikande af misstag härutinnan, det i sådant fall vore bättre, att Kongl. LagCommittéen uppgjorde alternativa förslag till RättegångsOrdning, lämpad efter Domstolarnes antal och organisation, så väl enligt deras nu varande inrättning, som efter LagCommittéens med dem åsyftade förändring?

Den af LagUtskottet förutsedda byggnad af RättegångsOrdningen, med alla sina formaliteter, som skall uppställas på den grund, som sökes genom ofvannämnda preliminaira beslut, bör ej blottställas för att falla, som kunde inträffa, i händelse man ej noga undersökte, utan förskyndade sig med grundläggningen.

För min del, i öfrigt instämmande med hvad Herr JustitieRådet Iserhjelm den 11 sistlidne April uti Kongl. Maj:ts Högsta Domstol, rörande detta ämne, yttrat och åberopat, vågar jag vördsamt tillägga några erinringar, som fästade vid min öfvertygelse, under en tid af mer än

20 års nästan oafbruten sysselsättning med Lagskipningen vid nämnde Domstolar.

Någon billig klagan öfver obeqvämlighet, att få Tvister anhängiga vid Häradsrätten, äger väl nu icke rum, emedan Häradshöfdingen, som måste bo inom Domsagan, alltid är tillgängelig, och der hans hemvist är aflägse för Parter, finnas Personer förordnade, som utgifva Stämningar.

Skyndsamhet med ärendernas upptagande vid HäradsRätten, synes i synnerhet vara nödig i afseende på Brottmål. Häruti torde vår nu gällande Lag göra tillfyllest; ty den ålägger Domaren, att vid Urtima Ting afgöra sådana Mål, om Ordinarie Ting icke snart infalla: och hvilken utväg, kan hända, blefve lika nödvändig, om än Härads-Ting i hvarje månad skulle föreskrifvas, emedan uppehållet med en häktad Brottsling från ett sådant Laga Tings afslutande, till början af annat Ordinarie Ting, likväl torde blifva för långt, heldst Brottmål fordra en hastigare behandling, äfven derföre, att den anklagade icke har behof af besinningstid och sällan af anstånd till beredande af motbevisning.

Med Tvistemåls upptagande vid första Domstolen, efter ågången Stämning, torde

förhållandet vara annorlunda. Der behöfva Parterne tid till rådrum och öfverläggning, å ena sidan ofta för Käromålets bevisning, och å den andra, nästan alltid till beredande af försvar, eller till medgifvande af Stämnings-målet. Öfverilning eller brådska i sådana fall är vådlig. Genom någon tids utdrägt dermed, händer att en mängd Rättegångar afstadna, antingen medelst Parternas egna, eller andra Personers förenings-åtgärder. I den mån, tillfället att vid första Domstolen framställa Tvister, blifver lättare, i samma mån måste ock Rättegångarnes antal ofelbart ökas, särdeles i afseende på alla de ämnen, som leda sitt ursprung från passionerna, och otvifvelaktigt hafva många, om ej de flesta Tvister derifrån sin egentliga upprinnelse. Man granske Stämnings-Listorna. De skola ofta visa, att nära halfva antalet af instämda Mål finnes, innan HäradsTinget infaller, vara förlikte, eller ock beredde till förlikning; och hvilket i synnerhet inträffar med de Tvister, som genom Stämningar längst före Tingets början blifvit anhängige.

I Städer, der Personalen sällan öfverstiger 2 à 3000, sysselsättas de permanenta Domstolarne hela året; hvaremot på Landet, der ämnen för stridigheter äro vida flere, en folkmängd af 20 à 30,000 per-

soner, endast under 3 à 4 månader upptager Domarens tid.

Om Tviste-mål någon gång blifvit hvilande flere år vid UnderRätterna, äro dessa händelser sällsynta och inträffa icke, om ej, antingen deraf, att endera Parten bereder onödigt uppehåll och Domaren det ej med Laglig försigtighet förekommer, i hvilket fall den lidande Parten äger i Lag förvarad rättighet, att derföre vinna ersättning och rättelse; eller ock af sådana hinder, som härröra af Sakens natur, t. ex. saknade upplysningar, för hvilkas anskaffande en längre tid erfordras; aflägsna Vittnens inställelse, och så vidare, hvilka hinder måste uppehålla saken nästan lika lång tid, ehvad Domstolen är permanent eller icke.

Utom det uppehåll, som LagmansRättens ordinarie sammankomst endast en gång om året verkeligen bereder, och hvarom nedanföre vidare skall nämnas, synes mig grunden till öfverklagad långsamhet och fel i Rättegången ligga, hvarken uti UnderDomstolarnes organisation, eller synnerligen uti nu gällande Lagar, utan på sina ställen, uti sättet att vårda och rätt tillämpa dessa Lagar. — Om jag härvid får nämna tvänne mig förekomna hjelpemedel, så voro de: dels, att på ett, för Domare-

Embetets oberoende, förenligt sätt, så väl redan gifne, som, må hända, bättre utarbetade Lagliga föreskrifter, blefvo alfvarligt använde, att förmå den vårdslösa och försumliga UnderDomaren, att fullgöra sina skyldigheter; och dels, att alla Domare, för deras vigtiga göromål, erhölle tillräcklig Lön af Staten och ej af Parter uppburo några sportlar eller inkomster. Den hittills erlagda lösen för Rättegångs-Handlingar, kunde i stället utgöras till Staten, genom förhöjd Stämpel-afgift å Stämningar och Ansökningar.

Nämnden, sådan den nu är, medförer stor nytta. Dertill väljas, åtmindstone *böra* väljas, bofaste Bönder af anseende och beprövad redlighet. Merendels ernå de, genom längre tids öfvervarande af speculativa Ärender, en viss odling och Lagkunskap, som, jemte tillvunnen aktning och förtroende hos Menigheten, bereder dem tillfällen, att förrätta Auctioner, Utredningar, Besigtningar, Bouppteckningar och Arfskiften, och att författa Allmogens Afhandlingar, samt leda sina likar i deras enskilda angelägenheter, och sådant allt, utan betydliga kostnader för dem, som behöfva detta biträde. När stridigheter uppstå mellan grannar, är Nämndemannen i trakten den, som i första rummet tillfrågas. Ofta bereder han en förlikning, som

Personer af annat Stånd, med högre upplysning, såfängt skulle försöka att tillväga bringa.

Om nu HäradsRätten, på föreslagna sättet, blifver permanent, så måste ständiga ombyten ske bland Nämnden; ty förgäfves skall man öfvertala Bonden att lemna sin Jord, för att under 9 månader af året bivista Tingen. Härigenom förlorar Nämnden tillfälle, att vinna nödig förstånds-odling, och dermed vara både sig och Menigheten nyttig. Många Socknar finnas, der man icke igenfinner 2 à 3 Personer, tjenliga till Nämndemän. Hvar skall det bristande stora antalet tagas?

Månne i öfrigt, genom HäradsRätternas permanence, det skulle blifva uppmuntrande för en Domare, som oftast vid denna Syssla uppoffrar hela sin verksamma tid, att under åtmindstone 9 månader af året, begagna en utsedd bonings-plats, der han, ehuru ej alltid sysselsatt med Embetsgöromål, likväl måste, med för honom och dess Tjenst nödiga Personer, tillbringa sin tid, och således, mer än förr, blifva skild från dess hem och oftast varande eget Jordbruk, hvarigenom han, utom enskild förlust, saknar tillfälle att förvärfva de säkra œconomiska insigter, som äro oundgängeliga vid flera af hans Embetsgöromål.

Lagmans-Rätterna hafva i sednare tider varit föremål för en mera allmän ovillja. Men med en, efter tidens skick, lämpad löneförbättring torde kunnige och skicklige äldre Män bland Häradshöfdingar och Hofrätts-Ledamöter, hvilka behöfva någon ledighet från trägnare tjenste-befattningar, kunna Lagmans-Embeten emottaga och i allmänhet återföra dessa urgamla Domstolars anseende och förtroende. Om derjemte inom stadgade Terminer 2:ne Ordinarie-Lagmans-Ting årligen förrättades i hvarje Lagsaga och i öfrigt, efter hvad nu är föreskrifvet, Urtima Lagmans Ting höllos på sökande partens bekostnad; är det att förmoda det Lagmans-Rätternas bibehållande blefve af högsta nytta.

Efter temmelig säker beräkning vädja från HäradsRätterna i Götha Rike under Lagmans-Rätterna mindst 4000 mål. Af dessa vad fullföljes åtmindstone hälften eller 2000, och af hvilka endast 400 eller högst 450 mål genom vad gå till Kongl. Götha Hof-Rätt. Skulle Lagmans-Rätterna borttagas, så måste de 2000 mål, som derstädes nu fullföljas, dragas till nämnda Hof-Rätt. Antalet blifver ofelbart ökadt i den mån Rättegångssättet, genom Härads-Rätternas tillämnade permanence, blifver hastigare och parterna derigenom betagas tillfälle till besinning och deraf följande förlikning.

De mål, som nu årligen inkomma till Kongl. Götha Hof-Rätt, lära utgöra ett belopp af omkring 3000. För deras afgörande förslå icke 3 Divisioner. Den 4 har derföre i underdånighet hos Kongl. Maj:t. blifvit sökt.

När för 3000 ärenden fordras 4 Divisioner, måste 6 Divisioner fullt ut sysselsättas med 4600, som komma mindst att utgöra numeraira beloppet, då genom Lagmans-Rätternas försvinnande, det hittills varande antalet ökas med 1600 vädjade mål, hvilka upptaga vida mera tid och omsorg vid pröfningen, än ganska många af de förutnämnda 3000 ärender, hvilka äfven innefatta ansöknings- och mindre besvärsmål, m. m.

Det är onekligt, att mängden af tvistemål förefaller inom BondeStåndet, hvars medlemmar finna lättast, att utan betydligare kostnad, efter erlagdt vad vid Härads-Rätten, få sjelfve resa och bereda sig sakens fullföljande vid Lagmans-Rätten, der en med Härads-Rätten lika organiserad Domstol gifver dem tillfälle, att genom sina medbröder bland Nämnden, antingen då förlika frågan, eller ock uppsöka Fullmägtiga till dess utförande, samt om vittnens och handlingars inskaffande, och om

sakens slutliga afgörande, äfven genom Nämndemännen vinna besked.

Detta allmogens enkla och föga kostsamma sätt, att fullfölja tvisten vid andra Domstolen, försvinner, om sådant skulle ske vid Hofrätterna, antingen på sina nu varande ställen, eller ock vid de till särskilda orter utflyttade Divisioner, efter Hof-Rätterna på annat sätt än Lagmans-Rätterna äro organiserade.

Med grund af hvad Hans Excellence Herr JustitieStatsMinistern, Grefve Gyllenborg, emot förändringen af Hof-Rätternas utflyttning, sig yttrat, vågar jag dessutom ödmjukast tillägga, att om Lagmans-Rätterna afskaffades, de derstädes hittills afslutade tvistemål skulle afdömas uti Hof-Rätterna såsom andra Domstolen, följer deraf ostridigt, att Konungens Högsta Domstol skulle få en ganska betydlig tillökning af från Hof-Rätterna fullföljda tvistemål, att afgöra, heldst det alldeles icke är att påräkna, att parterne heldre nöja sig med Hof-Rättens beslut, såsom andra Domstolen, än med Lagmans-Rättens yttrande, så framt man icke ville dertill antaga det nog hårda skäl, att den mindre bemedlade, genom bristande förmåga, ofta skulle hindras, att framföra rättvisa klagomål vid en kostsammare Domstol.

Säkrare är, att Allmogen, genom sitt ständs deltagande i Härads- och Lagmans-Rätternas Organisation, tryggar sig gerna vid dessa domstolars åtgärder, om deras Ordförande göra sig kände för ordning och rättvisa.

Genom såmedelst ökade göromål, torde flere Ledamöter i Konungens Högsta Domstol behöfvas: och kunde Högsta Domstolens Ledamöter, i afseende på möjligt sätt att de tillökade målen behandla, komma att på flera än en Division förblifva, men hvarigenom den händelse, af ännu vigtigare påföljd i Kongl. Maj:ts Högsta Domstol, än i dess HofRätter, torde inträffa, att uti ett mål af nära lika beskaffenhet, olika domslut, efter olika principer, på särskilda Divisioner, skulle kunna meddelas.

Månne det icke vore fördelaktigast, att bibehålla våra fyra Instantier, så organiserade som de äro, med för dem varande eller förbättrade Lagprinciper och Rättegångsordning; hvarigenom många tvistemål, med mindre kostnad för parter, lära vid UnderRätterna försvinna, och hvarigenom i synnerhet Konungens Högsta Domstol torde bättre bevaras för öfverhopande göromål; och hvarest färre förekommande Tvister gifva mera arbetstid och större helgd åt Domstolen.

Då således i fråga ställda förändring af Domstolarnes antal och organisation, ej synes vara så påtagligen nyttig, att den nu fordrar ett preliminairt beslut, afsöndradt från hela Lag-Förslagets meddelande till allmänhetens kunskap och utlåtande, och utan afseende på de för Staten, i dess och allmänna rörelsens nu varande förlägenhet, härvid förknippade betydliga utgifter, till flera Embetsmäns och Nybyggnaders bekostande; så hemställer jag vördsammast till Eders Excellence, Herr Grefven och LandtMarskalken, samt Höglofl. Ridderskapet och Adeln, om ej denna fråga måtte blifva hvilande och, i sammanhang med hela Lag-Förslaget, genom Trycket komma till Allmänhetens kunskap och inhämtande af anmärkningar dervid; hvarförinnan Kongl. LagCommittéen kunde meddela alternativa Förslag till Rättegångs-Ordning, lämpad efter Domstolarnes, så väl nu varande, som till förändring föreslagna antal och organisation; och torde derföre Höglofl. LagUtskottets Memorial blifva återremitteradt, med de härvid gjorda anmärkningar.

Friherre Boye, Ludvig. I anledning så väl af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, som af här i Ståndet gjorda framställningar, äger detta Ärende 2:ne frågor: den ena, om Beslutet, angående förändringen

af Domstolarne bör nu afgöras, eller uppskjutas till nästa Riksdag, och i förra fallet den 2:dra, huru Beslutet hufvudsakligen bör afgöras, till bifall eller afslag.

Då Propositionen först här förevar, vågade jag göra Eders Excellence, Herr Grefven och LandtMarskalken samt Höglofl. Ridderskapet och Adeln uppmärksamma på vigten af Ämnet, och på den angelägenhet, som jag ansåg ligga uti Ärendets uppskjutande till nästa Riksdag, för att kunna öfvervägas i ett sammanhang med det dertill troligen inkomna LagCommittéens nya Lag-Förslag.

LagUtskottet har nu ansett de af mig då framstäflda skäl icke verka till uppskof: och det är i anledning deraf som jag får den äran ej allenast åberopa mig hvad jag då androg, utan äfven förklara, det jag så mycket heldre förblifver vid samma mening, som jag aldrig kan öfvertyga mig att finna RättegångsBalken, hvars förändring nu blott till en del är i fråga, innefatta någon ting annat än det reglementariska af Lagskipningen, det vill säga, en blott RättegångsOrdning, hvilken bör, efter min tanka, *rätta sig efter Lagarna*, men ingalunda tjena till någon rigtning åt dem: och det är just af detta skäl, som jag tror, att likasom Lagar vis-

serligen tillkommit innan man föll på tankan, att stadga det särskildta sättet för deras anlitande, likaså bör ock nu frågan om nya Lag-Projectet föregå frågan om nya Lagskipningen.

Så länge menniskans alla beslut äro underkastade ofullkomlighet, skall nu föreslagna förändring af Domstols-formen, och öfriga Lagskipningens delar, aldrig utgöra annat än blott ett utbyte af olägenheter, af dem vi känna, emot dem vi icke kunna förutse. Det är naturligt, att de närvarande verka lifligast på vårt sinne, emedan de liksom ligga i Avant-Scenen af taflan, men i sjelfva omöjligheten att genomtränga till alla de som kunna förestå, i sjelfva denna omöjlighet tror jag att vi böra se en varning att icke förhasta oss i vårt beslut, utan låta tiden och det nya Lag-Projectet leda till den stadgade öfvertygelsen i ämnet.

Jag anhåller, på dessa skäl, det Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken täcktes först göra proposition till uppskof med ärendet till nästa Riksdag; och jag förbehåller mig att derefter, och i händelse uppskof ej beviljas, få sluteligen i hufvudfrågan mig yttra: men skulle åter denna preliminaira proposition ej kunna göras, och jag således vara pligtig att

hufvudsakligen mig nu genast utlåta, så får jag, på de af Justitie-Rådet Iserhjelm i hans Dictamen andragna skäl, förändringen afslå.

Herr Bergenschöld, Eric Johan, anförde skrifteligen till Protocollet:

Då nu till öfverläggning hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln förekommer Lag-Utskottets Utlåtande i anledning af LagCommittéens Betänkande om förändring af Under-Domstolarnes och Hofrätternas antal och organisation, utbeder jag mig att få yttra mina tankar deröfver.

Vid öfverlemnandet af LagCommittéens ifrågavarande Betänkande, har Kongl Maj:t behagat förklara, att särskild granskning af deri afhandlade ämnen, utan sammanhang med de öfriga till Rättegångs-Ordningen hörande Stadganden, vore förenad med de svårigheter, som man velat förekomma genom den vid Lag-Committéens förordnande gifna föreskrift om Lagforslagets meddelande genom tryck till Allmänhetens kunskap och inhämtande af anmärkningar dervid, innan förslaget till Kongl. Maj:ts och Riksens Ständers öfverläggning och antagande underställdes. Genom denna Lag-Committéen meddelade föreskrift samt åberopande der-

af

af vid detta tillfälle, har Kongl. Maj:t icke allenast sökt förekomma att icke ämnen deri allmänna rösten åtmindstone icke haft rådrum att yttra sig, skulle till antagande eller förkastande framställas Lagstiftande Magten, utan ock gjort Riksens Ständer uppmärksamma på ämnets vigt och vådan af ett förhastadt beslut härutinnan. Och då frågan här icke är om mindre, än att till antal, organisation och verkningsförmåga förändra Domstolarne, hvilka under seklers förlopp, i det närmaste så sammansatta som nu, svarat emot ändamålet med deras inrättande, utan att Konung eller Ständer funnit några hufvudsakliga rättelser deri nödiga, lärer den med skäl böra anses vigtig, utan afvikelse från den för granskning af Lag-Committéens arbeten stadgade ordning. Efter min tanka blir således första frågan om Riksens Ständer nu böra detta ämne särskildt företaga, och för besvarande hvaraf fordras, att considerera den inflytelse ämnets priliminaira afgörande äger på Lag-Committéens utarbetande förslag i de med detsamma gemenskap ägande och deraf beroende delar.

Onekligt är det visst, att det lättar arbetet för dem, åt hvilka uppgörandet af ett förslag är anförtrodt, om de förut känna hvad de, på hvilka förslagets antagande eller

förkastande ankommer, i ämnet tänka, men att något väsendtligt hinder eller afbrott i LagCommitteens arbete, genom saknad kännedom, i detta fall skulle uppkomma, inser jag icke. Sällan lärer man finna ett förslag så upprättadt, att det utan omarbetning i vissa delar, orsakerna dertill må vara antingen bristande fullkomlighet eller de pröfvandes egenhet, antages; och om vid hufvudsaklig pröfning i ett sammanhang med alla Lagbalkar, Riksens Ständer skulle förkasta hvad LagCommitteen i öfverensstämmelse med sitt i fråga varande Betänkande utarbetat, lärer sådant utan särdeles besvär kunna omarbetas vid den ytterligare Redaction som, efter Lagförslagets öfverseende, jag anser oundvikelig; ty antingen HäradsRätterna en, två, tre eller flera gånger om året sammanträda, lärer arbetssättet blifva detsamma, hvilket förhållande äfven synes inträffa med HofRätterna, på hvad orter de arbeta, och om, med borttagande af LagmansRätterna, de civila målen gå directe från HäradsRätterna till HofRätterna, tyckes mig, att de härigenom uppkommande Stadgarden blifva föga skiljaktiga. Skulle likväl LagCommitteens arbete genom ovisshet om Konungs och Riksens Ständers tanka härutinnan ökas utöfver hvad jag tror, så må sådant heldre ske än att Riksens Ständer nu skulle fatta sit beslut i detta, som jag tror, vig-

tiga ämne, utan att dervid vara vägledd af Nationens genom sakkunniga yttrade rätt, den Kongl. Maj:t, medelst Sitt visa Stadgande om LagCommitteens allmänt kungörande genom tryck af sina förslag synes hafva påkallat och hvartill Tryckfriheten berättigar. I anledning af hvad jag nu således anfört, tillstyrker jag vördsammast att, på sätt Hans Excellence, Herr Grefve Rosenblad i LagCommitteen sig yttrat, det måtte förklaras, att skal icke är för handen att nu granska ifrågavarande förslag, hvars mer eller mindre nytta och verkställbarhet säkrast utrönes, då det i sammanhang med Lagprojectet kommer under pröfning. Om återremiss till Utskottet anhåller jag således och förbehåller mig, att derest förslaget till hufvudsaklig pröfning anses böra förekomma, öfver sjelfva ämnet få afgifva mina tankar, hvarmed jag i närvarande skick anser mig böra innehålla.

Grefve Mörner, Carl Stellan, uppläste följande:

Ibland de mest vigtiga öfverläggningsämnen, som förekommit under detta Riksmöte, anser jag Kongl. LagCommitteens föreslagna ändring i Svenska Lagskipningen. I detta ärende fordras således en varsam öfverläggning och det mest afvägda beslut. Hvilken som uppmärksamt genomläser alla de

till detta mål hörande Handlingar, finner lätt hurusom projectet har en verklig förtjenst och åsyftar en förkortad Rättegångsordning. Kan detta sednare vinnas utan Statens eller enskildas alltför kännbara betungande, då böra nu ej några hinder uppkastas; men enär Riksens Höglofl. Ständer blifva i tillfälle att närmare få känna förhållandet härutinnan, tror jag det vara betänkeligt antaga förslaget.

Ingen tvifvel kan väl derom uppstå att icke de projecterade HofRätts-Byggnaderna skola uppföras för Kronans räkning; men om de nya Tingshusen och Domare-Boställen skola tillkomma på Menighetens bekostnad, befarar jag att dessa tillskott falla tungt och möta flera olägenheter.

Få Jurisdictioner hafva sådan local, att Häradshöfdingarne kunna begagna sina nu innehafvande hemvist, utan på de flesta ställen måste anläggas nya etablissementer af sådan beskaffenhet, att Domare-Corpsen med dem kunde äga en nödig beqvämlighet, för att på ett sysslan värdigt sätt bestrida sina permanenta Tingsarbeten; en kostnad af mindst 7 till 8,000 Riksdaler å hvarje ställe; på hela Riket räknadt, blifver summan ej obetydlig och brydsam nog i dessa penningelösa tider att utkräfva. Kanske anmärkningen ej bort äga rum,

men hvar och en som är i tillfälle känna svårigheterna vid indrifvandet af Landets vanliga contributioner, skall säkerligen förlåta den villrådighet jag yttrar uti en fråga, som föranleder till en så dryg extraordinaire utgift, hvilken nödvändigt måste tillskyndas hvarje hemmansägare.

Allmänna opinionen befarar jag äfven att Projectet har för det närvarande emot sig, och ehuru sådant väl icke bör afhålla ett beslut som åsyftar ett godt ändamål, torde likväl äfven denna omständighet leda till en noggrann granskning.

Flera Seclers vana hos Allmogen, att efter nu gällande Författningar följa Rättegångs-ärenderna, gör allt nytt i den vägen motbjudande; den oupplystare delen af Nationen, som utgör mängden af rättsökande, inser troligen ej Kongl. LagCommittéens värdiga afsigter; tvärtom, den kommer helt säkert att se saken på en motsatt sida, och den blifver svår att öfvertyga.

I följe af hvad jag nu haft äran yttra, månne ej det lämpeligaste vore, att låta Ärendet i hela sin vidd hvila intill den tid Konung och Riksens Ständer finna omständigheterna af den beskaffenhet, att

Kongl. LagCommittéens Förslag med fullkomlig säkerhet kan antagas.

Herr Mannerstam, Johan. Jag kan icke fullständigt i minnet återföra alla de anmärkningar, hvilka blifvit gjorda mot LagUtskottets under öfverläggning varande Betänkande; så vidt jag fattat och erinrar mig dem, är likväl icke något enda nytt inkast framställdt af de värda Ledamöter som yttrat sig, hvilket icke redan blifvit förut af andra yppadt, och ändtligen är af LagUtskottet uti dess Betänkande upptaget och besvaradt eller ock ansedt af så liten vigt, att dess vederläggning icke funnits nödig. Hvad jag i detta afseende kunde svara, skulle således egenteligen innefatta ett upprepande af de skäl, hvilka så väl af Kongl. LagCommittéens i ämnet till Kongl. Maj:t afgifna Betänkande som LagUtskottets Memorial innehålla. Om de samma icke äro så öfvertygande för nyttan och vigten af de föreslagna ändringarne uti Domstolarnes organisation, som jag ansett dem böra blifva för hvar och en, som fördomsfritt och sakkunnigt granskar dem, bör jag tvifla på möjligheten, att genom mitt yttrande häfva de betänkligheter, som uppstått och bereda en annan öfvertygelse.

Jag åberopar derföre LagUtskottets Betänkande, och kan för min del icke annat än tillstyrka bifall derå.

Herr Ekorn, Pehr Adolph, uppläste följande:

Sedan så många Ledamöter af Höglofl. Ridderskapet och Adeln yttrat sig i Frågan om den föreslagna nya Organisation af Domstolarne i Riket, anser jag mig icke äga vidare dervid tillägga, än blott yttra den allmänna reflexion, att då inrättningen af våra nu varande Domstolar vunnit af deras ålder mycken helgd, då man aldrig klagat hvarken öfver saknad af eller utdrägt med Rättvisans skyndsammare skipande af denna grund, utan då sådant inträffat det fallit Domaren till last, synes inrättandet af Domstolarne på en annan fot vara en nyhet, hvars antagande, såsom i dess början nog invecklad, lärer kunna umbäras; åtmindstone förmodar jag, att Svenska Folket och synnerligen den mera upplysta classen Medborgare, nu lemnas tillfälle, att vid det nya Projectet i detta ämne afgifva sina anmärkningar, och således den föreslagna förändringen, i sammanhang med den nya Lagen, komma under Konungens och Riksens Ständers pröfning. I öfrigt och hvad HofRätterna, synnerligast Konungens och Rikets Svea HofRätt angår, så är dess bibehållande i nu varande skick så mycket mera nödvändigt, som efter hvad jag har mig bekant, icke en enda Sakägare inom Rikets 5 Norra

Län gifves, som icke med mera beqvämlighet kan i Stockholm, der alla andra Rikets Collegier äro inrättade, bevaka sin Rättegång, än å något annat ställe i denna del af Riket, hvarmed ej någon relation äger rum, och det var på denna grund, som för snart 30 år tillbaka Kongl. Brefvet samt Projectet om Westerbottens läggande under Wasa HofRätts jurisdiction, ehuru belägen vida närmare än Stockholm, icke kunde antagas, och hvilken förändring Ortens Inbyggare då sig alldeles undanbådo.

Herr Grefven och LandtMarskalken frågade om Ridderskapet och Adeln ansåge de gjorda anmärkningarne hindra antagandet af Utskottets Betänkande.

Ropades ganska starka *Ja* och *Nej*.

Uppå af *Herr LandtMarskalkens* härefter gjorda propositioner, först till bifall af Betänkandet, derefter till afslag derå, och sedermera till återremiss, svarades likaledes med starka *Ja* och *Nej*.

Friherre Cederström, Jacob, utbad sig få föreställa att, då så många anmärkningar blifvit vid Utskottets Memorial framställde, syntes det vara naturligt att Betänkandet återremitterades, innan Höglofl. Ridder-

skapet och Adeln häröfver vidare stadgar sina tankar.

När *Herr Grefven och LandtMarskalken* härefter förnyade sin proposition om återremiss, blef densamma besvarad med ganska starka *Ja*, blandade med några få *Nej*.

Vid förnyad föredragning biföllos följande den 2 Juli på Bordet lagda Memorial och Betänkanden:

1:o Från BancoUtskottet, angående en af Herr Stråle, Carl Fredric, gjord motion om årligt allmängörande af Bankens Bokslut.

2:o Från StatsUtskottet angående de anmärkningar, som blifvit gjorda vid Utskottets Betänkande i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga proposition angående det åt Wester- samt Norrbottens Läns invånare meddelade Lån.

3:o Från StatsUtskottet, angående de Rotskiften, som varit nyttjade af Söderhamns Gevärs-factories Betjening och arbetare.

Justerades följande.

Utdrag af Protocollet, hållet i Höglofl. Ridderskapets och Adelns Plenum den 5 Juli 1815.

S. D. Å nyo föredrogos och biföllos följande den 2 Juli på Bordet lagda Betänkanden och Memorial:

från StatsUtskottet:

1:o Af den 30 Juni, angående sådana f. d. Konung Gustaf Adolph tillhöriga medel, hvilka varit ställda under nu mera framlidne Herr Presidenten m. m. Lagerheims och StatsCommissarien Wåhlbergs gemensamma förvaltning m. m.

2:o Af den 29 Juni, angående Assessoren Tinnerholms underdåniga ansökning om eftergift af en yppad och honom till ersättning ålagd brist uti dess hafda uppbörd af Chartæ Sigillatæ-medel.

från BevillningsUtskottet:

Af den 1 Juli, angående Olof Gudmundson Bagges Memorial, om frihet från LandtTulls-ersättning för öppna och däckade Båtar.

från BancoUtskottet:

1:o Af den 13 Juni, angående Assignationer, som af enskilda personer utgifvas.

2:o Af den 30 Juni, om medel till utbyte af förslitna BancoSedlar, uti från Stockholm aflägsna orter.

3:o Af den 13 Juni, rörande understöd till uppförande af ett nytt Gymnasii och Scholе-Hus i Skara.

4:o Af den 30 Juni, angående förändring i formatet af 2 R:d:s BancoSedlar m. m.

från LagUtskottet:

Af den 27 Juni, angående återremissen af Utskottets Betänkande om Lösens antecknande å Kongl. Maj:ts Nådiga Utslag.

från Allmänna Besvärs och Oeconomie-Utskottet:

1:o Af den 29 Juni, om Fyrbåkars anläggande på den så kallade Östergarns-Holmen vid Gothland, Holmön i Quarken och Mäsesten eller Svart-Klubben vid inloppet till Öregrund.

2:o af den 29 Juni, i anledning af väckt fråga om nödiga föreskrifter i afseende på

skogshushållningen vid sådana Bergsmanshemman som af andra än Bergsmän inköpas.

Från Lag- samt AllmännaBesvärs- och OeconomieUtskotten af den 16 Juni, angående en fri Victualiehandel.

från det Särskildta Utskottet:

1:o Af den 30 Juni, om upphäfvande af Kongl. Brefvet den 26 Juli 1807, angående confisquerade varors försäljning till qvarblifvande i Riket.

2:o Af den 30 Juni, angående väckt fråga om en friare Kolhandel. Ut Supra.

S. D. Upplästes å nyo och lades till handlingarne följande det Särskildta Utskottets den 30 Juni afgifna och den 2 Juli på Bordet lagda Memorial:

1:o Angående Herr Stabecks, Herr Barthelssons samt Riksdagsmännen Johan Longbergs, Eric Pehrssons och Bengt Svenssons Memorial;

2:o Angående Grefve Mörners, Carl Stellan, och Friherre Staël von Hollsteins Memorial.

3:o Angående väckt fråga om förstärkning af Götha Canal-Disconts Rörelse-Capital, hvarigenom den kunde sättas i tillstånd, att, emot vissa vilkor, biträda med Lån till Landtbrukets upphjelpande. Ut Supra.

S. D. I anledning af ett Memorial af Herr Silverstolpe, Fredric Samuel, hvaruti flere Ledamöter instämde, återremitterades StatsUtskottets den 2 Juli på Bordet lagda Betänkande, af den 27 Juni, angående tillökning i anslaget åt Academien för de Fria Konsterna, m. m. Ut Supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af BancoUtskottets, den 19 Juni, på Bordet lagda Memorial, af den 13 näst föregående, angående publicitet af tillståndet med Bankens Sedelrörelse, blef det af Höglofl. Ridderskapet och Adeln afslaget. Ut Supra.

S. D. Beslöt Höglofl. Ridderskapet och Adeln att i anledning af gjorda anmärkningar, till RiddarhusUtskottet återförvisa dess den 24 Maj afgifna och den 2 dennes på Bordet lagda Yttrande öfver Adeliga JungfruStifts-Directionens RiksdagsBerättelse. Ut Supra.

S. D. Föredrogos å nyo och biföllos följande BancoUtskottets den 13 och 30 Juni

afgifna och den 2 dennes på Bordet lagda Memorial:

1:o Om eftergift af en RiksDiscontens fordran uti Celsingska Concoursen.

2:o I anledning af en af Herr Stråle, Carl Fredric, väckt fråga om årligt allmängörande af Bankens Bokslut. Ut Supra.

S. D. Biföll Höglofl. Ridderskapet och Adeln följande BevillningsUtskottets den 2 Juli på Bordet lagda Memorial af föregående dag:

1:o Angående Herr Grefve Johan Henning Gyllenborgs väckta fråga om en beqvämligare postgång å Landet.

2:o Angående Handelsmannen Lindströms hemställan om indragning af Landttull på inhemsk tillverkad Tobak.

3:o Angående Herr Påhlmans och Jonas Jonssons från Södermanland Memorial om PostTaxans förhöjning.

4:o Angående Grosshandlaren Lambergs Memorial om SjöTulls-afgifterna.

5:o Angående aflöning för vid BevillningsUtskottet ytterligare antagne 4 Cancellister och discretion för ÖfverCommissarien Ek. Ut Supra.

S. D. I anledning af gjorda anmärkningar vid LagUtskottets den 2 dennes på Bordet lagda Memorial af den 17 Juni, angående förändring i Domstolarnes antal och organisation, blef detsamma af Höglofl. Ridderskapet och Adeln till Utkottet återförvisadt. Ut Supra.

S. D. Biföll Höglofl. Ridderskapet och Adeln Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottets, genom ProtocollsUtdrag af den 29 Juni, hvilket den 2 dennes blifvit på Bordet lagdt, till Ridderskapet och Adeln gjorda hemställan, att åtskilliga från Ridderskapet och Adeln till Utskottet remitterade Memorial, hvarmed Utskottet ännu icke hunnit taga någon hufvudsaklig befattning, måtte anses vara genom Särskildta Utskottets aflemnade Betänkande besvarade, och således icke erfordra någon åtgärd af OeconomieUtskottet. Ut Supra.

S. D. Lades till handlingarne StatsUtskottets den 2 dennes på Bordet lagda Betänkande, af den 29 Juni, i anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande, i anledning af Kongl. Maj:ts

Nådiga Proposition till Riksens Ständer af den 5 April, angående det åt Wester- samt Norrbottens Läns innevånare meddelade Lån af 50,000 Riksdaler Banco. Ut Supra.

S. D. Å nyo föredrogos och biföllos följande StatUtskottets den 2 dennes på Bordet lagda Betänkanden, af den 14, 29 och 30 Juni.

1:o Angående gjorda anmärkningar vid StatsUtskottets Betänkande rörande BytesVerket.

2:o I anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande angående Bevillningen för Dannemora Bergslags Jerntillverkning.

3:o Angående Löfås Silfververk i Schedvi Socken och Kopparbergs Län.

4:o I anledning af gjord anmärkning vid dess Betänkande öfver Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om StatsVerket i hvad den rörer RiksStatens Andra HufvudTitel.

5:o Om de Rotskiften, som varit nyttjade af Söderhamns GevärsFactories Betjening och Arbetare. Ut Supra.

Härefter, klockan $\frac{3}{4}$ till 8, företogs val af Fullmägtiga i Riksens Ständers Bank, hvilket slutades klockan 10, då följande Herrar dertill hade erhållit flesta rösterna nämligen

nämligen:

Grefve *Gyllenborg, Johan*, Kammarherre - - - - - - 178 röster.

Herr *Falkenberg, Melcker Olof Gottfried*, Kammarjunkare - - - - - 123 - -

Herr *Sandels, Benjamin*, BergsRåd - - - - - - - 161 - -

Upplästes första gången och lades på Bordet:

1:o BancoUtskottets den 4 dennes, i anledning af Remisser från Prest-, Borgare och BondeStånden afgifna Utlåtande öfver Särskildta Utskottets Betänkande i de delar deraf, som angå bidrag från Banken.

I afseende på det Låne-Contoir för fastigheter, hvilket blifvit föreslaget att med en fond af 2 till 3 millioner Riksdaler utgifva Lån emot 3 procents renta och 3 procents årlig afbetalning på primitiva Capitalet, på pant af Jord, Bruksegendom och andra fastigheter å Landet till $\frac{1}{3}$ af pantens år 1814 beräknade värde vid uppskattningen till Bevillnings erläggande, ansåge Utskottet Riksens Ständer redan uti LåneBanken äga en Låneinrättning för fast egendom, som gjorde någon ytterligare öfverflödig. Banco-

Utskottet hade sedan den 30 sistlidne Juni föreslagit sättet, hvarpå en utvidgad utlåning, till det af SärskildtaUtskottet föreslagna belopp, skulle kunna åstadkommas och, under den 27 föregående Maj uppgifvit rente-beräkningen och afbetalningssättet. Utskottet som derutinnan vid sin mening förblefve, hade likväl i stället för Belåningssummans bestämmande till $\frac{1}{6}$del af egendomsvärdet, funnit sig, efter nu förändrade omständigheter, kunna hemställa att $\frac{1}{3}$ af det värde, hvartill en pantbuden egendom å Landet blifvit af 1814 års PröfningsCommittée uppskattad, måtte såsom Lån derå erhållas; äfvensom att Lånbeloppet, i stället för 3000 Riksdaler, må högst kunna uppgå till 6000 Riksdaler.

Ledamöterna af BorgareStåndet hade för Statsegendomar i sistnämnda afseende reserverat en proportionerad rätt.

Utskottet hade åt Banken förbehållit dess af ålder stadgade rätt, att erhålla första Inteckningen uti de egendomar, som derstädes pantsättas.

Till SärskildtaUtskottets förslag, att 600 R:d. årligen måtte utbetalas till Utgifvaren af en godkänd Statsœconomisk Journal, tillstyrkte BancoUtskottet Riksens Höglofl. Ständers bifall.

Om tillgång på temporaira Lånbiträden åt allmänna Discont-Verket och en tillökning uti Allmänna Magazins-Directionens Disconträtt, hade Utskottet redan dragit försorg.

2:o Allmänna- Besvärs och Oeconomie-Utskottets den 4 dennes afiåtna Memorial, till besvarande af återremissen från Höglofl. Ridderkapet och Adeln af Utskottets den 6 Juni gifna Utlåtande om större frihet till begagnande af Kalkmylla och Kalkstensbrott på Gothland.

Utskottet fortfore deruti, att anse saken för ett enskildt på undersökning beroende mål, som ej tillhörde dess befattning, och tillkännagåfve, att det förra återförvisade Utlåtandet redan af 3:ne Stånd blifvit bifallet.

3:o Förenade Lag- samt Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottens, den 4 dennes afgifna, Memorial, till följe af Ridderskapets och Adelns samt BondeStåndets, i återremiss på Utskottens den 13 sistlidne Juni aflåtna Betänkande i Näringsfrihetsfrågan, yttrade beslut, att då intet skäl finnes, hvarföre icke ett Utskott skulle kunna upptaga och bereda ett från Stånden remitteradt mål, och då, äfven om det rörde privilegier, ingen lag förböde, att sådana ämnen måtte komma un-

der Riksens Ständers pröfning, Utskotten skulle anmodas, att ovilkorligen upptaga och bereda ämnet.

Deremot hade Högvördige Prest- och Vällofl. BorgareStånden ansett frågan röra det sistnämndes privilegier, hvadan Ledamöterne af berörde stånd funnit sig icke kunna uti någon öfverläggning i ämnet deltaga, men Ledamöterne af Höglofl. Ridderskapet och Adeln, samt Hedervärda BondeStåndet förenat sig om den grundsats:

Att hvarje medborgare må fritt få ananvända sin omtanka och sin arbetsförmåga på lofliga företag, samt att, i bruket af sina krafter och sina händers skicklighet, endast bindas af skyldigheten att ej förnärma andras rätt.

Enligt 89 §. Regeringsformen voro nu mera alla Lagar och Författningar rörande Rikets allmänna hushållning beroende af Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning och beslut, och då alla frågor om handel och näringar ofelbart hörde dit, så kunde det närvarande ämnet så mycket mindre hänföras till privilegier, som, i fall rättigheten att idka borgerlig näring kunnat anses för ett BorgareStåndets Privilegium, så hade detsamma blifvit till alla delar upphäfvet, genom den, på samma Stånds medgifvande grunda-

de, Kongl. Förordningen af den 6 April 1810.

På dessa grunder, och utan hinder af ensidiga fördelar för någon viss medborgareClass, hade ämnet blifvit betraktadt, hvarefter Utskotten föreslagit, att 3 Cap. 1 §. samt 4 Cap. 2 och 3 §. §. Handelsbalken, samt Kongl. SkråOrdningen den 27 Juni 1720, och alla öfriga angående Handtverkerier, Manufacturer och Fabriker i Riket, samt afsättningen för deras tillverkningar utkomna Författningar, måtte ändras och upphäfvas, så vidt de voro stridande emot de Stadgar, dem Utskottet i 7:de punkten framställt.

Sluteligen tillstyrkte Utskotten, att de reglementariska föreskrifter, som för ordningen inom Städerna och på Landet, i afseende på Handtverkerier, Manufacturer och Fabriker kunna erfordras, måtte af den Committée, Kongl. Maj:t behagar i Nåder förordna, utarbetas, samt att alla äldre författningar i dessa ämnen sammandragas och rättas, dock att de ofvan föreslagna grunder till alla delar följas.

4:o Särskildta Utskottets Memorial af den 4 dennes, deruti, till besvarande af Remisserna af Friherre Boyes Yttrande om orsakerna till närvarande Penningebrist,

och af Herr von Platens hemställan, att med undantag af vissa artiklar, all import må på 2 år förbjudas, Utskottet hänvisar på dess Betänkande angående den öfverklagade förlägenheten i Allmänna Rörelsen.

5:o Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottets Utlåtande, af den 29 sistlidne Juni, i anledning af de inom 3 af Riks-Stånden gjorda anmärkningar vid Utskottets, den 3 sistlidne Maj afgifna, Betänkande rörande dels ändring uti föreskrifterna om tiden och sättet för Markegångstaxornas upprättande och Riksens Ständers Justitie Ombudsmans befattning med deras granskning, dels ock Tionde- och Rentegifvares skyldigheter emot Indelningshafvare och Rentetagare.

Utskottet yttrade, att de grundsatser det följt, vid Betänkandets forfattande, angående Rentepersedlarnas utgörande, leda sig från den öfvertygelsen, att å ena sidan urgamla rättigheter icke utan ingrepp i äganderätten och medborgerliga säkerheten kunna inskränkas; men att, å den andra, all möjlig omtanka bör användas, att förekomma missbruk. Enär till sina hufvudgrunder, Rentegifvares och Indelningshafvares ömsesidiga rättigheter blifvit bibehållna under all den tid, som framflutit från Indelningsverkets Inrättning,

oaktadt Riket imellertid varit styrdt efter flera olika RegeringsFormer, hade Utskottet trott dessa rättigheter så mycket mera böra äga bestånd under vårt nu varande Regeringssätt, der inkräktningsbegäret bättre än någonsin tillförene är ställdt under Lagar och allas medborgerliga rättigheter under ett lika ömt beskydd.

Utskottet hade derefter punktvis besvarat hvarje särskild anmärkning och slutligen tillagt: att Riksens Ständer måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Rentegifvare måtte förklaras berättigade att, vid Spannemålens afleverering, med sig taga tvänne ojäfviga goda män, hvilka i händelse stridighet skulle uppstå mellan Rentegifvare och Rentetagare om Spannmålens duglighet, borde derom yttra sig, och i händelse någondera af dem ej dermed åtnöjdes, skulle ett prof af en half kappe af den casserade Spannmålen aftagas samt förvaras uti en påse, som genast borde förses med emottagarens och någons af de närvarande sigiller och anteckning utanpå om casserandet, hvarefter profvet skulle till Konungens Befallningshafvande insändas, för att der skärskådas. Författningen, att levereringsställen, dit man icke annorlunda än på obanade vägar färdas kan, ej må anvisas, borde förnyas.

6:o ConstitutionsUtskottets Memorial af den 3 dennes, hvarigenom Utskottet

till Riksens Ständer öfverlemnar, för att hvila till nästa Riksdag, ett förslag:

Till tillägg i 53 §. RegeringsFormen, efter orden: förda Protocoll: *äfvensom Riksens Ständers JustitieOmbudsmans sedan sista Riksdag förda Diarier och Register, och till Riksens Ständer med utlåtande öfver dess Embetsförvaltning inkomma.*

96 §. RegeringsFormen vid slutet, ett nytt moment: *äfvenledes bör JustitieOmbudsmannen vid hvarje Riksdag sina, sedan den sist förflutna förda, Diarier och Register till ConstitutionsUtskottet att granskas inlemna.*

29 §. Riksdagsordningen, vid slutet, ett nytt moment:

ConstitutionsUtskottet äge äfven att infordra och granska de af Riksens Ständers JustitieOmbudsman sedan sista Riksdag förda Diarier och Register, och med Utlåtande öfver dess Embetsförvaltning till Riksens Ständer inkomma.

63 §. Riksdagsordningen i 2 momentet, efter orden: väljes af Riksens Ständer: *sedan ConstitutionsUtskottets Utlåtande öfver dess Embetsförvaltning inkommit.*

7:o ConstitutionsUtskottets Memorial af den 3 dennes, hvaruti till hvila in till nästa Riksdag uppgifves ett så lydande förslag till ändring af 15 §. RiksdagsOrdningen:

Allmogen i hvart Härad välje, efter Hemmantalet, till Riksdagsman af Bonde-Ståndet den inom Häradet boende och besutne Krono- Skatte- Frälse- eller Säterihemmansägare, hvilken icke tillförene hört till annat RiksStånd eller någon ordinarie beställning i Rikets tjenst innehaft. Villja flere Härad förena sig om en Fullmägtig, vare sådant dem obetaget.

8:o ConstitutionsUtskottets Memorial af den 3 dennes, angående Herr Spaldencreutz's, Arvid, förslag till sådana ändringar uti Riksens Ständers JustitieOmbudsmans Instruction, att honom skulle åläggas att, under loppet af hvarje Riksdag, efterse och granska, huruvida Riksens Ständers alla önskningar och beslut, så väl i de från Ständernas Utskott utgående Expeditioner, som i de ifrån vederbörande Embetsmän emanerande Författningar blifva rigtigt uttryckta, så att ej Förordningar eller Stadganden, som motstrida Ständernas afsigter, må kunna utgifvas. I sammanhang hvarmed blifvit yrkadt, att det aldrig borde kunna förvägras JustitieOmbudsmannen, att så väl under Riksdagarne som sedan äga

en fri tillgång till alla slags Handlingar, som på ett eller annat sätt kunna tillhöra detta ämne och leda till upplysningar, samt sluteligen att honom skulle åläggas, att ej allenast i den allmänna redogörelse, han enligt 100 §. af RegeringsFormen är skyldig att till Riksens Ständer vid hvarje Riksdag afgifva, utan äfven i den, efter slutad Riksdag, påföljande års Berättelsen uppgifva, om vid allt det förutnämnda tillgått rigtigt eller ej, hvarigenom Allmänheten skulle, äfven mellan Riksdagarne, upplysas, huruvida så väl dess Representanter som andra Vederbörande uppfyllt sina skyldigheter.

ConstitutionsUtskottet hade ansett dessa förändringar blifva antingen öfverflödiga eller olämpeliga och derföre desamma afstyrkt.

9:o ConstitutionsUtskottets Memorial af den 3 dennes, föreslående ett tillägg af nytt moment vid slutet af 81 §. RegeringsFormen, så lydande:

Om vid Riksdag, då Grundlagsfrågor kunna afgöras, ytterligare uppskof föreslås, må det ej äga rum, utan Konungens och alla fyra Ståndens sammanstämmande beslut.

10:o StatsUtskottets Memorial af den 4 dennes, med öfverlemnande af Kongl. Maj:ts under den 29 sistlidne Juni till Riksens Ständers StatsUtskott aflåtna Nådiga Skrifvelse, rörande Barthelemyska medlen, för att till Riksens Ständers kunskap bringa hvad i anseende till den Kongl. Maj:t upplåtna dispositionsrätt öfver inkomsterna från Colonien St. Barthelemy sig tilldragit, och hvad fördel Moderlandet deraf vunnit och i hvad mån de öfverskjutande inkomsterna kunnat till allmänt nyttiga anstalter inom Riket användas.

Den i afskrift bilagda Nådiga Skrifvelsen upptog de deruti uppförda utgifter af Barthelemyska medel till P:d St. 2787: 14. 9. samt R:d. 318,288: 3. 9. Svenska BancoSedlar.

11:o Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottets den 29 sistlidne Juni afgifna Betänkande öfver Handelsmannen Wiganders Memorial, hvaruti framställes de skadliga följder, hvilka för Riksens Ständers Banks och RiksgäldsContoirets Credit samt allmänna Säkerheten skola uppkomma derigenom, att assignationer af löpande natur utfärdas å privata personer, hvadan föreslås, att de, till förekommande af bedrägerier och enfaldigt folks förledande, måtte vara förbudne.

Utskottet anförde huruledes genom Kongl. Kungörelserna af den 22 October 1766, den 24 Mars 1790 och den 2 Augusti 1792, de såkallade valuter samt tryckta Assignationer äro vid svårt ansvar förbudna, och hade föreslagit, att de i sednare tider begagnade graverade assignationer, måtte under förenämnda författningar blifva inbegripna; äfvensom skrifna Assignationer, då de voro numererade, så att endast de sistnämnde, utan nummer och ställde till viss man eller ordres, eller ock till Innehafvaren, skulle hädanefter vara tillåtna.

12:o Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottets Betänkande i anledning af åtskilliga till Utskottet remitterade Memorial och Dictamina, angående GränseTullarna mellan Sverige och Norrige, samt LandtTulls-inrättningen i Riket och den dervid bibehållna Tullbevakning, m. m.

Utskottet anför, att då Kongl. Förordningen af den 24 sistlidne Maj, angående Sveriges och Norriges Sjöfart och Handelsgemenskap, i 2 §. 2 Art. stadgar, att Spannmål, Hästar, Boskap och Victualievaror af alla slag få Landvägen öfver gränsen obehindradt och utan alla afgifter ut- och införas; men Trädvaror deremot böra förtullas; och då alla Öfverflödsvaror obehindradt få i Norrige införas och, utan

Tullbevakning å Svenska sidan, skulle kunna öfversvämma vårt Land, så tillstyrkte Utskottet GränseTullarnes bibehållande, så mycket mera som Norrmännen bibehållit deras å sin sida, och dem strängare än förut.

Vidkommande LandtTullsinrättningen, så hade Utskottet väl icke kunnat tillstyrka dess indragning i allmänhet, men föreslagit, det Riksens Ständer måtte i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t måtte afskaffa all sådan bevakning på de ställen i Riket, hvarest SjöTullsKamrar finnas och andra, hvarest Controllen kunde anses umbärlig.

Slutligen tillstyrkte StatsUtskottet, att den Commendanterna i Städer förunnade rätt att af inkommande vedlass låta aftaga vedträn måtte upphöra.

13:o StatsUtskottets Betänkande af den 3 dennes, angående några begärdta nya Löneanslag å Kongl. SundhetsCollegii Stat.

Utskottet förmälte, att då Riksens Ständer vid denna Riksdag bevilljat, att de 10,000 R:d., hvilka, enligt deras underdåniga skrifvelse den 14 April 1810, skulle utgå af odisponerade besparingar till understöd för Rikets Medicinalverk, måga å

Kongl. Sundhets Collegii Stat, såsom ett ständigt anslag uppföras, till de föremål och behof, som, uppå Collegii underdåniga hemställan, Kongl. Maj:t kan fastställa; samt denna summa lemnade en på Staten odisponerad tillgång af 8,200 R:d. så ansåge Utskottet något särskildt anslag icke vara erforderligt.

14:o StatsUtskottets Betänkande af den 3 dennes, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remisser om Löneförbättring för LandtStats-Betjeningen.

Utskottet anmälte sig hafva ansett detta ämne böra uppskjutas intill dess en fullständig plan, till Styrelseverkens bättre organisation, i alla dess grenar hunnit utarbetas.

De med Contanta Löner försedde af LandtStats-Betjeningen hade blifvit inbegripne uti den allmänna Löneförhöjningen; men det föreslagna användandet af vites- och ensaksböterna, till Kronobetjeningens belöning, hade ej kunnat tillstyrkas, emedan dessa medel voro ibland StatsVerkets inkomster påräknade.

15:o StatsUtskottets Utlåtande af den 3 dennes, i anledning af gjord anmärkning vid dess Betänkande, angående Slottsbyggnaderna på Kungsör, förmälandes, att detsamma redan af 3:ne Stånd vore bifallet.

16:o BancoUtskottets, den 13 Juni afgifna, Memorial, öfver Grosshandlaren Åbergs och Rådmannen Bagges yrkande om rättighet för Uddevalla invånare, att för uppförande af Stenhus i de afbrända gårdarnes ställe, af Banken erhålla Lån, till hälften af egendomens uppskattade värde, emot 4 procents intresse och 2 procents årlig afbetalning på Capitalet.

Utskottet anmälte att då Uddevalla Stad, redan före detta, fått af Banken fullt ut uppbära ett till dess lindring begärdt lånebiträde, så kunde Utskottet, hvarken för denna Stad eller för Götheborg, anse en sådan äskad företrädesrätt till fastighetslån böra medgifvas.

17:o StatsUtskottets den 3 dennes afgifna Utlåtande i anledning af gjorda anmärkningar vid dess Betänkande om Lösens erläggande till Kronofogdarna, för påskrifter å utmätningsresolutioner; tillkännagifvandes, att de 3:ne öfriga Ståndden den 3 och 15 nästlidne ogillat och afslagit motionen, hvadan frågan enligt 69 §. RegeringsFormen förfölle.

18:o StatsUtskottets Utlåtande af den 3 dennes, i anledning af gjorda anmärk-

ningar vid dess Betänkande, angående yrkad ersättning för Bohus, Carlstads och Elfsborgs Läns invånares besvär och lidande under sista Fälttåget; anmälandes att detsamma genom 3 Stånds beslut redan vore bifallet.

19:o Särskildta Utskottets den 4 dennes afgifna Memorial, rörande Herr Tornerhjelms, den 16 sistlidne Maj, gjorda anförande till Ridderskapets och Adelns Protocoll, om nödvändigheten deraf, att en fri utförsel af Skånes Natur- och Konstalster, utan Tull, med större och mindre fartyg måtte tillåtas.

Utskottet hade trott sig, på anförda skäl, böra tillstyrka Riksens Ständer, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet yttra den önskan, att nämnde Taxa må, i denna del, till sin fulla kraft och verkan, återställas, samt följaktligen så väl Skåne, som hvarje annan Landsort, vara tillåtet, att, ifrån vederbörliga Tullplatser, utföra sina producter af lifsmedel och lefvande kreatur, Får af Spansk race endast undantagne, samt att denna tillåtelse ej må blifva rubbad eller inskränkt, utan så framt särskilda orsaker dertill oundvikligen föranleda; anseendes Utskottet Tullafgifterna böra i lämpligt förhållande, efter omständigheterna

na, lindras och ej öfverstiga det belopp, som i 1799 års TullTaxa nu vore stadgadt.

20:o StatsUtskottets Utlåtande af den 4 dennes, till besvarande af gjorda anmärkningar vid dess Betänkande om StatsVerkets inkomster och deras beräkning i RiksStaten ifrån nästkommande års början och påföljande år, intill nästa Riksdag.

Anmärkningarne:

1:o Emot *Dödsfalls och Avancements Besparingsmedlens* uppförande bland StatsVerkets ordinarie inkomster, hade Utskottet ej funnit föranleda till någon ändring, alldenstund denna Titel, ifrån urminnes tider, utgjort en årlig Statsinkomst, och för denna gång icke blifvit upptagen till mera än 5000 R:d., som säkert skulle utgå.

2:o *Den af StatsUtskottet föreslagna högre beräkning å vissa inkomst-titlar*, hvilken Utskottet ansåge vara ställd på goda grunder, och böra förblifva oförändrad, och anmärkningen således förfalla.

3:o Af Vällofl. BorgareStåndet, *att Städernas Boskapspenningar vore uteslutna och att underrättelse om inkomsterna från de Ultramarinska besittningarna saknades;* hade blifvit sålunda besvarade, att Boskaps-

penningarna från alla andra Städer, utom Stockholm, der de directe till Kongl. Rente-Kammaren inbetaltes, och derföre särskildt blifvit i Stat upptagne, aflemnades till Landt-Renterierna och redovisades i Landsböckerna, lika med Boskapspenningar af Hemman på Landet; och beträffande inkomsterna från Ultramarinska besittningarne, så hade de, enligt Riksdags-beslutet år 1812, 6 §., blifvit från Svenska StatsVerket afsöndrade.

4:o Angående *de i egenskap af Bevillning till StatsVerket inflytande Tull-, Chartæ Sigillatæ-, Post- och Bränvins-Bränningsmedel*, hvarvid Utskottet andragit, att dessa inkomst-titlars bestämmande till deras rätta belopp berodde på Riksens Ständers beslut öfver de framställningar Bevillnings-Utskottet derutinnan varder görandes, hvilket StatsUtskottet skulle iakttaga vid Statsregleringens och RiksStatens uppgörande.

5:o Yrkande att *dispositionen af blifvande öfverskott och besparingar å inkomst- och utgifts-titlarne* måtte återgå till Riksens Ständer.

Men som detta vore ett särskildt ämne, hvilket egentligen icke hade sammanhang med inkomst-titlarnas bestämmande, så finge Utskottet deröfver yttra sig, vid

afgifvande af dess generella Betänkande angående Statsregleringen.

21:o Särskildta Utskottets denna dag afgifna Memorial, till besvarande af de anmärkningar, som i alla fyra RiksStånden blifvit gjorda emot dess den 5 sistlidne Juni afgifna Betänkande rörande frågan om ett nytt reglemente för härvarande medlemmar af den Judiska nationen.

Utskottet hade hufvudsakligen förblifvit vid grunderna för sitt förra Betänkande och enligt dem bifogat ett förslag till Judereglemente, endast med några inskränkningar, såsom att Judar ej skulle äga att ytterligare nedsätta sig i andra städer än Landshöfdinge-residencer, och ej få köpa fastigheter på Landet, utan Kongl. Maj:ts särskilda Nådiga tillåtelse för hvarje sådan fråga, m. m.

22:o StatsUtskottets Betänkande af den 3 dennes, angående sättet att controllera de till RiksgäldsContoiret från Länen inkommande Summariska Redogörelser för Allmänna Bevillningen och öfriga Riksgälds Contoirets fonder.

Utskottet hade ansett den af Herrar Fullmägtiga i RiksgäldsContoiret till Summariska Räkningarnes controllerande upp-

gifna anstalt, såsom den enda möjliga, böra vidtagas, men funnit, att hädanefter, som hittills, gemensamma uppbörds- och afkortningslängder må föras öfver Stats- och RiksgäldsContoirets medel och Landsböckerna till verification biläggas.

23:o SärskildtaUtskottets Memorial af den 30 Juni, angående Friherre Koskulls förslag, att intill dess VexelCoursen hunnit falla till Alpari, samt Rikets importer och exporter blifvit återställda uti jemvigt, all Sjöhandel måtte upphöra, m. m. hvilket Utskottet ej kunnat tillstyrka.

24:o BevillningsUtskottets Memorial af den 3 dennes, angående åtskilliga tillägg och förändringar uti 1812 års Chartæ Sigillatæ Förordning, hvars hufvudgrunder Utskottet ansett böra bibehållas, men hvaruti de hufvudsakliga förändringarne angå nedsättning ifrån 9 till 6 procent af löner, för Chartorna å penningelöntagande Embetsmäns Fullmagter, afsked m. m. samt extrastämplingens tillåtande i Stockholm.

24:o Utdrag af Högvördiga PrestStåndets Protocoll, den 2 dennes, med anmärkning, att som Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottet, uti dess af RiksStånden bifallna Memorial af den 1 Juni endast tillstyrkt bifall å Riksdagsmännen

Eric Johanssons och Hans Hanssons väckta motion om fångskjutsens betalande i Stora Kopparbergs Län, lika med Kronoskjutsen, hvilket är en ostridig följd af Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse af den 10 September 1812, alltså och emedan Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottet icke tillstyrkt, och Riksens Ständer följakteligen icke beslutit någon underdånig skrifvelse härom, så hade PrestStåndet funnit ExpeditionsUtskottets dertill ingifna förslag öfverflodigt, och derföre böra förfalla, uti hvilket Yttrande de öfriga Respectiva Stånden skulle inbjudas att instämma.

Upplästes och lades till Handlingarne Utdrag af Hedervärda BondeStåndets Protocoll för den 2 dennes, med inbjudning att instämma uti BondeStåndets beslut, att, på Riksdagskostnadsmedeln, låta trycka BevillningsUtskottets Betänkande angående BevillningsFörordningen och densamma åtföljande Calculer m. m.

Upplästes följande från de respectiva Stånden ankomna ProtocollsUtdrag:

Från Högvördiga PrestStåndet af den 15 Juni, innehållande:

Ogillande af StatsUtskottets Betänkande om lösen för påskrifter å utmätningsresolutioner

Af den 22 Juni, underlåtande att instämma uti BorgareStåndets Beslut att Fullmägtige uti Banken och RiksgäldsContoiret borde såsom Ledamöter deltaga uti den Committée, som skall utarbeta förslag till ny reglering af Statens Embeten.

Bifall till följande Betänkanden:

Från *StatsUtskottet:*

1:o I anledning af Kongl. Propositionen om en närmare reglering af de så kallade Gerningsören.

2:o Om yrkad ersättning till Bohus, Elfsborgs och Carlstads Läns invånare för deras lidande och besvär under sista Fälttåget.

3:o Rörande KronoRentornas utgörande i persedlar och varor, i stället för penningar.

Från LagUtskottet:

1:o Angående Sjölagens öfverseende och granskning.

2:o Om grunden för beloppet af arrenden.

3:o Rörande hvad som, vid besvärs anförande i brottmål, iakttagas bör.

4:o Angående Konungens Befallningshafvandes skyldighet, att pröfva frågor om arbetstvång.

5:o Om befrielse från erläggande af lösen i mål, som röra fattigvården m. m.

6:o Angående bevis, till bestyrkande af sjukdoms förfall.

7:o Angående straffets skärpande för tjufvar, och om fångförsel.

Från BevillningsUtskottet:

Rörande Allmänna Barnhusets andel uti Stämpelafgiften för Spelkort.

Från Lag- samt Almänna Besvärs och OeconomieUtskotten:

1:o Angående utstakande af en viss betalningstid af skulder.

2:o I anledning af väckta frågor om oinskränkt frihet till Svedjande.

3:o Angående rättighet till Svedjande för Skatte-Frälse och Krono-Skatte Hemmans åboer inom Kronobergs Län.

4:o Rörande landsvägarnes utvidgande.

5:o Om rättighet till Sandtägt och Timmers huggande för vägbyggnad.

6:o Angående handels- och seglations-frihet för invånarne i Skåne och Blekinge.

7:o Angående rättighet till husbehofs-qvarnars anläggning.

8:o Angående skyldigheten, att underhålla Varggårdar och Varggropar.

Ifrån Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottet:

1:o Om afhjelpande af vissa kostnader för Rote- och Rusthållare.

2:o Angående äskad ersättning för den skada, som, genom den så kallade Hålåjöns öfversvämningar, förorsakas.

3:o Om reglering af rösternas ömsesidiga beräkningssätt vid de Prestval, der Stads- och Lands-församlingar äga gemensamma Själasörjare.

4:o I anledning af väckt fråga, om Riksens Ständers medverkan till de på Norrska sidan, vid gränsen af Kopparbergs Län, anlagda Gränsetullars afskaffande.

5:o Rörande väckt fråga om Mätare-penningars afskaffande.

6:o Rörande yrkad jemkning i rentan af Mjöl- och Såg-Qvarnar, samt tillstånd för hvarje hemmansägare, att på sina ägor anlägga husbehofs-mjölqvarnar.

Återremiss af *Allmänna Besvärs- och Oeconomie Utskottets Betänkanden:*

1:o Rörande inskränkning uti Gårdfari-handeln.

2:o Om tillåtelse för Skånska Allmogen, att i närmaste Krono Magazin få leverera Tionden till allmänna Barnhuset.

Beslut att låta bero vid Allmänna Besvärs- och Oeconomie Utskottets Yttrande om Gothländska Allmogens skyldighet, att underhålla Strandridare-Boställen.

Af den 28 Juni:

Bifall till följande Betänkanden:

Från *BancoUtskottet*, om

1:o Upphörande af den nu öfliga Silfvervexlingen i Banken.

2:o Herr Lilljehorns Memorial, angående åtskilliga financiella ämnen.

3:o Äskadt BancoLån till återuppbyggande af Calmar Stads Gymnasii och Schole-hus.

4:o Upphäfvande i vissa delar af Revisorernas öfver RiksDiscontVerkets förvaltning för år 1814, i afseende på samma Verks administration, meddeldta Stadganden.

5:o Publicitet af tillståndet med Bankens Sedelrörelse.

Från *SatsUtskottet*, angående;

1:o Löneförbättring för Landshöfdingen i Christianstads Län.

2:o Medels anslående till Lazarettsbyggnad i Uddevalla.

3:o Fortfarande af det till Hamnbyggnaden i Helsingborg på Stat anslagna bidrag af Allmänna Medel.

4:o Skatteköp å Ållestads Krono- Säteri i Elfsborgs Län.

Från *LagUtskottet*, beträffande

1:o Forum för mål, som röra försummelse vid Kronoskjuts och väglagningar.

2:o Förändring uti Kongl. Kungörelsen den 28 Mars 1811, rörande brottmåls omförmälande i Prestbevis.

3:o Återremissen, angående Executions- och Concours-Författningarne.

4:o Original-skuldebrefs uppvisande vid Lagsökning.

Från *Lag- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskotten*, rörande

1:o Lagmannen Grefve Gyllenborgs Memorial om Stängselskyldigheten.

2:o Utarbetande af Förslag till en allmän BergverksStadga.

Från *Allmänna Besvärs och Oeconomie-Utskottet*:

1:o Inrättande af en practisk Bergverks-Schola.

2:o Jemkning och Förklaring af Kongl. Förordningen den 31 Januari 1815, om höjden af laggill Stengärdesgård.

3:o Förbud emot anläggande af så beskaffade Vattenverk, hvarigenom, förmedelst uppdämningar, angränsande ägors uppodling och förbättring hindras.

4:o Yrkande att vid påkommande durchmarcher, inquartering i Städerna hädanefter allenast måtte grunda sig på hus och tomter.

Bifall till StatsUtskottets Betänkande om RiksgäldsVerkets Styrelse och Förvaltning, samt Herrar Fullmägtiges frikallande från all ansvarighet för de af dem vidtagna åtgärder.

Instämmande uti Höglofl. Ridderskapets och Adelns beslut, att förblifva vid sitt redan lemnade fullständiga bifall till den föreslagna Riksacten.

Öfverlemnande till LagCommitteen af alternativa meningarne om oäkta barns arfsrätt.

Anmodan till ExpeditionsUtskottet at till justering ingifva §.§. af Riksdagsbeslu

tet och inbjudning till de öfriga Stånden att deruti deltaga.

Af den 2 Juli:

Instämmande uti Hedervärda BondeStåndets beslut, att tillökningen i de Kongl. och Furstliga Hofvens Statssummor skulle taga sin början med innevarande år, och för Hennes Kongl. Höghet Prinsessan fortfara intill dess Hon återvunnit sina inkomster af Stiftet Quedlinburg.

Remiss till LagUtskottet af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om tillägg uti 9 Cap. 6 §. HandelsBalken.

Instämmande i Ridderskapets och Adelns beslut att låta trycka BevillningsUtskottets Betänkande, rörande grunderna och fördelningen af allmänna Bevillningen.

Bifall till StatsUtskottets förnyade Betänkande om förra Mantalsskrifvaren Åkerströms Lön och Pension.

Instämmande uti Ridderskapets och Adelns föreslagna tillägg uti Expeditionen till Kongl. Maj:t, angående handeln mellan Blekinge och Skåne.

Återremiss af Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottets Betänkande om medel till vaccinationens befrämjande.

Från *Vällofl. BorgareStåndet:*

Af den 15 Juni:

Bifall till OeconomieUtskottets Betänkande af den 26 Maj, rörande Husbehofsbränningen, med vissa förändringar uti 2 §. 1 mom. och 4 §. 3 mom. i Kongl. Kungörelsen af den 9 October 1812, hvarjemte BorgareStåndet ansett vara betänkligt att förändra hvad Kongl. Kungörelsen af den 24 Augusti 1813 stadgar, angående vittnens afhörande, m. m.

Af den 19 Juni:

Bifall till OeconomieUtskottets Betänkanden:

1:o Af den 6 Juni, i anledning af motion om afhjelpande af vissa kostnader för Rusthållare.

2:o Af samma dag, om yrkad tillåtelse för Allmogen i Skåne till levererings i närmaste KronoMagazin, eller lösen efter Markegång, af den Stockholms Barnhus tillhöriga Tionde-Spannmål.

3:o Af den 13 Juni, om grunden för Stads- och Lands-Församlingars Röst-rättighet, vid gemensamt Prest-Val — och

4:o Af samma dag, angående Wene Härads, i Elfsborgs Län, lidande af den nära Götha Elf belägna Insjö, Hållsjön kallad.

Återremiss af OeconomieUtskottets Betänkanden:

1:o Af den 24 Maj, om Allmänna Skogshushållningen i Riket, samt väckt fråga om SkogsBetjeningens och Jägeri-Statens indragning.

2:o Rörande den åtskilliga Elfsborgs Läns Invånare förunnade rätt till Gårdfari-Handel — och

3:o Om yrkad skyldighet för Götha Canal-Bolag, att ersätta kostnaden till annan Karls anskaffande, när någon Rote-Soldat, i och för dess arbete, blifver till Krigstjenst oduglig.

Återremiss till Särskildta Utskottet, af dess Betänkande af den 5 Juni, angående Förslag till ett nytt Jude-Reglemente.

Remiss till LagUtskottet af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Riksens Stän-

der, angående ansvar för åverkan å Skogsplanteringar m. m.

Remiss till BancoUtskottet af Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottets Betänkande, angående rättigheten för Lumpsamlare att omkringresa i Landet m. m., i hvad Betänkandet rörde Lumpsamlingen för Tumba Bruk.

Af den 22 Juni.

Bifall till *OeconomieUtskottets* Betänkanden af den 13 Juni, angående:

1:o Väckt Fråga om Rikets Ständers medverkan till de på Norrska sidan, vid Gränsen af Stora Kopparbergs Län, anlagda GränseTullars afskaffande:

2:o Allmogens på Gothland skyldighet, att underhålla StrandridareBoställen m. m. och

3:o MätarePenningars afskaffande.

Bifall till följande *LagUtskottets* Utlåtanden:

1:o Af den 25 Maj, om befrielse från erläggande af Lösen i Mål, som röra Fattigvården m. m.

2:o Af

2:o Af samma dag, angående Landshöfdingarnes skyldighet, att pröfva Frågor om arbets-tvång — och

3:o Af den 26 Maj, om bevis till bestyrkande af sjukdoms-förfall.

Bifall till BevillningsUtskottets Memorial af den 16 Juni, angående Allmänna Barnhusets andel af Stämpelafgiften för Kort.

Bifall till följande *Lag-* samt *Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottens* Betänkanden af den 18 Maj:

1:o Angående rättighet till Svedjande för Skatte-Frälse och KronoSkatte Hemmans Åboer, inom Kronobergs Län.

2:o Om skyldigheten till underhållande af VargGårdar och VargGropar.

3:o Om en oinskränkt frihet till Svedjande.

4:o Om utstakande af en viss betalnings-tid af Skulder.

5:o Om rättighet till Sandtägt och Timmers huggande till Vägbyggnader.

6:o rörande Landsvägarnas utvidgande.

Bifall till BancoUtskottets Memorial af den 27 Maj, angående Herr Lilljehorns i åtskilliga financiella Ämnen väckta motion.

Af den 28 Juni:

Bifall till BancoUtskottets Memorial af den 13 Juni, rörande publiciteten af tillståndet med Bankens Sedel-rörelse.

Instämmande uti Ridderskapets och Adelns Beslut, att den af StatsUtskottet till ett belopp af $2\frac{1}{2}$ million Riksdaler föreslagna BevillningsSumma skulle, såsom provisorisk, meddelas BevillningsUtskottet, till grund vid Förslaget till Bevillningen.

Remiss till BancoUtskottet af CommerceRådet Nordlinds Memorial, i sammanhang med en förut väckt Fråga om utsträckt Assignations-rättighet för Malmö Discont.

Ogillande af BancoUtskottets Memorial af den 25 Maj, rörande den öfliga Silfvervexlingen i Banken.

Bifall till OeconomieUtskottets Utlåtande af den 21 Juni, i anledning af Anmärkningar vid Utskottets Betänkande om Magistraternas rättighet att utfärda Pass, hvarjemte Ståndet skulle uppdraga sitt BesvärsUtskott författandet af en Ansökning, hvarigenom ärendet, sådant det af flera Ledamöter blifvit ansedt, hos Konungen kunde framställas.

Återremiss af Lag- samt Oeconomie-Utskottens gemensamma Memorial af den 1 Juni, om utvidgad Handels- och Seglations-frihet för Invånarne i Skåne och Blekinge.

Bifall till *OeconomieUtskottets* den 29 Juni afgifna Betänkanden, angående

1:o Grunden för Inquarteringar i Städerna vid påkommande Durchmarcher.

2:o Inrättande af en practisk Bergs-Schola.

3:o Höjden af Laggill Gärdesgård af Sten; och

4:o Yrkadt Förbud emot Vattenverk, hvarigenom angränsande Ägors uppodling och förbättring hindras.

Öfverlemnande till LagCommitteen af de, i LagUtskottets den 25 Juni afgifna

Betänkande, innehållna alternativ, rörande arfsrätt för oäkta Barn.

Bifall till *LagUtskottets* Memorial:

1:o Af den 26 Maj, i den återremitterade Frågan om Prest-Bevis.

2:o Af samma dag, rörande förändring i de nu för ExecutionsVerket gällande Stadganden.

3:o Af den 2 Juni, öfver Återremissen, om Straff för Tjufvar och om Fångförsel; samt

4:o Af den 13 Juni, i anledning af Anmärkningar vid Betänkandet om Original-Skuldsedlars uppvisande vid Lagsökning.

Bifall till *Lag-* samt *OeconomieUtskottens* Memorial:

1:o Af den 18 Maj, om HusbehofsQvarnars anläggning.

2:o Af den 1 Juni, om utarbetande af Förslag till en allmän BergverksStadga.

3:o Af samma dag, angående Luderplatser och Skallgångar.

4:o Af samma dag, om förändring af stängelse-tiden i 5 Cap. 4 §. Byggninga-Balkens stadgande.

Gillande af BancoUtskottets Memorial af den 25 Maj, om yrkadt upphäfvande i vissa delar af de Stadganden, hvilka Revisorerne öfver RiksDiscontVerkets förvaltning för år 1814 meddelt.

Bifall till *StatsUtskottets*, den 14 Juni afgifna Betänkanden, angående:

1:o Fortfarande af StatsBidraget till Hamnbyggnaden i Helsingborg.

2:o Medel till Lazarettsbyggnad i Uddevalla.

3:o Skatteköp å Ållestads Krono-Säteri.

Bifall till StatsUtskottets Utlåtande af den 17 Juni, i de delar, som angå RiksgäldsVerkets styrelse och förvaltning, sedan sista Riksdag; men hvad angår den i Utlåtandet omnämnda Balance uti Göthe-borgs och Bohus Län, blef detsamma till Utskottet återremitteradt.

Af den 2 Juli:

Bifall till *StatsUtskottets* Betänkanden af den 26 Juni, angående:

1:o Tillökning i de Kongl. och Furstliga Hofvens StatsSummor.

2:o StatsSumma för Hans Kongl. Höghet ArfPrinsen OSCAR, i händelse Hans Kongl. Höghet skulle, innan nästa Riksdag, Sig förmäla.

Bifall till StatsUtskottets Betänkande af den 27 Juni, angående Löne-tillökning för Civile Embets- och Tjenstemän.

Remiss till LagUtskottet af Konungens Nådiga Proposition af den 21 Juni, angående ett ytterligare tillägg i 9 Cap. 6 §. HandelsBalken.

Gillande af StatsUtskottets den 20 Juni afgifna Utlåtande öfver anmärkning vid dess Betänkande om Medel till större sundhet i Städerna.

Bifall till LagUtskottets Memorial af den 27 Maj, om förhöjning i Nämndemännens DagTractamente.

Återremiss af Lag- samt Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottens Betänkande af den 16 Juni, angående Strömrensningar och Vattenverk.

Från *Hedervärda BondeStåndet* af den 28 Juni:

Bifall till det alternativ af LagUtskottets Betänkande, i anledning af Doctor Agrells Memorial om Arfsrätt för oäkta Barn, som instämmer med hvad redan derom är stadgadt.

Vägran att ingå uti BorgareStåndets tillägg vid 3 §. af Riks-Acten.

Beslut att låta bero vid Särskildta Utskottets Utlåtande af den 26 Juni, i anledning af flera till Utskottet remitterade Memorial, rörande nödvändigheten af kraftiga Författningar till afskaffande af Guld och Silfver på Uniformer och till hämmande af yppighet och öfverflöd.

Bifall till *Lag-* och *Oeconomie-Utskottens* gemensamma Memorial:

1:o Om väckt Motion om afskaffande af Skall efter Odjur och Luderplatser.

2:o Om Grefve Gyllenborgs Memorial, angående Stängsel-skyldigheten; och

3:o Utlåtande om Förslag till Allmän BergverksStadga.

Bifall till LagUtskottets Utlåtande af den 26 Maj, angående foreslagen förändring i de, rörande ExecutionsVerket, nu gällande Stadganden.

Gillande af StatsUtskottets Betänkanden:

1:o Angående Assessoren Danckwardts Memorial om Skattekop å Ållestads Krono-Säteri i Elfsborgs Län.

2:o Öfver Rådmannen Bagges Memorial om Medels anslående till Lazarettsbyggnad i Uddevalla; och

3:o Om fortfarande af det till Hamnbyggnaden vid Helsingborg på Stat anslagna bidrag af Allmänna Medel.

Bifall till *OeconomieUtskottets* Betänkanden:

1:o Angående Inquartering i Städerna.

2:o Rörande jemkning och förklaring af hvad Kongl. Förordningen, den 31 Januari innevarande år, angående höjden af Laggill StenGärdesgård, innehåller.

3:o I anledning af yrkadt Förbud, emot anläggande af så beskaffade Vattenverk, hvarigenom, förmedelst uppdämningar, angränsande Ägors uppodling och förbättring hindras; och

4:o Om inrättande af en practisk BergsSchola.

Af den 2 Juli:

Bevilljande af decharge åt Herrar Fullmägtiga uti BancoVerkets Styrelse.

Förklarande, att BondeStåndet stadnat i sina förra Beslut, oaktadt StatsUtskottets sednare Utlåtanden:

1:o Af den 29 Juni, öfver de hos Högvördiga PrestStåndet gjorda Anmärkningar vid Utskottets den 26 Maj afgifna Betänkanden, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående det åt Vester- och Norrbottens Läns Invånare meddeldta Lån.

2:o Af den 29 Juni, i anledning af gjord anmärkning hos Högvördiga PrestStåndet vid StatsUtskottets yttrande i 2:dra Punkten af dess Betänkande öfver RiksStatens Andra HufvudTitel; och

3:o Af den 30 Juni, i anledning af de hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln,

samt Vällofl. BorgareStåndet gjorda anmärkningar vid Utskottets den 29 Maj afgifna Betänkande öfver Hans Excellence Grefve Brahes Memorial angående Bevillningen för Dannemora Bergslags Jerntillverkning.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskildes klockan $\frac{3}{4}$ till 11.

In fidem Protocolli.

A. G. Silverstolpe.

Thorsdagen den 6 Juli.

Plenum klockan 7 e. m.

Företogs val af Revisorer till Stats- Banco- och RiksgäldsVerkens öfverseende, hvartill erhöllo flesta rösterna:

Grefve *Gyllenborg, Joh. Henning* 59 röster.
Grefve *von Schwerin, Fr. Bogisl.* 117 - - -
Friherre *Staël von Hollstein, Corfits Ludvig* - - - 61 - - - .
Friherre *Cederström, Jacob* - 126 - - - .
Herr *Påhlman, Otto Fredr.* - 116 - - - .
Herr *af Uhr, Carl David* - - 97 - - - .

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskildes kl. 10.

In fidem Protocolli

A. G. Silverstolpe.

Fredagen den 7 Juli.

Plenum kl. 7 f. m.

Justerades Pleniprotocollet för den 2 Juli f. m.

I anledning af den deruti upptagna votering, rörande förslaget till 28 §. RegeringsFormen, anförde

Undertecknad *Silverstolpe, Axel Gabriel.* I anledning af min genast vid discussionen yttrade tanka, och i kraft af 57 §. RiksdagsOrdningen och 42 §. RiddarhusOrdningen, hvilka gifva StåndsLedamöter rättighet att emot beslut, tagna, vare sig genom eller utan votering, anmäla protest, får jag härmed den äran tillkännagifva min reservation emot det öfver nyssnämnde förslag fattade beslut.

Herr Silverstolpe, Gustaf Abraham, anmälte en dylik reservation.

Justerades Pleniprotocollet för den 2 Juli e. m.

Vid det ställe i Protocollet, som innefattar Ridderskapets och Adelns beslut öfver OeconomieUtskottets Betänkande rörande de indeldta Regementernas beklädnadssätt, anmälde sig

Herr Berghman, Ambrosius Magnus, och yttrade: Den enstämmighet, hvarmed Ridderskapet och Adeln afslog detta Betänkande, tyckes tydligen utmärka dess bifall till min proposition om förändring af 1812 års Kongl. Förordning angående Indelta Arméens beklädnad, så att Rothållarne hädanefter, såsom förut, få gifva Soldaterna Släpkläder af grått Valmar, i stället för att, enligt Förordningen, lemna Lifmundering af blått kläde, jemte öfriga persedlar. Men då Ridderskapet och Adeln icke återremitterat Betänkandet, har det satt sig ur tillfälle att kunna yttra sitt alternativ: Likväl och då Hedervärda BondeStåndet återförvist denna fråga till Utskottet, kan Ridderskapet och Adeln, vid communication af Utskottets förnyade Betänkande, få fatta sitt beslut i denna sak. Jag får derföre anhålla, att Ridderskapet och Adeln täcktes begära del af Utskottets afgifvande Betänkande.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken svarade att detta Utlåtande bör, efter RiksdagsOrdningen, inkomma.

Justerades Pleniprotocollerna för den 3 och 4 Juli,

Justerades följande Ridderskapets och Adelns underdåniga Skrifvelse till Kongl. Maj:t:

Stormägtigste Allernådigste Konung!

Sedan Ridderskapet och Adeln, som insett billigheten deraf, att då hvarje Stamfader för Adelig, Friherrlig eller Greflig Ätt är, enligt Författningarne, ålagd att till Adliga JungfruStiftet, vid sin introduction inom Riddarhuset, erlägga en viss föreskrifven afgift, det ock deremot bör, såsom rättesnöre, gälla att hvarje Dotter af en Adelsman, Friherre eller Grefve må kunna uti Stiftet inskrifvas, och i sin ordning af Pensions-förmonen komma till åt-

ujutande på sådan grund beslutit att, till undanrödjande af all tvekan vid de ansökningar som om beviljandet af deltagande i Jungfru-Stiftet kunde uppstå, uttryckligen bestämma att under antalet af dem, som till denna förmon äro berättigade, äfven böra vara inbegripne Döttrarne åt hvarje Adelsman, Friherre eller Grefve, som tillhör en, efter nu gällande RegeringsForms antagande, till någon sådan värdighet upphöjd Ätt; får Ridderskapet och Adeln härmed den nåden detta sitt beslut hos Eders Kongl. Maj:t anmäla, med underdånig anhållan, det täcktes Eders Kongl. Maj:t, till dessa Ätters underrättelse nu och framdeles, låta Nådig Kungörelse härom utfärda.

Ridderskapet och Adeln framhärdar med djup undersåtlig vördnad etc.

Justerades Riksens Ständers underdåniga Skrifvelse rörande de antagna Grundlagsförslagen.

Upplästes till justering en underdånig skrifvelse rörande förhöjning i Statssummorna för Hans Maj:t Konungen, Drottningen, Hertigen af Södermanland och den Kongl. Prinsessan.

Herr Zibet, Ebbe Ludvig, uppläste härvid ett så lydande

Vördsamt Anförande till Protocollet:

Hvad beloppet af de i StatsSummorna för Kongl. Maj:t, Hennes Maj:t Drottningen och Kongl. Prinssessan af StatsUtskottet anslagna summor angår, så hafva samtlige RiksStånden derom enhälligt kommit öfverens; men i afseende på tiden, ifrån hvilken de borde komma att utgå, derom hafva Stånden, 2 Stånd emot 2 Stånd, stadnat i skiljaktighet. Ridderskapet och Adeln samt BorgareStåndet hafva förklarat, att de icke förr än ifrån 1816 års början kunde komma att utgå; men Prest- och BondeStånden, att de ifrån innevarande års början kunde få komma Konungen, Hennes Maj:t Drottningen och Prinsessan tillhanda. Då 2 Stånd således äro emot 2 Stånd, tror jag icke att det tillkommer ExpeditionsUtskottet antaga hvilken mening det behagar. Det vore att tillägga samma Utskott en pröfnings- och domsrätt som det icke äger. Icke heller kan det tillkomma de 2 Stånden emot 2 Stånd, ty det vore att döma i egen sak. Således är frågan om tiden, från hvilken Konungen, Hennes Maj:t Drottningen och den Kongl. Prinsessan böra komma i åtnjutande af de bifallna tillök-

ningar i Statsummorna, ett ämne som Stora Nämnden kommer att decidera.

Jag anser således ingen Expedition i detta ämne kunna ifrån ExpeditionsUtskottet emanera, förr än detta föregått. Af samtal härom med Riksens Ständers Ombudsman, Friherre Mannerheim, tyckte jag mig finna att dess tanka i detta ämne var den samma som min, och styrktes jag derigenom så mycket mer i min fattade opinion om den saken; och anhåller jag ödmjukast om proposition härå.

Herr Silverstolpe, Gustaf Abraham: Det torde tillåtas mig att vid detta tillfälle få rättfärdiga ExpeditionsUtskottets förfarande. Det var för Utskottet ej okändt, att tvänne Stånd hade gjort det tillägg, som ej fanns i det af Ständerna gemensamt bifallna StatsUtskottets Betänkande; men ExpeditionsUtskottet trodde sig härpå ej böra göra något afseende, när först 2 Stånds beslut ej utgör någon pluralitet, och för det andra dessa tillägg ej, efter föreskrifven ordning, genom återremiss blifvit beredde. Då ExpeditionsUtskottet är skyldigt att skynda med målens expedierande, vidtog det den utväg att till Riksens Ständer insända Expeditionen, sådan den, efter de lagligen fattade besluten, kunde fär-

fattas

fattas, öfverlemnandes åt Riksens Ständer sjelfva att pröfva huru de gjorde tillägg, dem ExpeditionsUtskottet, på ofvan anförda grunder, ej kunde i skrifvelsen intaga, skulle anses. Då nu, af flera skäl, dessa tillägg i sitt nu varande skick ej kunna äga laga kraft, anser jag för min del Expedition alldeles rigtig, och tror att den ganska väl kunde af Ridderskapet och Adeln gillas; men skulle man förmoda, att de tvänne Stånden sjelfva nedlägga sina utom Betänkandet fattade beslut, finnes alltid den utvägen att afvakta underrättelse derom ifrån dem, innan Ridderskapet och Adeln bestämmer sitt beslut.

Herr Påhlman, Otto Fredrik: Den sist talande värde Ledamoten har upplyst förhållandet med detta mål, och jag instämmer med honom deruti att ExpeditionsUtskottet rigtigt förfarit; men uti det förslag att Ridderskapet och Adeln skulle uppskjuta med gillande af Expedition, deruti kan jag ej med honom instämma. När ett beslut icke är fattadt i enlighet med Lagens föreskrift, är det samma af sig sjelft ogillt, och sådant är det som tvänne Stånd fattat, att göra tillägg till beslutet, utan att hafva återremitterat StatsUtskottets Betänkande. Det är af mycken vigt, att de lagliga formaliteterna vidmagthållas,

och de i fråga varande summor äro af sådan betydenhet, att de ansenligen influera på StatsUtskottets beräkningar vid regleringen; jag får alltså för min del föreslå, att Expeditionen måtte gillas.

Herr Zibet: På hvad Herr Silverstolpe behagat anföra, får jag den äran svara, det jag för min del icke anser Expeditions-Utskottet äga rättighet att pröfva Riksens Ständers beslut, utan tillkommer detta allenast StatsUtkottets Stora Nämnd. Huruvida tillgångarne kunna medgifva tillökningen för detta år, derom kan naturligtvis icke jag personligen äga kännedom; men jag kan icke tro att dessa saknas, och förmodar dessutom att, när Prest- och Bonde-Stånden äga Ledamöter i StatsUtskottet, dessa kunde hafva varit nog hufvudlösa att i sina Stånd tillstyrka anslag, hvartill icke tillgångar finnas. Hvad målets hvilande beträffar, har jag icke deremot något att invända.

Friherre Staël von Hollstein, Corfitz Ludvig: Då propositionen om tillökning för Hofhållningen gjordes, var icke fråga om annat än att få ökadt anslag dertill i den nu till uppgörande Riksstaten. Detta är bevilljadt och kan icke hafva retroactiv verkan; sådant är icke brukligt. Det nu tagna beslut i tvänne Stånd, att den skulle från och med innevarande år taga

sin början, är således en helt ny fråga, som särskildt får behandlas. Det skälet, att Ledamöterne i StatsUtskottet af dessa 2:ne Stånd icke måtte varit så hufvudlösa att tillstyrka detta, om tillgång saknas, är sällsamt. Jag har icke förr hört, att en Riksdagsman kan vara hufvudlös, men väl utan förstånd.

Herr Silverstolpe: Jag anhåller att få upplysa en irring i hvad Herr Zibet behagat anföra. Han har ganska rätt i att yrka det ExpeditionsUtskottet ej har rätt att pröfva Riksens Ständers beslut. Det har ej heller gjort något sådant. Men det tillhör ExpeditionsUtskottet att, sedan Riks-Ståndens fattade beslut blifvit detsamma communicerade, sammanföra och beräkna dem, och deraf utdraga resultatet, samt derefter expediera. Detta är hvad ExpeditionsUtskottet gjort, och Utskottet kunde ej sätta i fråga, att målets afgörande berodde af någon Remiss till Nämnd, enär de beslutna tilläggen icke i laglig ordning genom återremiss till StatsUtskottet, hade blifvit beredde.

Grefve Lilljencrantz, Johan Wilhelm: Någon proposition lärer vid detta tillfälle icke kunna göras, utan det rätta förhållandet vara att, på sätt Herr Rector Silverstolpe föreslagit, expeditionen må hvila

intill dess de tvänne Ståndens förklaring hunnit inkomma.

Som jag hört en Ledamot omnämna Konungens motion i detta ämne, så anser jag mig böra upplysa, att ifrån Hans Kongl. Maj:t visserligen icke ankommit någon motion eller Nådig Proposition, angående förökade anslag för Kongl. Famillen.

Hans Maj:t, som med en del af sina juveler liquiderade den skuld, som han i egenskap af Regent, under FörmyndareStyrelsen gjorde, för den Representation Rikets värdighet påkallade, skulle säkerligen med lika ädel sjelfförsakelse, hafva iakttagit fullkomlig tystnad, om icke Riksens Ständer opåmindt hade gjort den reflexion, att då Penninglöntagare, som redan till numerairen erhållit förökade anslag, likväl genom myntets försämring sakna nödig utkomst, måtte StatsAnslaget för Konungens egen Höga Person och Kongl. Hofhållningen vara så mycket mera otillräckligt som Hans Maj:t åtnöjt sig med en äfven till nominala beloppet vida mindre summa än f. d. Konung Gustaf Adolph och Hans Maj:ts Glorvördigste Herr Broder, Högstsalig Konung Gustaf III. innehade.

Herr Zibet yttrade sig ej anse Utskottet kunna pröfva och decidera om Riks-

Ståndens röst. För öfrigt, om ock Kongl. Maj:t sjelf skulle vara nöjd med anslaget ifrån nästkommande års början, är han likväl en gammal person, och då osäkert är huru många hans dagar kunna blifva, synes det ej vara olämpligt om Han genom anticipation af detta anslag skulle åtnjuta ett vedermäle mer af Riksens Ständers undersåtliga tillgifvenhet.

Friherre Boye, Ludvig: Jag anser äfven, för min del, det beslut som ExpeditionsUtskottet nu uppsatt vara det som sluteligen bör blifva det rätta; men det förefaller mig klart att, för att expediera det samma, har Utskottet likväl utöfvat en pröfning af de 2:ne Ståndens Laglighet i behandlingssätt; och denna pröfning tror jag aldrig bör tillhöra ExpeditionsUtskottet. Nu är pröfningen rättvis; men en annan gång kan den blifva orättvis; och prejudicatet är derför i alla fall farligt. Jag tillstyrker alltså äfven att frågan må hvila.

Herr Påhlman: Jag får, för min del, bestrida en sådan hvila; emedan den skulle innebära ett medgifvande emot Ridderskapets och Adelns öfver saken fattade beslut. Jag tror att tydeligen olagliga beslut äro inga beslut, och jag itererar alltså min proposition om gillande af den upplästa Expedition.

Herr Zibet: Hvad det angår att de 2:ne Ståndens belut är olagligt, tror jag det icke tillhöra något Stånd att derom döma; och jag kan ej inse annat än att frågan bör hänskjutas till Stora Nämndens afgörande.

Friherre Cederström, Jacob: Endast sådana frågor kunna komma till StatsUtskottets Stora Nämnds afgörande, hvilka antingen, enligt 69 §. RegeringsFormen, röra Statens reglerande eller Bevillningens derefter lämpade hela belopp, eller hvad till RiksgäldsContoirets Utgifter och Inkomster hörer, eller grunderna för RiksgäldsContoirets styrelse och förvaltning, eller, enligt 71 §. Regeringsformen, angå bevillningens utgörande; men sådana beslut kunna ej härunder inbegripas, som ej äro i laglig ordning fattade. Detta är förhållandet med förevarande ämne; ty, ehuru 56 §. Regeringsformen stadgar att Utskottens förslag skola först i Ståndens Plena framställas till antagande eller förkastande, utan förändringar eller tillsatser; hafva dock Prest- samt BondeStånden, utan återremiss, med ett tillägg bifallit StatsUtskottets Betänkande, angående tillökning i de Furstliga personernas HofstatsSummor, ExpeditionsUtskottet hade bort, innan det insändt Expedition till Justering, hafva underrättat RiksStånden om sakens skick. Imellertid är jag öfvertygad att Prest- och BondeStånden, då de blifva underrättade om förhållandet, rätta sina beslut; och bör derföre Expedition intill dess hvila.

Grefve Lilljencrantz: Jag är förekommen af Herr Baron Cederström i det jag hufvudsakligen ämnade anföra. Hvarken Ridderskapet och Adeln eller ExpeditionsUtskottet kunna åt andra RiksStåndens beslut gifva annat resultat än bemäldte RiksStånd sjelfve åsyftat. Är någon constitutionel Formalitet försummad, bör ExpeditionsUtskottet endast derom tillkännagifva, och beslutet blifva oexpedieradt, intill dess det samma afgifves på ett med Grundlagens föreskrift enligt sätt.

Friherre Boye, Ludvig: Sedan Baron Cederström så fullständigt yttrat sig i frågan, behöfver jag blott förena mig med honom. Jag var af den tankan att ExpeditionsUtskottet hade bort vidtaga en intermediere mesure.

Herr Silverstolpe: Det var redan mitt första förslag att Ridderskapet och Adeln skulle uppskjuta sitt beslut, intill dess underrättelse kunde ankomma ifrån de andra Stånden. Jag instämmer till alla delar med Friherre Cederström, att frågan ej kan bero af någon Nämnds votering, och att i sakens närvarande skick är det ej tredje

man som dömmer, utan lagen. Upplysningsvis får jag nämna att, när saken hos ExpeditionsUtskottet förehades, sattes i fråga att derom göra en anmälan till Ständerna ifrån Utskottet; men då Ledamöterne af de begge Stånd som beslutit tilläggen, trodde att deras principaler torde ändra sina beslut och åtogo sig att derom göra hos dem anmälan, var det en delicatesse af Utskottet att ej, genom dess berättelse om sakens förhållande, gifva anledning till någon misstanka, som skulle Utskottet hafva velat förebrå något Stånd ett origtigt förfarande.

Herr Zibet: Då ingen composition imellan de respectiva Ståndden synes kunna äga rum, tror jag frågan icke kunna decideras utan genom Stora Nämnden; Imellertid förklarar jag mig nöjd dermed att Expeditionen får hvila, intill dess de öfriga Ståndden deröfver yttrat sig.

Herr Påhlman: På det skäl som af flera värda Ledamöter blifvit yttrade, vill jag afstå från min begäran att få denna sak afgjord nugenast; men, efter min öfvertygelse, kan den omöjligen komma att hänskjutas till Nämndens afgörande; snarare skulle den då komma till ConstitutionsUtskottet. Då Ridderskapet och Adeln nu låter denna fråga hvila, kommer alltid Ridderskapet och Adeln en annan gång i tillfälle att förklara sig förblifva vid sitt beslut.

Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog att i fråga varande Expedition kunde få hvila intill dess de öfriga RiksStåndens Yttrande hade hunnit inhämtas.

Bifölls.

Justerades ingressen till Riksdagsbeslutet.

Föredrogs å nyo och bifölls StasUtskottets den 19 Juni på Bordet lagda, Betänkande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, rörande en närmare reglering af de så kallade Gerningsören.

Härefter upplästes Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottets, den 17 och 24 April på Bordet lagda Betänkande, rörande samma ämne.

Herr LandtMarskalken hemställde, om icke, sedan StatsUtskottets Betänkande vore bifallet, detta vore förfallet och finge läggas till Handlingarna.

Bifölls.

Hans Excellence, Herr Grefven och LandtMarskalken, tillkännagaf det följande dag skulle komma att företagas val af Electorer till utseende af Committerade till Tryckfrihetens vård, samt dagen derefter val af Ledamöter uti den Nämnd, som äger att döma, om Högsta Domstolens Ledamöter gjort sig förtjenta att i deras vigtiga kall bibehållas, samt af Electorer till utseende af Riksens Ständers JustitieOmbudsman; hemställandes Herr LandtMarskalken om icke, då Nämndens Ledamöter samt JustitieOmbudsmans Electorerne voro lika många, Ridderskapet och Adeln skulle behaga till begge befattningarne utse samma personer, tilläggandes att åtmindstone Riksdags-Ordningen icke för sådant lade hinder i vägen.

Bifölls.

Äfvenledes beslöts att vid valet af Electorerna till utseende af Tryckfrihets-Committéens Ledamöter, 2:ne Suppleanter, och vid det sednare valet 4 Suppleanter borde utses.

Upplästes ett Memorial från ConstitutionsUtskottet af den 6 Juli, hvaruti Utskottet, sedan Prest- och BorgareStånden låtit dervid bero, och BondeStåndet bifallit att, i följe af den hos Ridderskapet och Adeln, vid justeringen af Redactionen af de till förändring beslutna §. §. i Grundlagarne, ur den 28 §. RegeringsFormen skulle utgå allt hvad rörde Förslaget till tillägg deri i afseende på Utländska Språk- och Exercitiemästare samt Idkare af de Fria Konsterna, framlägger berörde §. i det skick den efter detta beslut bör till Kongl. Maj:t öfverlemnas.

Den förnyade Redactionen af 28 § RegeringsFormen blef härefter, uppå af Herr LandtMarskalken giord proposition, af Ridderskapet och Adeln godkänd.

Till afgörande företogs StatsUtskottets den 2 Juli på Bordet lagda Betänkande, angående några vid Boutredningen efter Högstsalig Hennes Maj:t EnkeDrottningen, Sophia Magdalena, förekomna frågor.

Herr Friherre af Wetterstedt, Gustaf:

I anledning af det nu upplästa StatsUtskottets Betänkande, får jag vördsammast underställa Höglofl. Ridderskapet och Adeln, huruvida det kan anses förenligt både med Rikets värdighet och den stränga rättvisans fordringar, att af den AnslagsSumma, som vid 1809 års Riksdag blef för Personerna af den förra Kongl. Famillen bestämd, afdra-

ga, på sätt StatsUtskottet föreslagit, ett årligt belopp af 12,000 R:d. Banco, såsom varande Rentan på det arf efter Högstsalig Hennes Maj:t Enkedrottningen, som förenämnda Famille tillfallit. Jag vill nu icke ingå i någon pröfning om rättigheten att mindska ett redan bestämdt Anslag eller Lönförmon, endast derför att Innehafvaren undertiden bekommit ett enskildt arf. För min del tror jag att denna grundsats hvarken i enskilda eller allmänna förhållanden är användbar; långt ifrån att i närvarande fall göra något afdrag af ett årligt Rentebelopp, skulle jag anse det vara mera öfverensstämmande med sakernas närvarande ordning att på en gång utbetala hela Capitalet af den f. d. Kongl. Famillen tillhörina förmögenhet, så att alla vidare liquider med denna slägt nu och för alltid upphörde.

Jag får således af dessa skäl vördsammast underställa Höglofl. Ridderskapet och Adeln, huruvida icke, jemte återremiss till StatsUtskottet af dess i fråga varande Betänkande, Utskottet må få sig uppdraget att, utan förmindskning af den AnslagsSumma som, enligt Riksens Ständers Skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 11 Januari 1810, för f. d. Kongliga Famillen bestämdes, utse nödiga medel till gäldande af den årliga Renta af 12,000 R:dr Banco, som genom arfvet efter Hennes Maj:t Enkedrottningen uppkommit.

Friherre Boye, Ludvig: Nationalrättvisan, Nationalredligheten, jemte ömtäligheten för Europas omdöme, angående vårt handlingssätt — allt detta ålägger oss, som mig synes, att förfara emot f. d. Kongl. Famillen som vi borde förfara emot hvilken annan; det vill säga, utan allt afseende på de omständigheter, som afbrutit sambandet imellan Svenska Folket och denna Famille. Jag föreställer mig att det är endast ett sådant handlingssätt, som är förenligt med Nationalvärdigheten och, jag föreställer mig det, äfven med Hans Maj:t Konungens önskan samt Hans Kongl. Höghet Kronprinsens personliga tillfredställelse. När jag då utgår från den föresats att, i detta som i alla andra ärender, göra rätt, så tror jag mig böra fästa mig vid trenne delar af StatsUtskottets Betänkande, såsom uti hvilka jag anser en fullkomlig rättvisa icke vara af Utskottet iakttagen.

1:o Har Utskottet ansett Högstsalig Hennes Maj:t EnkeDrottningens Brudgåfva böra beräknas så till Capital som Renta i Svenskt Bancomynt. Utskottet har likväl upptagit de bevis af officiella Handlingar, som styrka dels att Brudgåfvan kommit Svenska Kronan till godo i Hamburger Banco och dels att restitution af Brudgåfvan har, genom de mest högtidliga fördrag och förbindelser å Svenska Kronans väg-

nar, blifvit försäkrad Hennes Maj:ts Bröst-arfvingar, om Hon lemnade sådana efter sig, och annars Danska Kronan. Nu och då ett Capital, som skall restitueras och ingalunda blifvit till Låns lemnadt, efter min tanka aldrig kan anses annorledes än såsom ett Depositum, hvilket här synes mig så mycket mindre tvifvelaktigt, som något förbehåll å Svenska sidan ej blifvit gjordt angående rättighet att restitutionen i annan myntsort utgöra, anser jag rättvisan i denna fråga endast vara en, den nämligen, att både Capital och Renta måste beräknas i Hamburger Banco; och jag tillstyrker alltså att, i fall Herr Friherre Wetterstedts nyss gjorda motion bifalles, och Capitalet skulle nu genast böra utgifvas, eller blott Rentan tills vidare årligen utbetalas, grunden för liquiden måtte blifva Hamburger Banco.

2:o Utskottet har föreslagit, att de 12,000 R:d., som borde i årlig Renta utbetalas den f. d. Kongl. Familjen för arfvet efter Högstsalig Hennes Maj:t Enkedrottningen, må afräknas på den UnderhållsSumma som samma Familje, enligt Ständernas beslut vid 1809 års Riksdag, årligen tillkommer — det vill säga, att bemälda Familje skulle ärfva men dock genom arfvet ingenting vinna i sin årliga inkomst från Sverige. Då 1809 års Ständers beslut icke innehåller något förbehåll, till rättighet för

Ständerna att göra ett sådant afdrag, eller att för UnderhållsSumman göra sig betalda af de arf, som bemälda Familje här kunde göra; så äro icke heller Ständerne nu efteråt berättigade att genom magtspråk gifva sig sjelfva en sådan fördel. I min öfvertygelse vore ett sådant förfarande icke en handling af rätt utan blott en magts utöfning; och jag tillstyrker derföre, att frågan om ett sådant afdrag icke må bifallas.

3:o StatsUtskottet har ingått i fördelning af arfvet eller rentan; och äfven det är, efter mitt begrepp, felaktigt. Arf, som här i Landet erhållas, måste delas efter Svensk Lag, och då den Höga Person, som ärfdes, icke ägde mera än en Bröstarfvinge, så tillföll ju honom arfvet ensamt? Om nu f. d. Konungen har, efter hvad man sagt, afstått sitt arf till sina barn, så blir fördelningen icke annan än den han kan hafva stadgat; och det utgör en fråga, som icke tillhör Sveriges Rikes Ständer.

På alla dessa skäl, begär jag att Ärendet må till Utskottet årerremitteras med de anmärkningar jag nu gjort.

Herr Påhlman, Otto Fredrik: Ehuru ogerna jag hyser olika öfvertygelse med den värda Ledamot, som först yttrat sig emot

hvad StatsUtskottet föreslagit, heldst jag derigenom har mycken anledning befara att jag misstager mig i mitt omdöme, kan jag dock, hvad detta ämne beträffar, icke annat än förblifva vid den mening jag i grund af flera veckors granskning och åtskilliga inom Höglofl. StatsUtskottet förefallna ofverläggningar, hos mig stadgat. Jag kan icke finna annat än att StatsUtskottet handlat rättvist, då det följt de grunder Riksens Ständer vid 1809 års Riksdag utstakade för f. d. Kongl. Familjens underhåll; åtmindstone synes icke f. d. Konungens lefnadssätt och öfriga förhållande hafva gifvit någon anledning för Riksens Höglofl. Ständer att nu för honom öka dess UnderhållsSumma som då ansågs tillräcklig. Man betraktade då 66,666⅔ R:d. utgöra en ganska tillräcklig årlig inkomst för denna Familje att kunna föra ett till dess förra värdighet anständigt lefnadssätt; men som dess enskilda förmögenhet icke lemnade så stor årlig inkomst som ofvannämnda summa, beslöts att skilnaden skulle af Statsmedel fyllas, hvilket allt af RiksdagsBeslutet närmare kan upplysas. Häraf synes mig den slutföljd vara klar att, när nu f. d. Konungens enskilda förmögenhet, genom arf, blifvit ökad, med en årlig inkomst af 12.000 R:d, både kan och bör den årliga summa, som blifvit honom af

af Statsmedel anslagen till fyllnad i 66,666⅔ R:d., mindskas med nämnda belopp, eller 12,000 R:d.

I anledning af Friherre Boyes anmärkning, att ingen annan än f. d. Konungen har att befatta sig med fördelningen af hans arf, torde mig tillåtas nämna att jag icke vet att StatsUtskottet på något sätt ingått i någon sådan fördelning. Huru den summa, som från Statsverket tillskjutes, skall imellan den förra Kongl. Familjen fördelas, är redan vid Riksdagen år 1809 stadgadt. Beträffande den framställda tanka att de i frågavarande 200,000 R:d, eller rentan derå, bör beräknas i Hamburger B:co, så företer sig, jemte andra goda skäl för att icke sådant tillstyrka, äfven att Högstsalig Hennes Maj:t Enke-Drottningen i lifstiden aldrig förbehållit sig eller uttagit rentan i annan myntsort än Svenska BancoSedlar.

Friherre Staël von Hollstein, Corfitz Ludvig: I detta ämne har jag redan vid 1812 års Riksdag yttrat mina tankar; en dylik fråga blef då väckt, rörande Rentebetalningen för det Capital som förra Kongl. Familjen ägde här innestående — om den nämligen skulle beräknas efter Cours eller icke; jag förklarade då, och

itererar nu detsamma, att f. d. Konungen af en politisk nödvändighet vardt skild ifrån Kronan; men aldrig har han blifvit förklarad brottslig; han åtnjöt under sin dethronisation alla de vördnadsbetygelser, som tillkomma den Konungsliga Högheten; han blef bibehållen vid sin enskilda förmögenhet med all den rätt annor Svensk man äger; samt erhöll till underhåll för sin familie en med Kongl. värdighet passande anständig pension. Att nu villja häraf göra afdrag, af det skäl att han gjort arf, är en alldeles okänd princip i Svenska Lagen. Det blefve då Svenska Folket som delte arf efter EnkeDrottningen med den rätta Arfvingen. I anseende till denna oformlighet lärer återremiss vara nödvändig.

Friherre Boye: I HeyrathsContractets och i Högstsalig Konung Adolph Fredriks officiella förbindelse anser jag f. d. Kongl. familliens rätt vara grundad; och enligt dessa Handlingar, samt efter de händelser som mellankommit, kan jag ej betrakta denna Familie i annat predicament än såsom innehafvare af Danska Kronans rätt, alldeles sådan som vore rättigheten till Brudgåfvan Danska Kronan hemfallen. Hennes Maj:t EnkeDrottningen uppbar, i lifstiden, icke rentan för Brudgåfvan annorledes än tillsammans med dess öfriga Statssumma, hvari den var inberäknad;

och då Hennes Maj:t således icke i lifstiden ens haft anledning att urskilja rentans belopp, så torde man icke heller kunna rättvisligen antaga, att Hennes Maj:t åtnöjt sig med mindre än rättigheten varit eller begifvit sig ifrån något af hvad Hennes rätt var.

Då Utskottets Betänkande upplästes, fattade jag dess innehåll sådant att det äfven gjorde en fördelning af Rentan, eller arfvet, inom f. d. Kongl. Familien, men om jag skulle derom hafva tagit felt, så säger det sig sjelft, att också min anmärkning i den delen förfaller.

Uppå åtskilliga Ledamöters begäran, upplästes Herr Tornerhjelms, Adolph Fredrik, vid StatsUtskottets Betänkande bifogade särskilda mening.

Uppå af *Herr LandtMarskalken* gjord proposition, blef StatsUtskottets Betänkande af Höglofl. Ridderskapet och Adeln till Utskottet återremitteradt.

Föredrogs å nyo StatsUtskottets, den 20 Juni och 5 Juli på Bordet lagda Betänkande angående åtskilliga omständigheter, som äga sammanhang med regleringen af Rikets penningeväsende; äfvensom BancoUt-

skottets den 2 Juli på Bordet lagda Yttrande öfver detta Betänkande.

Herr Tham, Pehr: Då StatsUtskottets Betänkande, jemte dervid bifogade särskildta Yttranden, inkom till Ridderskapet och Adeln, hade jag för min del önskat bifall till Assessor Arosenii Financeplan. Sedermera har BancoUtskottet blifvit hördt och aflemnat sitt Utlåtande. Då lärer naturligtvis proposition komma att göras antingen på StatsUtskottets eller på BancoUtskottets Betänkande, och enär då frågan blifver hvilkendera, antingen Banken eller RiksgäldsContoiret, bör få Discontrörelsen om händer, får jag nämna att, i afseende på vårt förtroende till dem, anser jag Banken för en odödlig, men Riksgälds-Contoiret för en dödlig person.

Friherre Boye, Ludvig, uppläste följande:

Då jag till följe af min bästa öfvertygelse, och till följe af min pligt att yttra den — uppträder för att, om det står i min magt, vederlägga de hufvudsakligaste grunder och medel, hvilka blifvit af StatsUtskottet, uti dess Betänkande, framlagda och föreslagna; sker det icke i afsigt att förmindska värdet af StatsUtskottets visserligen ådagalagda bemödande för allmänt väl. Långt derifrån, tror jag, att i samma mån,

som jag är af stridig tanka med StatsUtskottet, bör det också vara mig angeläget att förklara den öfvertygelse, hvaraf jag är uppfylld, nämligen att StatsUtskottet varit fördt af varm och sanskyldig fosterlandskänsla.

Då jag, å ena sidan, gör rätt åt afsigten med det vilkor, som uti Betänkandets ingress fästes vid Allmänna Förlägenhetens afhjelpande, nämligen, att *nya oredor icke må derigenom alstras*, så anser jag mig, å andra sidan, böra erinra, att detta vilkor icke kommer i fråga förr, eller i annat fall, än då de oredor eller olyckor, som ifrån hjelpmedlen skulle uppkomma, blefvo allmännare eller större, än de, hvilka böra afhjelpas: samt att, då man eftersinnar de propositioner, som blifvit till Utskottet från Stånden remitterade, någon anledning ingalunda visar sig till fruktan, att af dem så beskaffade oredor kunde uppstå. Att undvika alla olägenheter, är omöjligt; men så länge man måste medgifva, att antalet af Jordbrukets och öfriga Hufvudnäringars Idkare är större, än Capitalisternas och Penning-löntagarnes, så torde också hindrandet af de förras undergång vara af större angelägenhet, än förekommandet af blott ett passagert lidande för de sednare: så mycket hellre, som Capitalisten, om han skulle anse Närings-Idkarens öde vara lyck-

ligare, alltid äger öppet att uti detsamma ingå, och Löningstagarens skadeslöshållande, i alla fall, är en tunga, som drabbar egentligen Näringsidkarne, men aldrig kan komma i likhet med fortfarandet af den svåra förlägenhet, hvaruti desse sig nu befinna.

1. *Anmärkningen.*

StatsUtskottet har väl i allmänhet ansett en vidare indragning af SedelStocken blifva vådlig, och har derföre föreslagit, det de, sedan detta års början, *genom Bevillningen* Banken tillflutna medel måtte tillika med dem som i sådan väg hädanefter Banken tillflyta, varda åter satta i omlopp, som orden lyda, *derest omständigheterna sådant fordra.* Jag skall, längre fram i detta mitt yttrande, erinra om den ovisshet, som hela grunden, till sin verkställighet får, genom det vilkor, som ligger i dessa orden: derest omständigheterna sådant fordra; och jag anmärker då blott, att Utskottet likväl synes icke hafva i allo följt den antagna grunden, då Utskottet icke tillika tillstyrkt att Bankens, i annor väg, än genom Bevillningen, tillfallande medel, äfven bordesättas i omlopp. Genom Discontafkastning, samt rentor af Discont-, Fastighets- och Effects-lån uppkommer, sedan Bankens underhåll och öfriga kostnader äro afdragne, en så kallad Gewinst, som årligen uppgår till ett ganska ansenligt belopp, må hända öfverstigande en half million R:d. Och det är i stöd af StatsUtskottets anförda grund, som jag alltså begär, att äfven denna Banco-vinst må åt allmänna rörelsen återgifvas; samt tror mig dertill äga så mycket mera skäl, som samma vinst, enligt Banco-Ordningens tydliga innehåll, är en Statens, icke Bankens tillhörighet, och således mindst bör kunna, till förlust för allmänna rörelsen, undandragas densamma.

2. *Anmärkningen.*

Det af StatsUtskottet föreslagna Credit-System kan jag ingalunda anse förenligt med allmänna ställningens fordringar, och jag tillstår frimodigt, att ju mera jag lemnar mig åt ett allvarligt eftersinnande af dess beskaffenhet och möjliga följder, ju mera förvissas jag derom, att samma system, långt ifrån att afhjelpa allmänna förlägenheten, skall ovilkorligen fördubbla densamma och jemväl skulle kunna, i en aflägsen framtid, blifva af Politisk fara.

Det gifves sanningar, hvilkas verkan på öfvertygelsen är afgörande, och till sådana torde man få räkna dessa: — att likasom i frågor om köp, all concurrence af köpare bidrager till prisets stegrande, likaså

måste också concurrence af Lånsökande bidraga, om icke att höja lånevilkoren, åtmindstone att förmindska lättheten att få låna; — att för Jordbruket, så väl som de flesta Näringar, måste ovilkorligt stående lån vara förmonligare, än sådana så kallade stående lån, som dock besväras af vilkor att tidtals afbetalas; samt vara vida förmonligare, än vanliga Discont-lån: — och ändtligen att alla de lån, som redan äro till Närings-Idkarne utlemnade, eller framdeles blifva det af Capitalisterna sjelfva, uppfylla på detta sätt redan lika fullkomligt deras rum i Circulationen, som om de också blefvo först hos nuvarande Låntagare uppsagde och från dem indrifne, samt derefter i Disconten insatte för intet annat ändamål, än att sedermera å nyo utlånas.

I stöd af dessa sanningar synes mig, att man, för att komma till det ändamål, som StatsUtskottet framställt, och som visserligen är ganska rigtigt, det nämligen, att till Jordbruket och Näringarne återföra Rörelse-Capitalet, samt derföre framlocka de Capitaler, hvilka nu icke äro för dem tillgängliga — bör göra alldeles *motsatsen* af hvad StatsUtskottet föreslagit; och långt ifrån att genom upptagande Statslån öka concurrencen af Lånesökande, bör man då framför allt annat alldeles tillsluta den utväg, som Capitalisterne hittills haft, att uti Disconterna insticka sina penningar för 3 procent; en utväg, som kanske mera än allt annat, upprest en skiljomur imellan Närings-idkaren och Capitalisten. Genom denna för penninge-Intresset gynsamma anstalt har den begifvenhet blifvit lättad och befordrad, till hastiga och lucrativa Speculationer, som icke allenast våller uppsägning af Intecknade Lån, och utestänger all håg hos Penninge-mannen att gå Närings-Idkaren till mötes i dess förlägenhet; utan äfven hotar att slå under sig de flesta gäldskyldiges fastigheter, icke för värdet, utan för det vanvärde, hvartill Conjuncturen kan dem nedtvinga. Det olyckliga af denna anstalt har, i visst afseende, varit lindradt derigenom, att 3 procentssedlarne ökat penninge-massan, och således i någon mån lättat penningebristen; och då StatsUtskottet nu föreslår att borttaga 3 procentssedlarne, men likväl bibehålla insättningsfriheten, så kan jag icke annat finna, än att fördelen för Capitalisten blir bibehållen densamma, som varit hittills; men olägenheterna för allmänna rörelsen och näringarna blifvit försvårade. Redan länge har allmänna Opinionen talat högt emot denna olyckliga anstalt, och på alla dessa skäl, samt i grund af allmänna ställningens fordran af rättelse i allt hvad till densamma bidragit och kan rättas, begär jag alltså, att insättnings-tillåtelsen på 3 procents-räknin-

gen må genast upphöra, för alla enskilda Capitalister, men deremot fortfara för Allmänna Verk och Cassor, ifrån hvilkas sida någon fara af speculationer på allmänna förlägenhetens verkningar icke är att befara; och hvilkas penningar, då de icke kunna utlemnas till stående lån, hellre, än att tidtals innestå fruktlösa i Banken, kunna och således böra underlätta allmänna rörelsen, äfven till fördel för Cassornas fonder.

Man kan svårligen tänka sig en orimligare förmodan, än den att Capitalisten, betagen utvägen att använda sina Capitaler, i 3 procents räkning, Discont-actier, eller Stats-Obligationer, skulle länge äfventyra, eller uthärda att, som man säger, skrinlägga dem, utan all renta; och man kan med all möjlig visshet deremot antaga, att han skulle snart af egen böjelse skynda att antingen utlåna dem till jordbrukaren och Närings-Idkaren, eller också sjelf ingå i Näringarne, då åter i båda fallen alldeles samma ändamål vore vunnet, som Stats-Utskottet genom det föreslagna Credit-Systemet vill uppnå.

Betraktar man deremot berörde System, sådant det nu föreslås, och antager att det samma i allo vann framgång, det vill säga att Stats-Obligationerna vunno en sådan Credit, att de på sätt som yttras i de af

Utskottet åberopade och af Major Påhlman uppgifna grunder, kunde tillika anses för mynt, eller användas i stället för mynt; — och det vore ju en sådan framgång, som skulle åsyftas — så finner man lätt, att Stats-Obligationerna, såsom på en gång lika rentegifvande som Inteckningar, men för alla speculationer mera användbara, än de, skulle blifva begärligare, än allt hvad inteckning heter, och följaktligen också, att icke allenast enskilde Capitalister, utan äfven allmänna Cassor skulle skynda att uppsäga deras redan intecknade fordringar, för att utbyta dem emot Stats-Obligationer. Mera omöjligt än nu skulle det då blifva, att finna någon Långifvare, som åtnöjde sig med Intecknings-säkerhet: och hvart skulle väl då den ofantliga mängd af Gäldskyldiga, hos hvilka inteckningarne uppsades, vända sig? Jo, till Disconten. Men förslog väl Disconten att göra façe till alla de Summor, som under sådan förevändning kunde uppsägas? Och om äfven så vore, så hvad hade man väl vunnit genom en sådan operation, annat än motsatsen af Fastighets ägarens fördel, då mot hans villja, i följe af Conjuncturens tvång, hans ovilkorligt stående intecknade lån för 6 procent vore förvandladt till antingen Discont-lån för $6\frac{1}{2}$, hvartill Discont-rentan med dervid förknippade kostnader mindst uppgår, eller till så kallade stående Discont-lån, med

pligt till vissa afbetalningar? Icke må man svara mig, att penninge-circulationen derigenom någon ting vann, eller att penningen derigenom mera återfördes till jordbruket, ty antingen finnas de intecknade Capitalerna redan uti Circulationen inom Jordbruket och Näringarne, och då är ju ändamålet, som skulle sökas, förut vunnet; eller finnas de der icke, och då skulle ju åter icke annat uträttas, än att den Gäldskyldiges svåra förlägenhet blefve svårare, samt att i mängden af sådana fall, ökades också allmänna ställningens olyckor. Man kan invända, att då tillåtelsen att för 3 procent insätta penningar upphörde, och Disconternas på sådant sätt erhållna Capitaler uppsades, skulle följden blifva, att Disconterna nödsakades skyndsamt indraga en stor del af sina utestående lån, hvilket åter skulle öka Låntagarnes förlägenhet; men jag svarar härtill, att tvänne sätt gifvas till förekommande af den befarade olägenheten. Det ena vore, att Disconterna försågos med någon förökning i deras fonder, dermed 3 procent-Sedlarne till hälften infriades, utan att derföre oroa Discontens Låntagare, då naturligtvis i samma mån som Disconterna således återgåfvo de insatta Capitalerna, tillgång derigenom också i rörelsen uppkom till lån för dem, hvars Discont-skulder skulle inbetalas; så att blott med ett måttligt förskott af Banken, icke öfverstigande hvad jag

skulle tro att Banken redan torde finnas villig att till fastighets-lån utlemna, skulle den Operation kunna verkställas, som utbytte en ganska stor del af nuvarande Discont-lån till stående lån hos Capitalisterna. Den andra, lika säkra, men långsammare utvägen vore, att ehuru all insättningsrätt för 3 procent borde ifrån nu upphöra, de redan insatte Capitaler likväl finge innestå tills vederbörande ägare dem sjelfve uppsade, då i den mån de af Disconterna betaltes, tillgång på berörde sätt uppstod för den allmänna rörelsen till Discont-lånens inbetalande. Att tillåta insättning för 3 procent och tillika tillåta reverser derå utelöpa, var två fel bidragande tillsammans till vår nu iråkade belägenhet; men att nu, sedan denna belägenhet inträffat, borttaga den ena utvägen, och låta den andra stå qvar, är att föröka olägenheterna. Att Discont-vinstens årliga belopp skulle blifva mindre, är sant; men icke må man anse det för något ondt. Disconterna äro till för att lätta penningerörelsen, men icke för att beskatta densamma; och då man torde kunna antaga, att Disconterna, ehuru nu mera nödvändiga, likväl gifvit upphofvet till penninge- och speculations-vingleriet; så kan man väl icke bestrida nyttan af det enda förslag, som utan fara för allmänna rörelsen kan verkställas. för att förmindska och småningom

till deras primitiva ändamål åter föra Disconterna; det nämligen, att efter hand skilja alla enskildta Capitaler ifrån Disconterna. och således gifva dem rigtningen till stående lån hos Jordbrukaren och Närings-idkaren: ett förslag, som likväl, efter hvad jag här förut anmärkt, utgör alldeles motsatsen af det Credit-system Stats-Utskottet föreslagit.

3. *Anmärkningen.*

StatsUtskottet har framställt den mening, att när, genom Credit-Systemet, ett behöfligt understöd för Näringarne vore vunnet, kunde, som orden lyda: "*Bankens tillitande i samma mån umbäras.*" Och i ett af Major Påhlman till Utskottet ingifvet, samt nu bilagdt, yttrande, finnes den mening om Annuitets-lånen, för hvilka Stats-Obligationerna utgåfvos, att, som orden lyda: "Staten hade i dessa Capitaler, *vid påträngande behof*, en Tillgångs-Summa, hvars återbetalning man icke behöfde fondera i samma stund den begagnades, och hvarigenom man undginge tillgripa den vanliga utvägen att fabricera mera Sedlar, *emedan ett vid sådant tillfälle successivt infordrande af de utgifna Lånen*, som i alla fall ej kunde ske utan genom Riksens Ständer, *vore den enda operation, som då blefve nödig*, och Penningarne

snart utgåfvos för de föremål, som påkallat behofvet deraf, samt således, efter mer eller mindre circulation, återginge till de Lån-behöfvande." Behöfver jag väl mera än blott framställa dessa meningar, för att utvisa den af Utskottet och Major Påhlman visserligen icke åsyftade, men likväl ganska möjliga fara, att detta Credit-System kunde i framtiden, på tvänne sätt, förvandlas till ett verkligt stryp-system? I ena fallet behöfdes blott Discont-Directionens eget godtyckliga beslut; och i det andra icke mera, än ett, tilläfventyrs i framtiden icke alltid omöjligt inflytande på Ständerna. Då, i sednare fallet, behofvet fordrade tillgång till Krigs-kostnader, och Discont-Lånen derföre i en hast indrefvos, så skulle visserligen en verklig strypning för Låntagare i Disconten inträffa, långt innan Penningarne, genom circulationen, — till äfventyrs länge uppehållne utom Sveriges Landamären — kunde åt dem erbjuda någon Lån-tillgång: Och de skulle, i alla fall, äga skäl till den klagan, att olägenheterna af allmänna behofvet drabbade dem på ett svårare sätt, än hela den öfriga Allmänheten.

I sammanhang härmed företer sig äfven en annan, icke obetydlig betänklighet, dertill grunden ligger i den ovanligt vidsträckta, samt till och med Statistiska

Pröfnings-Rätt, som synes vara ämnad Discont-Directionen; Stats-Utskottet har nämligen på 2:ne ställen i Betänkandet, i Frågan om Discont-Rörelsens framtida mera eller mindre utvidgande, fästat Förslaget vid ett i dessa ord liggande vilkor, näml.: "*derest omständigheterna sådant fordra;*" och Major Påhlman har, i det af Utskottet antagna och nu åberopade Yttrandet, sagt, som orden lyda: "*att Regleringen om Mynt-Väsendet för tiderymden imellan detta och nästkommande Riks-Möte bör så ställas, att Planens execution kan åtföljа tidens sig utvecklande skick.*" Dermed är icke upplyst, åt hvilken eller hvilka en så vigtig, så afgörande framtida pröfnings-rätt skall upplåtas, men månne, i alla fall, det står att förena med Ständernas representativa omvårdnad för Nationen, och med afseendet på tidepunktens ovilkorliga behof af hjelp, att åt tillförordnade Fullmägtiga eller Auctoriteter anförtro afgörande rätten angående sättet för verkställigheten af Ständernas Beslut, eller, rättare sagdt, angående uppfyllandet af deras löften till Nationen. Jag, för min del, tror det icke: Och begär alltså, att, hvilken Financeplan som vidtages, verkställigheten af densamma må försäkras genom en i allo bestämd ovilkorlig föreskrift, och ingalunda öfverlemnas åt någon särskild pröfning, deri

deri ett Arbitrium, eller, må hända, stridande finance-principer, lätteligen kunde taga öfverhanden, utan att rättelse sedermera stod att vinna.

Sträckom nu betraktelsen ut på en mera aflägsen framtid: Antagom, att Credit-Systemet vinner all möjlig framgång, omfattning och vidd; antagom att alla i Sverige varande Capitaler insättas i Disconten och på Annuitets-Lån; och antagom, att genom ett så kalladt liberalt Förvaltnings-sätt alla Gäldskyldige i Sverige blifva Discontens Debitorer; det vill säga: antagom att tre fjerdedelar af Sveriges Jord-Ägare och Närings-Idkare blefvo, till deras Credit, och följaktligen också till deras välfärd, underlagde beroende af Discont-Directionen; föreställom oss sedermera, för ett ögonblick, att denna Direction icke, i all framtid, vore otillgänglig för inflytandet af all slags magt; — och döljom oss derefter, om vi kunne, den sanning, att också möjligtvis detta CreditSystem kunde få en skadlig politisk vigt i Magtens hand, lika under hvad Regeringssätt som heldst.

Betraktadt åter på en annan sida, företer detta CreditSystem möjligheten af ändå förskräckligare följder. Föreställom oss också, att sedan tusendetals familler hade ned-

lagt deras förmögenhet i Statsobligationer, dessa papper icke mera än andra papper uthärdade tidens pröfningar; och huru skulle man väl kunna tro, att dessa sedlar någonsin kunde blifva mera frie från händelsernas verkan än Bankens egna sedlar, som af dem representerades? Hvilket nytt agiotage, hvilken ny tillökning i oredor skulle icke då uppstå! — Följom vidare möjligheten i händelser. Påminnom oss, att Sverige ännu aldrig gjort på egen bekostnad något krig, som icke medfört rubbning i pappersmyntets värde och följakteligen i varupriser; och föreställom oss, att ännu en gång krig blefve oundvikeligt, antagom då den uppgifna möjligheten att, till undvikande af den fara, som man nu målar sig som störst bland alla faror, den att utgifva BancoSedlar, samt att, till krigskostnadernas bestridande, man äfven indref Discontlånen, lemnade till Jordbrukets och öfriga Näringars underhåll och drifvande; det vill säga, att man, för att icke tillgripa Banken, tillgrep näringarnes beståndskraft; — och nekom sedermera, om vi kunne — att en massa af allmänna oredor, af förskräckliga olyckor skulle uppstå, större än allt det mod att dem bära, som derefter hos Nationen kunde återstå. Tänkom denna belägenhet och nekom, om vi kunne, att icke detta CreditSystem *möjligen* kan föra vårt Fädernesland i den största

och yttersta af alla olyckor. Att se faror, der inga finnas, är en svaghet och någon gång en brottslighet; men att vid grundläggning och antagande af ett nytt FinanceSystem förutse och jemväl eftersinna alla de följder, som ligga inom möjligheten, är en pligt hos hvarje Riksdagsman, och då jag frimodigt uppfyller den sednare, skola hvilka misstankar som man i förra afseendet, med rätt af tidens sed, också kan emot mig uppställa, icke oroa mig.

Jag vet, att den man som i början af sistlidne århundradet hade mod att i Svenska Rådkammaren tala emot införandet af mynt-tecknen; — att de män, hvilka vid 1762 och 1765 års Riksdagar vågade tala emot Indragnings-Systemet; — att den man, som, i början af 1800 års Riksdag, uti en från Westerås Boktryckeri utgifven skrift, kallad *Begrepp om penningar*, varnade då varande Ständer för faran af den redan kända planen till den så kallade Realisationen af Riksgälds-Sedlar; och varnade för faran af att, för att vanmägtigt hjelpa Riksgälds-Sedlarnes Credit, krossa Banco-Sedlarnes; — att de män, som vid 1800 års Riksdag talte emot FinancePlanen, emot Realisationen; — att alla dessa män, hvar i sin tid, hörde till Minoritén, och alltså ogillades, samt rönte, i stället för tacksamhet, ingen ting annat, än å ena sidan tadel,

och å den andra liknöjdhet och glömska; men jag vet också, att den lön, som Fosterlands-känslan, någon gång, får, alltid värdera, men — om hon ar sann och stark — aldrig ovilkorligen behöfver; att denna lön i allmänna omdömets rättvisa ändtligen gafs dem af eftertiden, dertill föranledd af samma de olyckor, hvilka voro af dem förutsagda. Af ingen erfarenhet känner jag huru litet nu varande tidens anda respecterar liberalitetens föreskrifter; och jag förutser då också det tadel, som skall möta mig af personer, hvilka må hända, förvillade af passionen, kanske också förde af andra afsigter, icke se eller villja se, när de träda in på området af den domsrätt, som endast tillhör den Evige; öfver menniskans samvete och uppsåt; men faran af detta tadel skall icke afhålla mig att nu begagna min Riksdagsmannarätt, för att, med all den värma, hvaraf jag är mägtig, besvärja Höglofl. Ridderskapet och Adeln att aldrig antaga detta Credit-System.

Denna värma skulle likväl i mina egna ögon förtjena klander, om den icke tillika uttryckte sig i förnyandet af den erinran, hvarmed jag börjat; den nämligen, att uppsåtet och afsigten hos de män, hvilka föreslagit oss detta Credit-System, aldrig rättvisligen kan betviflas, att icke hafva varit godt och ädelt.

4. *Anmärkningen.*

StatsUtskottet föreslår fortfarandet af lika Discont-Renta, förskottsvis afdragen, som hittills varit; och detta anser jag vara, i mera än ett afseende, obilligt och jemväl skadligt. Redan alltför länge har allmänna missnöjet öfver Discontrentans höga belopp yttrat sig: och om någonsin en förändring i denna del bör kunna väntas, så måste det vara nu, vid grundläggningen af den nya Discont-Inrättningen, deruti inga Actieägare deltaga, och hvaraf vinsten nödvändigt måste utgöra ett föremål, i värde ingalunda jemförligt med Näringarnes och allmänna rörelsens behof af lättnad och understöd. Sedan all arbetslön nu mera än någonsin uppstigit, och vi ej kunne ens hoppas att den skall falla, så måste vi eftersinna, det vården för näringarne och för industrien till productions åstadkommande fordra, att gifva lättnaden i en lägre Discont-renta. Jag åberopar mig alla länders erfarenhet för den sanning, att idogheten alltid tilltagit i den mån penningrentan blifvit nedsatt: och jag tror åtmindstone, att om vi någonsin villja komma till lägre varu-pris, så måste vi börja med att gifva möjligheten för lägre productionskostnad, samt på något sätt gifva uppmuntran åt en större håg för varu-tillverkning. Om, då den första Disconten här i landet inrättades, ensamt genom enskilda Capitalisters tillskott, det var en nöd-

vändighet att, till uppmuntran för dem, göra ett undantag från Lagens allmänna förbud emot högre renta än 6 procent: och om sedermera en svag eftergifvenhet för Actie-Ägarnes fördel vållat Discontrentans bibehållande hittills, så synes sådant åtmindstone icke nu mera vara förenligt med Ständernas pligt att sjelfva respectera Lagens bud. Jag tillstyrker, på dessa skäl, att Discont-rentan må nedsättas till fem procent: och tror, att Capitalisterne icke derföre behöfva frukta, det allmänna penninge-rentan skall dertill nedsättas, ty hvem ger icke hellre 6 procent för ett stående lån hos Capitalisten, än $5\frac{1}{2}$ för Discont-lånen med dertill hörande kostnad.

5. *Anmärkningen*

Orsakerna till Discont-Administrationens flyttning ifrån BancoStyrelsen till RiksgäldsContoiret kunna af mig ingalunda godkännas, och denna af StatsUtskottet föreslagna flyttning bestrider jag, emedan den utgör motsatsen af det heliga löfte Ständerna vid 1809 års Riksdag gifvit Banken; ett löfte, som jag anser angeläget att hålla heligt, så vida vi villje att allmänna förtroendet för Banken och dess Sedlar skall förblifva hvad det varit. Femton års erfarenhet måste vara ett tillräckligt bevis, att all fullständig både Ordning och Controll åtföljer

BancoStyrelsens tillsyn å Discont-rörelsens administration; och der ingen oordning någonsin existerat, der synes någon förbättring i ordning icke vara af nöden. Controllen utgöres alldeles lika uti Revisionen af Ständernas Fullmägtiga, ehvad förvaltningen utöfvas af Banken eller Riksgälds-Contoiret. Jag vet då icke, hvarföre RiksgäldsContoiret skulle inblandas i befattningen med utlåning af Bankens sedlar; och med samma rätt, som man skulle fråntaga Banken rättigheten och fördelen af att sjelf ombestyra sina egna försträckningar i Discontväg, kunde man då också fråntaga Banken befattningen med sina andra utlåningar, Fastighets- och Bruks-effect-Lånen. Lika litet som jag skulle anse nödigt eller ens oklanderligt, att Banken tog befattning med RiksgäldsContoirets Sedelutgifning eller utlåning, lika litet kan jag finna antagligt det nu föreslagna omvända förhållandet. Om RiksgäldsContoiret, för sin benämning och äfven efter sin bestämmelse, bör omfatta all Rikets skuld, så kan väl deremot icke gerna till Rikets skuld räknas Bankens fordringar, hvilkas administration, så vidt jag förstår, aldrig rättvisligen bör kunna Banken afhändas.

6. *Anmärkningen.*

StatsUtskottet har icke i sitt Betänkande bestämdt föreslagit Filial-Disconters in-

rättande i Landsorterna, och icke heller föreslagit något af hvad som tillhör dessa Disconters reglementariska Föreskrifter. Icke såsom anmärkning men såsom en till ämnet hörande omständighet, begär jag att, till lättnad för den del af Allmänheten, som tagit lån i Malmö och Götheborgs Disconter, hvilkas octrojer snart upphöra, då indragningen af *alla* sådana lån skulle medföra för Låntagarne allt för svår påföljd, andra Filial-Disconter måtte förordnas, den ena i Christianstad, den andra i Mariestad. Äfvensom jag tror att, hvad de reglementariska Föreskrifterna angår, nödvändigheten fordrar, att samteliga Filial-Disconternas Directioner förbjudas att någonsin bevillja lån på underpant af varor, eller under hvad annan förevändning som heldst, lemna högre lån än redan utsatt är; och det vid äfventyr att vid nästa revision varda från befattning med Directionen entledigad.

Då, till följe af hvad jag nu anfört, jag vördnadsfullt anhåller om återremiss till StatsUtskottet, vågar jag föreslå att Utskottet må uppdragas att på de af Banco-Utskottet medgifna och af Assessoren Arosenius i StatsUtskottet föreslagna allmänna grunder, uppgöra en annan Financeplan, med uteslutande af hela Upplånings-Creditsystemet, samt med uppmärksamhet derpå, att närvarande tids bekymmerfulla ställning

fordrar, det Bankens förskotter gifvas mera nu än framdeles, emedan man med skäl kan hoppas, att de välgörande följder, som öfriga vidtagande allmänna anstalter kunna medföra, skola framdeles förbättra ställningen, då deremot den närvarande tidpunkten endast kan vänta af Bankens förskott lindring i ett öfver hela Riket öfverklagadt penningeocker.

Jag behöfver icke påminna Tit. om vigten af det Beslut Ständerna i detta ämne vidtaga. Tit. vishet kan sådant icke undfalla. Nationen väntar af Ständerna sin räddning för ett annars förestående tillstånd af allmän nöd. Måtte då icke Nationens hopp förvandlas i klagan, och anledning aldrig uppstå att rigta mot Ständerna ett allmänt missnöje, vådligt, om ej för denna, likväl möjligtvis för en framtid.

Härefter tillade *Friherre Boye* mundtligen: om jag icke redan gått för långt i förlitande på Höglofl. Ridderskapets och Adelns tålamod, så skulle jag utbedja mig att ännu få tillägga några ord:

I Riksdagens början, och då alla Ståndens Medlemmar från Landsorterna medförde känslan af allmänna tillståndet, syntes öfvertygelsen om dess beskaffenhet vara allmän och hågen att bidraga till hjel-

pen vara varm. Må ske har under 4 månaders vistande här hoppet om hjelpen något skingrat minnet af ställningen; men icke tror jag att denna har denna tiden blifvit förbättrad. Må ej illa upptagas, att jag här framför det skäl emot all sådan förmodan, som i går gafs mig, och flera med mig, af en aktningsvärd Ledamot af detta Stånd, här nu närvarande. Med documenter styrkte han att, sedan han sålt en egendom för 15,000 R:d. och derpå uppburit 7,000 R:d, har nu, under hans vistande här, samma egendom undergått UtmätningsAuction, då hans Ombud inropat densamma för 4000 R:d. Resultatet är då att han har sin gård åter, och har i vinst ej mindre än 7000 R:d. — en vinst som conjuncturen tillskyndat honom; men som likväl skulle utgöra ett förskräckligt lidande för den medborgare som, i förlitande till föregående conjuncturen, handlat. En annan, lika trovärdig man, uppgaf vid samma tillfälle ett annat ännu ohyggligare exempel. En Landtegendom i Östergöthland, inköpt för 8.000 R:d., och lagligen värderad till 6000 R:d, har, efter att förgäfves hafva varit utbuden på 2:ne UtmätningsAuctioner, nu på den 3 blifvit försåld för omkring 10:de delen af förra summan, för omkring 800 R:d. Dessa bevis, tala de icke tillräckligt för sanningen, att en verklig allmän nöd är förhanden?

Hjelpen är då af yttersta nödvändighet att meddelas; och man bör då också kunna vänta sig den af Riksens Ständers känsla för nationen.

Herr Påhlman, Otto Fredrik:

Om jag alltid känt någon förlägenhet att för en talrik Samling upplyste mån framställa mina tankar, har jag vid detta tillfälle i synnerhet anledning begära Höglofl. Ridderskapets och Adelns tålamod, då jag går att yttra mig uti ett ämne som, genom dess grannlaga och vidt omfattande beskaffenhet, mången gång varit föremål äfven för erkända Tänkares och Stats-Mäns olika bedömande. Må hända har jag redan härvid mera lagt hand än mina insigter och omdömes-förmåga kunna medgifva, jag har härtill endast varit ledd af värma för allmänt väl och af den billiga farhåga, att ett ytterligt afseende på ögonblickets förlägenhet skulle föranleda till Beslut, som långt ifrån att afhjelpa, skulle i längden än mer föröka det onda genom en ytterligare Sedel-tillverkning och Myntförsämring.

Att närvarande ställning kräfver verksamma hjelpemedel, torde icke af många bestridas; Äfven som att ordning i Rikets Myntväsende och återställande af förtroende till Sedelmyntets värde, böra såsom haf-

vudsakeliga föremål sökas. Jag har trott att man i detta fall borde påtänka någon annan utväg än fortsättning af ett systém, som i så många afseenden visat dess skadliga följder. Liflighet i penninge-circulationen samt penningarnes ledande på för Riket nyttigare företag än till uppköp af öfverflödsvaror, har jag trott böra komma i betraktande. Inga af dessa eller öfriga af StatsUtskottet framställda grunder hafva blifvit vederlagda; man har nöjt sig med att blott förkasta tillämpningen. — Jag hoppas Ridderskapet och Adeln ej anser förmätet eller såsom ett öfverdrifvet sjelfförtroende att oaktadt Banco-Fullmägtige enhälligt och BancoUtskottet med blott undantag af en Ledamot (Herr Landshöfdingen Grefve *Lilljencrantz*) helt och hållet förkastat det förslag som StatsUtskottets pluralitet antagit, jag icke dessmindre är lika öfvertygad om dess rigtighet; ty att man afstyrker en sak, bevisar ingenting, då man ej vill eller ej kan framställa några verkliga skäl för dess förkastande.

Utan att hysa misstroende till de flera aktningsvärda Män, hvaraf Höglofl. BancoUtskottet utgöres, torde dock vara förlåtligt, att jag har större förtroende til de grundsatser, som bestå i axiomer eller hvars rigtighet kan med Mathematisk visshet Arithmetice bevisas, än till de domslut som gif-

vas antingen af blott godtycke eller kärlek för gamla vanor.

För den som gjort sig möda att genomlåsa de tryckta Betänkanden som åtfölja Höglofl. StatsUtskottets Förslag, och som i det samma blifvit åberopade, torde vara öfverflödigt visa hvaruti Banco- och StatsUtskottens meningar sig hufvudsakligen åtskilja. Men den vidlyftighet i afhandlingssättet som svårligen kan undvikas då man vidrörer dylika abstracta ämnen, som dessutom icke kan utgöra någon nöjsam lectur, gör att jag befarar det allt för få tagit en närmare kännedom härom. Det torde derföre tillåtas mig så kort som möjligt framställa den plan, som legat till grund för Höglofl. StatsUtskottets utlåtande; då jag sedermera kommer i tillfälle att upptaga och besvara BancoUtskottets deremot gjorda erinringar. — StatsUtskottet har visat nödvändigheten af att bestämma de särskildta Penninge-Verkens olika verkningssätt, och att dem imellan uppdraga en bestämd gräns. Erfarenheten har mer än tillräckligt bevist vådan af att i behofvets stund tillita Banken med utgifvande af nya Sedlar utan fond. Denna method har likväl såsom den lättaste, så länge Tumba Pappers-Bruk är i godt stånd, blifvit tillgripen, och skall alltid begagnas så länge man icke beredt sig andra utvägar att vid

inträffande extra ordinaira behof tillita. Genom Riksgälds-Contoirets öfvertagande af all Discont-utlåning, samt i förening dermed upplånande af Privates penningar för att de samma åter utlåna, har Stats-Utskottet velat bereda en för Staten nyttig utväg att utan Sedel-förökning och Myntförsämring, kommande Ständer må blifva i tillfälle fylla hastigt inträffande behof. Andra icke mindre vigtiga åsigter ingå i förening med denna plan, som om den lyckas, snart skall visa sin välgörande verkan — näml. att göra Penninge-circulationen lifligare, att i samma mån som Privates stående lån ingå i Riksgälds-Contoiret, de derföre utgifne Stats-Obligationer kunna begagnas i rörelsen, hvarigenom Banken, utan fara för någon brytning eller förlägenhet i allmänna rörelsen, kan med de till Amortissement bestämda Summor förmindska Banco-Sedelstocken och följakteligen förbättra den återstående. Detta allt har jag trott icke böra med likgiltighet anses; men det märkvärdigaste är, att det är just denna sist yttrade säkra förhoppning, att på af StatsUtskottet föreslaget sätt Banco-Sedlarne småningom skola närma sig till sitt rätta värde, som Banco-Utskottet så sorgfalligt synes villja förebygga, och hvilket jag anser vara egenteliga resultatet af Herrar Banco-Fullmägtigas utlåtande samt BancoUtskottets derpå grundade Betänkande.

Mig vetterligt har aldrig någon Banco-Styrese förr än denna ansett skadeligt att bereda Banken en möjlighet att kunna förbättra dess i vanvärde iråkade utelöpande Sedlar.

En värd Ledamot har under denna öfverläggning yttrat att Stats- och Banco-Utskottens Betänkanden äro olika, såmedelst att det förstnämnde åsyftar Riksgälds-Contoirets, och det sednare Bankens förmon. Denna förmodan är helt naturlig, då man hör att dessa 2:ne Utskott framställa olika förslag; men härvid förhåller sig nu alldeles tvärtom; ty det är Stats-Utskottet som arbetar för Bankens förmon och säkerhet, och som vill bereda en möjlighet för Banken att genom årlig indragning småningom kunna förbättra Sedel-Myntet, och det är BancoUtskottet, som med hämtad anledning af Banco-Fullmägtiges afgifna yttrande, arbetar deremot. — För detta mitt påstående torde ej behöfvas vidlyftigare bevis än den erinran, att enligt StatsUtskottets Förslag skulle Banken, under loppet af påföljande 5 år, behöfva tillitas med högst 3 millioner, att af de Banken tillflytande Rentor och afbetalningar, genom utlåningar åter sättas i allmänna rörelsen, till lättnad och understöd för Jordbruk och andra tynande Riksgagneliga Näringar. De Summor, hvarmed Banken

temporairt skulle få anlitas, såsom Creditivet för RiksgäldsSedlarnes invexling och för uppköp af Spannmål, äro icke häruti inbegripna, emedan de endast äro påräknade att för en kort tid begagnas, och alltså icke heller för längre tid kunna öka Banco-Sedelstocken. BancoUtskottet åter föreslår att allt hvad i Banken under 5 års tid inflyter, ovilkorligen åter skall utlånas, antingen allmänna Penninge-ställningen det kräfver eller icke. Enligt Banco-Fullmägtiges uppgjorda beräkning skall Bankens inkomster i det mindsta för nämnde tid kunna påräknas till 8 millioner R:d., och således Banken mindst utgifva 5 millioner mer än hvad StatsUtskottet ansett i det högsta behöfva derifrån utgå.

Jag går nu att upptaga de vigtigaste punkterna af BancoUtskottets Betänkande och skall försöka att dem besvara.

1:o Yttrar BancoUtskottet, med åberopande af Fullmägtiges enhälliga framställning: "Att Riksens Ständers Bank blif-"vit, så väl vid Riksdagen år 1800 som yt-"terligare år 1812, högtidligen försäkrad "att ensamt drifva Discont-rörelsen i Riket, "och att Riks-Disconten vid Octrojens slut "skulle komma att förvaltas endast till för-"mon för Banken."

Denna

Denna försäkran måtte väl vara gifven åt *Banco-Verket*, och ej åt *några vissa Personer*. — Förståndet af en dylik försäkran kan väl icke vara annat, än at Banken skall få tillgodonjuta den vinst som af Disconteringen uppkommer. Detta kan ju ske fastän förvaltningen af Discont-Verket är ställd under en annan styrelse än den som har Banco-Förvaltningen om händer. Beloppet af Discont-Vinsten har deremot ifrån början eller vid Riksdagen år 1800 på långt när icke varit calculerad till så stor Summa som Banco-Styrelsen, till Rikets stora skada, densamma uppdrifvit. Jag vill påminna mig, efter den kännedom jag år 1810, som Ledamot i BancoUtskottet, haft tillfälle att inhämta, att Discont-Vinsten icke från början varit påräknad till större Summa än 120,000 R:d. årligen. Om icke minnet allt för mycket bedrager mig, var den Summa hvarmed Banken skulle begynna Discont-rörelsen, eller såsom Fond dertill använda, från början endast beräknad till 600,000 R:d.

Vid 1809 års Riksdag befanns Discontrörelsen till den grad utvidgad, att Riksens Ständer funno för godt stadga den maximiSumma, hvaröfver denna rörelse icke vidare skulle få utsträckas. Banken har i detta fall blifvit betraktad på samma

sätt som en enskild man förvaltar sin Cassa, nämligen att den skulle gifva högsta möjliga revenue, utan afseende derpå om sådant kunnat förenas med Rikets väl i allmänhet. Men låt mig nu äfven för ett ögonblick anse Banken såsom alldeles isolerad ifrån Riket, och såsom ett verk hvars enda föremål vore att bereda sig den största möjliga vinst och att dymedelst kunna bringa sin Sedelstock i förhållande till den rörliga reela fonden, hvilket jag anser alltid böra vara det hufvudsakligaste föremålet för BancoStyrelsens bemödanden; så tror jag mig ändå lättèligen kunna bevisa, att Banco-Styrelsen äfven i detta fall utgått från en falsk synpunkt då den med Nya Sedlar och således med en förökad Sedelstock ökat discont-rörelsen. Antagom att Banken genom Utlåning af 1,000,000 R:d. tillökade Sedlar, årligen deraf indroge 60,000 R:d., som jag för lättheten i calculen nu vill upptaga till 100,000 R:d, så följer ju solklart att Banken mindst behöfver 10 års tid för att återkomma till dess vid utgifvandet af nämnda million ägande Soliditet, eller att kunna åter indraga den genom utlåning förökade BancoSedelstocken. Med så förvända principer för Banco-förvaltningen som detta ådagalägger, är icke underligt att BancoSedlarne fallit i värde.

Jag återkommer till den egenteliga frågan och erinrar att så framt det medgifves att en del af de redan i Discont-rörelsen instuckna Summor, småningom böra öfverflyttas till Fastighets-Lån mot lindrigare renta, så följer att den hittills erhållna Discont-revenuen icke hädanefter kan blifva lika stor.

2:o "Framställes af BancoUtskottet den tanka att Bankens säkerhet icke medgifver att medlen förvaltas af ett annat verk".

I 14 års tid har Riks-Disconten varit förvaltad, icke af Banco-Styrelsen, utan af en Direction som utgöres äfven af dem som de privata Actie-ägarne invälja. Säkerheten har hittills egenteligen bestått i enskilda personers belänta lösa Reverser. Det är verkeligen svårt att inse hvarföre Bankens säkerhet skulle blifva mindre än hittills, om dessa medel skulle komma att förvaltas under ansvarighet af ombud, som Riksens Ständer sjelfve utse och tillförordna, de må kallas Banco- eller Riksgälds-Fullmägtige. Säkerheten måste sökas hos personerna som skola handhafva förvaltningen, icke i Localen der styrelsen residerar, heldst medlen, om ock de bestodo i silfver som fordrade väl försedda förvaringsrum, alltid blifva deponerade i Banken och uttagne genom Assignation, antingen

Förvaltningen har sina sammanträden på Riddarholmen eller i Bancohuset.

3:o "I stöd af Fullmägtiges uppgift säger BancoUtskottet att det är en falsk tanka att Banken är ett DepositionsVerk, utan en Läne- och Vexel-Bank.

Det är visserligen en sanning att Banken också kan betraktas såsom en Läne-Bank, men enligt sjelfva naturen af Bankens inrättning och äfven enligt Bankens första grundförfattningar sträcker dess egenskap af LäneBank sig icke längre än till Låns beviljande på exportabla effecter, och ganska säkert icke till utlåning af andra medel än den så kallade Gewinsten. Det är missbruk att den någonsin utsträckt sina beläningar längre; Och allramindst öfverensstämmer det med dess inrättning att lemna Lån i Discont-väg mot privatas Skuldsedlar. Orsaken till Bankens benämning af Läne-Bank igenfinnes äfven i dess rättighet till Låns upptagande af silfver.

Bankens egenskap att böra vexla sina utelöpande Sedlar har väl aldrig af någon blifvit satt i fråga. Detta är väl den mindsta skyldighet af Banken då den upphört att enligt Sedlarnes ordalydelse dem inlösa. Att den således bibehåller namn af Vexel-Bank vill jag visst icke bestrida,

ehuru den äfven med skäl nu skulle kunna betraktas såsom RiksgäldsContoiret i afseende på dess CreditSedlar. Den förmodan StatsUtskottet yttrat att Banken egentligast kan betraktas såsom ett Depositions-Contoir, hvars hufvudsakligaste föremål bör vara att söka bringa sina sedlar till värde mot den reela fonden, är alltså icke någon falsk tanka, utan tvärtom en ganska sann framställning af det rätta förhållandet.

4:o "Påstås att Banken äger allmänna opinionen för sig, hvilken lika som en åldrig vana bör respecteras" m. fl. tröstrika grunder som framställas för den kära Discontens bibehållande på gammal fot.

Härmed skulle jag högeligen önska att kunna instämma; men detta påstående motsäges allt för mycket af dagliga erfarenheten för att jag kan tro derpå. För att bibehålla opinionen för ett sådant Verks säkerhet fordras något mer än att Styrelsen aflägger hemlighets-ed. Så länge Banken icke en gång fullgör sina åtagna förbindelser, att till de medborgare som mot 4 procents renta insatt Silfver i Banken, detsamma återbetala, än mindre att inlösa sina utelöpande Banco TransportSedlar, må man icke tala om, att Banken har allmänna opinionen för sig. Om så vore, betaltes

säkerligen icke så högt agio som nu erlägges imellan Pappers- och Silfver-Riksdalern. Icke må man föreställa sig, att den utvexling af 2-skillings-stycken, som en gång i veckan under Police-betjeningens tillsyn verkställes, samt att lumpor uppköpas med 2-skillings-stycken, äro till fyllest görande åtgärder att uppehålla Banco-Verkets credit.

5:o Anföres att Banken är ett permanent Verk; men Riksgälds-Contoirets tillvarelse temporaire m. m.

Önskeligt vore sannerligen att RiksgäldsContoiret icke behöfdes och att dess ehöflighet snart måtte försvinna; men imellertid är svårt att inse hvarföre Riksgälds-Contoirets precaira tillvarelse skulle utgöra ett verkligt hinder för Discont-rörelsens öfverflyttning till nämnda verk. Dess upplösning kan ju aldrig beslutas annorlunda än af Riksens Ständer under ett Riksmöte? De samma Ständer som derom förordna äro ju då också i tillfälle att förordna huru med Discont-förvaltningen vidare skall förfaras? Intet hinder är att icke ett annat Verk bör kunna infordra och upptaga lånen, än det som de samma utgifvit.

6:o BancoUtskottet anför att, i fall man antoge hvad StatsUtskottet föreslagit,

kunde "Sverige blifva ett för andra Nationer varnande exempel af ett Rike som hitintills, oaktadt de sednare årens olyckliga förluster i mindskning af dess område, i ansträngningar för krigskostnaders bestridande, i ofördelaktig utrikes Handelsställning och allmän stagnation i den inhemska rörelsen, förmått utan våldsamma förstörande anstalter uppehålla sitt penninge-väsende m. m.," som i sammanhang härmed omförmäles.

Att såsom BancoUtskottet säger, Sverige *förmått* uppehålla sitt penninge-väsende, tror jag visserligen hade varit möjligt, så framt andra utvägar blifvit vidtagne, än dem man begagnat, nämligen att med nya Sedlars utgifvande tillita Banken. Men att Sverige verkeligen icke uppehållit sitt penninge-väsende (så framt dermed skall förstås att Myntet eller Banco-Sedlarne blifvit bibehållna vid deras rätta värde) är hvad jag tvärt emot BancoUtskottets tillkännagifvande vågar med full visshet påstå, och tilltror mig äfven det bevisa, så framt nu som förr hälften af 4 får utgöra 2. Om denna sanning äfven hädanefter får gälla, så lärer ingen finnas, som icke vid första eftersinnandet inser, att när man nu för samma Numeraire i BancoSedlar icke får mer än hälften så väl af Silfver som alla andra varor, emot

hvad för 6 à 8 år sedan erhölls, så hafva verkeligen BancoSedlarna på nämnde tid fallit till hälften och följakteligen har Sverige icke uppehållit sitt myntväsende. Om Sverige fortsätter sina Financiella regleringar efter samma System som hittills, att genom fabricerande af nya Sedlar utan fond förskaffa tillgångar för alla uppkommande behof, då tror jag att Sverige skall framställa likasom Dannemark det gjort, ett för andra Nationer varnande exempel af ett Rike, som genom öfverflyttning af Riks-skulden på sjelfva Rikets Rörelse-Capital, slutar med att icke mer hafva något mynt.

Detta har åtmindstone mer sannolikhet än alla de skräckbilder Höglofl. Banco-Utskottet afmålar såsom befarade följder af att StatsUtskottets Förslag skulle vinna bifall. Hvem hade väl kunnat föreställa sig så mycken våda vid att öfverflytta Styrelsen af Riks-Disconten, från Fullmägtiga i det ena till Fullmägtiga i det andra Riksens Ständers Verk?

7:o "Med full öfvertygelse säger Banco-Utskottet sig kunna åberopa de särskildta Yttranden som åtföljt StatsUtskottets Betänkande." Dessa hafva genom Banco-Fullmägtiges enhälliga Utlåtande blifvit såsom *grundeliga* förklarade. Bland dessa

grundeliga Yttranden lärer väl icke inbegripas Herr Förste Archiatern von Schulzenheims, hvilket såsom i det hufvudsakligaste instämmande med StatsUtskottets, rakt strider emot hvad BancoUtskottet föreslår. Då återstå Herr CommerceRådet Santessons, Herr Assessor Arosenii och Herr CommerceRådet Nordlindhs. Det sistnämnda som för en kort stund sedan här blifvit uppläst, torde Ridderskapet och Adeln påminna sig. Det innefattar inga detailler, utan Författaren yttrar blott generelt sin farhåga vid StatsUtskottets Förslag. Det kan således icke vara detta som Banco-Fullmägtige räkna till de grundeliga. Då återstå endast CommerceRådet Santessons och Assessor Arosenii särkildta Yttranden, hvilka BancoUtskottet säger sig med full öfvertygelse kunna åberopa, och hvilka förmodeligen äro de som enligt BancoFullmägtiges enhälliga vitsord egenteligen böra som grundeliga anses. — Mången skall säkert anse förmätet att jag icke kunnat blifva öfvertygad om detta förhållande, då samtelige Banco-Fullmägtige, som en längre tid bort sysselsätta sig med dylika ämnen, så bestämdt häruti förklarat sin tanka. Men orsaken till mitt tviflande det oaktadt, är den, att i alla sådana fall der jag kan erhålla en Mathematisk visshet för mitt eget omdö-

me, litar jag mer derpå än på andras, hvartill jag icke kan inse skälen.

Redan finner jag mig hafva alltför länge uppehållit Eder, mine Herrar, hvarföre jag ganska kort skall framställa hvad jag ytterligare vill säga. Till svar på Commerce-Rådet Santessons första anförande åberopar jag det som jag i sammanhang med hans Anmärkningar låtit trycka, och som åtföljt StatsUtskottets Betänkande till RiksStånden; hvad Tit. Santessons sednare beträffar, är det hufvudsakligaste, som deri förekommer, upptaget genom de anmärkningar jag redan vördsamt haft äran framställa mot hvad BancoUtskottet yttrat.

Vid Herr Assessor Arosenii anförande vill jag blott göra den samma erinran som jag gjorde i StatsUtskottet, då det blifvit uppläst, nämligen att den grund hvarifrån han utgår för att vederlägga StatsUtskottets Betänkande, häftar för den icke så alldeles obetydliga felaktighet att rakt strida mot sanna förhållandet. Han säger nämligen såsom en följd af StatsUtskottets Förslag: "Endast i händelse dessa (nämligen privata Lån mot 3, 5 à 6 procents Renta) icke erhållas, skulle Bankens nu i rörelse satta Discont-Fond få till utlåning användas, men i annat fall, skulle den blott tjena

som ett Creditiv för att vara att tillgå, då 3 procents-lånen återfordrades, det vill säga, icke komma att finnas i allmänna rörelsen annorlunda, än ungefär i samma proportion, som vi sett de öfriga Disconterna i vanlig tid begagna deras Creditiver i Banken, hvilken proportion sällan lärer hafva öfverskridit halfva beloppet; etc."

På grund af en sådan falsk supposition visar Tit. Arosenius den helt naturliga följden, att en allt för hastig mindskning i utelöpande RörelseCapitalet skulle kunna uppkomma af StatsUtskottets Förslag, och då ingen kan neka att detta vore ganska vådligt, antager man på samma skäl lätt den af samma Författare framställda mening, att det lindrigaste som kan sägas om de privata Lånens upptagande, är, att de blifva oskadliga, endast i det fall att de misslyckas.

Dessa framställningar äro långt ifrån *grundliga* endast *förvillande*, och mindst borde man vänta dem ifrån en Ledamot af Höglofl. StatsUtskottets Financeafdelning, som ägt tillfälle taga kännedom om den plan StatsUtskottet framställt.

Jag bekänner upprigtigt, att jag ansåg detta Tit. Arosenii misstag så påtagligt, att

jag icke trodde det vara möjligt att någon som med uppmärksamhet följde ämnet, icke genast skulle inse det; men jag finner nu, att hans vrängda framställning undfallit icke allenast BancoUtskottet utan äfven Herrar Fullmägtiga; ty i annat fall hade de väl icke kallat hans Anförande grundligt. Det vore åtmindstone en hittills alldeles okänd method att benämna för *grundligt* hvad som är hvarken mer eller mindre än *osanning*.

Det finnes icke en enda rad hvarken i StatsUtskottets Betänkande eller mitt mer detaillerade project, hvaraf kan dragas någon sådan slutsats, att någon del af de redan i Discontrörelsen af Banken instuckna summor skulle kunna anses som Creditiv och lemnas obegagnad. Tvärtom är det tydligen sagdt, att hela den summan skulle till utlåning användas, hvilket äfven min bifogade calcul utvisar.

Det är endast de genom amortissement efter år 1818 Banken tillflytande summor, som jag bevisat icke blifva behöfliga att från Banken utlemna, i fall de privata stående Lånen erhållas — ty i sådant fall ersättes Allmänna Rörelsen tillräckligen genom de för Lånen utgifna Statsobligationerna för hvad Banken af sina sedlar amorterar. I det hela innefattas resultatet af Herr Arosenii

Yttrande äfven som af BancoUtskottets i följande: *Ingen annan hjelp för penningställningen bör sökas än att noga förekomma att BancoSedlarne kunna förbättras, då skall med de förhoppningar vi nu äga om en förbättrad handels-ställning m. m. allt hjelpas af sig sjelft.*

Man jemföre i öfrigt Herr Förste Archiatern von Schulzenheims och Herr Landshöfdingen Grefve Lilljencrantz's särskildta Yttranden med det af Herr Assessor Arosenius, så torde man lätt komma i tillfälle bedömma huruvida min framställda plan förtjenar den äran att af Herr Arosenius benämnas såsom Strypsystem.

Bland andra ljusa och lyckliga tankar, som BancoUtskottets Betänkande innehåller, förekommer äfven den, att det vore vådligt "*bereda ens någon utsigt till vinst för Capitalisterna att skrinlägga dess sedlar i väntan på deras hastiga förbättring till Silfvervärde.*

Må jag billigt få göra den fråga, om i hela Svea Land kan finnas en enda Capitalist, som med tankeförmåga att göra en speculation, icke inser att i fall dess sedlar stiga i värde och hastigt eller långsamt skola närma sig till Silfvervärde, detta kommer honom till godo, så väl om han

har dem utlånta på säker hand, som om han skrinlägger dem. — Man skulle snart kunna falla på den tankan, att här i landet Capitalister ansåges som skadedjur. Sedan genom Financeoperationer Capitalisternas ägande förmögenhet blifvit till mindre än hälften nedsatt, synes man nu icke en gång villja medgifva dem äga sundt förnuft.

Man lärer väl icke heller böra alldeles förgäta, att många menniskor, så väl i Sverige som annorstädes, icke på annat sätt kunna hafva sin utkomst än af den revenue ett ofta obetydligt Capital lemnar, hvilken naturligtvis blifvit förmindskad i samma mån som myntet blifvit försämradt.

Enahanda olycklig ställning uppkommer genom myntets försämring för hvar och en som till sitt uppehälle endast har att påräkna en gifven summa.

Det synes som skulle BancoUtskottet anse förmonligt, om de på Utrikes botten varande Svenska BancoSedlar åter inkomma i rörelsen. — Jag tror åter att i synnerhet hvad Banken beträffar, det vore en lycka, om alla sådana hos Utländningar befintliga Svenska BancoSedlar kunde rent af brinna eller på annat sätt förkomma. Jag får sluteligen vördsamt hemställa nödvändigheten deraf att om grunden för hvad StatsUtskottet föreslagit ogillas, detta Utskott sättes i tillfälle yttra sig i hela sin vidd så väl om hvad som rörer Riksgälds-Contoiret, som i öfrigt om allt hvad som icke directe tillhörer BancoUtskottets befattning.

Det sätt BancoUtskottet föreslår, att bringa i omlopp allt hvad till Banken inflyter, kan jag dessutom omöjligen gilla i den del som rörer Discontens utvidgade rörelse eller en i progressivt förhållande fortsatt plan, af den som hittills för Discont-utlåning blifvit följd. Mina skäl deremot har jag redan yttrat, och vill nu endast tillägga, att då jag icke kan finna Banken blifva solidare derigenom att den är fordringsägare hos privata än hos Stats verket, så förefaller mig högst orimligt att i Bevillning erlägga summor för att på Opinions-säkerhet i Discontväg dem till enskilda utlåna. Mine Herrar! Jag inser alltför väl att föga hopp återstår se den plan jag vågat framställa vinna bifall detta Riksmöte, men jag är öfvertygad att det är hvarken den första eller sista gång som det allmänt nyttiga måste stå tillbaka för mindre vigtiga föremål.

Hvad jag nu haft äran i ödmjukhet yttra, kan alltså anses öfverflödigt, men

Höglofl. Ridderskapet och Adeln medgifver säkert att man också är skyldig sig sjelf och sin öfvertygelse det försvar hvartill man tror sig hafva goda skäl.

Jag anser dessutom detta försvar af StasUtskottets Betänkande vara en skyldig gärd af aktning för de Herrar och Män som deruti deltagit, och hvarföre jag äfven trott mig böra visa att planen icke varit ett så eländigt foster af okunnighet och brådska, som man lätt kunde vara fallen att tro då man blott läser hvad deremot blifvit yttradt.

Grefve Lilljencrantz, Johan Wilhelm: Då jag icke kunnat instämma i det af Höglofl. StatsUtskottet uppgjorda och till BancoUtskottets Utlåtande remitterade förslag, hade jag önskat att få uppställa mina tankar i form af en fullständig plan; men som tiden icke velat sådant medgifva, och dessutom all grund till ett system saknas, så länge vissa hufvudfrågor äro oafgjorda, och synnerligen den huruvida blifvande Lån- och Discontrörelsen varder anförtrodd åt Banken eller RiksgäldsContoiret, hvartill kommer ännu ett hinder genom saknadt tillstånd att uppgifva Banco-Sdelstocken; så får jag för närvarande endast vördsamligen anmäla i hvad mån min öfvertygelse skil-

se skiljer sig från Höglofl. BancoUtskottets afgifna Yttrande, hvilket jag anser böra öfverlemnas till Höglofl. StatsUtskottet, så väl som mitt enskildta votum, och de anmärkningar som i detta Pleno af mig och andra Ledamöter blifva gjorda.

Om jag, i Bancostyl taladt, i så måtto varit fritänkare att jag icke vördat en åldrig fördom utan tillstyrkt den af Herr Förste Archiatern och Commendeuren von Schulzenheim yrkade publiciteten, har jag deremot visat prof af verklig renlärighet då jag icke velat godkänna det Sedelstocken till nästa Lagtima Riksdag skulle blifva oförändrad, emedan sådant ej allenast aflägsnar utan motverkar Realisationens bestånd, som, enligt Bankens grundförfattningar och den der aflagda Ed, bör vara förnämsta syftemålet.

Jag har icke ansett det vara lämpligt att i förhand till ziffran uppgifva beloppet af de summor som kunde till Discontrörelsen, Fastighetslån och Odlingsfond användas; utan trodde att så väl sammantagna summans storlek som fördelningen deraf borde, vid uppgörandet af en fullständig plan, bestämmas af hänsigt å det Allmännas fördel i förening med Bankens verkliga bestånd och Sedelmyntets successi-

va förbättring, utan någon hastig eller störtande skakning.

Att någon annan fond till Realiserande af RiksgäldsSedlarne än förökande af RiksgäldsContoirets Disconträtt vore onödig, har jag ansett vara påtagligt, så länge ett visst agio är betsämdt imellan dem och BancoSedlarna, samt Realisationen af dessa sednare är suspenderad; då ingen anledning finnes att heldre villja hafva det ena än det andra Pappersmyntet.

Utgifvande af RiksgäldsSedlar, till samma belopp som mindskningen deraf, har jag förmodat vara olämpligt och, mer än alla andra åtgärder, ledande till RiksgäldsSedlarnas discrediterande; hvarför jag föreslagit sätt att afhjelpa en alltför stark SedelStockens mindskning, om en sådan genom berörda Sedlars dödande skulle uppstå.

Fastän det icke är tillåtet att uppgifva hvarken beloppet af Bankens redbara fond eller densammas fastställda förhållande till BancoSedelstocken, inser hvar och en ganska lätt att de BancoSedlar, som, enligt Riksens Ständers beslut år 1809, blifvit utgifna för Riksskuld, icke äga motsvarande valuta i ädla metaller, emedan en sådan icke kunnat i Banken omedelbarligen

inströmma. Jag har derföre sökt fästa Riksens Ständers uppmärksamhet på angelägenheten att vid yppande tillfällen, utan införskrifning försigtigt öka redbara fonden, hvilket småningom bör ske i förhållande till det belopp som BancoSedelstocken, efter återställd Realisation, anses böra blifva större än den var de tider, då oinskränkt utvexling existerade.

Jag har förmodat att denna angelägna omständighet skulle betaga den märkvärdiga farhågan för Realisationens alltför hastiga återställande, heldst densamma, enligt min princip, på mångfalldiga år icke kan äga rum, då dertill fordras ej allenast indragning af nu utelöpande öfverflödiga Banco- och RiksgäldsSedlar utan ock amorterandet af dem, som till redbara fondens förökande måste utgifvas.

Hvar och en som äger klart begrepp i financiella ämnen inser ock att ett så kalladt Strypsystem, som i öfversättning betyder: Säljares, Löntagares och icke producerande folkklassers återställande till deras lagliga rätt, ingalunda är att befara, om den blifvande Penningstocken, efter återställd Realisation, betydligen höjes öfver fordna beloppet, emedan Fastighetsvärden och Varupriser i sådant fall aldrig kunna nedfalla till den punkt hvarvid de förr voro.

I anledning af de Anföranden jag under förevarande Plenum hört framställas, bör jag anmärka: Att i summan af de nu utelöpande BancoSedlar icke allenast innefattas en verklig Riksskuld, utan i min tanka den heligaste af all Rikets gäld, emedan den, utan föregången Taxering, pröfning och fördelning är godtgjord genom direct skattläggning på medborgare; att Agiotering å StatsObligationer skulle äga rum, kan jag icke inse i annat fall än om Allmänheten ålades att dem emottaga såsom mynt, och att de icke vid fixerad tid inlöstes; men deremot finner jag ingen anledning till utgifvande deraf, om icke den plan fattades, att från Banken till RiksgäldsContoiret öfverföra den Riksskuld, som Banken år 1809 blef ålagd att inlösa. Till hvilken operations reglerande en längre tid erfordras, än Riksens Ständer nu kunna derät lemna.

Ehuru detaillerna vid regleringen af den blifvande RiksDiscontrörelsen icke lära kunna bestämmas utan i ett sammanhang, då afgjordt är hvilket af Riksens Ständers Verk härmed får befattning, kan jag likväl icke dölja det jag, af många skäl, för min del förenar mig i den tanka, att Rentan kunde nedsättas till 5 procent

Då ännu 6 Ledamöter voro antecknade att tala i detta ämne, och tiden var

långt liden, hemställde *Herr LandtMarskalken* om icke Ridderskapet och Adeln nu skulle behaga åtskiljas, för att på eftermiddagen klockan 5 återtaga öfverläggningen öfver nu förevarande ämne.

Bifölls.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskildes klockan ½ till 3.

In fidem protocolli

A. G. Silverstolpe.

Fredagen den 7 Juli.

Plenum kl. 5 eftermiddagen.

Återtogs den i förra Plenum började öfverläggning om StatsUtskottets Betänkande rörande några vid Statsregleringen förekommande omständigheter, samt BancoUtskottets deröfver afgifna Utlåtande.

Herr König, Pehr, hade inlemnat följande Anförande:

Med all den högaktning jag hyser för StatsUtskottets Ledamöter, kan jag dock ej

underlåta att anföra de betänkligheter vid den af dem uppgifna Finance-planen mig förekommit; betänkligheter, hvilka jag funnit af den vigt, att jag ej annat kan än bestrida och ogilla hela Betänkandet.

Hela Financeplanen hvilar egentligen på tvänne hörnstolpar; den ena eller flyttningen af RiksDiscontens fond och disposition från Banken till RiksgäldsContoiret, med 3 Millioners förskott och 2 Millioners Disconträttighet o. s. v.; uppgående hela den projecterade summan, som Banken skall mista, till 12,800,000 Riksdaler. Den andra eller upptagandet af 3:ne slags Lån, för att dermed öka fonderna till utlåningar, samt att framdeles kunna mindska den förmenta öfverflödiga Sedelmassan.

Låtom oss nu efterse, om någon varaktig byggnad kan uppföras på dessa hörnstolpar.

Genast förekomma de frågor: hvarföre flytta RiksDisconten från Banken till RiksgäldsContoiret? Beredes derigenom mera säkerhet för Banken, mer ordning och redighet än förut? Har Banken illa administrerat sina fonder? Vinner Bankens Credit härigenom mera styrka i den allmänna opinionen? Jag skall bjuda till besvara dessa frågor på ett sätt, som i fullt ljus

sätter onödigheten och skadligheten af denna flytttning.

Icke ett ögonblick kan jag tvifla derpå, att Ridderskapet och Adeln icke nu som tillförene nitalskar för Banken såsom den grundpelare, hvarpå hela Rikets väl och dess penningeverks bestånd hvilar; den källa, som underhåller allmän och enskild välmåga, den enda säkra tillflyktsort för vår räddning i nödens stund, och som således bör vårdas och bibehållas vid alla sina ägande inkomster, bland hvilka Discontvinsten utgör en betydlig del.

Banken har aldrig varit hvad man rätteligen kallar Giro- eller DepositionsBank, utan endast en Vexel- och LäneBank. Så kallas den äfven i sjelfva Skapelse-författningen i Kongl. Maj:ts Nådiga Tillstånd, gifvet Riksens Ständer, till att taga Banken under sin förvaltning, af den 17 Sept. 1668, uti Kongl. Maj:ts Nådiga Stadfästelse och Försäkring, gifven Riksens Ständer på Riksdagen i Upsala uppå Vexel- och LäneBanken af den 3 October 1675, likasom i andra sednare Författningar. Enligt Stiftelsegrunderna äga Riksens Ständer endast rättighet att disponera om Bankens behållna Gewinst; men denna blef vid 1809 års Riksdag disponerad säkerligen för en framtid af 20 år. För 1815 års Ständer kan det

hvarken vara nyttigt eller tillständigt att så förmindska Bankens betydliga inkomster, att kommande Ständer aldrig få någon vinst att disponera om.

Ej ökas Bankens Credit genom öfverlemnande af 12,800,000 R:d. till Riksgälds-Contoirets disposition, inberäknadt hvad till MagazinsDirectionen skall utgifvas emot ringa renta och utan visshet om deras åter bekommande, så att det med skäl kan kallas ett Långlån.

Den Låntagande Allmänheten vinner icke vid denna flyttning; ty onekligen kunna Låntagare i VexelBanken lättare till tjenliga penningar förvandla en Discont-Assignation, som fås en trappa högre upp i BancoHuset, än en som fås på Riddarholmen.

I fråga varande flyttning skulle äfven göra en tillökning af Betjeningen i Riksgälds-Contoiret nödvändig, hvaraf följer tillökning af löner och utgifter. EmbetsmannaCorpsen åter bör snarare mindskas än ökas. Flyttningen skulle äfven blifva en pretext för att förlänga lifstiden för ett Verk, som vi annars böra hoppas att snart se slutet på.

Omöjligen kan Ulåningsbestyret genom den föreslagna flyttningen blifva bättre ut-

fördt. Vi hafve icke anledning till missnöje ofver det Styrelsesätt RiksDiscont-Directionen hittills följt; tvärtom har, som jag tror, denna Direction genom aktsamhet och försigtighet vid utlåningar i allo svarat emot Ständernas förtroende och således gjort sig förtjent af deras aktning och fortfarande välvilja, icke af någon Ostracism.

När härtill kommer, att Banken i mer än ett halft Seculo blifvit styrd efter samma grunder, med samma försigtighet, samma ömhet, så frågar jag: finnes då något skäl att betaga en så aktningsvärd Corporation dispositionen af en stor del af sin förmgöenhet af 12,800,000 Riksdaler?

Detta skulle ske, för att ställa denna summa under förvaltning af en annan Corporation, som endast och allenast bör sysselsätta sig med liquiden af Rikets gäld och alldeles icke bör få tillfälle uppbära och handhafva mera penningar, än de summor Principalerna Riksens Ständer anslås till betalning af gifna och godkända skulder.

Hvilken kan vara mig ansvarig derföre, att icke i en sådan sakernas ställning, i brist af andra tillgångar, vid trängande behof, RiksDiscontens fond tillitades och medtogs till Rikets utgifter och det till Allmänheten, Jordbru-

kare och Näringsidkare utlofvade och beräknade understöd alldeles uteblef eller förvandlades till precairt? Är det rådligt, att utom de vanliga inkomsterna låta ett Verk, som endast bör befatta sig med Rikets gäld, i en hast få 18 millioner att disponera, hvilket är den fond, som i finance-planen påräknas?

En sådan anstalt, en sådan hopblandning, auctoriserad, skall om några år gifva anledning till de största oredor, den förfärligaste villervalla i Rikets penningeverk och för evigt ruinera Bankens credit.

För Banken, som ej har någon befattning med liquiden af Rikets skuld, kan någon farhåga i detta afseende ej äga rum. Endast möjligheten, att ett sådant tillgrepp kan ske i RiksgäldsContoiret, är tillräckligt, för att försvaga, och kanske helt och hållet förstöra både RiksgäldsContoirets och Bankens credit.

Snarare skulle jag försona mig med en del af de föreslagna lånen, om någon annan corporation dermed hade befattning. RiksgäldsContoiret bör icke auctoriseras upptaga andra lån, än de som äro nödvändiga för bibehållandet af dess Credit, för att med Svenska försträckningar inlösa Rikets utländska skulder. Detta bör blifva

RiksgäldsContoirets non plus ultra. — För öfrigt åberopar jag mig Herr C. Arosenii Memorial, hvad de föreslagna lånen angår, och får endast om de permanenta annuiteterna tillägga, att denna skimrande men bedrägliga plan går ut på att förmindska ett närvarande ondt genom fortplantning på kommande slägter. Hvar ålder bör fäkta i egna strider, betala egen skuld, öfvervinna egna svårigheter, och ett så motbjudande medel bör icke tillgripas annars än i yttersta nöden.

Det förtjenar uppmärksamhet, att respectiva StatsUtskottet varit så sysselsatt med att förskaffa Riksgälds-Contoiret 18 millioner, att ingen tid varit öfrig, för att utstaka sättet, huru Jordbruk och Näringar skola erhålla understöd, annorlunda än att detta framdeles skulle verkställas. Detta har jag likväl trott vara de ämnen, som mest påkalla Riksens Ständers uppmärksamhet och hjelp.

Då fråga är om ett helt Rikes räddning, torde nya experimenter ej böra försökas. Man gör säkrast, om man med ögat återvändt på fordna felsteg och med erfarenhetens fackla i handen botar refvorna på den gamla byggnaden, utan att nedrifva den och bygga nytt.

Med åberopande af hvad så väl Banco-Utskottet som Herr Grefve Lilljencrantz yttrat och så väl utredt, och i anledning af hvad jag nu haft äran anföra, anser jag mig böra styrka till afslag på den ifrågavarande flyttning af RiksDiscontens fond, såsom *onödig*, ty han skadar men gagnar ej, *olaglig*, ty han strider mot Riksens Ständers vid 1800 och 1812 årens Riksdagar tagna beslut, som försäkrar Banken om disposition öfver Disconten, som böra heliga och orubbliga hållas, om man vill förvara sig sjelf aktning och Riket Credit, och *onyttig*, såsom medförande ny kostnad för Staten och ökadt besvär för låntagaren samt slutligen ledande till de eftertänkligaste följder, hvarföre jag äfven yrkar, att StatsUtskottets Financeplan bör till punkt och pricka förkastas.

Grefve von Schwerin, Fredrik Bogislaus, anförde skriftligen:

Det är en brydsam belägenhet, den i hvilken Ridderskapet och Adeln befinnes, derigenom att financeplanen blifvit så sent dess pröfning föredragen. Å ena sidan önskar ofelbart Ridderskapet och Adeln att kunna göra afseende på Kongl. Maj:ts yttrade nådiga önskan, att icke fördröja Riksmötets snara afslutande; å den andra fördrar Ridderskapets och Adelns eget och nationens

bästa, att ett mål af så mycken vigt som en financeplan, bestämd att tjena till grund för operationerna för 5 års tid, måtte undgå att få alla lyten af ett hastverk.

Jag har i det Utlåtande, som åtföljt det Särskildta Utskottets Betänkande om botemedel mot allmänna förlägenheten, uppgifvit de medel, som jag ansett böra vidtagas för att återföra Rikets financiella förhållande i det skick, hvarifrån det ifrån 1809, från Riksdag till Riksdag, mer och mer afvikit. När man blott söker lindring för ögonblicket, är det naturligt, att sådana medel afvisas, de der, för att kunna bli gagnande med tiden, svida för ögonblicket. Jag vill derföre icke med mina framställda Förslag upptaga Ridderskapets och Adelns tid. Den tid torde komma, då en del af de samma åter torde under pröfning företagas.

Jag vill blott bifoga några mina anmärkningar vid de af Stats- och Banco-Utskotten framställda Förslager, efter ändå dessa Förslag lära blifva till ytterligare granskning återremitterade.

Jag finner i alla dessa Förslag några idéer instämma med mina åsigter — andra dem jag finner mig böra ogilla.

Hvad det Förslag beträffar, som af StatsUtskottets pluralitet blifvit Ridderskapet och Adeln förelagdt, så finner jag gräns-linierna rigtiga som blifvit uppdragna imellan Banken och Riksgälds-Contoiret, samt jemväl Stats-Verket, så vida idéen af publik Stats-Skuld gillas.

Jag för min del kan icke ogilla idéen utaf, att creera Stats-Obligationer när Staten är skyldig eller måste göra Skulder. Med förutsättande af en klok Finance-Förvaltning och derjemte tillräckligt öppen för att bannlysa allt annat misstroende än det som äger sin grund i Opinionen om Statens existence, anser jag ett StatsSkulds-System för ingen ting mindre än vådligt; tvärtom, ju större antal Individer äro interesserade i StatsFinanceSystemet, dess mer äro de ock interesserade i Statens uppehållande och försvar. Derigenom att Stats-Obligationer införas, öppnas en säkrare utsigt för möjligheten att Staten en gång må kunna liquidera sin Gäld till Banken, och att Banken må kunna åter bli hvad den före 1809 varit, det vill säga, sitt Sedelbelopp i förhållande till sin Fond, än någonsin genom indragningsvägen eller Amortissement kan blifva möjligt. Mot Amortissement kommer alltid den att höja sin röst, som söker hjelp för dagen. Men denne har pluraliteten på sin sida.

Deremot kan jag icke gilla det medlet, hvarigenom StatsUtskottets pluralitet velat bereda sig utväg till ernående af Målet, nämligen utvägen af Lån emot 3 procent, att lyftas för dagen. Opinionen har förklarat sig mot dessa 3 procents-Sedlar, och enligt min öfvertygelse, med skäl. Annuitets-Lån deremot kan jag icke ogilla.

Att Riksgälds-Sedlar bibehållas i rörelsen finner jag nyttigt; så länge de finnas, skall opinionen tala till faveur för Banco-Sedeln; försvinna de, skola Löner och Dagspenningar innan kort betalas till samma nominal i Banco-Sedlar som nu i Riksgälds-Sedlar.

Mot de af BancoUtskottet uppgifna Förslag, har jag att anmärka, att Lån på Fastighet synes mig stridande mot principen af Bankens inrättning.

Än mera ogillar jag Lånen till förmon för Jordidkaren emot lägre Renta än den vanliga. Detta medel hörer till classen af de onaturliga industri-medlen, som äro för mycket susceptibla af missbruk för att lända till gagn.

Allt hvad Banken borde göra till förmon för Jordbruket, synes mig böra bestå deri, att den fournerar Styrelsen Medel att

upphandla Spannemål, enär Spannemålstillverkaren saknar Köpare. På samma sätt som Banken lånar på exportabla Metaller enär Tillverkaren saknar afsättning till utländsk Man eller dess inländska Commissionair.

Den Spannmål Regeringen upphandlar är väl icke bestämd att utföras; men när derigenom förekommes *införande* af Spannmål under mindre gynsamma år, så är förhållandet enahanda så väl för Näringen som för Staten. Å ena sidan är frågan om en vunnen Penning, å den andra är frågan om en bespard Penning.

Jag skulle derföre tillstyrka, att allt hvad som bestämdes af Banken till Odlings-Lån, måtte i det stället lemnas till Magazins-Directionens disposition.

Och att de Summor som bestämmas till Fastighets-Lån, måtte gå till en särskild Discontens Fond till Lån åt Jordbrukare emot vanlig borgen och mot vilkor af års-omsättning och 10 procents inbetalning af första Lånings-Summan.

Friherre Boye, Ludvig: Jag bestrider icke att Annuitets-Låne-Systemet kan, en dag, blifva af stor nytta för Sverige; men jag

jag bestrider att det samma *nu* kan vara nyttigt att antaga. Annuitets-Systemet är, i England, ett lyckligt medel, att för stora Stats-Behof upphämta tillgångar af *Penningar*, för att, i behofvens fyllande, dem till Rörelsen återgifva; det vill säga, det utgör en förträfflig utväg för Staten, att verkställa stora företag, utan att behöfva öka det egentliga Rörelse-Capitalet, ty det är blott Annuitets-Stocken som ökes; men användbarheten af detta Sytem har, i England, ensamt sin grund i Rörelse-Capitalets tillräcklighet och i Stats-Crediten. England har ofantligt Rörelse-Capital och stark Stats-Credit. I Sverige åter, der en skilnad gifves imellan Rörelse-Capital och Penninge-Stock, och der Rörelse-Capitalet, må hända, icke utgör mera än hälften af Penninge-Stocken, hvars andra hälft troligen ligger i Utlänningens hand; här kan, så länge Näringarne sakna erforderliga tillgångar, och Staten således skulle, för att erhålla Lån, concurrera med Näringarne, Annuitets-Systemet, icke vara hvarken särdeles verkställbart eller nyttigt, om också StatsCrediten vore här lika säker att påräkna, som den är i England. Man må säga hvad man vill, så är det dock icke för Stats-Behofven, Annuitets-Lånen nu skulle göras, utan det vore blott för Näringarnes; och med hvad afseende jag vill

lemna åt Näringsidkares behof, tror jag icke att Staten bör göra något bruk af sin egen Credit, för att bispringa deras, synnerligen då en annan, mindre betänklig utväg gifves. När, en gång, en del af vår Penninge-Stock, som nu är hos Utlänningen, återkommit, och Rörelse-Capitalet derigenom återvunnit en tillräcklighet, som jag, för min del, tror detsamma nu icke äga; samt när, en gång, stora Stats-Behof kanske tvungit oss, att allt för mycket öka Rörelse-Capitalet, då blir tid att använda Annuitets-Systemet, och tillita Stats-Crediten; och då torde det finnas rätt lyckligt, att ännu hafva den utvägen oförsökt. Att imellertid, och i en tid af erkänd allmän Penninge-förlägenhet, låta Staten uppträda såsom Lån-sökande, det kan, efter min öfvertygelse, icke vara nyttigt.

Vid en annan Ledamots anförande torde jag få anmärka, att vår Bank visserligen ifrån början varit ämnad både till Depositions- och äfven Läne-Bank, samt också visserligen fått sig ålagdt, att gifva Lån på annat, än blott exportabla Varor. 1668 års Banco-Ordning, bekräftad i 1719 års Privilegier, föreskrifver uttryckeligen, att så snart Banken erhöll tillräcklig styrka, skulle den bevillja Lån på *Hus i Städerna, samt Fastighet på Landet.*

Om Assessoren Arosenius skulle, uti sitt till StatsUtskottet gjorda Anförande, hafva misstagit sig, då han ansett Utskottets pluralitets mening vara, att, genom upptagande Lån, komma i tillfälle, att icke utlåna alla de Medel, som Banken nu i Discont-väg har utelöpande; om, säger jag, han skulle deri hafva misstagit sig, så har jag, uti mitt i dag upplästa Betänkande, gjort samma misstag; och det är derföre nödigt, att jag rättfärdigar oss båda. Den mening vi antagit såsom hafva varit StatsUtskottets, ligger alldeles öppen och tydlig i Betänkandet, der det säges, att sedan, genom Credit-Systemet, tillgång för Näringarne vunnits, kunde, som orden lyda, *Bankens tillitande i samma mån umbäras.* Af dessa ord torde svårligen någon annan mening kunna dragas, än den Assessor Arosenius i StatsUtskottet, och jag här upptagit och besvarat.

Man har hårdt bedömt den supposition, att Capitalister kunde *skrinlägga* sina Penningar; och jag tror mig, i följe deraf, böra erinra om den mening, i hvilken jag nyttjat ordet *skrinlägga* i det anförande jag denna förmiddag uppläst. Jag har nämligen sagt, att då Capitalister betogs tillfället att på 3 procents räkning, i Tull-Actier och i Annuiteter använda sina Penningar, skulle det blifva en orimlighet att

förmoda, det han längre skulle uthärda att skrinlägga dem, och jag har deraf dragit den slutsats, att man kunde vara förvissad derom, att han genast antingen sjelf ingick för dem i Näringarne, eller ock utlånte dem till Närings-Idkare, då, i båda fallen, Penningarne hade gått till det önskade ändamålet.

Friherre Cederström, Jacob: StatsUtskottets Financeplan grundar sig på ett Credit- och Lån-System genom Disconter m. m. BancoUtskottet har i sitt utlåtande deröfver afslagit att lemna de begärda bidragen till RiksgäldsContoiret, men deremot åtagit sig, att med de föreslagna summorna i Discont- och annan lån-väg biträda Jordbruk och Näringar samt till afhjelpande af penningebristen i allmänhet. Discontrörelsen, grundad på allmänna medel, skall blifva hufvudsakligaste föremålet för mitt yttrande. Det är min öfvertygelse, att Disconter som förläggare af allmänna medel blifva skadliga i den mån de längre tid fortfara; deremot äro de nyttiga och kunna aldrig blifva skadliga, då de af enskilda förläggas utan bidrag af allmänna medel. Orsaken dertill är, att då Disconter förläggas af allmänna medel, ingår och amorteras intresset i det Verk, som administrerar Discontrörelsen: rörelseCapitalet mindskas således i samma mån, lånbehofven ökas i samma förhållande, och dessa Verk blifva

nödsakade, att tid efter annan, i mån af det sålunda ökade behofvet, utvidga Disconternas rörelse, och hvem kan väl utstaka gränsen för sådana lånrörelser? Om Disconter deremot af enskilda förläggas och underhållas, äger den omtalda mindskningen i rörelseCapitalet icke rum, efter de inflytande intressena genast åter ingå i rörelsen, dels derigenom att de instickas i Discontrörelsen, dels ock genom delägarnes consumtion: Disconterna, som äro förlagde af allmänna medlen, böra derföre, i den mån enskilda Disconter kunna inrättas, indragas.

Jag vet, att den stora vinst de privata actieägare uppburit i de närvarande Disconterna väckt afund, men okunnighet om orsaken till denna vinst är dertill endast vållande; vinsten för de privata actieägarne härrör deraf, att de till en del uppbära intresset af de allmänna medel, som Banken till dessa Verk förskjuter. Så snart inga biträden af allmänna medel mera lemnas privata vid sådana inrättningar, kan visserligen, efter den kännedom jag äger om sådan penningerörelse, vinsten aldrig öfverstiga 6 procent sedan betjeningens aflöning blifvit bestridd och tillfälliga årliga förluster samt rättegångsumgälder blifvit från vinsten afdragne. Den förhöjda procenten, då lånen icke på förfallodagen inlösas eller omsättas samt den omkring $\frac{1}{8}$ procent, som vinnes genom interessets erläggande vid

lånets bekommande, kunna icke, sedan ofvannämnda afgifter blifvit bestridda, lemna något ofverskott, som kan förtjena nämnas än mindre afundas.

Jag önskar att om StatsUtskottets Betänkande, som jag förmodar, blifver återremitteradt, Utksottet måtte fästa uppmärksamhet vid hvad jag anfört, samt något stadgande föreslås, hvarigenom enskilde inbjudas att inrätta Disconter, samt att, i samma mån som sådana inrättningar blifva tillvägabragta, de Disconters rörelse, som äro grundade på allmänna medel, måtte indragas.

Det är ett irrbloss, att ett penningeverk tror sig kunna befordra sina sedlars realisation genom den vinst en utvidgad Discontrörelse lemnat. Bankens vinst på närvarande Disconters rörelse är 300 à 360,000 R:d. årligen; men sedan inrättningen af RiksDisconten med 600,000 R:d. Rörelse-Capital, har Banken blifvit tvungen att tid efter annan utvidga dessa Verks Rörelser till 6,800,000 R:d; som de nu äro i enahanda progression, kommer säkerligen att fortfara om icke systemet förändras.

Öfverflyttningen af Disconten från Banken till Riksgälds-Contoiret, skulle jag anse alldeles skiljaktig, så framt den icke

skulle förläggas af ett och administreras af ett annat Verk, och ostridigt bör Banken sjelf administrera sina Medel.

De Lån Utskottet föreslagit, att Riksgälds-Contoiret skulle upptaga såsom permanenta Annuiteter, anser jag ganska nyttigt, om detta Lån-System tills vidare inskränkes till den Summa som erfordras för att liquidera Banken sina till Stats-Verket lemnade Förskotter och utelöpande Riksgälds-Sedlar.

Då BancoUtskottets Betänkande egentligen endast innefattar anmärkningar emot StatsUtskottet, så anser jag förstnämnda Betänkande böra åtfölja de öfriga Anmärkningarna till StatsUtskottet.

Grefve Lilljencrantz, Johan Wilhelm: Vid första början af Banco-Utskottets sammanträde, har jag allaredan tillkännagifvit, det jag med Friherre Cederström delar den öfvertygelse, att Discont-rörelsen, lemnad åt enskildta Bolag emot viss andel i vinsten, som til Banken erlades, skulle i alla afseenden varit förmonlig, ty: 1:o medföra Disconterna i detta fall icke en skadelig ökning af representativt Mynt, och 2:o blifva förluster och kostnader alltid större, och behållningen mindre, då Rörelsen skötes af en publik administration;

men i närvarande minut, då Nationen är bragt i våda, genom en dagligen tilltagande låne-feber, hvilken lik alla andra paroxysmer måste genom kylande medel sagta fördelas, vore privata Discont-Inrättningar, utan understöd af Banken och Discont-rätt derstädes, otillräckeliga att fylla behofvet. Ehuru jag ingalunda finner att enskilda Discont-Inrättningar icke kunde åt Actie-Ägare lemna mer än 6 procents årlig Renta, då af nu befintliga somlige gifvit omkring 30 procent årlig vinst, medgifver jag likväl, att genom privata Disconter Rentan för Lån svårligen skulle kunna nedsättas till 5 procent, och behållningen likväl blifva lockande för Actie-Ägare, sedan Bankens andel vore godtgjord.

Vid Återremissen af Höglofl. StatsUtskottets Finance-Plan, återstår för mig endast den önskan, att mitt under den 16 Maj till Höglofl. Ståndet ingifna och sedermera tryckta Memorial måtte få medfölja, i anseende till mitt deruti yttrade Förslag till Fond för Allmänna Magazins-Inrättningen, som jag anser mera tillräckeligt för ändamålets vinnande; och hvilket Förslag jag äfven ville underställa Höglofl. StatsUtskottets upplysta bedömande i hvad det rörer Rente-beräkning, som bör vara låg för ordinarie Discont-Rätter, men tål höjning vid extra ordinaira tillfällen.

Friherre Staël von Hollstein, Corfitz Ludvig: Att begifva mig långt in, på ett för mig okändt fält, och vederlägga Finance-Projecter, är icke min tanka; jag öfverlemnar det till mera kunniga Män; jag har blott fäst min uppmärksamhet vid en af Friherre Boye yttrad grundsats, som jag hört äfven andra hysa; Friherre Boye har sagt, att en till höjd bragt Penninge-nöd ovilkorligen påkallade Riksens Ständers kraftiga åtgärd att afhjelpa densamma, men tillika medgifvit, att omöjligt vore hjelpa alla, men att i en så förtviflad ställning ett mindre ondt måste vika för ett större, samt att således de nödställde Jordbrukarne af det skäl, att de voro de flesta till antalet, skulle hjelpas, ehuru det skedde på Capitalisters och Penninge-Löntagares bekostnad, hvars förlust Friherre Boye anser blott temporair och hastigt öfvergående, ehuru det är solklart, att en sådan mesure skulle bringa mångfaldiga till tiggare-stafven.

Här finnas tvänne slag nödställde Jordbrukare som ropa efter hjelp; det ena slaget äro behållne Possessionater, som kommit i Penninge-nöd derigenom, att en tillåten införsel af utländsk Spannmål och Victualier m. m. hindrar all afsättning af inhemska Landtmanna-Producter; denna Penninge-nöd står det i Regeringens magt att

hjelpa, genom förbud af dessa Varors införsel, med Penninge-Lån äro de föga belåtne; det andra slaget af nödställda Jordbrukare äro sådane, som, utan att äga tillräckeligt Capital, köpt Egendomar till ett pris, vida öfver värdet, dertill låckade af den lättare tillgången till Lån i Disconterna, hvilka de nu icke kunna betala, sedan detta biträde upphört; till denna Class höra äfven de, som i sina förut ägande Egendomar tid efter annan gjort Lån emot Inteckning, för att poussera sig i Tjenstevägen genom dryga Accorder, eller ock genom hvarjehanda misshushållning kommit på obestånd; dessa skrika nu allravärst, och pocka såsom Baron Boye, att Ständerna äro skyldiga hjelpa; att andre Medborgare, som lefvat stilla och inskränkt, och således kunnat förvärfva ett Capital, eller ock genom sparsam hushållning sökt komma ut med en merendels ringa Penninge-Lön, nu skola sacrifieras, för att rädda en hop slösare, som hafva sin egen oklokhet att tacka för sin förlägenhet: den första medborgerliga dygd är att vara ärlig; utom denna grundsatts kan intet Samhälle äga bestånd, utan blefve då en samling af Menniskor det samma som en samling af Banditer; om denna princip finge framgång, att den oskyldige skulle plikta för de skyldigas oförstånd och misshushållning, så blefve härnäst den motion

väckt, att de förmögnares Egendom skulle delas på de fattiga, emedan de äro till största antalet. Lagen och säkerheten är rubbad genom en sådan omoralisk lära; jag önskar af hjertat, att äfven de oförsigtige måtte kunna hjelpas; men hellre, än en oskyldig skall bli olycklig, må de lemnas till sitt öde, Staten har aldrig förr befattat sig med enskildas pecuniaira affairer, derom vittnar erfarenheten; hvarföre skall det ändå ske? Det af Baron Boye anförda exempel att ett Hemman, som för några år sedan såldes för 15,000 R:dr, nu blifvit såldt för 4000, vittnar mindre om Penninge-nöd, än bevisar att man för par år sedan köpte Egendomar som afvita menniskor. Men nu sedan förnuftet återkommit, och öfversvämningar af Disconterna afrunnit, frågar man vid Egendoms-Handel hvad Egendomen kastar af sig, och derefter rättar man sitt bud.

Friherre Boye, Ludvig: Om de premisser voro rigtiga, som Friherre Staël anfört till grund för sitt omdöme; det vill säga om uti mitt denna förmiddag upplästa anförande någon stroph fanns, som ägde den mening Herr Friherre Staël nu lagt mig till last, skulle jag vara den första att sjelf gifva mig all den orätt som en sådan mening förtjent. Till vederläggning behöfver jag icke mera än hänvisa till

yttrandet, der någon sådan mening fåfängt skall sökas. — Den illa förstådde strophen lyder så här: "att undvika alla olägenheter är omöjligt; men så länge man måste medgifva, att antalet af jordbrukets och öfriga hufvudnäringars idkare är större än Capitalisternas och penninge-Löntagarnes, så torde också hindrandet af de förras undergång vara af större angelägenhet, än förkommandet af blott ett passagert lidande för de sednare; så mycket heldre, som Capitalisten, om han skulle anse näringsidkarens öde vara lyckligare, alltid äger öppet, att uti detsamma ingå; och Löningstagarnes skadeslöshållande, i alla fall, är en tunga, som drabbar egentligen Näringsidkarne, men aldrig kan komma i likhet med fortfarandet af den svåra förlägenhet, hvari dessa sig nu befinna." — Må man nu rättvisligen förstå denna tydliga framställning, och må man jemföra den mening, som här ligger öppen i sjelfva ordalydelsen, med den mening, som Friherre Staël, i dess nyss upplästa anförande, mig påfört, samt vidare med den conclusion, som Friherre Staël gjort. Jag är säker, att aldrig något ord af den upplästa meningen kan rättvisligen uttydas, hvarken till orättvisa, eller till någon särskild benägenhet för inskränktare eller enskilda åsigter.

Friherre Staël von Hollstein: Såsom Friherre Boye nu uppläst sina ord, har jag

också fattat dem; jag kan häraf likväl icke draga annan slutsats, än den jag förut gjort; det passagera lidande, som Capitalister och penninglöntagare skulle tillskyndas genom Friherre Boyes förslag, är allt för litet bestämdt, både till tid och egenskap, för att kunna afgöra, om det icke i stället för ett lidande skulle leda till ruin för ganska många, derest hjelpen skulle bestå i öfverflödig ökning af Pappersmyntet.

Som Ridderskapet och Adeln ansåg de gjorda anmärkningarna hindra antagandet af Utskottets Betänkande, föreslog Herr *LandtMarskalken* att detsamma måtte återremitteras, och BancoUtskottets Utlåtande deröfver till Utskottet åtföljа; hvilket bifölls.

Å nyo föredrogs BevillningsUtskottets den 2 Juli på Bordet lagda Memorial, angående Allmänna Bevillningen.

Friherre Cederström, Anders, anförde skriftligen till Protocollet följande:

Då i anledning af Ridderskapets och Adelns, i stöd af min anhållan, fattade beslut, af den 8 Juni, ett särskildt yttrande öfver det af mig uppgjorda Bevillningsförslag samt dertill hörande värdering, borde

af BevillningsUtskottet afgifvas, men imellertid, uti Utskottets öfver Bevillningsämnet nu afgifna Betänkande, ett sådant yttrande af mig ej någorstädes kan upptäckas, har jag ansett mig ej böra lemna detta förhållande oanmärkt, heldst de orden i början af Betänkandet, hvarigenom utan anförd bevisning förklaras, att alla inkomna förslager, (utom ett enda) genom brist på mognad i plan och tanka, ej förtjena Utskottets afseende, synes mig bära stämpeln af ett både arbitrairt och äfven ohöfligt sätt att afslå.

Då jag bör anse denna ohöflighet såsom rigtad, ej allenast emot författaren, utan ock emot Ståndet som Utskottets särskildta Yttrande äskat, vid det tillfälle då det med sitt förslag inkom, får jag anhålla det frågan måtte ligga på Bordet, och Utskottet ännu ytterligare anmodas att, innan slutligt afgörande, med det af detsamma äskade Utlåtandet inkomma.

Härjemte upplästes ett Ridderskapets och Adelns ProtocollsUtdrag af den 8 Juni, hvilket innefattar det af Friherre Cederström åberopade beslut.

Åtskilliga hördes yrka att Bevillnings-Utskottets Memorial än ytterligare måtte få hvila på Bordet.

Herr Spaldencreutz, Arvid: Som ett Utlåtande öfver Friherre Anders Cederströms förslag förmodligen måtte från BevillningsUtskottet aflemnas, och detsamma kan innefatta upplysningar, hvilka äga inflytelse på öfverläggningarna om förevarande Betänkande, rörande grunderna för fördelningen, så får jag ödmjukeligen begära att detta Betänkande må ligga på Bordet intill dess berörde Utlåtande inkommit.

Herr Grefven och LandtMarskalken: Uppå fleras begäran kommer enligt Riksdags-Ordningen, BevillningsUtskottets nu andra gången föredragna Betänkande att hvila på Bordet, och för öfrigt får jag proponera att, i enlighet med Friherre Anders Cederströms anhållan, BevillningsUtskottet må anmodas, att skyndsamt aflemna det af Ridderskapet och Adeln förut äskade Yttrande öfver hans förslag.

Biföllls.

Föredrogs å nyo det Särskildta Utskottets den 20 och 28 Juni på Bordet lagda Betänkande angående öfverklagad förlägenhet i Allmänna rörelsen, och förslag till inskränkning af umbärliga utländska varor m. m.; tillika med BancoUtskottets den 5 Juli upplästa Yttrande öfver detta Betänkande.

Herr Munck af Rosenschöld, Eberhard, anförde:

Då Särskildta Utskottets Betänkande, äfvensom tvänne dess särskilda ledamöters, vidröra ämnen, öfver hvilka jag haft den äran inför Ridderskapet och Adeln förut yttra mig, så utbeder jag mig Ridderskapets och Adelns tillåtelse, att i anledning af dessa Betänkanden nu anföra några ord.

Jag får först, för min enskilda del, förklara min stora tillfredsställelse, att finna de flesta af mina uppgifter och omdömen bekräftade genom Särskildta Utskottets forskningar; men jag är äfven skyldig mig sjelf och det allmänna försvara min mening i de delar, der Utskottet är af olika tankar med mig och der jag tror mig hafva rätt. De Anmärkningar, som af flera värda Ledamöter blifvit gjorda vid Särskildta Utskottets Betänkanden, äro äfven af för mycken vigt, och framställda af personer, som äro genom sina embeten, talanger och erfarenhet för mycket utmärkta, för att icke böra med noggrannhet, men också med opartiskhet granskas.

Särskildta Utskottet har bekräftat mina redan tidigt under denna Riksdag yttrade påståenden: att nederlagsfriheten, sådan som

som den blifvit handhafd, hittills ej varit till mycken båtnad för Staten: att afgiften derföre varit för låg, och ändå varorna vid dess bestämmande för lågt värderade: att sednare årens underbalance i handel äfven haft till följd våra BancoSedlars utvandring till våra grannar, i synnerhet till Finland (en omständighet, som ej varit af någon författare i Financerna förutsedd eller tagen i beräkning): att våra exporter i allmänhet drygare förtullats, än importerna: att en *allmän* Penningebrist i landet verkligen existerar, o. s. v.

Men då Utskottet haft så kort tid för sitt arbete, och icke en gång hunnit inhämta nödiga upplysningar från alla Provinser, kan man ej undra, om åtskilligt är att erinra vid dess så väl som vid dess ledamöters särskildta Betänkanden.

Jag tror icke, med Herr Grefve Schwerin, att Nederlagsfriheten i allmänhet är för vårt Rike skadlig, om den, som jag förr påyrkat, nog controlleras af Tullbevakningen, om afgiften höjes efter conjuncturerna, om varorna behörigen, och icke som hittills, efter 1799 års Tulltaxa värderas, och om, likasom i England, för varorna genast full tull erlägges, hvaraf, vid utförseln, så mycket återbetalas, att resten

blir den behållna Nederlagsafgiften. För öfrigt kan frågan, om Nederlagsfriheten är nyttig, huru vidsträckt den bör förunnas, om äfven till sådana varor som till införsel i landet äro förbudna, äfvensom frågan, huru hög tull bör läggas på varor, om det är rådligt, alldeles förbjuda vissa varor, ej bestämdt afgöras, förr än den frågan blifvit afgjord, huru Tullbevakningen skall förblifva. Skall denna fortfara i samma skick som hittills, så blir Statens inkomst mera säker genom låg, än genom hög tullafgift, i synnerhet på varor af liten volum, hvilka lättast kunna insmygas. Jag anser derföre den af Särskildta Utskottet föreslagna förhöjning af tullafgifter blott gifva anledning till tullförsnillning, om ej tullbevakningen kan verkställas annorlunda, än i allmänhet hittills. De brister, som vidlåda vårt Tullverk, kunna, enligt min tanka, ej tillskrifvas Styrelsen, utan sjelfva Organisationen, Betjeningens förringa aflöning och anseende i Staten, äfvensom de, till en del, kunna tillskrifvas våra vidsträckta kuster, i synnerhet så länge Lotsverket ej är förenadt med Tullverket. Vi böra dock hoppas att den längesedan för Tullverkets reglering nedsatta Committé i möjligaste måtto afhjelper dessa brister.

En rätt organiserad tullbevakning mindskar importerna i synnerhet af otillåtna

varor, som hittills, under rubrik af tillåtna, äfven i afsigt att öka tullintraderna, fått införas; den skall äfven öka Tullinkomsterna och derigenom dels bidraga att mindska Bevillningen, dels att öka medlen för den verkställande magtens åtgärder.

Särskildta Utskottet föreslår att "genom den inhemska productionens och konstflitens främjande söka undvika att tillåta andra Nationer om hvad inom vårt eget land kan åstadkommas" m. m. och "ett fullkomligt förbud mot all införsel, så snart behofvet af någon viss artikel kan genom den inrikes productionen fyllas." Om härmed skall menas, att alla utländska, äfven nödvändighetsvaror, som genom uppmuntringar å ena och förbud å andra sidan möjligen kunna produceras i vårt eget land, böra ovilkorligen förbjudas, och icke en gång mot afpassad tull tillåtas att införas, så förklarar jag mig bestämdt emot denna grundsats. Derigenom skall arbetsförmågan och rörelsecapitalet forceras ifrån de näringar, som vi med mera förmon kunna använda dem på, och onaturligen vändas åt sådana, som vårt climat, läge och handelsrelationer göra mindre förmonliga. Sådana nödvändiga varor, som utifrån fås bättre tillverkade för bättre köp, böra åtmindstone mot afpassad tull få införas; det är ju bättre att besparingen

härigenom för köparen användes på jordens odling och andra för vårt land mera förmonliga näringar, än den öfverdrifna betalningen för inländska varor till underhåll för några Fabrikanter och Fabriksfolk. Dock bör den husliga idogheten, hvad vissa Manufacturvaror angår, efter omständigheterna uppmuntras. Att deremot, sedan man genom förbud framlockat Fabriks-anläggningar, som lyckats, åter förstöra dem genom på en gång tillåten införsel af de varor, som de kunnat producera, anser jag icke kunna försvaras. Aktom oss att icke gå från en ytterlighet till en annan. Detta har ofta, ty värr! äfven varit Riksens Ständers lott. Äfven Riksens Ständer hafva misstagit sig, och böra derföre, efter min tanka, äfven med moderation granska sina Embetsmäns misstag. Vid de näst föregående Riksdagar yttrade Riksens Ständer den önskan, att nederlagshandeln och importfriheten skulle ännu mera utvidgas; nu föreslås, och med bifall, att alldeles upphäfva nederlagshandeln, och fullkomligen förbjuda införsel af alla varor, som möjligen här hemma kunna produceras. Vid sista Riksdag ansåg man bränvin så litet vara en nödvändighetsvara, att man på en gång yrkade både på förbud mot dess tillverkning hemma och mot dess införsel. Nu påstår sjelfva Särskildta Utskottet, att "bränvin är en vara, den vanan tilläfventyrs mindre än climat, arbetshåg, och en tarflig men trefven lefnad gjort nödvändig." Förr såg man mera på Consumentens interêt, på bekostnad af Producentens; låtom oss icke nu blott befordra Producentens och uppoffra Consumentens. Bägge dessa medborgare-classers väl bör ligga Riksens Ständer om hjertat. Jag tror således att utländska nödvändighetsvaror åtmindstone icke utan småningom böra förbjudas till införsel, nämligen blott i förhållande till den i mängd och godhet tilltagande tillverkningen inom landet. Jag är dock icke af lika tankar med Herr Grefve Schwerin, "att vid framdeles inträffande öfvervigt i handel en genom ökad vällefnad ökad consumtion är till och med nyttig för productionens skull". Ju större öfverskott af producter man kan bespara sig, dess mera har man att använda på nya odlingar och nya eller utvidgade näringsföretag. Consumeras inom landet allt hvad som produceras, så tilltar Riket icke i välmåga. Jag anser icke heller med Herr Grefve Schwerin, p. 57. det vara en olycka, om flere Bruksägare använda sina sysslolösa Bruksarbetare till jordodling, och dessa blifvit, i stället för Consumenter, Producenter. Herr Grefven säger ock på ett ställe, att BancoSedlarnas tillväxt är det samma som deras fallna värde. Jag har förr omständeligen yttrat mig i detta ämne, och

sökt till visa, att BancoSedlarnas värde, eller opinionen om detsamma, äfven hufvudsakligen beror af andra omständigheter än deras mängd, nämligen af exportens förhållande till importen, och således af en ökad production inom landet, hvilken åter beror af ökadt lif i näringarne, och detta af ett tillräckligt rörelse-capital; hvilket allt tydeligen ses deraf, att BancoSedlarne, oaktadt deras antal var något storre än nu i början af 1812, voro, i förhållande till silfver, nära 50 procent mera värda än nu.

Likaså litet kan jag, heldst under nu varande penningenöd, finna credit goda Penninge-A signationer vara skadliga. Man talar om, att England har, i förhållande till sin Varuproduction, ett mindre rörelsecapital än Sverige. Men detta är möjligt derföre, att de flesta transactioner der göras med assignationer, och att således rörelsecapitalet mångfaldigt hastigare och behändigare circulerar än hos Oss.

Hvad StatsSecreteraren Herr Baron Wirsén förutsett, har jag funnit i Danmark af erfarenheten bekräftadt, nämligen att den af Grefve Schwerin föreslagna första åtgärden, att alla liquider af lån böra ske efter den begagnade myntsortens förhållande till Silfvermyntet den dag skulden tillkom, eller förbindelsen gafs, skulle blifva

för många högst orättvis, i synnerhet om Författningen derom skulle hafva en retroactiv verkan; ty det skulle ofta kunna hända, att förbindelsen flera gånger blifvit omskrifven, sedan lånet bekommits. Denna åtgärd förorsakade mycket missnöje i Danmark, då, t. ex., vid förnyade inteckningar i egendom, som flera gånger sålts, Reversen för ett gammalt intecknadt lån nyss före Författningens utkommande blifvit omskrifven.

Hvad det af Grefve Schwerin föreslagna Jernbref på 2 år angår, så vill jag derom intet yttra mer än den erinran, att det blott i 2 år uppskjuter, men alls icke förebygger enskildas, så väl som hela Rikets ruin, om ej tillika andra Statsœconomiska mesurer, än hittills, vidtagas. Jag tror likaledes med Herr Baron Wirsén, att vi ej böra för vårt lands styrelse taga Fredrik, kallad den Stores, grundsatser till mönster.

Sedan jag nu i korthet yttrat det hufvudsakligaste som jag haft att anmärka vid de från Särskildta Utskottet afgifna Betänkanden, må det nu tillåtas mig göra några erinringar vid Herr Baron Wirséns och Herr Grefve Mörners Yttranden i anledning af dessa Betänkanden.

I dessa Yttranden finner jag många, efter mitt begrepp grundade anmärkningar, äfven öfverensstämmande med hvad jag förr i samma ämnen har yttrat, nämligen om Nederlagshandelns nytta i allmänhet, om skadligheten af för vidsträckta förbud mot införsel af vissa utländska varor, af för hög tull o. s. v. Jag tror ock, att vi ej böra ledas blott af commerciella åsigter, utan heldre uppoffra commerciella, än varaktiga politiska förmoner. Sveriges förening med Norrige, och derigenom tryggade sjelfständighet, förtjente visserligen äfven en betydlig uppoffring. Ingen lärer heller kunna undra, om Styrelsen hellre gjort för mycket än för litet, för att skydda vår Nation för hungersnöd, och försäkra Norrige om tillförsel äfven från Sverige. Jag är också öfvertygad, att Regeringen i liberal afsigt denna gång ej ville, genom en förut uppgjord Plan, influera på Riksens Ständers egna åtgärder till Rikets förlägenhets afhjelpande, så önskligt det än, i synnerhet nu, hade varit, att Riksens Ständer tidigt erhållit en sammanhängande underrättelse om Rikets Tillstånd till sin ledning. Jag tror äfven, att Regeringen ej sjelf fullkomligen blifvit underrättad om det sanna tillståndet i landet, i synnerhet i vissa Provinser. Men vi kunne mycket skylla oss sjelfva, som mera använda tryckfriheten till personliga tvister,

än till afhandlande och utredande af Rikets angelägenheter; jag tviflar på, att en enda Tidning ens omtalt förlägenheten i någon enda Provins.

Men den af Herr Baron Wirsén, citerade 42 §. af den i öfrigt ofta lätt missförstådda RiksdagsOrdningen, kan icke hit lämpas. Den föreskrifver blott den väg, som ett Utskott skall följa, då det önskar upplysningar af någon Konungens Embetsman, eller något publikt Verk, men vidrör allsicke den åtgärd Styrelsen sjelf behagar taga för att meddela Riksens Ständer någon upplysning.

Jag medger ock, att Riksens Ständer äfven kunna fela, och anser för bästa bevis härpå hvad Herr Baron Wirsén anfört, att, då vi nu klaga öfver för dryg Bevillning, så var det Riksens Ständer sjelfve som 1812 ej blott bevilljade den erforderliga Summan, utan höjde afgiften från 4 till 5 procent utöfver hvad som var föreslaget, samt att, oaktadt den af flera värda Ledamöter med skäl öfverklagade bristande afsättning på Spannmål, hafva Riksens Ständer ännu ej vidtagit någon åtgärd, ehuru tidigt vid denna Riksdag föreslagen, att för Statens räkning uppköpa säd. Man kan dock anmärka, att Riksens Ständer 1812 bestämde Bevillningen efter det då be-

fintliga RörelseCapitalet, och att de ej äro hufvudsakliga skulden till dettas nuvarande ringhet.

Oförutsedda händelser, conjuncturer och omständigheter, hafva kunnat vålla vissa skadliga mesurer. Jag medger ock, att då principerna äro så olika i StatsOeconomien, äfven hos de berömdaste Statsmän, kan man lätt förorätta Ministrar med anmärkningar, ehuru jag tror, att olikheten i principer hos de förra härledt sig af olika locala och andra ett lands särskilda omständigheter. Ibland kan äfven en mesure genom sina följder anses felaktig, men dess uraktlåtenhet hade kanske medfört ännu svårare följder. Jag vill derföre ej taga i försvar alla de anmärkningar, som nu från Särskildta Utskottet emot förvaltningen af Rikets inre affairer emanerat. Det behöfs också icke, ty tvänne dess Ledamöter hafva redan sjelfva i detta afseende yttrat sig. Men jag vill vidröra de åtgärder, som af ingen princip, af intet System, af inga särskildta förhållanden kunna undskyllas. Till dessa hörer tillåtelsen, att få införa utländskt Bränvin ej blott under missväxtåret, utan sedan det var förbi, och på samma tid förbud för dess tillverkning hemma, samt tillåtelser att få införa, och blott till Götheborg, Engelska manufacturerade bomullsvaror: nederlagsfrihetens förunnande åt

Engelamännen, utan så mycken afgift, att ens derigenom nödiga tullbevakningskostnaden blef ersatt o. s. v. Kunde England ålägga oss dessa mesurer, så var beroendet af denna Magt för oss likaså vanhedrande, och likaså tryckande, som af Frankrike. Men jag är fullt öfvertygad, att England hvarken nedlåtit sig eller förödmjukat oss så, att det inblandat sig i vår inre Styrelse och föreslagit sådana åtgärder, ehuru Herr Baron Wirsén vill fästa uppmärksamheten på det nödtvång, hvari Styrelsen skall varit försatt, att icke motsätta sig importen af varor, för politiska fördelars skull, som verkligen ernåtts. Norriges behof hade ändå tillräckligen blifvit afhulpet, om högre tull på utländsk Spannmål blifvit vidtagen, och om, i synnerhet sedan 1813 års gröda blifvit bergad, bränvinsbränning inom vårt eget land blifvit tillåten, heldst mycken till brödföda oduglig säd och potatoës till bränning kan användas. Då hade Producentens och Consumentens interêt blifvit gemensamt befrämjadt. I allt fall var ej nödigt, lemna blott vissa personer den stora vinsten att införskrifva bränvin. Herr Baron Wirsén nämner väl att blott för 2 månaders consumtion bränvin alla dessa 3 åren sammanlagdt blifvit infördt. Jag undrar då hvarifrån det bränvin kommit, som på alla de andra månader af den tid, då bränvinsbränning var

förbuden, förtärdes, äfvensom om Herr Baronen tager i beräkning allt det bränvin, som blifvit insmygt, och den sprit och rumm, som, under namn af bränvin, inkommit. Nog af, att för många millioner R:d. bränvin för den tiden kommit utifrån, och att införseln till och med anticiperat på framtidens behof, hvarom ännu oförsålda betydliga lager vittna. Man bör dock, jag medger det, något taga i betraktande, att behofvet af spannmål utifrån mindskades genom bränvins-införseln, men i allt fall fick man betala utlänningen för tillverkningskostnaden, som i våra flesta Provinser är mindre än utomlands, och man förlorade vinsten för ladugårdsskötseln af dranken.

Folkbristen anser Herr Baron Wirsén för den största brist och betydligaste orsak till Rikets nu varande förlägenhet, och ändå säger Herr Baronen att Sveriges Frakt-Handel bör stå i bredd med Jordbruket, Bergs-handteringen och Fiskerierna, samt skyller det för låga Sädes-Priset på en ökad Production, i stället för på den enorma inforseln af Säd, hvilken ej vittnar om en så betydligen ökad Production, hemma i Landet, att Säden skulle falla i vanpris.

Jag medger Herr Baron Wirsén, att en jemn underbalance i Handel är non-

sens; också har den hos oss redan hunnit till den point, att den svårligen kan gå längre; men jag medger icke, att 22 millioners underbalance, samkad i 7 år, blott kan vara phantasie-målning. Herr Baronen frågar, hvarmed Utländningen under denna oförmonliga Handels-ställning skulle bli betäckt, om ej med Subsidierna? Jag tar mig friheten svara: Äfven med de föregående årens öfver-balance, som för de 6 näst föregående åren skall bestigit sig till, jag tror, 8 à 10 millioner; likaledes af en del Köpmäns ännu fortfarande credit hos Utländningen, äfven af några concurs, också något af vår Frakt-Handel, men kanske i synnerhet af våra Banco-Sedlars utvandring. Utom dessa omständigheter hade under-balancen icke en gång kunnat komma till den grad, som den nu upphunnit.

Jag är i öfrigt af lika tankar med Herr Baron Wirsén, att sedan Reserve-Lager af Spannmål blifvit formerade, bör Staten ej mycket blanda sig i Spannemåls-Handel; äfvensom deri, att lifs-förnödenheter utifrån, åtmindstone ej allmänt, böra förbjudas; men jag tror, att de böra behörigen förtullas. Jag anser äfven en vigtig, men nu misskänd princip, för all Stats-Oeconomi vara uttryckt i dessa få ord af Herr Baron Wirsén: "Det är i

allmänhet vid ganska få tillfällen jag anser prohibitiva mesurer i längden nyttiga för Näringarne; de lifva dem ej, utan de söfva dem."

De hufvudsakligaste misstag i Stats-Oeconomiens förvaltning i sednare tider, torde härledt sig deraf, att man ansett Englands florerande Jordbruk och Näringar hafva sin grund i dess vidsträckta Handel, då det är denna som har sin grund i dem. Särskildta Utskottet tycks ock hafva insett detta, då det skyllar vårt Rikes nu varande förlägenhet till en stor del på Handelns för stora utvidgning, och ändå vill Utskottet utsträcka vår Handel till Levanten, America och VestIndien genom lämpliga förmoner och tjenliga Tull-Författningar; eller, som vill säga detsamma, forcera Handeln så långt.

Hvad jag dock i synnerhet har att erinra vid Herr Friherre Wirséns, så väl som Herr Grefve Mörners i fråga varande Yttranden, är, att flere uttryck der förekomma, som möjligen kunde gifva anledning förmoda en afsigt, att kasta skulden för olyckorna och misstagen i den inre Styrelsen på den yttre Styrelsens förhållanden, eller, som nästan vill säga det samma, på Regenten sjelf. Herr Baron Wirsén säger: "Skakningarne i den allmänna Hushållningens särskilda grenar hafva uppstått i omedelbar följd af Krigstillståndet och andra förhållanden." Jag vågar bestrida detta. Vi skola veta att göra skillnad imellan det quantum Bränvin, som inkom för Krigs-Behofven, och det mångfaldigt större, som enskilde fått för egen vinst införskrifva. Vi skola äfven förstå, att urskilja imellan den yttre och inre Styrelsens åtgärder dessa sednare 3 år, ehuru Herr Baron Wirsén säger, "att "Riks-administrationen denna tid icke har varit delad i tu, utan oafbrutet varit en."

HofCancelleren Herr Baron Wetterstedt har tydligen ådagalagt, att Nederlags-friheten var försäkrad af Tractater med England. Jag tror äfven, att den kan försvaras af Rikets sanna interesse, och att, om den ej uppfyllt sitt nyttiga ändamål, låg skulden icke i sjelfva friheten, utan i sättet att verkställa den, hvilket jag förmodar, att England icke i Tractaten föreskrifvit. Jag kan icke tro, och det har icke heller Herr Baronen påstått, att England betingat sig en lägre Nederlags-Afgift, än som varit tillräcklig till bestridande af Tull-Bevakningen, eller beräknandet härvid af Varornas värde icke i Hamburger Banco, utan efter deras nominala belopp i Banco-Sedlar, enligt 1799 års Taxa; icke heller kan jag tro, att England förbehållit

sig den tillåtna importen af deras Bomulls-Manufactur-Varor. Jag vågar tvifla härpå så mycket mer, som Nederlags-Afgiften just förhöjdes strax efter vi i Mars 1813 slutat Subsidie-Tractaten med England, och sedan den Conjunctur var förbi, under hvilken England nödsakades, att nästan till hvad pris som heldst, söka debouché för sina varor till Continenten genom Sverige, och tillåtelsen för Engelska manufacturvarorna blef, i anledning af Riksens Ständers beslut 1812, ju gifven innan vi afslutat någon Subsidie-Tractat med England, och den blef upphäfven i början af detta år, utan att det goda förhållandet med England blifvit rubbadt.

Det må nu tillåtas mig, att särskildt erinra något vid Herr Grefve Mörners Yttrande. Herr Grefven säger: "Den så mycket klandrade tillåtelsen, hvilken om hösten 1812 blef Götheborg gifven, att förtulla manufactur-bomullsvaror, var en följd af Riksens Ständers uttryckeligen i detta ämne bestämda önskan, och var otvifvelaktigt ett försök, att utröna verkan af den allmänna förtullningsfrihet, hvarom fråga hos Riksens Ständer äfven hade uppstått." Men Riksens Ständer önskade, enligt Herr Grefvens egen citation, "blott förtullningsfrihet å alla de varor, hvilka till nyttjande tillåtne eller anbefallta, följaktligen äro nödvändiga så länge de hvarken till full godhet eller erforderligt belopp kunna i Riket tillverkas." Vi hade ju redan då goda Cattunstryckerier och bomullsspinnerier, som sedan till en del gått under?

Äfven försäkrar Herr Grefven, att "i synnerhet den stora angelägenhet, att icke göra något, som i dåvarande ögonblick skulle synas mindre vänligt mot en af våra förnämsta allierade, gjorde att nya Tulltaxor ej blefvo utfärdade. "Sveriges under nämnda period invecklade ställning gör det" säger Herr Grefven, "mer än troligt, att den till större delen oförändrade Tulltariffen varit snarare till förmon än till förlust för Statsintraderna." Men enligt min tanka, kunde under en conjunctur, då Sverige nästan ensamt med England delade Europas handel, förmonen varit mångfalldigt större; bevakningen öfver nederlagsvarorna kostade ju mer, än afgiften uppgick till, och England hade ändå ingen annan debouché för sina varor till Continenten än Sverige!

Jag tror dock med Herr Grefve Mörner, att nederlagsrörelsen ej varit ett, åtmindstone betydligt hinder för exporthandeln, utan "att samtida händelser, som be-

fordrat den förra, inskränkt den sednare." Således fick t. ex. vårt jern afsättning till Continenten genom fred med Frankrike 1811, men ej genom nederlagshandelns inskränkning.

Flera af Herr Grefve Mörner yrkade satser, t. ex. om orsakerna till Penningebristen m. m. har jag förr i ett Memorial sökt vederlägga.

Herr Grefven anförer slutligen följande: "Sverige som icke sett någon fiende beträda dess jord, eller egenmägtiga utskrifningar beröfva medborgare en del af deras förmögenhet, har det väl fog att klaga att icke allt är i det blomstrande skick, som efter en länge åtnjuten fred och en vanlig sakernas ordning?" Just derföre tror jag har Sverige orsak att klaga, att oaktadt utländska fiender ej beträdt vår jord eller egenmägtiga utskrifningar utarmat oss, oaktadt den yttre Styrelsen räddat Riket från allt utländskt våld, är Rikets inre belägenhet icke mycket lyckligare, än om det varit beträdt af fiender. Dessa hade svårligen kunnat utskrifva en större Krigscontribution, än Sverige betalt till Utlänningen för bränvin och till införsel tillåtna Engelska bomullsvaror.

"Har icke," säger Herr Grefven slutligen, "Konungen då rätt att vänta det

Riksens Ständer, i stället att föreslå nya gränsor för dess magt, eller inskränka dess verkningsförmåga, skola veta att urskilja hvad som varit följderna af omständigheternas inflytande eller af Regeringens åtgärder, med tålamod i afseende på möjliga olägenheter, med tacksamhet för Regeringens bemödanden och afsigter, gå Konungens önskningar till mötes, och genom förtroende och tillförsigt lätta bördan af dess ännu återstående bekymmer." —

Har då Riksens Ständer, eller någon deras Ledamot, föreslagit nya gränsor för Konungens magt, eller glömt den tacksamhet vi äro Konungen skyldiga för Rikets ökade anseende och stadgade sjelfbestånd?

Ja! vi skole icke föreslå nya gränsor för Konungens magt och verkningsförmåga, men vi skole tillika vara uppmärksamma på Dess Ministrars; vi skole urskilja, att Rikets inre förlägenhet icke är en följd af de genom en klok yttre Politik vidtagna Regeringens åtgärder, utan af flera i Rikets inre Styrelse, hvilka icke ägt något nödvändigt samband med de yttre förhållanden. Det har varit för hvar och en Fäderneslandets Vän smärtande att se, huru på samma tid, som Sveriges Hjelte gjorde allt, för att befästa Rikets yttre anseende och sjelfständighet, gjorde Styrelsen

här hemma så litet, för att stadga Rikets inre styrka. Det vore för myket fordradt af *en* Man, som på utländsk botten egnade mest all sin tid och omtanka åt tryggandet af Sveriges och hela Europas sjelfständighet och lugn, äfven skulle bestyra om detaillerna af den inre förvaltningen. Det var nog för vårt hopp och vår väntan, att vid denna stora och ädla Mans återkomst, vi snart fingo de hufvudsakliga missbruken hämmade. Sedan blef införseln af utländskt bränvin äfvensom af Engelska Bomullsvaror förbuden. Det må ock ej glömmas, att då Hans Kongl. Höghet KronPrinsen utreste, var ännu icke missväxtåret till ända.

Sveriges sjelfständighet befästad genom föreningen med Norrige, bland Europas Magter upphöjdt ifrån 3 till 2 rangen, arméen fullkomligt organiserad, Krigs- och Segervand, och dessa fördelar erhållna, med ringa förlust på manskap — och ingen på penningar — se här i få drag taflan af Rikets yttre tillstånd: För detta hafve Vi Konungen och KronPrinsen att tacka. Taflan af tillståndet inom landet är i de från Särskildta Utskottet afgifna Betänkanden mästerligen, och visst icke med för mörka färgor tecknad. Skole vi för detta tillstånd beskylla våra politiska förhållanden, och Kriget som fördes utom våra gränsor, mest på främmande bekostnad, eller på

Tractater, som ej föreskrefvo några för vår handel menliga vilkor; eller på Riksens Ständer, hvars önskningar i Oeconomiemål Styrelsen ej är förbunden att efterkomma och, i anseende till den mest nyttiga af dem, om förbud mot bränvins-införsel, ej heller efterkom.

Herr Crefve Schwerin säger att nya former ej kunna lefva utan nya organer, och Herr Baron Wirsén medger, att ombyte af grundsatser i ett Rikes administration fordrar ombyte af personer. Jag tror det äfven, men jag tror ock, att i Styrelsen af vår inre Statsœconomi egentligen inga grundsatser, åtmindstone icke i något sammanhang blifvit följda, och således, att hvarken ombyte af grundsatser eller af personer är nödigt, utan blott återgående till grundsatser.

Herr Cederschöld, Pehr Gustaf, uppläste följande:

Under fullkomligt erkännande af Höglofl. Särskildta Utskottets ädla syftning, att medelst upphjelpande af Landets producerande näringar, och Nationens återförande till tarflighet, söka afhjelpa det öfverklagade eländet, och grundlägga en varaktig välmåga; nödgas jag likväl tillstå, att jag, i anseende till medlen för detta höga ända-

måls vinnande, i åtskilligt är för min del af skiljaktig mening.

Utskottet antar: "*att Coursens stigande och fallande endast beror på handelsvågens tillstånd.*" Då detta är en af de satser, hvarpå Utskottets hela system tyckes stödja sig, och med hvilken detta således måste stå eller falla; så vill jag börja med att pröfva den. Men då jag nu går att bestrida den, vill jag åsidosätta alla theoretiska bevis och förnuftslut, samt blott begagna de mera handgripliga vapen, som Utskottet sjelf behagat lemna mig. — Af Betänkandet Tab. 1. inhämtas nämligen, att Coursen var från år 1803 till och med år 1807 nästan i jemt, ehuru mindre betydligt stigande, oaktadt vi under hela denna tid, skola jemt hafva legat öfveri Handel. Hvarföre försämrades ej utländska Myntet, och hvarföre föll ej Coursen under Al pari, efter Utlänningens handel naturligtvis då måste vara i underbalance? Eller hvarföre föll Coursen åtmindstone ej *till* Al pari, som lär vara ungefär 47 sk.? Eller kan undervigten i handel verka annorlunda på myntet och Coursen hos Utlänningen än hos oss? — Men ännu besynnerligare synes det, och för mig alldeles obegripligt, att då vi, genom jemn öfvervigt i handel under ofvannämnda 5 år, hade vunnit utländska penningar eller fordringar till ett sammanräknadt belopp af ej mindre än 12,535,759 R:d., de följande 5 årens underbalance skulle kunna förorsaka bristande Vexeltillgång, och endast deraf, som det påstås, följande stigning i Coursen, innan ofvannämnda behållning ännu blifvit medtagen. Men till och med år 1812 (med hvilket år Utskottets säkrare uppgifter sluta) hade den sammanräknade underbalancen ej uppgått till mer än 11,778,188 R:d.; och borde det således ännu nödvändigt finnas en utöfver behofvet öfverskjutande Vexeltillgång af 759,568 R:d.

Någon torde invända, *att ofvannämnde handelsvinst blifvit medtagen till liquiderande af ännu äldre handelsförlust.* Jag bekänner upprigtigt, att jag ej ansett det mödan värdt efterfråga huru handelsbalancen för de föregående åren blifvit uppgjord. Jag har lofvat, att i denna del ej hämta bevis annorstädes än i Utskottets eget Betänkande: och vill till den ändan följa Utskottets efterdöme, nämligen nyttja *det* såsom bevis hvilket sjelf borde bevisas, och ifrån Coursens tillstånd sluta tillbaka till handelsvågens. Och då man deröfver af Tab. III. finner att Coursen från år 1777 till och med år 1802 var nästan oföränderlig, och ännu lägre än han sedan blef, så skulle det, enligt Utskottets sätt att sluta, nödvändigt följa, att vår han-

del måste på den tiden hafva legat ännu mera öfver.

Det synes således möjligt, att den så kallade coursen måste bero på någonting helt annat än blott handelsvågen: och man torde tryggt kunna påstå, att han åtmindstone hufvudsakligen bestämmes af vårt mynts eget inhemska värde. En vexel t. e. på London eller Hamburg är ju ej annat än en transporterad rättighet att på dessa ställen uppbära en viss mängd Guld eller Silfver. Men såsom dessa metaller öfver allt äro de samma; så följer, att en vexel ej bör i Sverige kunna erhållas, utan mot erläggande af ungefär samma mängd silfver, som för vexeln skulle på det främmande stället bekommas; eller så stor summa i sedlar, för hvilken detta silfver här skulle kunna köpas. Af denna anledning är det, som vår cours har stigit i samma förhållande som vårt sedelmynt, oberoende af all handel, blott genom olyckliga financiella operationer blifvit till sitt värde försämradt. Men för att ännu tydligare ådagalägga detta, återvänder jag till Utskottets Betänkande. Der heter det "*att den ymnigare penningetillgången från år 1807 till och med 1812 höjde varupriserna.*" Att alla varupriser höjdes, vill väl ej annat säga, än att pappersmyntet försämrades till sitt värde i samma mån som dess massa

förökades. Men då den ymnigare penninge-tillgången ensam var tillräcklig att uppjaga priserna på alla varor och således äfven på Guld och Silfver, så måste den också, utan att behöfva biträde af någon underbalance i handel, ovedersägligen höja priserna på de med Silfver jemngoda vexlarne. Detta Sedelmyntets aftagande värde och ingalunda den problematiska underbalancen i handel, var således egentliga orsaken till coursens hastiga uppstigning. Man finner derföre coursens uppspringande stå i förhållande till sedelstockens förökning, hvarföre coursen också 1809 först började rasa, och sedermera fortfarit, allt efter som de, genom Bank, RiksgäldsContoir och Disconter nyskapade sedlarne mer och mer kommit i omlopp och kunnat verka på den inom landet rådande mynt-opinionen. De fall, som coursen under denna tid stundom gjort, torde hufvudsakligen bero på de redbara penningar, som i Landet inkommit i Subsidier etc., samt på de mått, som kan hända blifvit vidtagna för att söka ändra sjelfva myntopinionen.

Allmänt ropas: *att bristande Vexeltillgång ensamt uppjagar coursen, och att endast öfverflöd på vexlar kan fälla den.* Men öfverflöd på vexlar, såsom varande blott privata mäns enskilda egendom, synes omöjligen kunna återgifva våra sedlar deras förlorade

värde. Naturligtvis kan man ej hoppas, att våra handlande skola vara mera beredvilliga att försälja sina vexlar till underpris än hvar och en annan, att på sådant sätt förvyttra det Guld och Silfver, som han kan äga utöfver sitt nödiga behof. Helt visst skulle köpmannen heldre förvandla sin vexel i utländska varor, än i inhemska sedlar. Om tillgång åter brister på vexlar, så blir utlänningen satt i nödvändighet att requirera mer varor af oss för att blifva betald, heldst han visserligen ej låter afspisa sig med vårt pappersmynt. Härigenom uppmuntras och ökas inhemska arbetsfliten, vexeltillgång skapas, och vexelbehofvet fylles likasom af sig sjelf. När man derföre besinnar, att i samma stund vi ej ville emottaga utlänningens varor, skulle vi ej heller kunna vinna afsättning med våra; så bör man utan möda finna faran af, att med magt och genom prohibitiva författningar allt för mycket villja inskränka importhandeln. Nationens styrka och välmåga beror egentligen af dess verksamhet. Att derföre villja öka välmågan blott genom consumtionens möjligaste inskränkning synes mig lika så origtigt, som att villja öka kroppskrafterna medelst beständig hvila: ej besinnandes att de endast genom öfning kunna utveckla.

Vidare beklagar Utskottet sig derföfver, "*att den betydliga vinst, som importhandeln erbjudit, har dragit capitalerna ifrån de inhemska, egentligen producerande näringarne.*" Häruti instämmer jag fullkomligt: men tror blott tillika, att egentliga orsaken äfven härtill endast och allenast kan finnas i den lättade tillgången på ett, genom sin ökade myckenhet försämradt pappersmynt. Capitalisten, som såg penningens värde, för några år sedan, med hvarje dag förmindskas, blef snart omtänkt på medel att kunna bibehålla sin förmögenhet vid lika. Han beslöt att förvandla sina penningar till jord. Samma utväg, som denna tog, för att bevara hvad han redan ägde, begagnades af andra i hopp att förvärfva, eller rättare sagdt: för att på ett tillåtet sätt åtkomma deras egendom, som voro godhjertade nog att lemna dem credit I början saknades icke säljare, och landet hvimlade af egendomskrämare: men efter hand började man ej längre låta förföra sig af köpeskillingens ökade summa, utan i öfvertygelse, att den med hvarje år skulle ännu mer uppstiga, blefvo fastighetsägare mera varsamma, och i brist på säljare syntes gårdshandels-raset småningom afstanna. Hvad somliga hade sökt vinna genom gårdshandel, sökte andra åstadkomma genom handel med varor. Denna sednare handel, såsom varande dessutom mera beqväm, måste nödvändigt tilltaga, i samma mån som den förra började inskränkas. Men denna, af sjelf-

va myntförfallet på ena sidan ökade importhandel, hade dock omöjligen kunnat blifva i ringaste afseende menlig, om ej den lättade tillgången på penningar tillika hade på andra sidan utvecklat begäret till yppighet, och derigenom beredt en för handelns bestånd nödvändig afsättning. Det genom sedelstockens ökning förorsakade myntförfallet var således yttersta orsaken till den nu öfverklagade importhandelns betydliga tillväxt, äfvensom till allt inhemskt elände, hvaröfver nu suckas. Förgäfves skall man derföre bjuda till att bota det onda så länge orsaken ännu är qvar; men undanrödjom deremot orsaken, och det onda skall försvinna af sig sjelft.

Beträffande ytterligare det Fastighets-Låne-Contoir, som Utskottet föreslår; så vill jag dervid blott taga mig friheten göra några erinringar. Utlåning mot 3 proCents renta, och 5 proCents årlig afbetalning på primitiva Capitalet, är en gunstbevisning mot ett inskränkt antal individuer, till hela den öfriga nationens harm och förfång. Då dessutom egendomen blott skulle få belånas till $\frac{1}{3}$ af dess värde, den äldre skulden inberäknad; så skulle naturligtvis denna förmon endast tillfalla de skuldfria och mindst behöfvande, samt således icke en gång bidraga att stilla de mest förtviflade ropen om penninge-förlägenhet,

som höras af våra förmodligen mera gäldbundna Landtbruks-speculanter. Skall åter fonden härtill, äfvensom till den föreslagna förstärkningen för Magazins-Directionen, *skapas*; så blir inrättningen ej blott obillig och olämplig, utan högst skadlig och förderflig. Då alla våra olyckor egentligen härröra från sedelstockens orimliga förökning, så skulle dess ytterligare ökande vara detsamma, som att söka bota en förgiftning med en ny dosis af samma gift. Det ligger i menniskans natur, att ogerna villja vidkännas det egna förvållandet till olyckor, hvaraf man drabbas. Man älskar att skjuta skulden på andra. På samma sätt synas också Riksens Ständer nu villja tillskrifva administrativa magten det, som egenteligen endast är en nödvändig följd af de financiella operationer, som de sjelfva tillförene vidtagit. Måtte derföre 1815 års Ständer rigtigt inse, från hvilken källa olyckorna i sjelfva verket härflyta: och måtte de åtmindstone draga den nytta af sina förra misstag, att ej så straxt efter begå nya af samma slag.

Slutligen vill jag, i anledning af det hopp om Landets upphjelpande, som Utskottet, visserligen ej utan skäl, tyckes bygga på en friare bränvinsbränning, endast yttra den önskan, att man långt ifrån att, som fordom, liksom locka Nationen till

supande, för att vinna afsättning med bränvinet, snarare måtte genom krogars afskaffande, söka förekomma missbruket af denna onaturliga dryck, hvilken, utan yttersta varsamhet brukad, är både för kropp och själ det förskräckligaste gift. — Äfveniedes tror jag mig ej böra alldeles obemärkt lemna, att Utskottets påstående *"det vårt hårdare climat gör bränvinet till en nödvändighetsvara,"* är utan tvifvel grundfalskt. Desto kallare Climatet är, ju mindre äro hetsiga medel af nöden; och naturen har förmodligen ej förgäfves nekat våra Nordliga bygder drufvor samt de varmare luftstreckens starkt hettande kryddor.

Grefve Gyllenborg, Johan Henning, anförde skriftligen till Protocollet:

Instämmande i den allmänna öfvertygelsen, att Höglofl. Särskildta Utskottet, med grundelighet vid undersökningar och upplysning i omdömet omfattat de ämnen, som Riksens Ständer till dess förberedande åtgärd öfverlemnat, hade jag likväl förmodat att då Utskottet erhållit det uppdrag, att till Riksens Ständer inkomma *med en öfversigt af orsakerna till den i alla orter öfverklagade förlägenhet i Allmänna Rörelsen, tillika med förslag att densamma afhjelpa på ett med Landtbrukets och Näringarnes upprätthållande* svarande sätt, Utskottet skulle genom allmän Undersokning i Oeconomiskt afseende, huruvida till hemmansbrukares af Utskottet anmälda belägenhet i flera Provinser, orsaken kunde sokas i förändrade förhållanden, i anseende till hemmansbrukaren såsom hushållare och skattskyldig. Vid en sådan Undersökning hade förmodeligen icke Utskottet undfallit den af Herr Friherre Wirsén gjorda erinran, att nuvarande folkbrist beredt Jordbruket en oberäknelig förlust, i saknad tillgång på arbetare, och genom högt uppdrifna arbets- och tjenstehjons löner, föranledt till mindskning i hemmansbrukarens Penninge-tillgångar, till afbördande af ökade utskylder, och hvad åter dessa angår, torde ett Yttrande om Bevillningens olika förhållanden och verkan deraf till Jordbrukaren varit att förvänta, hvarom Utskottets Ordförande, Herr Grefve Schwerin sig yttrat, att 1800 års BevillningsFörordning varit för Jordbrukaren mera gynsam, än de sednare Bevillningsstadgar, hvilka, i allmänhet för honom mera betungande, än för andra medborgare, än ytterligare blifva det genom dermed sammanbundna bränvins- och tull-Bevillningar. I sammanhang härmed hade jag trott att en allmännare granskning af jordbrukets nuvarande tyngder, i jemförelse med förflutna tider, hade varit lämplig till

utrönande af hvad förändring i hemmansåboers vilkor derigenom möjeligen kan hafva uppkommit. Hemmansbrukarens interesse, kanske icke alltid så skyddadt och bevakadt, som man bordt förvänta, har under sistförflutna åren ofta måst gifva vika för mägtigare interessen, och följden deraf blifvit den, att hemmansägaren måst emottaga partiella tyngder till allmän nytta, men enskild förlust, uppgående, sammanlagda, kanske till Bevillningens belopp, utan att likväl dervid fästes någon allmännare uppmärksamhet. Med förbigående af Extra Roteringsskyldigheten, som i sin tillämpning blef mera betungande, än vid dess åtagande var beräknadt, vill jag blott nämna några af de partiella tyngder jordbruket sednare åren måst vidkännas. Vid 1812 års Riksdag bevilljades den förut, både vid och imellan Riksdagar, lika ofta projecterade som afslagna passevolance-inrättningen för Soldatens underhållande på möten m. m. som, beräknad till 8 Rid. B:co af hvarje Soldatrote, i år utgår af landet med närmare 200,000 än 100,000 R:d. till en behållning för Kronan, men ren förlust för Rotarne, då nu inga möten existera, och, i förra förhållandet, Rotarna för i år icke haft någon slags utgift af sådan anledning. Vidare har den nu ålagda förbindelsen, till Saltpeters anskaffande

fande in natura, som efter äldre Författningarnas föreskrift var en för hemmanen mindre betydlig skyldighet, de tvänne sista åren föranledt till en årlig afgift af omkring 100,000 R:d. af hemmanen i Riket. Vid inquarteringar af tågande troppar som i afseende på Canalarbeten nu oftare inträffa, betalas kostnaderna vanligen icke till deras fulla belopp, och, då ersättningen för hvad som brister antingen måste beredas genom provinciella bidrag, eller då förlusten icke ersättes, blifvit för de inquarteringsskyldigas egen räkning, stadnar, i båda fallen, en betydligare kostnad än man skulle kunna förmoda, hemmasbrukarna i Riket till last. Till dessa hemmansbrukares åliggande nya förbindelser, böra äfven komma i beräkning skyldigheterna, såsom Rote- och Rusthållare, hvilka till större utgifter föranledt. I följd af Kongliga Förordningen den 5 Februari 1812, är Soldatbeklädnaden till större än förut beräknad, och vid beklädnadsskyldigheten för Rusthållare, ehuru ett åliggande, kan likväl anmärkas, att den, sist förflutne åren, betydligen medtagit Rusthållares tillgångar, i förening med recruterings-pligten för Rust- och Rothållare i allmänhet ofta så betungande, att t. ex. i Uppland flera Rothållare vid sist öfverståndna krigsutbrott i trängsel imellan skyldigheten att recrutera och svårigheten att

den uppfylla, till undgående af förelagda viten måst contrahera med en antagen Soldat, om 6, 7, ja ända till 10 tunnor Spannmåls årliga meddelande såsom hemkall, af hvilka aftvungna Contracter måtte följa Rotarnas framtida undergång, då Soldaten icke lärer kunna förmenas att till godo njuta ett på god tro ingånget Contract, hvari han sin förbindelse uppfyllt. Men då jag nämner viten, erinrar jag dervid en omständighet af den beskaffenhet, att den icke olämpligen ingår i betraktelsen om orsakerna till Landtmannens förlägenhet, och hvilken jag får nu framställa. En värd Ledamot i detta RiksStånd, Herr ÖfverIntendenten Tham, har i början af Riksdagen i Memorial yttrat, att, enligt honom meddeladt tillkännagifvande af tjensteman i orten, under ett sistförflutet år blott i ett Län hemmansägare blifvit pliktfällde till 10,000 R:d., som genast förekom mig ganska anmärkningsvärdt, om ock ett noll skulle genom misskrifning tillkommit, men då jag af StatsUtskottets Betänkande om Statsinkomsterna funnit, att inkomst-Titeln, *Vites och Ensaksböter m. m.*, en Titel som i anseende till benämningen jag önskar måtte en gång i inkomstTitlarna försvinna, i grund af sednare årens derigenom erhållna inkomster blifvit, till hälften förhöjd summa, nu i RiksStaten bestämd, har detta förhållande, i förening med obehagligt intryck, väckt så mycket mera min uppmärksamhet

som efter min öfvertygelse man skulle orättvist förebrå Svenska nationen att af en tilltagande lastbarhet uppkommit ökade Lagbrott. Jag tror mig deremot icke sakna anledning till den förmodan, att denna förhöjda Statsinkomst uppkommit genom viten, ofta olämpligen till 10 R:dr. och derutöfver för försummelser i väghållningar m. m., som den pliktfällde ofta icke kunnat förekomma, om t. ex. en häst sjuknat, eller bonden vid budningen varit på en resa stadd, om vid besigtningen af en väg, som vid obestämda föreskrifter berodde på en Fjerdingsmans och Nämndemans skumsynta pröfning. Då härtill läggas de betydligare viten, som utgått af Rust- och Rotehållare, som icke i hast kunnat vid föreskrifven tid anskaffa hästar och karlar, samt de viten, äfven med anledning af BevillningsFörordningen blifvit stundom mindre behörigt ålagde; af hvilka böter en mindre del Kongl. Maj:t och Kronan tillkommit, lägger detta förhållande i öppen dag att denna slags beskattning varit för Hemmansägaren äfven så känbar, som den fordran är rättvis, att i sådana afseenden icke bero af godtyckets behandling. Detta allt torde förtjena uppmärksamhet, och då med förbigående af flera andra partiella omera, för Hemmansbrukare de förenämnde allena beredt dem en årlig utgift af flera hundrade tusende Riksdaler, som i Be-

villningarne icke synas, men till större delen ingått i särskilda Statens Cassor, likväl blott till en mindre del i ortens rörelse återkommit, stadnar man i förundran, huru så ansenliga summor ifrån Landet kunnat vid sådant förhållande årligen utgöras; om penningebrist i provinserna nu visar sig, behöfver den således icke sökas i aflägsnare orsaker allena, och botemedlen icke i konstiga operationer. För det närvarande är det visserligen nödigt att genom läne-anstalter lätta penningetillgången i provinserna, men jag tviflar mycket, att den mindre Landtmannens eller Bondens förlägenhet derigenom till fullo undanrödjes. Läne-inrättningar äro i synnerhet nyttiga för större rörelser och odlings-företag; men den försigtige ägaren af mindre Hemman eller Bonden begagnar dem varsamt, och påkallar heldre utvägar som inskränka dess penningbehof, än att med utsträckningen af dem må beredas ymnigare Lånetillgångar, som begagnade oftast öppna en för Låntagaren sjelf vådlig fortsättning af Lånebehof. En till Hemmans förhållandet lämplig lättnad i beskattningstyngder, och trygghet emot ett partielt äläggande af allmänna provinciella bidrag och obehöriga viten samt säkerhet om en lönande afsättning af sina producter, är hvad Hemmansägaren fordrar i förening med sådana allmänna anstalter, att penningar, som ifrån

orterna utgå kunna i rörelsen dit återkomma. Det torde äfven böra hänföras till orsakerna till penningebristen i Provinserna, att de större summor som derifrån influtit, icke utgått i sådan väg att snart i rörelsen kunna dit återkomma, hvari torde sådan rättelse tarfvas, att ej allenast anstalter vidtagas och medel blifva att tillgå till beredande af production af alla Landtmanna varor och tillverkningar, utan ock, hvad dermed bör stå i sammanhang, en säker och lönande afsättning derå beredes, hvarjemte utvägar borde öppnas för det fattigare folket på landet, till sysslosättning och fortjenst under vintermånaderna genom slöjder och andra lämpeliga arbeten. Då jag, för min del, tror att Hemmansbrukarnes vanmagt bör, jemte saknaden af afsättning i dess producter, sökas förnämligast i hans, i flera vägar, utsträckta beskattningar; hemställer jag till Utskottets bedömande, medgifvande af ett sådant förhållande, om Utskottet derjemte icke skulle anse lämpligt, att fästa uppmärksamhet å angelägenheten att så väl vid Bevillningar i anseende till hemman bestämma enahanda beräkningsgrunder böra följas som för annan egendom, om i frågor om bidrag af Landet i annan väg hemmanens förhållanden i förening med deraf utgående utgifter böra tagas i noggrann beräkning till förekommande af jordbrukets ytterligare vanmagt, och till beredande af

sådana författningar, som gifva detsamma en trygghet för dess förkofran och framtida bestånd. Slutligen, och då jag, i ett vid Riksdagens början till OeconomieUtskottet remitteradt Memorial, yrkat åtskilliga förändringar i handeln med Finland, men något yttrande derom ännu icke ifrån Oeconomie-Utskottet till Riksens Ständer inkommit, inskränker jag mig, i förväntan af Betänkande derom, blott till den önskan, att Höglofl. Utskottet ibland de varor som blifvit ansedda till införsel böra förbjudas, må finna lämpligt äfven upptaga humla, som, ehuru af allmänna Lagen hemmansbrukare ålagd att producera, likväl genom införsel deraf från Finland och andra utländska orter, saknar afsättning äfven till det pris den för 30 år sedan såldes, och till Svenska humlegårdars upprifvande och ödeläggande föranledt; hemställande jag tillika till Utskottets upplysta pröfning om icke, vid nu lofvande utsigter för en ymnig skörd, och med afseende å de rika spannmålstillgångar som i Landet öfverflöda, utan äfventyr kunde tillstyrkas att åtmindstone ehuru förbud mot införsel af utländsk spannmål, som efter inrättande af större Magaziner blifver den mest verksamma utväg att i framtiden upplyfta jordbruket från sin Vanmagt. Då Utskottets Betänkande förmodligen återremitteras, anhåller jag, att dessa erinringar måtte till Utskottet få medfölja.

Grefve von Schwerin, Fredric Bogislaus:

I anledning af Herr Professor Munck af Rosenscholds anmärkningar, utber jag mig att få nämna: att alla det Särskildta Utskottets afgifna förslag till hämmande af import af sådana varor, hvilka nu eller i en framtid kunna i Riket umbäras, äro conditionella; att hvad Nederlaget och Spannmåls Magaziner beträffar, så har Utskottet i sitt Betänkande endast indiquerat principerna. Hvad som hörer till det reglementariska i afseende på så väl Nederlags Handeln som Magazins inrättningen, kommer, i särskildta Betänkanden af Oeconomie- och Särskildta Utskottet, att afgifvas. Beträffande hvad som blifvit sagdt mot förslaget om liquidations-grunder man och man imellan, om ett moratorium och om enthousiasmen för Fredric den Store, får jag nämna att sådant icke bör falla det Särskildta Utskottet utan endast mig till last. Jag ämnar icke vidare försvara hvarken mina idéer eller mina känslor, utan må de i andras omdöme gälla hvad de med så mycket annnat efter tid och omständigheter kunna gälla.

Då nu Ridderskapet och Adeln torde med gjorda anmärkningar återremittera

målet, uther jag mig att få föra Ridderskapet och Adeln till minnes att i den remiss, hvarigenom det Särskildta Utskottet constituerades, nämndes att Utskottets blifvande Betänkande skulle till Kongl. Maj:t i underdånighet öfverlemnas. Det synes mig likväl att allt det som hörer till öfversigt af orsakerna till förlägenheten såsom behöfligt endast för att bestämma Riksens Ständers öfvertygelse i målet, såsom ock alla de förslag som bero af Riksens Ständers egna beslut, icke behöfva upptagas uti framstallningen af de oeconomiska mål, som Riksens Ständer anse böra underställas Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning och åtgärd; och får jag derföre vördsamligen underställa Ridderskapets och Adelns bepröfvande, om icke Särskildta Utskottet borde anmodas, att inkomma med särskild framställning, innehållande de oeconomiska mål, som bero af Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning och åtgärd.

Dessa äro;

Allt hvad som hörer till befordrandet af inhemska näringar; till hämmande af vällefnads-artiklars öfverflödiga bruk; till en fullkomligare organisation af Tull-verket — samt Kongl. Maj:ts Nådiga bifall dertill, att utgifvaren af den föreslagna Journalen må få utan lösen af högre och lägre embetsverk erhålla utdrag eller

vidimerade afskrifter af de handlingar, dem han tror sig böra genom trycket meddela nationen, och hvilka finnas icke vara af den beskaffenhet, att de enligt grundlagen ej få komma till allmän kännedom.

Antingen Riksens Ständer gilla det af de Särskildta Utskottets pluralitet uppgifna förslag att till en del år 1794 års öfverflöds-författning måtte åter upplifvas, eller Riksens Ständer pröfva lämpligare, att genom varornas fördyrande genom förhöjda Tullumgälder, Consumtionen af vällefnadsartiklar måtte motas, blir nödigt, att Kongl. Maj:t autoriseras att förhöja tullumgälderna, då, om jag icke irrar mig, Riksens Ständer vid 1812 års Riksdag beslöto att ingen artikel borde med högre tull beläggas än dubbelt emot den som i 1796 års TullTaxa bestämmes.

Jag får derföre vördsamligen föreslå, att BevillningsUtskottet måtte anmodas, att till Riksens Ständer inkomma med förslag till sådana grunder, hvarefter Kongl. Maj:t, till förekommande af öfverflödiga Utländska varors införsel i Riket, må, vid sig företeende omständigheter, hafva rätt att tullafgifterna i lämplig mån förhöja.

Grefve Mörner, Adolph Göran:

Det har icke varit min tanka att misskänna den omsorg och möda som Särskildta

Utskottet äfversom dess Ordförande nedlagt uti de Betänkanden, som nu utgöra föremålet för öfverläggningen. Jag instämmer äfven med Särskildta Utskottet uti den tankan, att hushållning och sparsamhet hos hvarje enskild, att Jordbrukets och näringsflitens upplifvande, äro föremål af den högsta vigt och på hvilkas ernående Fäderneslandets välgång hufvudsakligen beror. Jag tror äfven, att om ett förbuds- och inskränknings-System i anseende till Utrikes Handels-rörelsen anses nödvändigt, är det vida bättre att anledningen dertill kommer ifrån Ständerna än ifrån Regeringen; men det är i synnerhet i afseende på orsakerna till den öfverklagade förlägenheten och i afseende på vissa ogillade allmänna mesurer samt flera af de föreslagna botemedlen, som mina tankar äro med Utskottets hufvudsakligen skiljaktiga. Jag har förut en gång utvecklat de allmänna synpunkter, hvarpå mitt omdöme grundades. Jag går nu att besvara några af de anmärkningar deremot jag hört anföras.

En värd ledamot har, om jag rätt fattat dess mening, trott sig finna uti mitt yttrande, att jag kastade skulden af närvarande olägenheter på Rikets yttre förhållanden, och derigenom en skugga på den stora man, som beredt oss de deraf härflytande fördelar. Jag bekänner att detta

tolkningssätt var mig högst oväntadt och jag tror mig vara förvissad att ingen lär misstänka mig för en sådan afsigt. Jag har trott och jag tror ännu, att det gifves omständigheter, under hvilka uppoffringar och bemödanden måste göras, att ingen ting kan vinnas, om man ingen ting vill gifva, och att då fråga är att utveckla orsakerna till en närvarande ställning, bör man icke allenast taga i betraktande de författningar som blifvit vidtagna, men äfven de omständigheter under hvilka de tillkommit. Det är denna utveckling jag sökt framställa, det är uppå detta sakernas sammanhang jag önskat fästa Höglofl. Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet; jag hade icke förmodat att det skulle anses såsom någon skugga kastad på ledningen af våra yttre förhållanden. Jag trodde tvärtom det skulle ge ännu mera anledning att beundra, det de kunnat, under sådana omständigheter, föras till ett sådant resultat. Den värde ledamoten har vidare frågat, om alla den inre hushållningen angående författningar stodo uti ett så nära sammanhang med Rikets yttre politiska ställning och om icke vissa deribland voro alldeles derutaf oberoende. Såsom Exempel har blifvit anfördt den tillåtna Bränvins-införseln och den för Götheborg medgifna införsel af bomullsvaror. Jag har dervid icke annat att erinra, än att jag aldrig vet mig hafva sagt

att dessa Författningar stodo i sammanhang med Rikets yttre förhållanden. Deremot har jag anfört missväxten och omtankan att förse Norrige och Armeen med spannmål såsom skäl, dels till Brännvins-införseln, dels till den inställda Bränvins-bränningen. Det är förhållandet härmed jag redan uti mitt föregående vördsamma anförande utvecklat, och den som påminner sig att under loppet af år 1813 gällde en kanna bränvin i Hufvudstaden 2 à 3 R:d. R:gds, lär också finna att då tillverkning ej kunde medgifvas, måste införseln tillåtas. Jag kan icke heller medgifva att några monopoliska tillåtelser till Bränvins-införseln blifvit lemnade. Uti November månad 1812 blef allmän tillåtelse gifven till Bränvins-införseln. Den fortsattes till Juli månad 1813. Sedan blef den för dem förlängd, som igenom det i Ryssland utkomna utförsels-forbudet hade blifvit med sina laster der uppehållna och hade under den tillåtna tiden gjort upphandlingarna; verkligheten af uppgifterna i dessa fall bestyrktes med bref och facturer som vid sådana tillfällen uppvisades och inför Tullstyrelsen beedigades. När sedermera skälig tid var gifven, så att fartygen bort hinna ankomma, och då bränvins-bränningen kunde på några veckor tillåtas, blef äfven allt ytterligare tillstånd till Bränvinsinförsel inställdt. Man har härstädes vid ett annat tillfalle nämnt att vinsten vid bränvins-

införseln måtte varit betydlig, efter en man kunde förlidet år ge 5000 R:d. till Barnhuset härstädes för att få införa en last bränvin. I anledning deraf får jag äran upplysa att förhållandet var följande. En Possessionat ifrån Ön Öesel, okunnig om förbudet emot införseln sedan den året förut varit tillåten, hade kommit till Dalarön med en laddning bränvin och blef vid ankomsten underrättad, att han risquerade confiscation och varans förlust, om han gick längre dermed. Han for då sjelf i land och erbjöd sig att gifva till Barnhuset 5000 Rd. om han feck införa lasten. I anseende till den hos denna man så förlåtliga okunnighet om våra Författningar, som vållat hans företag, bevilljades tillåtelsen till införsel, likväl endast under vilkor att bränvinet lemnades till Krigs-Committéen emot samma pris som allt annat den inköpt, och i afräkning på den quantitet Committéen för arméens behof ägde att införskrifva. För säljaren blef det ingen vinst, men ett sätt att undvika större förlust.

Hvad åter Bomulls-varornas införsel angår, har jag utaf den anledning sagt: att det var på Ständernas uttryckeliga önskan, att uti det af mig citerade Oeconomie-Utskottets anförande finnes följande mening angående varor som borde emot Tull-afgift få införas: *Hit lärer kunna räknas*

bomulls-tillverkningar m. fl. dylika etc. Jag har icke kunnat fatta annat än att *Bomulls-tillverkningar* och *Manufacturerade Bomulls-varor* vore det samma. Ehuru det icke var under min tjenste-befattning som denna tillåtelse för Götheborg bevilljades, har jag likväl utaf det vid detta tillfälle i Protocollet förekommande anförande funnit afsigten tydligen gifven att framdeles utsträcka denna förtullnings-frihet till hela Riket. Man gaf den först åt Götheborg, emedan det var den stad som bäst kunde begagna den, och emedan varorna således kunde sedermera landsvägen utföras till östra sidan af Baltiska hafvet. Sådant kan likväl ej synas af Tull-Journaler; men det är icke mindre förhållandet. Imellertid hade denna förtullnings-rättighet redan till Januari månad 1813 inbragt något öfver 24,000 Rd. Hvad sedermera blifvit anfördt angående Frakt-handeln, att den icke synes öfverensstämma med vår allmänt öfverklagade folkbrist, skulle jag medgifva, om icke redan denna handel vore sedan långliga tider inrättad, om icke sjöfolk redan vore dertill danadt, om icke detta näringsfång nu mer än någonsin med vårt insulariska läge öfverensstämde, och om icke Riket for sitt försvar vore derutaf uti ett stort och oumgängeligt behof. Då man påminner sig hvad vår Frakthandel på 70 och 80:talen af förlidne seculum inbragte, huru den

hjelpte att understödja vår realisation och att gifva förmåga att bära de utgifter som det påföljande kriget erfordrade, lär man också medgifva att det icke är en obetydtig fördel att en skeppare, efter att i Medelhafs-hamnarna hafva afsatt en del Svenska producter, genom frakter dessa orter imellan, förtjenar ej allenast tillräckligt att underhålla sig och manskap, men äfven att under tiden göra ansenliga penninge-remisser och slutligen hemkommer med en Salt-laddning. Denna rörelse är så mycket mera dyrbar, som Svenska fartygen, igenom det förtroende de vunnit, få merendels sina Frakter bättre betalda än de flesta öfriga Nationer.

Det man sagt om Finska handeln synes mig i så måtto olämpligt, som det icke är beräkningen af handels-balance som bestämmer de allmänna behofven, och som det icke är möjligt att på en gång ändra en Nations vanor eller rigtningen af dess handels-rörelse. Då man påminner sig huru som under åren 1808 och 1809 veden härstädes gällde 18 à 20 Rd. och man då kommer ihåg, att en så stor folkmassas behof är i fråga, lär man finna att det icke låter sig göra att åsidosätta ett sådant afseende. Om under vintern år 1814 veden den föregående hösten varit så dyr skulle väl en stor del af Hufvudstadens invånare nödgats

frysa ihjäl. Att med någon betydlig tullafgift belägga en sådan vara innan vi, från annat håll, beredt oss en säker tillgång, är endast att öka svårigheterna att lefva för en mängd menniskor, som man redan erkänner behöfva understöd. Imellertid är redan anstalt fogad, att göra undersökningar om möjligheten att ifrån Rikets Norra Provinser öppna farleder, hvarigenom hufvudstadens vedbehof skulle kunna fyllas. Uti den af en annan aktningsvärd Ledamot gjorda anmärkning, att de onera som tryckt Hemmansbrukaren äro till en stor del skulden till dess förlägenhet, kan jag ej annat än i det närmaste instämma. Men jag måste tillika erinra at detta under varande omständigheter svårligen kunde blifva annorlunda. En del af dessa onera härrörde af missväxten, en del af kriget, en del af vissa allmänna bidrag som för lika allmänna behof voro oumgängeliga. Är det väl möjligt att förekomma sådant? Är icke en del derutaf en följd af Ständers beslut, och en annan del en följd af omständigheternas tvång. För att likväl påminna att Regeringen icke försummade att göra hvad den kunde för att lindra de bördor som skulle vara mest tryckande, får jag nämna, att under år 1813, då man hörde att egendomsvärden hade vid taxeringarne blifvit mycket högt uppdrefne, infordrade Regeringen uppgifter från Landshöfdingarne angående Taxe-

rings-

rings-beloppet, och efter jemförelse deraf och hvad som sannolikt kunde för de öfriga då ännu okända artiklarne påräknas, samt af hvad som i anseende till Bevillnings-Behofvet kunde erfordras, gaf Landshöfdingarne tillkänna, att nedsättning på åtskilliga ställen kunde vid Profnings-Committéen äga rum, och att i allmänhet förhöjning icke erfordrades, utan endast jemnhet och likhet i principer vore det hufvudsakliga att iakttaga.

Ibland de saknader Landtmannen erfarit är visserligen den utaf Bränvins-bränningens-rättigheten en af de betydligaste. Jag har redan yttrat mig derom, jag skall nu endast tillägga att hvad som borde göras i detta fall var om hösten 1813 så osäkert i anseende till det föregående årets brist och ovissheten om resultatet af skörden, att jag ännu har bref ifrån en ganska aktningsvärd Landshöfding, som yttrar dervid stora betänkligheter och tillstyrker att bränningen åtmindstone skulle bli blott för en kort tid. Det är lätt att nu efteråt vara ef en annan tanka; men det är icke lika lätt att afgöra då man blott har för sig minnet af en med möda afhulpen brist och ovissheten om framtida tillgångar.

Angående Nederlags-handeln har jag redan förut yttrat mig och skall nu blott

tillägga, att våra grannar med nöje se det ogillande som möter denna industri-gren hos oss; att Köpenhamns rörelse tilltager under det Götheborgs aftynar och att detta, som till någon del ligger i sakens natur, till en ej obetydlig del ligger uti de Författningar som i Dannemark gynna denna och all annan handelsrörelse. Ju mera vi öka strängheten af våra inskränkningar, ju mera arbeta vi för våra grannars fördel. Man har sagt, att det behöfdes icke en förändring af grundsatser, men ett återgående till grundsatser. Jag bekänner att detta var mig oväntadt. Det vore underligt, kanske äfven knappt förlåtligt, om Statens Embetsmän icke skulle känna de theorier som i sednare tider blifvit så allmänna i alla afhandlingar i dessa ämnen. Men det är en stor skilnad att känna en theori och att kunnå göra dess tillämpning. Det är härvid må hända som handläggningen och en längre vana ofta har företrädet framför en uti Speculation aldrig så väl uttänkt theori. Det gifves omständigheter, då äfven ett skenbart afvikande ifrån erkänd theori kan vara i fullkomlig öfverensstämmelse med sjelfva meningen och syftningen dermed. Detta beror af sjelfva omständigheternas förhållande, som fordra att man ibland måste taga olika vägar för att ernå samma ändamål. Landets förkofran måste uti alla den inre Rikshushållningens gre-

nar vara systemålet, men om under en tidpunkt en viss industri-gren svårligen kan upprätthållas, medan en annan har tillfälle till en stor utveckling, vore det väl både oklokt och obilligt att qväfva eller hindra den sednares framsteg, derföre att den förra ej kan gå i bredd med densamma. I en vanlig sakernas ordning böra de njuta lika skydd, och det bör lemnas åt deras egen förmåga att utveckla sig efter som tillfället medgifver. Då ämnen af mera vigt förekommit, der jag trott en något invecklad tillämpning af grundsatser skulle komma i fråga, har jag trott att framställningen deraf hörde till de upplysningar jag borde afgifva, och har derföre ingått uti utvecklingen af de grundsatser jag trodde höra till hvart ämne. Afsigten har varit, icke att lära någon saker som de visste förut, men att visa de synpunkter, under hvilka jag trodde ämnet böra betraktas. Att jag kunnat misstaga mig är menskligt, och är hvad jag icke kan eller bör tro mig hafva undgått; men hvad jag gjort skall åtmindstone vittna, att jag icke saknat grunder för mitt handlingssätt. Vid hvardagliga ärender och vid alla dem som afgöras enligt redan gifna Författningar, kan sådant ej komma i fråga. Jag får för öfrigt med Herr Grefve Schwerin instämma uti den önskan, att om Betänkandet remitteras till Utskottet, ett sammandrag eller Promemoria mät-

te göras af de punkter hvaruppå Rikets Ständer önska att fästa Kongl. Maj:ts uppmärksamhet. Om dessa punkter vinna Ständernas bifall, blir det sedan mycket lättare att veta hvad som, för att vara i enlighet dermed, bör göras, och om saken sedan får en annan utgång, blir det nationens representanter som nationen får att skylla för sina missöden.

Hvad jag imellertid ej kan undgå att tillägga är, att ett prohibitivt system är lätt att föreslå, lätt att påbjuda, men svårt att verkställa. Norrige är icke underkastadt alla dessa inskränkningar. Dess innevånare veta att inskränka sina begär och rätta sina företag efter sina tillgångar, utan att binda sig händerna i anseende till deras handelsföretag. Ju mera vi skilja oss ifrån samma grundsatser, ju mera vi gifva dem fördelar öfver oss, ju mera gifva vi anledning till tullförsnillningar och lurendrägerier, hvars inflytande icke kommer att synas i tullspecialerna, men som derföre icke blir mindre känbart.

Jag har trott mig således helt okonstladt böra yppa min tanka. Om jag misstagit mig, om ett annat System antages och fullföljes och kan gagna, skall jag med nöje erkänna att jag haft orätt. Om åter framtiden rättfärdigar mina åsigter, ehuru

de nu ej gillas, skall det endast vittna att det är rigtigare att dömma efter allmänna grundsatser än efter ögonblickets intryck. Fäderneslandets välgång skall i båda fallen vara föremålet för mina önskningar, äfvensom det bör vara det för allas bemödanden.

Herr von Rosenstein, Nils, anhöll, att Grefve Mörner måtte anmodas befordra detta sitt Yttrande till trycket.

Uppå af *Herr LandtMarskalken* gjord proposition, blef hvad Herr von Rosenstein föreslagit af Ridderskapet och Adeln bifallet.

Herr Munck af Rosenschöld: I anledning af hvad tvänne värda Ledamöter nu anfört, får jag utbedja mig Ridderskapets och Adelns tillåtelse, att åter yttra mig. Herr Grefve Schwerin tycks ej hafva förstått mig, då han ansett min mening varit, att anmärka mot dess förslag om ett Moratorium. Jag sade uttryckligen, att jag icke om detta förslag ville fälla något omdöme, utan blott erinra, att det endast skulle uppskjuta, men icke förekomma enskildas så väl som hela Rikets ruin, i fall för öfrigt samma mesure som hittills fortfar. Om Nederlagshandelns nytta i allmänhet för vårt Rike, är jag af lika tankar med Herr Grefve Mörner; jag anser den kunna vara nyttig, om Tullbevakningen är så organiserad, att den kan förekomma varornas tullfria insmygande i Riket, och

tillräcklig nederlagsfrihet betalas, samt varorna behörigen värderas. Vi hafve en granne i Dannemark, som gerna skulle önska, att vi ej ville tillåta oss någon Nederlagshandel, och man misstager sig sällan, då man gör det som en afundsam granne önskar, att man icke skulle göra. Herr Grefven har äfven sökt försvara den tillåtna bränvins-införseln med 1812 års missväxt; också häruti instämmer jag med Herr Grefven så vida som jag medger, att denna införsel var då mera att undskylla, än sedan 1813 års ymnigare gröda blifvit att tillgå; jag har i synnerhet anmärkt emot tillåtelsen för införsel, sedan den tiden, ehuru införseln äfven förut vida öfversteg det oumbärliga behofvet, heldst bränvin ej är i allmänhet så nödvändigt, som man i våra dagar vill inbilla sig. Man hade åtmindstone kunnat tillåta bränvinsbränning af utländsk spannmål, då denna i så stor myckenhet infördes. Jag tviflar icke, att de personer, som fått uteslutande tillstånd, att utifrån införa bränvin, haft goda skäl att anföra för sin anhållan, och äfven det som Herr Grefve Mörner omnämnt, att de redan innan den allmänna tillåtelsen blifvit upphäfven, gjort upphandlingar. Men jag hemställer, om ej samma skäl kan anföras af hvilken Köpman som heldst, för att eludera hvart och ett förbud mot införsel af en utländsk vara, när detta förbud utfärdas efter en nyss föregående allmän tillåtelse. Jag tviflar icke heller, att goda skäl varit för den, staden Götheborg förunnade uteslutande tillåtelsen, att införa Engelska bomullsvaror. Men jag tror icke, att dessa skäl kunnat hämtas från Riksens Ständers beslut vid 1812 ' års Riksdag. Herr Grefven har väl anmärkt, att Oeconomie-Utskottet vid sistlidne Riksdag sjelf tillstyrkt tillåtelse för bomullsvarors införsel. Men härvid får jag erinra, att Utskottets tillstyrkan var obestämd, och icke ingick i RiksdagsBeslutet; att utom dess Riksens Ständer i detta uttryckligen föreslog förbud mot införsel af utländskt bränvin. Jag inser ej, hvarföre den för Landet nyttiga önskan skulle mindre blifva efterkommen än den skadliga. Det hade enligt min tanka varit bättre, att man åtmindstone till en viss grad yppfyllt Riksens Ständers önskan om förbud mot bränvinsinförsel, och icke uppfyllt den utomdess icke bestämdt uttryckta önskan, om bomullsvarors införsel, i stället för att man nu gjort motsatsen. Jag kan utomdess icke af Riksens Ständers beslut vid sista Riksdagen finna mindsta anledning, att förunna tillåtelsen för bomullsvarors införsel blott till Staden Götheborg. Herr Grefven anmärker till försvar för tillåtelsen att förtullade bomullsvaror i tysthet åter utfördes, att det ej kan bevisas men är kändt. Mera nogräknad på bevis var Herr Grefven i sitt

Yttrande i sista Plenum, der Herr Grefven förklarade sig tvifla på, att otillåtet bränvin inkommit i Landet, hvarpå man dock har mindre skäl tvifla, än att förtullade bomullsvaror åter blifvit utförda, då varorna ju kunnat på Nederlag uppläggas och sedan föras sjövägen under Engelsk Convoy. Jag instämmer med Herr Grefve Mörner deri, att lifsförnödenheter ännu ej böra förbjudas till införsel för hufvudstadens behof från Finland; men jag tror, att derföre bör erläggas tull, så afpassad, att Ladugårdshandteringen i vårt eget Land och derigenom äfven åkerbruket icke lider, utan tvärtom uppmuntras. Jag har icke påstått, att frakthandeln är för vårt Land skadlig, jag har blott sagt, att den icke är så vigtig näring som jordbruket och bergshandteringen. Herr Grefve Mörner har deremot sjelf riktat dem, som anse frakthandeln skadlig, med ett skäl, då han anfört, att vårt sjöfolk är af Utlänningen mycket omtyckt. Just detta bidrager ännu mer dertill, att frakthandeln tar arbetande händer från vårt ännu ofullkomliga jordbruk; ty tusendetals af våra Sjömän lockas för sin skicklighet af utlänningen, i synnerhet af Engelsmännen, att gå i dess tjenst. Herr Grefve Mörner har mycket skäl att påstå sig hafva som föredragande alltid följt grundsatser; ingen är mera i stånd, än jag, att intyga detta. Men jag har talt om de i sednare åren vidtagna Statsoeconomiska åtgärder i allmänhet, utan afseende på när och huru de blifvit föredragna. Jag vågar hemställa, om något sammanhang af grundsatser kan förenas deri, att på samma tid, som man användt millioner på en canal till lättande af Producentens transport, 2ne Provinser imellan, har man inskränkt communicationen imellan 2:ne andra Provinser, och förbudit Blekingen att fritt utföra ved till Skåne. Jag vill icke med flera dylika exempel uppehålla Ridderskapet och Adeln.

Grefve Mörner: Jag vill endast hafva äran påminna, att den anförda författningen som inskränker ved-utförseln från Blekingen är en gammal local Författning, som har till föremål, att spara Blekingens skogstillgångar. Jag vill icke derföre försvara den; men hvar och en lär finna, att det går icke lika fort att ändra sådana gamla Författningar och att i alla dessa särskildta förhållanden införa enhet i system, som det är att anmärka Bristfälligheterna.

Herr Munck af Rosenschöld: Förbudet för Blekinge, att utföra ved till Skåne, har dock fått fortfara under närvarande administration. Det må dock medges mig, att en motsägelse i principer ägt rum deri, att man i allmänhet varit mera angelägen besörja utländska varors införsel i Sverige, än egna

producters inom Landet från en Provins till en annan; att på samma tid som man försvarat fri införsel af ved och victualier från Finland till Sverige, har den varit förbuden från en Provins till en annan inom Sverige, och ändtligen, att man tillåtit införsel af utländska victualier, men icke utförsel till ex. från Skåne.

Uppå af *Herr Grefven och LandtMarskalken* gjord proposition återremitterades det Särskildta Utskottets Betänkande, åtföljdt af de dervid gjorda anmärkningar och af BancoUtskottets yttrande.

Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog, att BevillningsUtskottet måtte anmodas till Riksens Ständer inkomma med förslag till sådana grunder, hvarefter Kongl. Maj:t, till förekommande af öfverflödiga utländska varors införsel i Riket, må, vid sig företeende omständigheter, hafva rätt, att tullafgifterna, i lämplig mån, förhöja.

Bifölls.

Widare föreslog *Herr LandtMarskalken* att Särskildta Utskottet måtte anmodas, att med frånskiljande af hvad som hörer till ofversigt af orsakerna till allmänna förlägenheten, samt de åtgärder som bero af Riksens Ständers egna beslut, i en

kort framställning upptaga de oeconomiska mål som anses böra i underdånighet till Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning och åtgärd öfverlemnas.

Bifölls.

Herr Flach, Carl, anhöll, att sedan Grefve Mörners yttrande till denna dagens Protocoll blifvit begärdt till trycket, äfven Herr Munck af Rosenschöld måtte anmodas att låta trycka sitt.

Denna anhållan blef, uppå af *Herr LandtMarskalken* gjord proposition, af Ridderskapet och Adeln bifallen.

Herr Stjernstedt, Carl Gustaf, uppläste följande:

De discussioner, som sednast här förevarit, rörande Permanenta Domstolar på Landet, med hvad mera i sammanhang dermed Lag-Utskottet föreslagit, har stadgat min enskilda öfvertygelse, att någon total ändring i utöfningen af Domare-Embetet förbereder flera olägenheter, som åtskilliga af Ridderskapets och Adelns värda Ledamöter framställt och hvilka Herrars yttrande jag åberopar. Mig torde tillåtas, att anmärka, huru det i Lagstiftningen är och

blir en fast princip, att man icke utan i sammanhang med det hela vidtager partiella Stadganden. Denna princip måste blifva ännu mera gällande i fråga om ändring i RättegångsOrdningen, heldst om Riksens Höglofl. Ständer möjligtvis betoge sig ett fritt utrymme, att consequent besluta det öfriga reglementariska uti våra Lagar.

Skyndsamma åtgärder, i Lagförändringar, äro ofta vådliga. Svenska Lagen har rätt till Nationens förtroende. Må hända, att hos framtida Lagfarna någon gång saknas den tålsamma forskning, den högre grad af skarpsinnighet och de djupa insigter, som utmärka en del våra förfäder: jag lemnar det derhän, men är fast öfvertygad, att de ryktbare män, som utarbetat 1734 års LagBok, skänkt efterverlden ett mästerstycke i manlig styl, och en skyddsmur för personlig och egendoms säkerhet.

Jag förenar mig således med de Herrar Ledamöter, som yrkat, att frågan om de Permanenta Domstolarne och förändrade Rättegångsskick, må till nästa Riksdag åtmindstone hvila, på det att Lagkunnige Herrar och män, utom Riksens Ständers medlemmar, må äga tillfälle, att öfver förberörde vigtiga ämne sina anmärkningar afgifva; hvarförutan jag vördsamt underställer Eders Excellence samt Höglofl. Ridderskapet och Adeln, huruvida detta mitt anförande må till Höglofl. Lag-Utskottet remitteras.

Remitterades till Lag-Utskottet.

Efter förnyad föredragning biföllos följande den 5 Juli på Bordet lägde Memorial och Betänkanden:

1:o Från BevillningsUtskottet, med project till förändringar i 1812 års Chartæ Sigillatæ Förordning.

2:o Från Särskildta Utskottet, i anledning af Friherre Koskulls Memorial om upphörande af all Sjöhandel intill dess vexelcoursen hunnit falla till Alpari, och Rikets importer och exporter blifvit återställde i jemnvigt.

3:o Från StatsUtskottet, i anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande om StatsVerkets inkomster och deras beräkning i Riks Staten ifrån nästkommande års början, och påföljande år intill nästa Riksdag.

Upplästes och lades till Handlingarna StatsUtskottets, den 5 Juli på Bordet lag-

de Memorial, med bifogad afskrift af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse den 29 sistlidne Juni till Riksens Ständers StatsUtskott, rörande de Barthelemiska medlen.

Företogs till afgörande Lag- samt Oeconomie Utskottens sedan den 5 Juli hvilande Betänkande, angående en allmän handels- och näringsfrihet.

Friherre Cederström, Jacob: Då förhållandet med förevarande ämne är sådant, att i fall anmärkningar vid Utskottets Betänkande skulle göras, ingen anledning är att förmoda, det de deruti kunna verka någon förändring, och Utskottets Betänkande dessutom i det mesta är ganska väl utarbetadt, inskränker jag mig vid att tillstyrka bifall å detsamma. Höglofl. Ridderskapet och Adeln ägde, enligt min tanka, rättighet, att dervid förklara, det deras 1809 och 1810 gjorda concessioner återkallades, så framt icke de öfriga MedStånden uti Beslutet instämde; men då Ridderskapet och Adeln alltid har mera afseende på allmänt väl än enskilda fördelar, så kan jag icke föreställa mig möjligheten af ett sådant vilkor; utan anhåller endast att om, emot förmodan, det Högvördiga Prest- och det Wällofl. Borgare Ståndet skulle afslå Betänkandet, Ridderskapet och Adeln då, utan

att vara hindradt af sitt nu fattade beslut, i förening med Hedervärda Bonde-Ståndet inlemna en underdånig önskan till Kongl. Maj:t om Skrålagarnes upphäfvande enligt de uti Utskottets Betänkande stadgade grunder; hvaröfver jag får anhålla om särskild proposition af Herr LandtMarskalken.

Den af *Herr LandtMarskalken*, i enlighet med Friherre Cederströms anförande, gjorda proposition, blef af Höglofl. Ridderskapet och Adeln bifallen.

Herr Påhlman, Otto Fredrik: I hvad Friherre Cederström yttrat instämmer jag så mycket heldre, som de häremot yttrade illiberala tänkesätt äro fullkomligen kända och som, i händelse ock denna fråga hade varit af privilegii beskaffenhet, eller af hvad annan som heldst, det alltid åligger ett Utskott att genast yttra sig öfver den fråga som till det samma blifvit remitterad. Jag önskar på dessa skäl för min del, att i händelse det Högvördiga PrestStåndet och det Vällofl. BorgareStåndet skulle i sina plena besluta det de anse denna frågas upptagande strida mot Privilegier, Ridderskapet och Adeln måtte förklara det detsamma återtager sina 1809 gjorda concessioner.

Herr Mannerstam, Johan: Då Prest- och BorgareStånden vid pröfning en af

af den preliminaira fråga angående handelsfriheten, som af Utskotten blifvit till Riksens Ständer genom berättelse öfverlemnad, redan förklarat den yrkade utvidgningen af Näringsfriheten stridande mot BorgareStåndets Privilegier, lärer man knappt kunna förmoda, att de skola bifalla det Betänkande som Ridderskapet och Adeln nu antagit. På det att en för det allmänna så nyttig sak som denna likväl ej må förfalla instämmer jag derföre uti Friherre Cederströms anhållan, att Ridderskapet och Adeln, i händelse Betänkandet endast af 2:ne Stånd gillas, genom särskildta allmänna besvär, deruti Bondeståndet icke lärer underlåta att deltaga, ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet framföra den otvifvelaktigt af en allmän opinion delade önskan om näringstvångets och skråförfattningars upphäfvande som Utskotten tillstyrkt. Ridderskapet och Adeln har så mycket större anledning härtill, som det enligt Regeringsformen ofelbart är Kongl Maj:ts rättighet, att efter Nådigt godtfinnande afgöra dessa frågor såsom oeconomiska.

Jag underställer likväl Höglofl. Ridderskapet och Adeln om icke Prest- och BorgareStånden kunde förut vänligen inbjudas att förena sig om det nu fattade beslut. Den åtgärd som Ridderskapet och Adeln i detta

detta fall vidtager kan icke medföra någon fördel för detta Stånd, som det förut icke innehar, utan den åsyftar egentligen beredande af lättare utkomst för de fattigare Folk-Classerna i Riket, till hvilka Ridderskapet och Adeln, som vid behandlingen af detta mål skilde sig från ensidiga syftemål, önskar att det välstånd och trefnad, som åtföljа den fria idogheten, må allmänt spridas.

Upplästes å nyo och bifölls Särskildta Utskottets den 5 Juli på bordet lagda Memorial, rörande Herr Tornerhjelms Motion om fri utförsel af Skånes natur- och konstalster.

Herr Adlerstam, Johan Patrik, hemställde om icke Baron Boyes skrifteliga Dictamen denna dag måtte befordras till trycket.

Uppå af *Herr LandtMarskalken* gjord proposition, hade Ridderskapet och Adeln ej något häremot att erinra.

Å nyo föredrogs och bifolls StatsUtskottets den 5 Juli på bordet lagda Betänkande, angående sättet, att Controllera de till RiksgäldsContoiret från Länen inkommande Summariska Redogörelser för allmänna Bevillningen och öfriga RiksgäldsContoirets Fonder.

Upplästes ett Memorial från ExpeditionsUtskottet af föregående dag, hvaruti, med anmälan, att tvänne Cancellister af Utskottet blifvit antagne, då trenne af RiksStånden blifvit bevilljade, Utskottet anhåller det StatsUtskottet måtte anmodas, att efter inhämtad upplysning af ExpeditionsUtskottets Ordförande, föreslå den renskrifvare-hjelp som för Utskottet kan vara nödig.

Derjemte föreslår Utskottet att i afseende på den vid Riksdagens slut otryckta delen af Bihanget till RiksStåndens Protocoll, något arfvode måtte bestämmas för den eller dem af Cancellisterna, som omsorgen för denna tryckning sig åtoge och derföre hos StatsContoiret redoviste.

Herr Silverstolpe, Gustaf Abraham: Vid det nu upplästa Memorial från ExpeditionsUtskottet lärer ingen annan åtgärd finnas än att det remitteras till StatsUtskottet. Men i anledning deraf anhåller jag

att hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln få anmäla, att i anseende till tryckningen af Ridderskapets och Adelns Protocoll äfven den omständighet uppstår, att, oaktadt allt bemödande till påskyndande af Tryckningen, de ej till Riksdagens slut på långt när kunna hinnas färdiga. Då Ridderskapet och Adeln behagat uppdraga mig commissionen med tryckningens verkställande, och då mina enskilda angelägenheter fordra att jag så snart sig göra låter efter Riksdagens slut måtte återvända hem, är jag således skyldig att hos Ridderskapet och Adeln anmäla, det jag ej längre kan åtaga mig omsorgen för tryckningen, och får jag tillika föreslå, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln måtte något stadga om sättet huru tryckningen skall fortsättas, och då den nu sker på Statens bekostnad, bestämma någon person som i StatsContoiret kan vara berättigad att lyfta nödiga penningar, och derföre redovisa.

Herr LandtMarskalken föreslog, att StatsUtskottet måtte anmodas Utlåtande afgifva öfver i fråga varande ExpeditionsUtskottets Memorial.

Bifölls.

Undertecknad Silverstolpe, Axel Gabriel. Jag anser för afgjordt, att det blifver RiddarhusCancelliet, likasom de öfriga Stån-

dens Canceliiers åliggande att äfven efter Riksdagen vaka öfver rigtigheten af de afskrifter, af RiksStåndens Protocoll, som till tryckning utlemnas, så väl som att i StatsContoiret uppbära tryckningsmedel och för desamma redovisa. Men då sammanfattandet af registret icke kan någon utan emot särskildt arfvode åläggas, får jag den äran proponera, att StatsUtskottet måtte anmodas föreslå någon anstalt, hvarigenom, under varande tryckning af Protocollerna, registren deröfver må, emot något visst för hvart tryckt ark, författas, för att skyndsamt efter Protocollerna utgifvas.

Herr Silverstolpe, Gustaf Abraham, föreslog, att till författande af dessa register en person för hvarje Riksstånd kunde utses.

Bägge dessa förslag biföllos.

Vid förnyad föredragning bifölls BancoUtskottets sedan den 5 Juli hvilande Memorial, i anledning af väckt fråga om rättighet till Bancolån för dem som i Uddevalla uppbygga stenhus, m. m.

Upplästes å nyo det Särskildta Utskottets den 5 Juli första gången föredragna förnyade Utlåtande i anledning af yrkade förändringar uti JudeReglementet.

Herr LandtMarskalken föreslog bifall till Utskottets Betänkande.

Ropades *Ja* och *Nej*.

På samma sätt besvarades den härefter af *Herr LandtMarskalken* gjorda proposition till afslag af Utskottets Betänkande.

Herr Munck af Rosensköld, Eberhard: Jag anhåller att någon af de Herrar, som ej bifalla Utskottets Betänkande, måtte meddela sina skäl dertill, hvilka möjligen torde verka på öfvertygelsen hos några af oss, som bifallit Betänkandet.

Friherre Staël von Hollstein, Corfitz Ludvig: De betänkligheter jag yttrat rörande rättigheten för Judarne att få besitta jord, är anledning hvarföre jag önskar, att om Betänkandet skulle vinna bifall, det må ske med förbehåll, att de från denna rättighet må uteslutas.

Herr Munck af Rosensköld: Jag anhåller att Herr Grefven och LandtMar-

skalken behagade göra proposition till bifall å Utskottets Betänkande, med den tilläggning som af Friherre Staël von Hollstein blifvit framstalld.

Herr Grefven och LandtMarskalken erinrade, det förevarande ämne vore af natur, att endast som önskan kunna till Kongl. Maj:t framställas.

Herr Adlerstam, Johan Patrik: I bland andra anmärkningar, som jag med skäl tror kunna göras mot Utskottets Betänkande, är äfven den, att det blifver Judar tillåtet, att tillförordna förmyndare för sina barn; en rättighet som åf Lagarna förnekas infödda Svenskar. Detta är en olikhet, hvilken jag ansett mig böra anmärka. Äfvenledes kunde den orimlighet hända, att Judar till förmyndare för sina barn förordnade utländska Judar, hvilka, under förevändning af att sköta sina myndlingars angelägenheter, inkomma i Landet, och undandraga sig fullgörandet af de andra inflyttande Judar åliggande prestanda. Ehuruväl det visserligen icke är nödvändigt, att då man afslår ett tillstyrkande anföra de betänkligheter man dervid kan hafva funnit, har jag likväl velat anföra denna, som dervid kan göras, hvilken visserligen ej är den enda, och i anledning af hvilken jag anser mig böra afslå Utskottets Betänkande.

Friherre Boye, Ludvig. Jag har förut, ifrån detta rum yttrat mina tankar om Judarna, och förklarat, att jag anser deras särskilda Nationalitet utgöra det hufvudsakliga skäl, som bevisar deras skadlighet i ett fattigt Land. Jag känner hvad man sedermera skrifvit och talat för Judarna; men jag finner min mening icke derigenom vederlagd, och förblifver således vid den; samt kan då icke heller anse nyttigt att Judarnes rättigheter nu ökas. Jag lemnar derhän om allmänna villjan inom Riddarhuset instämmer med allmänna viljan hos nationen; men jag känner Ridderskapets och Adelns representativa rätt att bestämma allmänna viljan; och jag respecterar den, då jag till denna fråga; till propositionen om bifall, på detta Betänkande, svarar nej; men icke begär votering.

Herr Grefven och LandtMarskalken. Bifaller Ridderskapet och Adeln Utskottets Betänkande med den förändring, att Judarne ej må få nedsätta sig på Landet?

Ropades *Ja* och *Nej*.

Friherre Hjerta, Axel: För min del anser jag att Judar, som äro inkomne i Riket, må här förblifva, men att hvarken deras rättigheter eller antal bör utvidgas.

Herr Adlerstam: I händelse Ridderskapet och Adeln skulle finna för godt att bifalla Utskottets Betänkande med den förändring, att Judar ej få nedsätta sig på Landet, så har jag för min del ej någon deremot att invända.

Grefve Lilljencrantz, Johan Wilhelm: Jag skulle också kunna uppsöka anledning till anmärkningar deruti, att förslaget till JudeReglemente på några ställen synes afvika från den liberalité, som i Höglofl. Utskottets Betänkande framlyser, och på ett så värdigt sätt uttrycker de tänkesätt, hvilka i 19:de Seclet böra väntas af en fri och upplyst Nation. Men då, i min tanka, Betänkandet och Reglementet i det hela äro mästerligen författade, anhåller jag vördsamligen om proposition till fullkomligt bifall. Undantag af rättigheten att köpa jord, vore i detta Stånd så mycket mera olämpligt att göra, som de flesta å Riddarhuset gjorda anmärkningar emot Judarne bestått i klander att de aldrig varit jordbrukare och sällan producteurer, samt att de icke fästa sig för alltid, utan bortflytta, då de vunnit förmögenhet.

Herr Munck af Rosensköld: Jag utber mig få i detta ämne meddela en Historisk upplysning. I England hafva Judarne lika medborgerliga rättigheter med andra invånare i Landet, undantagande den, att besitta jord. Men förbudet för dem att få tillhandla sig jordegendomar illuderas på så sätt, att en Jude kommer öfverens med en Christen, att denne tecknar sig som köpare, då ändå Juden förblifver ägare och disponent af egendomen. Likaså kan ett sådant förbud blifva illuderadt i Sverige. Jag öfverensstämmer med Herr Grefve Lilljencrantz deri, att den skadlighet man nu tillägger Judarna, till en hufvudsaklig del härleder sig af deras medborgerliga rättigheters inskränkning och den trånga krets, som blifvit dem anvist för deras industri. Jag vill derföre icke påstå, att om Judarne nu erhålla lika rättigheter med Rikets öfriga medborgare, de straxt skola upphöra, att i vissa afseenden vara skadlige för Landet. Huruvida det nu vore rådligt tillerkänna dem denna jemlikhet i rättigheter, beror af huruvida Rikets belägenhet tillåter att afvakta den ej snart inträffande verkan af en sådan författning.

Friherre Staël von Hollstein: Att Judarna derigenom att de få äga Landtegendomar skulle blifva verkliga jordbrukare, eller arbetare, lärer blifva missräkning; de blifva väl Herrar, men de Christna bönderna få väl köra plogen och harfven.

Grefve Lilljencrantz: Jag beder få påminna Höglofl. Ridderskapet och Adeln

om den allmänt erkända sanning att Judarne söka lönande närings-fång, och att Vi jordbrukare icke deribland beräkna vårt yrke.

Nog har en Svensk författare bemödat sig att bevisa, det Paradiset varit beläget här i Norden, men detta oaktadt lära Judarne icke öfvertalas, att anse vår fosterbygd för det Canaans land, som de eftersträfva, heldst sedan de i Tyskland vinna större borgerliga rättigheter än åt dem härstädes förunnas.

Det bör icke heller glömmas, att förvärfvandet af jord är för dem försvåradt, genom den ålagda skyldigheten att dertill söka Konungens Nådiga tillstånd. Likasom Höglofl. Särskildta Utskottet, i likhet med Grundlagen, förebyggt all anledning till farhåga, att de skulle i framtiden kunna underlägga sig vissa lucrativa Embeten.

Friherre Staël von Hollstein: Blifva Judarne först innehafvare af jord i Riket, så torde det sedermera vara svårare att hindra deras vidare afsigter; RegeringsFormen kan ändras, och från egendomsherrar blifva de snart innehafvare af de förr nämnda lucrativa Embeten.

Undertecknad Silverstolpe, Axel Gabriel: Vid Herr Baron Staëls reflexion att

Christna bönder måste bruka jorden åt Judar som äro jordägare, utbeder jag mig allenast få göra den anmärkning, att om i vårt Land Catholiker besitta jord blir det Lutheranernas öde att plöja den, och den ena casus synes mig vara lika med den andra.

Herr Grefven och LandtMarskalken: Bifaller Höglofl. Ridderskapet och Adeln Utskottets Betänkande?

Ropades *Ja*, och några få *Nej*.

Då ingen hördes begära votering, ansågs Betänkandet såsom bifallet, och *Friherre Staël von Hollstein* önskade endast få anteckna i Protocollet att han ej i bifallet deltagit.

Till afgörande företogs StatsUtskottets sedan den 5 dennes på Bordet hvilande Utlåtande i anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande, angående yrkad ersättning för Bohus, Carlstads och Elfsborgs Läns invånares besvär och lidande under sista fälttåget.

Friherre Hjerta, Lars: Sedan StatsUtskottet ej ansett sig befogadt göra någon ändring i hvad det i sitt förra Betänkande

hemställt, och derjemte tillkännagifvit, att trenne Stånd redan bifallit detta Betänkande, får jag ödmjukligen underställa om icke, i stället för den föreslagna lindringen i Bevillningen, Ridderskapet och Adeln skulle finna nödigt, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålles, att låta närmare utreda förhållandet med dessa Läns invånares lidande, och af Krigsfonden tilldela en hvar den ersättning honom tillkomma kunde.

Friherre Staël von Hollstein understödde Friherre Hjertas förslag med exempel, att särskild undsättning blifvit vid 1809 års Riksdag, de af det forflutna kriget lidande invånare af Wester- och Norrbottens Län, och ibland andra Nordmalingsocken bevilljad.

Friherre Hjerta föreslog å nyo, att om hjelp af krigsfonden måtte hos Kongl. Maj:t anhållas.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken gjorde till en början proposition till bifall å Betänkandet, men hvilken med *Ja* och *Nej* besvarades.

Derefter proponerade *Herr LandtMarskalken* bifall till Friherre Hjertas förslag, hvilken proposition med *Ja* besvarades; och skulle detta beslut med de öfriga respectiva Stånden communiceras.

Följande sedan den 5 dennes hvilande Betänkanden från StatsUtskottet, föredrogos å nyo och bifölloss:

1:o I anledning af gjord anmärkning vid Utskottets Betänkande, angående Slottsbyggnaderna på Kongsör.

2:o I anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande om lösens erläggande till Kronofogdarne för påskrift å utmätnings-resolutioner

3:o I anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga remisser om lönförbättring för LandsStatsBetjeningen.

Upplästes å nyo OeconomieUtskottets den 5 Juli på Bordet lagda Betänkande, i anledning af yrkadt förbud emot löpande Assignationers utgifvande af enskilda personer, m. m.

Friherre Staël von Hollstein, Corfitz Ludvig: Jag har gjort en anmärkning vid detta ämne, att nämligen jag icke vet huru det kunnat komma till behandling af OeconomieUtskottet. Herr Wigander har yrkat att tryckta Assignationer ej måtte få utgifvas; men derom behöfdes ingen Förordning, ty redan förut är härpå ren Lag.

Det vore likasom om man begärde en författning att folket skulle lefva efter Lagarna.

Friherre Cederström, Jacob. Skrifna förbindelser eller Assignationer man och man imellan kunna icke utan oförstånd förbjudas, aldrig förhindras. Hvad åter angår de tryckta valuter, som blifvit öfverklagade, så äro de redan gällande Författningar i den delen tillfyllestgörande, hvarföre jag i afseende deruppå instämmer med Friherre Staël. Rättigheten att assignera på Banken, om man der nedsatt fond, är genom BancoOrdningen medgifven, och då ingen Författning ålägger enskilda att emottaga sådana Assignationer såsom mynt, så synes mig förbud deremot vara obilligt. Jag får derföre på dessa grunder tillstyrka afslag å Betänkandet.

I anledning häraf blef Utskottets Betänkande, uppå af Herr Grefven och LandtMarskalken gjord proposition, af Höglofl. Ridderskapet och Adeln afslaget.

Upplästes å nyo och bifölls StatsUtskottets den 5 Juli på Bordet lagda Betänkande, angående några begärdta nya löneanslag å Kongl. SundhetsCollegii Stat.

Å nyo föredrogs OeconomieUtskottets sedan den 5 Juli hvilande Betänkande, i anledning af åtskilliga till Utskottet remitterade Memorial och Dictamina, angående GränseTullarna imellan Sverige och Norrige, samt LandTulls-inrättningen i Riket och den dervid bibehållna Tullbevakning m. m.

Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog bifall till Utskottets Betänkande.

Ropades *Ja*; men

Friherre Staël von Hollstein yttrade sig icke kunna dertill lemna bifall, emedan uti sista punkten af Betänkandet vore föreslaget indragande af den Commendanterna uti Rikets Fästningar och Casteller tillkommande så kallade Garnizons-ved; hvilken utgör Commendantens i Christianstad förnämsta inkomst.

Uppå af *Herr Grefven och LandtMarskalken* gjord proposition, blef Betänkandet af Höglofl. Ridderskapet och Adeln afslaget.

Upplästes å nyo och godkändes till den kraft och verkan, den vid innevarande Riksdag fastställda tilläggning i 56 §. Re-

geringsFormen medgifver, trenne Constitutions Utskottets den 5 dennes på Bordet lagda Memorial, innefattande förslag till tilläggningar i Grundlagarna:

1:o I 53 och 96 §. §. RegeringsFormen samt 29 och 63 §. §. RiksdagsOrdningen.

2:o I 15 §. RiksdagsOrdningen.

3:o. I 81 §. RegeringsFormen.

Å nyo föredrogs och bifölls ConstitutionsUtskottets de 5 Juli på Bordet lagda Memorial, rörande Herr Spaldencreutz' förslag till ändringar i Riksens Ständers JustitieOmbudsmans Instruction.

Bifölls OeconomieUtskottets den 5 dennes på Bordet lagda Utlåtande i anledning af gjorda anmärkningar rörande ändring i föreskrifterna om MarkegångsTaxorna, JustitieOmbudsmannens befattning dermed, samt Tionde- och Rentegifvares skyldigheter emot Indelningshafvare och Rentetagare.

Lades

Lades till Handlingarna det Särskildta Utskottets den 5 Juli första gången upplästa Memorial med tillkännagifvande, att Utskottet redan i sitt Betänkande om allmänna förlägenheten yttrat sina tankar i de ämnen, som innefattas i tvänne till Utskottet remitterade Memorial af Friherre Ludvig Boye och Herr Achates von Platen.

Vid förnyad föredragning bifölls OeconomieUtskottets den 5 Juli på Bordet lagda Memorial, i anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets den 6 Juni afgifna Betänkande öfver en väckt fråga om en större frihet till begagnande af Kalkmylla och Kalkstensbrott på Gothland.

Justerades Riksens Ständers underdåniga Skrifvelse till Kongl. Maj:t om anslag af en StatsSumma åt Prins Oscar i händelse af dess förmälning, under förbehåll af rättelse af orden *nästa års början*, till *detta års början*, i fall Riksens Ständer emot förmodan skulle, i afseende på de Kongl. Personernas StatsSummor i allmänhet, ett sådant beslut fatta.

Rid. o. Ad. Prot. 65. 66.

Likaledes Justerades en dylik underdånig Skrifvelse om reglering af de så kallade Gerningsören.

Justerades följande

Utdrag af Protocollet, hållet i Höglofl. Ridderskapets och Adelns Plenum den 7 Juli 1815.

S. D. Bifölls StatsUtskottets den 14 Juni afgifna och den 19 på Bordet lagda Betänkande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om en närmare reglering af de så kallade Gerningsören; hvarjemte, i anledning af detta beslut, till Handlingarna lades Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottets den 17 och 24 April på Bordet lagda Betänkande, af den 10 nästföregående, angående en af Herr Directeuren Flyborg väckt fråga om Helsingborgs Stads rätt till Gerningsören af Socknehandtverkare m. m. Ut Supra.

S. D. Upplästes ConstitutionsUtskottets förlidne gårdag afgifna Memorial, angående Redactionen af 28 §. RegeringsFormen, och blef samma Redaction af Ridderskapet och Adeln godkänd. Ut Supra.

S. D. Återremitterades, i anledning af gjorda anmärkningar, StatsUtskottets den 30 Juni afgifna, och den 2 dennes på Bordet lagda Betänkande angående några till Boutredningen efter Högstsalig Hennes Maj:t EnkeDrottningen Sophia Magdalena förekomna frågor. Ut Supra.

Utdrag af Protocollet, hållet i Höglofl. Ridderskapets och Adelns Plenum e. m. den 7 Juli 1815.

S. D. Beslöts, att BevillningsUtskottet skulle anmodas, att till Riksens Ständer inkomma med förslag till sådana grunder, hvarefter Kongl. Maj:t, till förekommande af öfverflödiga utländska varors införsel i Riket, må, vid sig företeende omständigheter, hafva rätt att Tullafgifterna, i lämplig mån, förhöja. Ut Supra.

S. D. Beslöt Höglofl. Ridderskapet och Adeln anmoda det Särskildta Utskottet att, med frånskiljande af hvad i dess Betänkande af den 17 Juni hörer till öfversigten af orsakerna till allmänna förlägenheten, samt de åtgärder som bero af Riksens Ständers egna beslut, i en kort framställning upptaga de Oeconomiska mål, som anses böra i underdånighet till Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning och åtgärd öfverlemnas. Ut Supra.

S. D. Upplästes ett Memorial från ExpeditionsUtskottet, af förlidne gårdag, angående skrifvarehjelps anslående för Utskottets Betjening, samt tryckningen af den del af Bihanget till RiksStåndens Protocoll, hvilken vid Riksdagens slut ej hunnit fullbordas, och skulle StatsUtskottet, till hvilket berörde Memorial skulle öfverlemnas, anmodas att häröfver sig utlåta.

Derjemte ansåg Ridderskapet och Adeln nödigt anmoda StatsUskottet, att föreslå någon anstalt, hvarigenom, under nuvarande tryckning af RiksStåndens Protocoll, Register deröfver må, emot arfvode af något visst för hvart tryckt ark af dessa Register, författas, för att kunna med möjligaste skyndsamhet, efter Protocollernas tryckning, utgifvas. Ut Supra.

S. D. Föredrogs å nyo och bifölls BevillningsUtskottets den 5 Juli på Bordet lagda Memorial af den 3 Juli, innehållande project till förändringar i 1812 års Chartæ Sigillatæ-Förordning. Ut Supra.

S. D. Vid förnyad föredragning bifölls Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottets den 29 Juni afgifna och den 5 Juli på Bordet lagda Betänkande, i anledning af de inom 3 af RiksStånden gjorda anmärkningar vid Utskottets den 3 sistlidne Maj afgifna Betänkande, rörande dels ändring uti föreskrifterna om tiden och stället för MarkegångsTaxornas upprättande och Riksens Ständers JustitieOmbudsmans befattning med deras granskning, dels ock Tionde- och Rentegifvares skyldigheter emot Indelningshafvare och Rentetagare; äfvensom likaledes bifölls samma Utskotts Memorial af den 4 Juli, hvilket påföljande dag blifvit på Bordet lagdt, i anledning af återremissen af Utskottets Memorial, rörande yrkad större frihet till begagnande af kalkmylla och kalkstensbrott på Gothland. Ut Supra.

S. D. Beslöt Ridderskapet och Adeln, vid förnyad föredragning af Lag- samt Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottens den 5 Juli på Bordet lagda Betänkande af nästföregående dag, om frihet för hvarje Svensk medborgare att idka all slags borgerlig näring, emot åtagande af deremot svarande borgerlig tunga, att, jemte bifall till Betänkandet, förklara, att ehuru Ridderskapet och Adeln kunde återkalla de vid 1809 och 1810 årens Riksdag gjorda concessioner, i fall de öfriga Stånden icke i detta beslut instämma, Ridderskapet och Adeln, som icke ledes af annat än viljan at befordra allmänt väl, utan afseende på enskilda uppoffringar, hvilka tänkesätt Ridderskapet och Adeln är öfvertygad delas af

dess MedStånd, likväl icke vill vid sitt bifall till nämnde Betänkande, fästa detta vilkor, hvarom de öfriga respectiva Stånden skulle vänligen underrättas. Ut Supra.

S. D. Biföllos följande Särskildta Utskottets den 30 Juni afgifna och den 5 Juli på Bordet lagda Memorial:

1:o I anledning af Friherre Koskulls Memorial, innehållande förslag att, intill dess vexelcoursen hunnit falla till Al pari och Rikets Importer och Exporter blifvit återställda i jemvigt, all Sjöhandel må upphöra m. m.

2:o I anledning af Herr Tornerhjelms Memorial, om fri utförsel af Skånes Natur- och Konstalster.

3:o I anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande om nytt Reglemente för härvarande Judar. Ut Supra.

S. D. Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottets följande, den 29 Juni afgifna och den 29 Juni och 5 Juli på Bordet lagda, Betänkanden blefvo af Ridderskapet och Adeln afslagna, nämligen:

1:o I anledning af yrkadt förbud emot löpande Assignationers utgifvande af enskilda personer m. m.

2:o I anledning af åtskilliga till Utskottet remitterade Memorial och Dictamina, angående Gränse-tullarna imellan Sverige och Norrige, samt Landt-Tullsinrättningen i Riket och den dervid bibehållna Tullbevakning, m. m. Ut Supra

S. D. Följande StatsUtskottets den 3 och 5 Juli på Bordet lagda Betänkanden och Memorial, af föregående dag, blefvo af Ridderskapet och Adeln bifallne, nämligen:

1:o I anledning af gjorda anmärkningar vid dess Betänkande om Stats-Verkets Inkomster och deras beräkning i RiksStaten ifrån nästkommande års början, och påföljande år intill nästa Riksdag.

2:o Angående sättet att controllera de till RiksgäldsContoiret från Länen inkommande Summariska Redogörelser för Allmänna Bevillningen och öfriga RiksgäldsContoirets fonder.

3:o I anledning af gjord anmärkning vid Utskottets Betänkande angående Slotts-Byggnaderna på Kongsör.

4:o I anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande om Lösens erläggande till Kronofogdarna för påskrifter å Utmätnings-Resolutioner.

5:o I anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Remisser om löneförbättring för LandtStatsBetjeningen.

6:o Angående några begärdta nya lönanslag å Kongl. SundhetsCollegii Stat. Ut Supra.

S. D. Återremitterades StatsUtskottets den 17 Juni afgifna och den 20 Juni på Bordet lagda Betänkande, angående åtskilliga omständigheter, som äga sammanhang med regleringen af Rikets Penningeväsende; hvarjemte BancoUtskottets öfver detta Betänkande den 30 Juni afgifna och den 2 Juli på Bordet lagda Utlåtande skulle, lika med de vid dessa båda Betänkanden gjorda anmärkningar, till StatsUtskottet åtfölja. Ut Supra.

S. D. I anledning af Ridderskapets och Adelns under den 8 sistlidne Juni gjorda anmodan till BevillningsUtskottet, att öfver ett den 11 föregående Maj till bemäldta Utskott remitteradt Dictamen, af Friherre Anders Cederström, innefattande förslag till ett förbättradt Bevillningssätt, afgifva sitt Yttrande på samma gång som Utskottet med sitt project till BevillningsFörordning till Riksens Ständer inkomme; beslöt Höglofl. Ridderskapet och Adeln, som

redan berörde Bevillnings-project erhållit, att anmoda Utskottet om skyndsamt aflemnande af det ofvanberörda särskildta Yttrandet. Ut Supra.

S. D. BancoUtskottets den 13 Juni afgifna och den 5 dennes på Bordet lagda Memorial, rörande Bancolåns bevilljande åt afbrända Städer, blef af Höglofl. Ridderskapet och Adeln bifallet. Ut Supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af det Särskildta Utskottets den 20 och 28 Juni på Bordet lagda Betänkande af den 17 nästföregående, angående förlagenheten i allmänna rörelsen m. m., samt af BancoUtskottets i anledning af detta Memorial, den 4 Juli afgifna och näst påföljande dag på Bordet lagda Utlåtande, blef det förra, åtföljdt af detta Utlåtande samt af så väl denna dag, som föregående pleni-dagar gjorda anmärkningar, till Särskildta Utskottet återförvisadt. Ut Supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af StatsUtskottet den 5 dennes på Bordet lagda Utlåtande af den 5 nästföregående, i anledning af anmärkningar vid dess Betänkande, angående yrkad ersättning för Bohus, Carlstads och Elfsborgs Läns innevånares besvär och lidande under sista fälttåget, beslöt Ridderskapet och Adeln, att hos Kongl.

Maj:t borde i underdånighet anhållas, att låta närmare utreda förhållandet med dessa Läns invånares lidande, och af KrigsFonden tilldela en hvar den ersättning honom tillkomma kunde; hvilket beslut skulle med de öfriga respectiva Ståndden vänligen communiceras. Ut Supra.

S. D. Föredrogos å nyo trenne ConstitutionsUtskottets den 5 dennes på Bordet lagda Memorial af den 3 nästföregående, innefattande förslag till tilläggningar i Grundlagarna.

1:o I 81 §. RegeringsFormen.

2:o I 53 och 96 §. §. RegeringsFormen, samt 29 och 63 §. §. RiksdagsOrdningen.

3:o I 15 §. RiksdagsOrdningen; hvilka förslag godkändes till den kraft och verkan, den vid innevarande Riksdag fastställda 56 §. RegeringsFormen medgifver. Ut Supra.

S. D. Bifölls ConstitutionsUtskottets den 5 dennes på Bordet lagda Memorial, innefattande Utlåtande öfver Herr Spaldencreutz's till Utskottet remitterade motion om ändringar i Instructionen för Riksens Ständers JustitieOmbudsman. Ut Supra.

Upplästes och lades på Bordet följande från Utskotten inkomna Betänkanden och Memorial.

1:o Från StatsUtskottet af den 4 Juli, i anledning af En af Rikets Herrar m. m. Herr Grefve Ruuths till Utskottet inkomna ansökning om prolongation med afbetalningarna på de 2:ne Lån, som Hans Excellence uti RiksgäldsContoiret innehar; och tillstyrker Utskottet i så måtto bifall å Hans Excellences anhållan, att med afbetalningen på lånet af 93,600 R:d. må anstå till den första Mars 1821, då fem procent af dessa 93,600 R:d. komma att erläggas, och sedermera lika mycket hvarje af de näst påföljande åren; äfvensom med den afbetalning af Tio ProCent, som forfaller år 1819 uppå Lånet af 120,000 Rd. uppskof lemnas till den 1 Oct. 1824, eller den dag, då rentan å detta lån sednast hvarje år skall liquideras, dock under förbehåll, att derest rentan å Lånen inom föreskrifven tid icke skulle liquideras, eller ock afbetalningarne på LånCapitalen, enär de förfalla, icke å här ofvan bestämda Terminer ordentligen hvarje år fullgöras, kommer i båda fallen det lån, med hvilket försummelse ägt rum, att anses såsom uppsagdt och genast infordras.

2:o Från StatsUtskottet, af den 4 Juli i anledning af en gjord motion om medel

till Casernbyggnad för 2:ne i Ystad förlagda Escadroner af Mörnerska HussarRegementet; och tillstyrker Utskottet, att de 25,000 R:d., hvilka af lånet åt Wester- och Norrbottens Läns invånare kommer att återbetalas, måtte i berörde ändamål åt Staden Ystad såsom lån anslås, med de vilkor som af Utskottet omständligen utföras.

3:o Från LagUtskottet af den 4 Juli, i anledning af en Kongl. Maj:ts Nådiga proposition, hvaruti föreslås följande tillägg i 9 Cap. 6 §. Handels Balken, hvilket äfven af Utskottet tillstyrkes, nämligen: "Ingen "tage eller låte förskrifva sig större renta "än Sex för Hundradet om året, hvar som "thet gör eller tager renta på renta, hafve "förbrutit hela rentan och böte tionde delen "af hufvudstolen till de fattiga. — Är vid "försträckning af penningar visst vite utfäst, "ther gäldenären med betalningen öfver för-"fallodagen skulle fördröja, vare thet o-"gildt."

4:o Från OeconomieUtskottet, af den 4 Juli, angående vissa öfverklagade olägenheter för Båtsmans- och Rotehållare; hafvandes Utskottet föreslagit åtskilliga utvägar till dessa olägenheters förekommande.

5:o Från OeconomieUtskottet, af den 6 Juli, i anledning af återremissen af Utskottets Betänkande, rörande Allmogens på Gothland skyldighet att underhålla Strandridare Boställs-byggnader m. m.; och yttrar sig Utskottet icke äga anledning tillstyrka bifall till hvad uti de gjorda anmärkningarne blifvit yrkadt, heldst Utskottets första Betänkande af tre Stånd redan blifvit bifallet.

6:o Från Lag- och OeconomieUtskotten, af den 4 Juli, i anledning af yrkad ändring i Kongl. Förordningen den 2 Februari 1807, angående Enskiften; tillstyrkandes Utskottet allenast det Riksens Ständer må hos Kongl. Maj:t anmäla underdånig önskan, det Kongl. Maj:t i Nåder täcktes låta föranstalta, att det af Committéen till öfverseende af de så väl för Storskiften som Enskiften i allmänhet gällande Författningar, begynta arbete må, så skyndsamt möjligt är, varda fullbordadt, och derefter till Nådig pröfning af Kongl. Maj:t företagas.

7:o Från Lag- samt OeconomieUtskotten, af den 4 Juli, i anledning af Riksdagsmännen Olof Olssons samt Johan M. Wessings särskildta Memorial, angående ändring och förklaring uti vissa delar af Kongl. Förordningen den 9 Februari 1802, angående Stängselskyldigheten; och har Utskottet icke ansett någon ändring eller förklaring

öfver de i fråga satta delar af StängselFörordningen vara af nöden.

8:o Från StatsUtskottet, af den 4 Juli, i anledning af gjorda anmärkningar vid StatsUtskottets Betänkande öfver Herr Lagmannen Grefve Gyllenborgs motion om ersättning för inquartering m. m. Då Utskottet i allt öfrigt förblifvit vid sitt förra Betänkande, föreslår Utskottet likväl, att Riksens Ständer hos Kongl. Maj:t yttra den underdåniga önskan, att Författning i Nåder vidtages, hvarigenom Inquarteringsgifvare varda fullt ersatte för det underhåll de lemna, samt att betalningen måtte dem tillfalla efter ett visst vid Markegångssättningen tillbestämmande pris; i följd hvaraf uti Markegångs-Taxorna skulle utsättas hvad för En Mans förplägning med ett eller tvänne mål om dagen, samt dessutom äfven för en ration, kommer att betalas, såsom ock, att Kongl. Maj:t täcktes låta vederbörande tillgodo njuta denna ersättning af Statsmedlen i fredstid och under krig af den fond, som för kostnaderna dertill må vara att tillgå; hvarförutan Kongl. Maj:t torde behaga vid förekommande tillfällen, efter vederbörandes hörande, förordna hvad skälig ersättning, som i det fall troppar ej skulle ankomma, för hvilka inquartering och underhålls anskaffning blifver påbuden, må böra Hemmansägarne tilldelas.

9:o Från LagUtskottet, af den 27 Juni, i anledning af väckt fråga om skärpning i straffet å Skogsåverkan. Utskottet förmäler det vid inom detsamma anställd votering rörande denna fråga, två Stånd stadnat emot två, och framställer i följe deraf tvänne alternativer, det första innehållande hufvudsakligen förslag till skärpning i straffet för skogsåverkan, det andra framställande den mening, att de redan i ämnet gifna stadganden, behörigen handhafde, böra tills vidare anses tillräckliga.

10:o Från LagUtskottet, af den 30 Juni, i anledning af återremissen af Utskottets Betänkande, rörande åtskilliga föreslagna ändringar uti nu gällande Concours-Författningar, och har Utskottet, i anledning af de gjorda anmärkningarne, föreslagit åtskilliga förändringar uti sitt förra Betänkande.

11:o Från StatsUtskottet, af den 4 Juli, innehållande Berättelse och Utlåtande om General AssistanceContoiret.

12:o Från StatsUtskottet, af den 3 Juli, i anledning af gjorda motioner om fortfarande bidrag af Statens medel till Söder-Telge Canal-Inrättning. Utskottet tillstyrker fortfarandet af det åt Canalen förut bevilljade anslag å Nionde HufvudTiteln, af 5 ProCents renta uppå nu gjorda eller till görande förskott och inbetalningar till Sö-

derTelge Canals fullbordande; anseendes Utskottet tiden för detta anslag icke kunna bestämmas till mer än fem år eller år 1820, då nästa Lagtima Riksdag bör infalla.

13:o Från StatsUtskottet af den 30 Juni, angående väckt fråga om tillökt anslag för Kongl. Bibliotheket. Utskottet yttrar sig ej vara i tillfälle, att med någon säkerhet bedömma ifrågavarande behof, och tror att Kongl. Maj:t, på hvars pröfning sådant dessutom synes ankomma, om så nödigt finnes, lärer täckas härtill utse medel, hvartill Kongl. Maj:t icke saknar tillgång.

14:o Från StatsUtskottet, af den 3 Juli, angående Fjerdingsmäns aflöning och deras Boställens indragning. Utskottet yttrar att intill dess den reglering i det hela af Styrelse-verkens organisation i alla dess delar, hvartill innan nästa Riksdag förslag kommer att utarbetas, imellertid de Fjerdingsmän, som åtnjuta penningelön, eller ock sakna all vedergällning, böra årligen undfå Tio Riksdaler hvardera, inberäknadt hvad de förut i contant uppbära; hemställandes Utskottet, att Riksens Ständer öfverlemna till Kongl. Maj:t att i nåder låta vidtaga den åtgärd, som fordras till verkställigheten häraf, samt af öfverskott och besparingar på StatsVerkets inkom-

komster och utgifter anordnade härtill erforderliga mindre betydliga summor. Hvarförutan Fjerdingsmännen i allmänhet synas böra åtnjuta befrielse från inquartering och Kronoskjutsning för den hemmansdel de bebo och bruka, dock ej för mer än ½ mantal.

15:o Från StatsUtskottet, af den 4 Juli, angående Kronohemmanet Lindö, beläget i Härads Socken, Åkers Härad och Södermanlands Län. Utskottet hemställer deruti, att detta Hemman, lika med andra Kronans Domainer, måtte, i öfverensstämmelse med och på de villkor, Kongl. Kungörelserna af den 17 December 1799 och den 3 December 1810 innehålla, uppå öppen Auction så väl i Kongl. KammarCollegium som å LandsCancelliet upplåtas under arrende på 30 års tid till den högstbjudande; öfverlemnandes StatsUtskottet till Riksens Ständer, huruvida Herr BergsRådet von Wahrendorff, i anseende dertill, att han på god tro blifvit innehafvare af detta hemman samt det samma i många år, efter den förrättade undersökningens innehåll, väl häfdat och brukat, må unnas optionsrätt till Arrendet derpå för hvad en annan uppå den blifvande Auction högst bjuder.

16:o Från StatsUtskottet, af den 3 Juli, angående anmärkningar vid Utskottets utlåtande öfver Herr von Törnes Memorial om postfrihet för sådana Tidningar, som anses lända till allmän upplysning. Utskottet förmäler det 3 Stånd redan bifallit Utskottets första Betänkande; och yttrar, att dess deri gjorda förslag öfverensstämmer med Riksens Ständers eget förklarande uti en deras underdåniga Skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 14 Mars 1810, hvars innehåll af Utskottet upptages.

17:o Från LagUtskottet, af den 27 Juni, angående Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse rörande ansvar för åverkan å Skogsplanteringar; och anser Utskottet hufvudsakligast att innan någon omarbetning af Brottmålslagen i allmänhet medhinnes, vidare föreskrift om bestraffningen af ifrågavarande brott ej må utfärdas, än hvad 64 §. i 1805 års Kongl. SkogsOrdning redan innefattar; och såsom en följd häraf, anser Utskottet någon annan än den derlemnade tillåtelse till ransakande efter ifrån skogsplanteringar bortförda träd, icke eller behöflig eller lämplig.

18:o Från StatsUtskottet, af den 3 Juli, angående Friherre Staël von Hollsteins Memorial om Recognitions-Skogarna. Utskottet anser det i sakens närvarande

skick någon ytterligare åtgärd, än den som redan blifvit vidtagen, hvarken nu kan vidtagas eller vara behöflig, enär Kongl. Maj:ts och Riksens Ständers härutinnan fattade beslut nu är under verkställighet, att så fort det i laga ordning kan ske, till slut befordras.

19:o Från LagUtskottet, af den 4 Juli, i anledning af återremiss af Utskottets Memorial rörande forum för mål som röra försummelse vid skjuts, väglagning och snöskottning; yttrande sig Utskottet icke af de gjorda anmärkningarne finna anledning till förändring af sitt första Yttrande.

20:o Från Lag- och OeconomieUtskotten, af den 4 Juli, angående åtskilliga yrkade ändringar och rättelser uti Kongl. Förordningen den 9 Februari 1807 om stängselskyldigheten; tillstyrkandes Utskotten, att stadgandet må blifva i dess befintliga skick orubbadt intill dess en fullständig granskning af författningen, hvarom Riksens Ständer torde hos Kongl. Maj:t anmäla underdånig önskan, kan hinna fullbordas.

21:o Från StatsUtskottet af den 30 Juni i anledning af anmärkningar vid Utskottets Betänkande öfver Herr Lectoren Arenanders Motion om anslag af medel till

förslag vid tryckning af Historiska Samlingar. Utskottet som yttrar sig öfver de gjorda anmärkningarna, förmäler sig förblifva vid sin förut framställda tanka, att något anslag i detta afseende ej är lämpligt, utan anser att om Kongl. Maj:t, på vederborandes underdåniga anmälan, i Nåder finner för godt, att Arbetets utgifvande å trycket understödja, äger Kongl. Maj:t äfven dertill erforderlig tillgång af den till extra utgifter på Stat anslagna Summa.

22:o Från StatsUtskottet af den 4 Juli, angående f. d. vice Talmannen Jon Jonssons Memorial om lindring uti Båtsmans Indelningen uti Blekinge Län; och hemställer Utskottet till Riksens Ständer, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t i Nåder måtte täckas, att till nästa Lagtima Riksdag låta i dessa delar anställa behörig undersökning, rörande ej mindre BåtsmansIndelningen och Roteringen i Blekinge, än RusthållsIndelningen samt Soldat- och BåtsmansRoteringen i de öfriga Rikets Provinser, då både Kongl. Maj:t och Riksens Ständer derefter kunna blifva i tillfälle att sig yttra i ett sammanhang om hvad jemkningar de härutinnan kunna finna nödiga.

23:o Från StatsUtskottet af den 30 Juni, i anledning af en gjord Motion om understöd af allmanna medel för utgifvandet af Skriften: Svensk Botanik, anseendes Utskottet något särskildt anslag härtill ej lämpligt eller nödvändigt, utan tror att när ärendet i underdånighet anmäles, Kongl Maj:t icke underlåter att derå fästa det Nådiga afseende, som sakens värde förtjenar.

24:o Från StatsUtskottet, af den 6 Juli, med tillkännagifvande, att Utskottet funnit sig i nödvändighet att begagna Skrifvarehjelp af en Extra Cancellist, mot det fastställda dagtractamente af 2 R:d. 24 sk. Banco, från den 28 sistlidne Juni, samt dessutom äfven tillfälligt biträde mot skälig betalning; hafvandes Utskottet velat detta vördsamt anmäla i afseende på ersättning häraf, som synes lämpligen kunna upptagas bland Expencemedlen, hvilka efter särskild räkning komma att godtgöras.

25:o Från StatsUtskottet af den 6 Juli, i anledning af anmärkningar vid Utskottets Betänkande öfver Konungens Nådiga Proposition, om ersättning af den förlust i årlig inkomst, som Allmänna BarnhusInrättningen i Stockholm måst vidkännas genom StorFurstendömet Finlands afträdande; yttrandes sig Utskottet icke kunna några anmärkningar till åtgärd upptaga, enär ämnet redan vore att anse såsom afgjordt.

26:o Från StatsUtskottet, af den 30 Juni, i anledning af LandshöfdingeEmbetets

i Wermland underdåniga anmälan om MantalsskrifvareProvisionen derstädes för åren 1812 och 1813; och tillstyrker Utskottet Riksens Ständer att bevilja det denna MantalsskrifvareProvision, stor 596 Rd. 16 sk. 6 rst. Banco, må vederbörande till godo komma; skolandes sedermera tillgång uppgifvas ej mindre härtill, än för de öfriga utgifter, som blott för en gång komma att utgå.

27:o Från Oeconomie- samt Särskildta Utskotten, af den 4 Juli, i anledning af väckt fråga om inskränkning i Halländska och Bohusländska Allmogens Seglationsfrihet. Utskotten hafva i öfrigt icke ansett sig böra tillstyrka hvad som blifvit föreslaget, men i afseende på den tillåtelse, som uti 1774 års Fiskeri-Stadga är lemnad, att till Trankokerierna och Sillsalteriverken i Skärgården inlöpa med Fartyg och der utlasta de för samma Verks drift och arbetarnes behof erforderliga förnödenheter, så hemställa Utskotten, uppå anförda skäl, om icke Riksens Ständer skulle finna anledning att hos Kongl. Maj:t i underdånighet yttra den önskan, att under tillämpning af hvad i dylika frågor är i allmänhet stadgadt, låta i afseende härå meddela sådana Nådiga föreskrifter som med allmänna ändamålet instämma.

28:o Från Oeconomie- och Särskildta Utskotten, af den 4 Juli, angående medel

och utvägar till Hampe-planteringens befrämjande, tillstyrkandes Utskottet det Riksens Ständer i underdånighet hemställa, om icke Kongl. Maj:t må i Nåder finna för godt, till befrämjande af Färgstofters, Lins och Hampas samt Tobaks plantering i allmänhet, i Nåder vidtaga sådana medel och utvägar, som kunna pröfvas till ändamålet mest tjenliga, och hvarvid fråga äfven torde förekomma om verkställigheten af den redan länge, ehuru hittills förgäfves yrkade anstalt, att på tjenligt sätt befordra denna culturs införande, fortkomst och bibehållande å den del af Städernas jord, som, enligt de meddelda donationerna, bör till dylikt behof användas.

29:o Från OeconomieUtskottet, af den 4 Juli, i anledning af anmärkningar, som blifvit gjorda vid Utskottets Betänkande om Allmänna upphandlingar för Kronans räkning, hafvandes Utskottet ej, i anledning af de gjorda anmärkningarna funnit skäl till annan förändring i sitt första Betänkande, än att alla tyngre saker såsom skeppsankare, canoner, bultjern och gröfre skeppsvirke, hvilka medföra större svårigheter vid transporten och derigenom kunna mindska concurrenternas antal, böra på Kronans bekostnad få till närmaste hamn transporteras, äfvensom då Kronans Fartyg äro att tillgå, de samma alltid företrädesvis böra till vi-

dare transporter begagnas; börandes denna transportkostnad alltid vid anbudets antagande komma i beräkning.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskildes den 8 Juli klockan ½ till 1 på morgonen.

In fidem Protocolli

A. G. Silverstolpe.

Lördagen den 8 Juli.

Plenum klockan ¼ 7 e. m.

Förrättades Val af Sex Electorer, jemte tvänne Suppleanter, till utseende af Committerade öfver Tryckfrihetens vård, och erhöllo härtill flesta rösterna:

Electorer:

N:o	35	Grefve *Gyllenstolpe, Carl Edvard*	46 röster
	48	Grefve *Löwen*, Fullmägtig, Grefve v. *Schwerin, Fredrik Bogislaus*	86

	254	Friherre *Lagerbjelke, Gustaf*	60 röster
	66	Herr *Liljehöök*, Fullmägtig, Herr *Lagerheim, Olof Johan*	42
	519	Herr *Trafvenfelt, Carl*	65
	2160	Herr *Munck af Rosenschöld, Eberhard*	76

Suppleanter:

N:o	246	Friherre *Mannerström, Ludvig*	41
	286	Friherre *Raab*, Fullmägtig Friherre *Lejonhufvud, Abraham*, Lagman	39

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskildes klockan ½ 10.

In fidem Protocolli

A. G. Silverstolpe.

Söndagen den 9 Juli.

Plenum klockan 8 f. m.

Företog Höglofl. Ridderskapet och Adeln Val till den Nämnd som, enligt 103

§. Regeringsformen, skulle äga döma huruvida Högsta Domstolens Ledamöter borde vid sitt vigtiga kall bibehållas; samt tillika utgöra Electorer till utväljande af en Riksens Ständers JustitieOmbudsman och dess Suppleant; utgörandes de ordinarie Ledamöterna 12, och Suppleanterna 4; och erhöllo följande Herrar och Män härtill flesta rösterna:

Ordinarie Ledamöter:

N:o	84	Grefve *Löwen*, Fullmägtig Grefve v. *Schwerin, Fredr. Bogislaus*	48 röster
	116	Grefve *Ankarsvärd, Michael*	51
	151	Friherre *De Géer, Carl*	64
	320	Friherre *Brauner, Nils*	43
	501	Herr *Påhlman, Otto Fredrik*	40
	1033	Herr *Hammarhjelm, Carl Fredrik*	69
	1940	Herr *Tersmeden*, Fullmägtig Herr *Tersmeden, Pehr Reinhold*	43
	1412	Herr *Danckwardt, Carl Gustaf*	40
	1885	Herr *Arnell, Lars*	43

	2152	Herr *af Uhr, Carl, David*	64
	2190	Herr *Munck af Rosenschöld, Eberhard*	42
	2219	Herr *Rothoff, Birg. Fr.*	68

Suppleanter:

N:o	2021	Herr *Hertzenhjelm, Carl Johan*	34
	1655	Herr *Tornerhjelm, Adolph Fr.*	30
	155	Friherre *Staël von Hollstein, Corfitz Ludvig*	28
	142	Friherre *Lejonhjelm*, Fullmägtig Herr *Gripenwaldt, Göran*	27

Genom lottning med Grefve Mörner Carl Stellan, och Grefve Ruuth, Eric, En af Rikets Herrar.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskildes klockan 12.

In fidem Protocolli

A. G. Silverstolpe.

Tisdagen den 11 Juli.

Plenum klockan 8 f. m.

Upplästes Protocollet, hållet den 9 dennes, vid sammanträdet af den nämnd, åt hvilken varit uppdraget att dömma huruvida samteliga högsta Domstolens Ledamöter äga Riksens Ständers förtroende och böra vid deras sysslor bibehållas; och befunnos rösterna hafva utfallit med:

Ja - - - - 25, emot
Nej - - - 22;

I följe hvaraf Nämnden ansett Högsta Domstolens samteliga Ledamöter böra vid deras sysslor bibehållas, och ingen vidare åtgärd i detta afseende äga rum.

Äfvenledes upplästes Protocoll, af den 9 dennes, hållna vid samma personers sammanträden, i egenskap af Electorer, att utvälja en Riksens Ständers JustitieOmbudsman och dess Suppleant. Rösterna hade utfallit som följer:

Till Justitie Ombudsman:

Friherre *Mannerheim, Lars August* 44.

RevisionsSecreteraren *Turdsjell* 2.
CommerceRådet *Zenius* 1.

Till Suppleant,

CommerceRådet *Zenius* 40.
ÖfverDirecteuren *Grewesmöhlen* 2.
Borgmästaren *Ullberg* 1.
RevisionsSecreteraren *Turdsjell* 1.
CancelliRådet *Kullberg* 1.

Varandes alltså till JustitieOmbudsman utsedd Herr Friherre L. A. Mannerheim, och till Suppleant Herr Commerceråd et O. Zenius.

Justerades följande underdåniga Skrifvelser till Kongl. Maj:t.

1:o Om rättighet för Allmogen att i städerna få försälja sina varor äfven i öppna Bodar och Stånd.

2:o Angående höjden af Laggild Gärdesgård af sten.

3:o Om lösen för Utslag i Anmärkningsmål.

4:o Angående förra Mantalsskrifvaren P. Åkerströms lön och pension.

5:o Om ansvar för kreaturs utsläppande å andras ägor vintertiden.

6:o Om en Fyrbåks anläggning på Måsesten vid inloppet till Öregrund.

7:o Angående sådana f. d. Konung Gustaf Adolph tillhöriga medel, hvilka varit ställda under Presidenten Friherre Lagerheims och StatsCommissarien Wahlbergs förvaltning.

8:o Om Wermlands förläggande under Svea HofRätt och rörande domfört antal af HofRätternas Ledamöter.

9:o Angående Assessoren Tinnerholms balance.

Upplästes Vällofl. BorgareStåndets ProtocollsUtdrag, af den 7 Juli, af innehåll: att, efter uppläsandet af StatsUtskottets Memorial af den 4 Juli, med bifogad afskrift af Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse till StatsUtskottet under den 29 Juni, rörande de Barrthelemiska medlen, BorgareStåndet funnit sig intaget af den varmaste undersåtliga erkänsla för det i så många afseenden för Riket nyttiga och fördelaktiga sätt, hvarpå dessa medel af Kongl Maj:t i Nåder blifvit använda, och hvilken erkänsla

Ståndet ansett sig icke böra underlåta att på detta sätt betyga, samt derom, genom ProtocollsUtdrag, respectiva MedStånden underrättelse meddela.

Undertecknad *Silverstolpe, Axel Gabriel:* Vid Riksdagen i Örebro 1812 beslöto Riksens Ständer att till Kongl. Maj:ts disposition öfverlåta Sveriges då innehafvande eller framdeles till förvärfvande Ultramarinska Besittningar. Orden i 6 §. af RiksdagsBeslutet lyda härom så: "Att dessa Besittningar skola undantagas ifrån Sveriges Statsförfattning, administration och drätsel, för att förvaltas efter de särskilda grunder, som antingen vid förvärfvandet deraf blifvit eller blifva lagda, eller sedermera i behörig ordning tillkommit eller tillkomma; skolandes, enligt Hans Kongl. Maj:ts Nådiga löfte, och då ett särskildt Departement kommer att organiseras för ön St. Barthelemis förvaltning, hvilket icke hädanefter kan komma att belasta Svenska Statsverket, vid hvarje Riksdag till Riksens Ständers kunskap komma hvad i denna del af Styrelsen sig tilldragit, hvad fördel för moderlandet deraf kunnat vinnas, och enär något öfverskott af till Departementet influtna medel skulle sig yppa, deraf alltid hållas tillhanda hvad som till fyllande af bristerna, derest sådana skulle uppkomma, erfordras."

Häraf synes att Riksens Ständer gjort denna öfverlåtelse utan vilkor af annan redovisnings-förbindelse å Kongl. Maj:ts sida, än ett enkelt tillkännagifvande vid hvarje Riksdag hvad fördel för Riket kunnat af sådana Besittningar vinnas, eller af Öfverskottets användande omedelbart till några Svenska Statens egna behof; likväl befinnes utaf det tillkännagifvande, som innefattas i Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse, af den 29:de Juni, hvilken är bilagd StatsUtskottets Memorial af den 4 Juli, att under de 3:ne sistförflutna åren ganska betydande summor utaf Ön St. Barthelemis afkastning, genom anslag af Kongl. Maj:t, kommit Sverige omedelbart tillgodo: Sådana äro, t. ex., 100,000 R:d. B:co till undsättningsfond åt Magazinsinrättningen vid den år 1812 inträffade Missväxten; 22,150 Rd. till underhåll af 30 FriCadetter vid KrigsAcademien; 1000 R:d. till UppfostringsCommittéen från innevarande års början, och anslaget beräknades efter 2000 R:d. om året; 55,917 R:d. 36 sk. samt 900 Pund Sterling till understöd åt Ministerstaten under loppet af de 3 sednare åren; 41,390 R:d. 41 sk. 5 rst. till beklädning och equipering af Regementet Royal Suédois, m. m.; 20,104 R:d. 5 sk. 5 rst. till inköp af Landshöfdinge-Residence i Fahlun; 25,064 R:d. 6 sk. 6 rst. till inköp af ett dylikt i Nyköping; 5000 R:d.

R:dr. till ersättning i bristande lön för Landshöfdingen i Stora Kopparbergs Län; till Pommerska Löntagare och pensionairer, tillsammans 15,046 R:d. 42 sk. m. m. Det är således ej mindre än 15 à 16 Tunnor Guld B:co som Kongl. Maj:t behagat, under de 3:ne sistförflutna åren, i nåder använda till Rikets förmon, samt derigenom till lättande af Svenska Statsverkets utgifter och Nationens bördor, utan att på något sätt dertill vara förbunden, efter Riksens Ständer, vid öfverlåtelsen, icke fästat annat vilkor vid dispositionen i afseende på öfverskottet, än att det borde hållas till handa till fyllande af möjligen uppkommande brister i hvad till öns administration erfordras. Det synes mig att Riksens Ständer icke annat kunna än vara intagne af upprigtig erkänsla häröfver; det är icke så allmänt att Regenter, utan förbindelse dertill, så ädelt använda de tillgångar dem blifvit anförtrodde; och jag får alltså den äran föreslå Höglofl. Ridderskapet och Adeln att denna erkänsla måtte blifva uttryckt, icke blott genom ett meddelande till de öfriga respectiva Medstånden, utan genom en underdånig skrifvelse till Hans Maj:t, hvarom de öfriga Stånden måtte inbjudas att sig med Ridderskapet och Adeln förena.

Ridd. o. Ad. Prot. 69. 70.

Uppå gjord proposition af *Herr Grefven och LandtMarskalken*, blef denna motion af Höglofl. Ridderskapet och Adeln bifallen,

---

Föredrogs PrestStåndets ProtocollsUtdrag af den 2 Juli, hvaruti förmäles, att då Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottet, uti dess af RiksStånden bifallna Memorial, af den 1 sistlidne Juni, endast tillstyrkt bifall till den, af Riksdagsmännen Eric Johansson och Hans Hansson väckta, motion att Fångskjutsen i Stora Kopparbergs Län måtte, likasom uti de öfriga Länen i Riket, betalas till lika belopp som Kronoskjutsen, hvilket är en ostridig följd af Kongl. Maj:ts Allmänna Nådiga Kungörelse i detta ämne, af den 10 September 1812; alltså och emedan Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottet icke tillstyrkt och Riksens Ständer följaktligen icke heller beslutit att någon underdånig Skrifvelse härom skulle till Kongl. Maj:t afgå, fann PrestStåndet ExpeditionsUtskottets ofvanberörda förslag, såsom öfverflödigt och innefattande mera än hvad Riksens Ständer beslutit, böra förfalla; uti hvilket Yttrande Ståndet inbjuder sina respectiva Medstånd att sig förena.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln förklarade sig låta vid sitt den 28 Juni förklarade godkännande af Expeditionen bero.

Upplästes och lades på Bordet Lag- och OeconomieUtskottens ProtocollsUtdrag, af den 8 dennes, i anledning af Återremiss af frågan om afskaffande af Luderplatser och allmänna Skallgångar.

Herr von Greiff, Johan Ludvig, hade i sammanhang härmed inlemnat ett så lydande Anförande:

Vid det Memorial som Riksdagsmannen Wessing i det Hedervärda Bondeståndet ingifvit rörande Luderplatsers och vinterskalls afskaffande, och hvilket blifvit remitteradt till Lag- och OeconomieUtskotten, utbeder jag mig ödmjukast få göra några anmärkningar.

Då man föreslår ändringar uti författningar, måste det vara en nödvändighet att uppsöka och angifva de rätta och sanna orsakerna, hvaraf de brister uppkomma som man öfverklagar; uti nyssnämnda Memorial tycker jag mig sakna detta iakttagande, enär Riksdagsman Wessing ej begärt en undersökning; huru hvar och en, till ändamå-

lets vinnande, fullgjort och blifvit tillhållen att fullgöra sina skyldigheter. Jag är öfvertygad att, om man vidtagit en sådan behandling, Förordningen i denna del ej blifvit föremålet som borde förkastas. Utaf 40-åra erfarenhet kan jag försäkra att vinterskall och luderplatser närmast af alla kända methoder äro tjenliga till odjurens förmindskande, då de allmänt begagnas i alla de orter, der odjuren uppehålla sig, och författningarne till alla delar uppfyllas; i annat fall förblifva alla anstalter, som kunna upptänkas, af samma beskaffenhet och skola förfelas.

Hvad i öfrigt angår Wessings öfverklagade olägenheter utaf vinterskallen, så äro de af ett ringa värde, och skulle aldrig blifvit en orsak till klagomål, om författningarne efterlefdes.

1:o Anför Wessing, *att Skallgator skada skogen* — Förordningen säger att det virke som fälles i Skallgatorna skall upphuggas och ihopläggas; häraf följer ju att ägaren bespar de dagsverken som han eljest skulle påkosta fällning och upphuggning af lika mycket virke till sitt husbehof.

2:o *Att ägaren hindras att begagna Skogsmarken om vintern, utan ersättning.* — Jagtplatser anläggas alltid i större

Skogstrakter, der ägaren har tillgång på skog, utan att just behöfva det stycket som är till jagtplats inhugget, och derigenom att vägar ej få göras genom jagtplatsen, har ägaren den förmon att dess Skog är befriad ifrån åverkan.

3:o *Att dagsverken åtgå utan nytta,* — Om aldrig något odjur fälldes, utan skallgångar förfelades beständigt, så kunde denna punkt äga rum; annnorledes än till allmän nytta kan ju dessa dagsverken ej bestämmas?

3:o *Kostnad af Jagttyg s underhållande och inköpande.* Då ett Jagttyg väl vårdas, bör det kunna begagnas uti mindst 25 år; och då insamling i Jagtkassor ingår och förvaras till sina bestämda utgifter, så är denna afgift alldeles intet betungande.

5:o *Underhållande af hus till Jagttygens förvarande.* Denna punkt är af så mycket mindre värde som Förordningen säger att Jagttygen skola förvaras uti allmänna byggnader; det beror således af invånarne sjelfva, om de förena sig om andra anstalter.

6:o *Att sättet till odjurens förödande må få bero på öfverenskommelse imellan Konungens Befallningshafvande och Länen*

invånare efter locala förhållandet. Häremot har jag intet att invända, annat än: förr än sådana öfverenskommelser blifva uppgjorda och beprövade af vederbörande, att de medföra en allmän nytta, de nu brukliga Vinterskallen ej må blifva afskaffade. Uppsättande af nya Jagttyg och skadan af att hafva en oöfvad Jägeribetjening, i fall man blefve nödsakad återgå till det förra, skulle då blifva dubbelt känbar. Landshöfdingarne uti Upsala och Stockholms Län, som sträcka sina omsorger till alla delar som befrämja Länens bästa, hafva lofvat att biträda mig uti inrättande af en ny sort Varggårdar, hvartill endast åtgår 200 dagsverken, och genom anläggning på Allmänningar nära skogsbetjeningen, och under deras tillsyn, medför ingen kostnad för allmänheten; ehuru öfvertygad jag är derom att denna inrättning skulle medföra den mest förmonliga verkan, så vågar jag ej föreslå allmänt begagnande deraf, och skallgångars afskaffande, förrän erfarenheheten visar nyttan af densamma.

7:o *Att då skallgång finnes nödig, den må ske Socknevis, under anförande af Länsman, utan att Landshöfdingen behöfver underrättas derom.* 9. §. uti 1808 års Jagtordning säger att erfarenheten visat att Vinterskalls och Luderplatsers anläggande närmast bidraga till odjurens utö-

dande, och att sommarskall anses onyttiga. Riksdagsman Wessing föreslår deremot bruket af de sednare och förkastandet af de förra; häraf följer att ettdera Förordningen eller Wessings föreslagna förändring skall vara byggd på origtiga grunder, och ett ämne af så skiljaktiga meningar bör med noggranhet behandlas. Utaf följande jemförelse tycker jag mig finna att Förordningen äger företrädet: vid ett vinterskall känner man noga hvarest odjuren äro samlade; utom de linier som uti Jagtplatsen äro uppgjorda till rättelser för drefvet, har man rättelse af spårsnön, och inga hinder möta folket att framkomma hvar som heldst, och böra ofelbart odjuren vid sådana skall ej undslippa med lifvet. Vid sommarskall är man ej säker att odjuren äro inom den krets man uppställer skallet; utaf sjöar, kärr och strömmar hindras folket att hålla linier; säd, gräs och gärdesgårdar nedtrampas, och en mängd dagsverken bortslösas i en angelägnare tid än vintern, och följden blir den att odjuren ej förmindskas utan drifvas ifrån den ena orten till den andra, för att göra en jemnare beskattning, och slutligen infinna sig och qvarstanna i de orter, som förr varit befriade ifrån deras besök. Ändamålet är intet vunnet derigenom att man undvikit ett ondt till en tid och drifvit det på sin egen granne.

I anledning utaf hvad jag här haft den äran att anföra, yrkar jag enträget bibehållandet af Luderplatser och Vinterskall, och framställer till beprövvande vådligheten af att förkasta ett beprövvadt medel, förrän ett bättre är uppgifvet och som kan antagas. Att detta Memorial får följa Remissen till OeconomieUtskottet, anhåller jag ödmjukast.

Lades på Bordet

Friherre Hjerta, Axel: I anledning af Riksdagsmannen Magnus Wessings, ifrån Westmanlands Län, ingifna Memorial, rörande Vargskallens afskaffande i Riket, får jag den äran att följande afgifva:

Att Riksdagsmanen kunnat yrka denna önskan, gör mig högst förundrad, heldst i Westmanland, om jag minnes rätt, har mycket skogar, i följe hvaraf mera och mindre antal Vargar. Men nu till reflexionen af Jagt och Skyttar. Ibland nu härvarande Höglofl. Ridderskapet och Adeln äro flera äldre och yngre Skyttar, och förmodligen en och annan som mycket säkert känner huru ett Vargskall anställes om vintern; ty om sommaren blir det ej möjligt att det med påräknad nytta verkställa. Då ett sådant skall är ikring Luderplatsen formeradt, utgör det en oval figur, omkring 6 á 700

alnar i Längden mindst, allt som en kunnig ÖfverJägmästare, i afseende på localen, funnit möjlighet att skallen med nytta verkställa. De längsta sidorna af ovalen kallas armarne, och framdrifvande delen imellan armarna plägar kallas Drefvet eller de som köra fram vargarna till andra ändan af Skallet, der Skyttarne till en början emottaga dem med en vanlig lön för marodeurer, och bakom dem åter äro Näten. Skallfolket, som drifver, åtföljes af flera sorter underbefäl, som tillser att de på det noggrannaste sätt igenomsöka snar, kärr, moras och hängdyar, som denna tiden då bära att gå öfver, och ej bryta linien som är anvist för drefvet. Vid Lapptygen eller armarna är allmoge för öfrigt placerad; och då de äro activa, slipper ingen varg derigenom. Detta är i korthet förhållandet vid Vargskall om vintern, men om tusende saker nu också vore att tillägga, är blott med få ord nödigt bevisa det man med all sort uppställning af Jagt om sommaren i denna väg på *allt* sätt blir onyttig för allmogen samt alla öfriga Ståndspersoner på Landet, som lida af vargar; ty supponera nu att skall är anställdt, så, till en början af saken, gå sällan vargarne i skoçkar, som om vintern; och om också man instänger en Varghona, går hon med sina ungar inuti djupa Bergshålor, dit ingen kan eller vill gå, ty hon försvarar med raseri sina ungar, i hän-

delse af försök. Imellertid då Drefvet kommer för öfrigt fram på de mesta ställen, så stöter här och der allmogen på kärr och moras, hängdy, m. m. och der är omöjligt framkomma, utan att lägga ner sig; vid alla kullfallna träd i kärren med uppryckta rötter gömma de äfven bort sig, likasom i tät ung skog; och hela sommarskallet, då allmogen väntat se vargar skjutna, finnes ej en enda; se sådana Jagter vålla rättvisligen missnöje på alla ställen hos allmogen; men orsaken är, att Jägmästaren förstår ej sin sak; och om på ett och annat ställe det funnes en snäll och kunskapad Jägmästare, så får han träta sig till utbekommande af Jagttygen, som dels ej finnas, dels, om de också fås, äro de underbetjenter han äger af så sällsynt skicklighet att han ej det mindsta kan uträtta. Detta allt vållar missnöje hos allmogen, som i många Provinser hvarken fått vinter eller sommar någon skjuten varg. Men jag önskar jag nu ägde Herr Öfver-HofJägmästaren Grefve Bunges insigt, den jag hade väntat skulle vara här närvarande, kunde jag bättre bevisa min talan; men det berättas att han lärer vara hindrad af Björnjagt.

Herr Ekorn, Pehr Adolph: Lag- och Oeconomie- samt Allmänna BesvärsUtskotten ha icke rörande Skallgången föreslagit någon ändring uti de derom utfärdade För-

fattningar. Det är endast ett tillstyrkande af bifall till öfverenskommelsers träffande i de orter, der en annan och bättre anstalt dermed samt för odjurs utödande kan vidtagas, och hvilka i sådant fall böra af Konungens Befallningshafvande stadfästas för vinnande af efterlefnad. Det enda som synes förtjena någon uppmärksamhet är att folksamlingar till skallgångar kunde, enligt Utskottets tanka, utan Konungens Befallningshafvandes kännedom om tiden dertill, anställa; men följderna häraf tror jag icke förtjena särdeles uppmärksamhet, då tiden skall förut uppgifvas enär Skallgångarne företagas, och ett närmare bestämmande af hvad härvid bör iakttagas ofelbart kommer under pröfning, innan de tilläfventyrs ingående föreningar af Konungens Befallningshafvande i hvarje Län vinna stadfästelse.

Friherre Hjerta: Hvad Riksdagsmannen Wessing önskat och pretenderat, nämligen ibland annat betalning för Skallgång etc., tror jag, för min del, icke blir billigt, då skallgången har för ändamål att förjaga odjuren; och enär det har lyckats, är allmogen tillräckligen betald, som har sina kreatur fredade. Herr Landshöfdingen Ekorn har förenat sig med Riksdagsmannen Wessings tanka, att enär skallgång skulle tillställas, nödvändigt Konungens Befallningshafvande derom skulle averteras; men det

ta är ej något nytt; ty 1808 års Jagtförordning utvisar helt tydligt alla dessa artiklars egenskap och Jägmästarnes pligter; och enär Jägmästarne i Riket ej endast anse boställen som pensioner de innehafva, utan äfven lefva mera bevisligt för odjurens utrotande och det fredlysta Villebrådets skyddande, inkomma aldrig klagomål öfver Skallgångarnes onytta, heldst det finnes ställen och orter, der man uti ett Skall fått till och med nio vargar; men ÖfverJägmästaren skall då förstå sin sak samt hafva lust för yrket, dess underbetjening vara examinerad, och ej någon okunnig varelse af underbetjenter antagas, hvarpå så ofta de stora jagterne då skulle vinna. 1808 års Jagtförordning är åtmindstone, hvad Skallgångarne beträffar, ganska rigtig och tydlig, blott Jägmästaren den i alla dess delar förstår att efterlefva och verkställa.

Friherre Cederström, Rudolf: Jag får den äran att för Herr Baron Hjerta tillkännagifva att ÖfverHofJägmästaren Grefve Bunge icke är i tillfälle att här närvarande taga kunskap om detta ämne och besvara de gjorda anmärkningar, emedan han icke är Riksdagsman, utan lemnat mig sin fullmagt att företräda hans rätt; och hvad mig åter angår, hafva mina yrken varit andra än som gifvit mig anledning att förstå detta ämne.

Herr Mannerstam, Johan: Jag erkänner gerna att jag icke så väl som Herr Friherre Hjerta kan bedömma huru Jagt efter vargar och andra odjur bör anställas; men jag tror likväl att Utskottens förslag, uti hvilka jag äfven deltagit, icke äro så otjenliga som Herr Friherren tyckes finna. Utskotten hafva i allmänhet fästat sin uppmärksamhet derpå att i anstalter för odjurs utrotande likasom de flesta ordningar och föreskrifter i oeconomiska ämnen, sällan äro lika passande för alla orter i ett Land af så olika beskaffenhet som Sverige, och att följaktligen de allmänna skyldigheter som nu äro ålagde hela landet till anskaffande af jagtredskap, till verkställande af Skall och till inrättning af Luderplatser och Varggropar, kunna, efter hvarje Landsorts behof och locala förhållanden, Länsvis, Häradsvis eller Socknevis ändras genom öfverenskommelser, hvilka Konungens Befallningshafvande böra granska och fastställa. Jag är derföre af den tankan att då Konungens Befallningshafvande dessutom äger rättighet att i sådana fall förordna om nödvändiga åtgärder, ändamålet lika väl och ofta bättre kan vinnas på ett sätt förenligt med deras af odjurens utrotande undvikna skada, utan att Landets invånare betungas med underhåll af Jagtredskap och med andra inrättningar och kostnader på andra ställen än de, hvarest sådana nödvändigt erfordras.

Hans Excellence Herr Grefven och Landtmarskalken yttrade sig att detta ärende i alla fall ej vore annnat än ett önskningsmål

---

Herr Zibet, Ebbe Ludvig, anförde skriftligen:

Vid öfverläggningen om Expeditions-Utskottets föreslagna Expedition till Konungen, i frågan om tillökningarna uti Statssummorna för Kongl. Maj:t, Hennes Maj:t Drottningen och den Kongl. Prinsessan, deruti, i anseende till tiden hvarifrån dessa tillökningar skulle beräknas, 2 Stånd stadnat mot 2, förmärkte jag att Riderskapet och Adeln icke voro hugade för att denna fråga skulle dragas under Stora Nämndens afgörande.

ExpeditionsUtskottet hade väl, på eget bevåg, tagit till grund för Expeditionen Ridderskapets och Adelns samt BorgareStåndets gemensamma mening, och derigenom ingått uti en pröfnings- och domsrätt, som Utskottet ingalunda tillkommer.

Jag, för min del, skulle ock anse för högst obehagligt om saken kom till den ytterlighet att Ridderskapet och Adeln samt BorgareStåndet skulle emot de 2:ne andra Stånden, som deciderat denna fråga till Konungens och dess Familles förmon,

föra en motsatt talan, och är derför af samma tanka som Ridderskapet och Adeln då tyktes hysa, att composition vore bäst och Riksstånden värdigast.

Att förmå Prest- och BondeStånden att accedera till Ridderskapets och Adelns i frågan fattade beslut, är emot min öfvertygelse, och skulle jag anse för ovärdigt att plaidera emot Konungens och dess Familles interesse.

Till dessa tillökningars utgående ifrån innevarande års början, lära vara tillgångar, och det visar äfven en af Herr Hof-Intendenten Tham från Trycket utgifven brochure; men skulle Ridderskapet och Adeln samt BorgareStåndet, det oaktadt, häruti icke villja ingå, så då uti alla compositioner och förlikningar parterna merendels mötas och gå halfva vägen hvardera, vågar jag ödmjukast föreslå att dessa 2:ne Stånden, Ridderskapet och Adeln samt BorgareStåndet, föreslogo de 2:ne andra Prest- och BondeStånden, att dessa projecterade och bifallne tillökningar i så måtto för detta år kunde få beräknas, att de åtmindstone för de 6 återstående månaderna kunde få utgå.

Ridderskapet och Adeln, såsom det första Ståndet, hvilket Konungen alltid hedrat

med utmärkt nåd och ynnest, och hvilket Stånd ännu aldrig eftergifvit något af de andra RiksStånden uti underdånig kärlek och tillgifvenhet för Konungen och dess Familje, torde taga denna sak i ömt öfvervägande.

Om proposition härå anhåller jag ödmjukast. Jag tillägger att hvad jag haft den äran proponera icke bör kunna anses såsom en ny sak, utan är en följd af en redan afgjord, och har sammanhang dermed. RiksStånden hafva enhälligt beslutit tillökningar uti HofStatssummorna för Hans Maj:t Konungen, Drottningen och den Kongl. Prinsessan. Det är blott om tiden då dessa tillökningar skulle taga sin början, som RiksStånden ej kommit öfverens, utan 2 Stånd stadnat emot två; den frågan jag således nu väckt, går endast ut på verkställigheten af en redan upgjord och bifallen sak, och är ett ämne, hvilket efter min oförgripliga tanka, både kan och bör komma under ventilation.

Fråga om 3,000,000 R:d. försträckning till Götha Canalverk är yppad. Skulle tillgång för detta år vara dertill, finnes äfven säkert tillgänglige 55,000 R:d. för Konungen, 10,000 R:d. för Drottningen och 12,000 R:d. för Prinsessan, inalles 77,000 R:d., eller åtmindstone hälften af detta belopp som utgör 38,500 R:d.

Herr LandtMarskalken yttrade sig icke kunna föreslå Ridderskapet och Adeln att frångå sitt redan fattade beslut öfver detta ämne, efter det vore grundadt på Riksdags-Ordningen.

Herr Zibet: Sedan Eders Excellence och Höglofl. Ridderskapet och Adeln tyckts icke hafva något afseende på hvad jag i ödmjukhet anfört i frågan om tidens bestämmande till utgående af de, uti Kongl. Maj:ts, Drottningens och Prinsessans Statssummor, bevilljade tillökningar, och jag icke kan ändra den öfvertygelse jag fattat om billigheten och rättvisan af hvad jag ödmjukast föreslagit; anhåller jag ödmjukast få del af hela discussionen i detta ämne genom ProtocollsUtdrag, hvilket jag, lika med hvad förut varit practiseradt, ämnar låta trycka. Och underkastar jag mig gerna allmänhetens dom, om jag med uppsåt att bereda en jemkning och biläggning af de yppade stridigheterna RiksStånden imellan, i anseende till tiden, ifrån hvilken oftanämnde bifallne tillökningar skulle utgå, till detta mitt ödmjuka Anförande haft fog eller ofog.

Friherre Cederström, Jacob: Sedan den värda Ledamoten som nyss talade utbegärt till tryckning handlingarna i detta mål, och

dessa således komma till allmänhetens kännedom, utbeder jag mig få här tillägga en upplysning huru Riksdagsfrågor, öfver hvilka RiksStånden stadnat i skiljaktiga meningar, böra, enligt RiksdagsOrdningen behandlas. För att slutligen komma till Nämndens afgörande måtte ett Betänkande först, enligt 56 §. RegeringsFormen, vara bifallet eller afslaget utan tillsats eller förändring, eller ock, efter skedd återremiss, bifallet eller afslaget med eller utan förändring. Om, sedan detta lagligen föregått, RiksStåndens meningar äro skiljaktiga sins imellan, så måste hvart Stånds beslut, enligt 73 §. RiksdagsOrdningen, genom ProtocollsUtdrag remitteras till det Utskott som haft befattning med målet. Detta Utskott skall då till Riksens Ständer inlemna ett förslag till jemkning, hvaröfver Riksens Ständer sedermera besluta. Men skulle detta försök till jemkning aflöpa frugtlöst, då först uppkommer frågan om en Nämnd, hvilken tillkommer genom förstärkning af Ledamöterna i samma Utskott till 30 af hvart Stånd, hvilka, genom omröstning per capita, med Riksens Ständers rätt afgöra målet. Sådan är den ordning Grundlagarne föreskrifva; och det kan således icke vara formligt att individuer yrka hänvisning till Nämnd, om ej den förutgående Lagliga Ordningen är iakttagen:

En sådan begäran är af natur att icke af något Stånd kunna bifallas.

Härefter förföll denna öfverläggning.

Föredrogs å nyo och bifölls StatsUtskottets, den 7 Juli första gången upplästa, Betänkande i anledning af Hans Excellence Herr Grefve Ruuths ansökning om prolongation med afbetalningarna på de tvänne Lån som Hans Excellence uti RiksgäldsContoiret innehar.

Å nyo föredrogs StatsUtskottets, den 7 dennes på Bordet lagda, Utlåtande, i anledning af anmärkningar vid dess Betänkande angående anslag af medel till förlag vid tryckning af Historiska Samlingar.

Herr Adlerbeth, Jacob, anförde skriftligen:

I Höglofl. Ridderskapets och Adelns Plenum den 3 Juni hade jag äran framställa de skäl, på hvilka jag ansåg mig böra tillstyrka bifall å Lector Arenanders motion om anordnande af medel för att trycka en af framlidne Biskopen D:r Nordin gjord sam

ling af Skrifter och Handlingar, innefattande grundkällorna för Sveriges Historia.

Sedan Höglofl. StatsUtskottet, under den 30 Juni, tillkännagifvit att Kongl. Maj:t i Statsanslaget för Extra utgifter ägde erforderlig tillgång att, efter förutgången närmare pröfning af detta vetenskapliga Arbetets värde, dess utgifvande genom Trycket understödja, vågar jag hos Höglofl Ridderskapet och Adeln föreslå, att Riksens Ständer måtte förena sig i det beslut att, genom underdånig skrifvelse, hos Kongl. Maj:t anhålla det måtte, för i frågavarande ändamål, penningeunderstöd *företrädesvis* i Nåder blifva anordnadt. Endast genom ett sådant beslut anser jag Riksens Ständer kunna uttrycka ett dem värdigt nit för ett vetenskapligt, Fäderneslandet gagnande och hedrande, företag, samt derjemte ägna en skyldig tacksamhetsgärd åt den Furste, genom hvars frikostighet i fråga varande Historiska Samlingar, dem kunskapsälskande fremlingar ifrigt eftertraktat, blifvit inom Sverige bibehållna.

Om Herr Grefvens och LandtMarskalkens proposition härpå anhåller jag vördsammast.

Uppå gjord proposition blef Betänkandet bifallet med den af Herr Adlerbeth föreslagna tilläggning.

Upplästes ett ProtocollsUtdrag af den 7 Juli, från det Hedervärda BondeStåndet, med förmälan att Ståndet förehaft Lag- samt OeconomieUtskottens, den 4 Juli afgifna, Betänkande om en utvidgad Handels- och Näringsfrihet, och enhälligt bifallit det af Ridderskapets och Adelns samt BondeStåndets Ledamöter i Utskotten afgifna Utlåtande; med beslut derjemte, att som anledning vore att förmoda, det Högvördiga PrestStåndet och Vällofl. BorgareStåndet förblifva vid deras förut yttrade mening, och 2 Stånd således stadnade emot 2, så ville BondeStåndet inbjuda Ridderskapet och Adeln att, i nämnda händelse, förena sig med BondeStåndet om den åtgärd att, med öfverlemnande af Utskottens förenämnda Utlåtande, i egenskap af Ridderskapets och Adelns samt BondeStåndets underdåniga önskningar, hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om Dess Nådiga pröfning och beslut i målet.

Lades på Bordet.

Upplästes ett Memorial från BevillningsUtskottet af den 8 Juli, i anledning af Ridderskapets och Adelns, den 7 nästföregående, å nyo äskade särskildta Yttrande öfver ett af Friherre Anders Cederström afgifvet och den 11 Maj till Utskottet remitteradt Dictamen, innefattande förslag till

ett förbättradt Bevillningssätt. Bevillnings-Utskottet gifver, i anledning häraf, anvisning å dess redan i ämnet meddeldta Betänkande, hvaruti är upptaget att af de flera förekomna förslag till Bevillningen icke något varit af den beskaffenhet att det kunnat fästa dess uppmärksamhet till antagande. Utskottet anser sig likväl böra särskildt tillkännagifva, att då Friherre Cederströms först inlemnade Dictamen till Utskottet inkom, hade det redan i nära 2 månader förehaft Bevillningsfrågan, och följaktligen då äfven ansenligen avancerat med arbetet. Vid berörda Dictamen saknades dessutom den detail, med bifogade tabeller, som uti det sedermera, den 14 Juni, Utskottet tillhanda komna Bihang innefattas, då Utskottets Bevillningsförslag var till det hufvudsakliga färdigt: och, ehuru Utskottet ej kunnat undgå att erkänna Friherre Cederströms nitiska omtanka i ett ämne af så många delade olika interessen och af så mycken omfattning, för att i beskattningsvägen träffa det rätta och billiga, har Utskottet likväl funnit den framställda grunden, såsom alldeles ny, vara af sådan beskaffenhet, att den vida mer än hittills skett bör komma till allmän kännedom, innan dess användbarhet kunnat och bordt enskildt af Utskottet bedömas; och, då Friherre Cederström, i dess tryckta Bihang, sjelf benämner dess project, såsom ett Utkast, har det följaktligen ej kunnat anses vara något fullständigt förslag, som bort gifvas företräde framför det som Utskottet antagit, grundadt på en förut beprövad erfarenhet.

Friherre Cederström, Anders, inlemnade till Protocollet ett så lydande

Vördsamt Memorial:

Till följe af min, uti Höglofl. Ridderskapets och Adelns Pleno af den 7 dennes anförda önskan, blef, genom Ståndets ytterligare beslut, ett särskildt Yttrande öfver det af mig uppgjorda Bevillningsförslag Höglofl. BevillningsUtskottet affordradt; och tror jag mig vid Utskottets, i stöd af nämnda beslut, under den 8 dennes, afgifna Vördsamma Memorial blott böra anmärka: att ehuru smickrande en del af de deruti nyttjade ordasätt för mig personligen utfallit, (*en fördel, om den så bör kallas, hvilken ingalunda ingått i beräkning bland föremålen för mitt Arbete*) synes mig dock så väl Ståndet som jag ännu, efter nämnda Memorials erhållande, vara i lika saknad, som förut, af ett på skäl och grunder motiveradt Utlåtande öfver det i fråga satta förslaget, heldst Utskottets hänvisningsvis anförda, men af mig ingenstädes i dess Betänkande varseblefna ord "*Att af de flera förekomna förslag till Bevillningen icke något varit af den beskaffenhet att det kun-*

nat fästa dess uppmärksamhet till antagande' tyckes lika litet kunna göra anspråk på det för ämnet nödvändiga raisonnementsvärde, som de uttryck, hvilka redan af mig, jemte en dylik brist, äfven för ohöflighet blifvit anmärkta.

Härvid torde jag böra tillägga, i afseende på ordet Utkast, hvilket, efter Utskottets tanka, bort gifva anledning att anse mitt förslag för icke fullständigt, att detta ord, hvilket olyckligtvis infördt i sista stycket af sista sidan af mitt Arbete, och derstädes, ehuru origtigt af Utskottet fattadt, varit det enda af mitt Betänkande, som blifvit till skärskådande upptaget *(hvarför jag såsom Författare finner mig föranlåten att derüppå svara)* understundom af Auctorer, med blott vanlig grad af blygsamhet, kan komma att i texten inflyta, vid benämnandet af deras egna Arbeten, utan att de derföre trott deras stämma böra försvinna, helt och hållet ohördan, heldst inför ett Samfund, hvars Domsrätt, i följd af detsammas blotta egenskap af Utskott, alltid genom dess förhållande till Ståndet synes begränsad.

Utan likväl att söka framleta mig till det så till sägandes oförklarliga i Utskottets, genom effecten yttrade, föresats att, med åsidosättande af dess i tillbörlig aktning och hörsamhet för ett RiksStånd grundade pligt, villja undandraga sig afgifvandet af ett på pröfningsgrunder hvilande Utlåtande öfver det af mig gjorda förslag, och med skyldig öfvertygelse så väl om Ridderskapets och Adelns rätt att i detta ämne, efter hvad dem synes, göra och låta, som om möjligheten af de högre och mera omfattande åsigter, hvilka torde bjuda detta Riksmötes ej längre fördröjda upplösning, torde jag denna gång, heldre än att uppehålla en för göromålen dyrbar tid, böra fästa mig vid Utskottets yttrade mening om nödvändigheten af förslagets ytterligare befordran till allmän kännedom, hvilket jag äfven så mycket heldre gör, som en billig princip både för utgörandet och fördelningen af Riksbördorna synes mig lika mycket böra öfverensstämma med Landets önskan som den otvifvelaktigt är en af de rikaste källor till dess väl. Det är således i följd af denna min tanka, samt i stöd af BevillningsUtskottets Yttrande, att de af mig uppgifna grunder böra, för att till deras användbarhet bedömas, mera än hittills skett, komma till allmän kännedom, som jag vördsamt anhåller det anstalt måtte fogas att det af mig uppgifna Bevillningsförslag med dertill hörande Värderingsmetod, samt alla med ämnet gemenskap ägande Handlingar, så af ProtocollsUtdrag och Remisser som Höglofl. Be-

villningsUtskottets i afseende på detsamma hafda öfverläggningar och tagna beslut, må genom trycket till Allmänhetens kunskap komma, för att, efter ett sådant allmängörande, vid en framdeles inträffande Riksdag, kunna ytterligare blifva föremål för Riksens Ständers uppmärksamhet; hvarå jag får anhålla om Högvälborne Herr Grefvens och LandtMarskalkens Proposition; äfvensom att detta, med dertill hörande Handlingar, må de öfriga Stånden communiceras.

Grefve Mörner, Carl Stellan: Jag får den äran förklara att jag, för min del, instämmer uti det af Friherre Cederström till BevillningsUtskottet inlemnade förslag. Jag är öfvertygad att det förtjenar mycken uppmärksamhet, och tror att, om det blir allmänt kändt, har det visserligen nog värde, för att vid en annan Riksdag kunna antagas.

Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade att Utskottets Memorial, såsom första gången uppläst, skulle hvila, och proponerade för öfrigt den begärda communication, samt inbjudning till de andra Stånden att med Ridderskapet och Adeln sig förena om Tryckning af Friherre Cederströms förslag af de medel som till Riksdagsutgifterna äro anslagna.

Bifölls.

Å nyo föredrogs BevillningsUtskottets den 2 och 7 dennes på Bordet lagda Memorial om Allmänna Bevillningen.

Herr von Heyne, Georg, uppläste till Protocollet följande:

Under lifligt förklarande af den högaktning jag hyser för BevillningsUtskottets Ordförande äfvensom för dess öfriga medlemmar, och den tro jag har att redlighet och Fosterlandskänsla vägledt Utskottets öfverläggningar, anser jag mig dock pligtig att vid det nu inlemnade BevillningsUtskottets Betänkande yttra mina tankar, föranledda af min öfvertygelse och den kännedom jag, såsom mångårig Taxeringsman, haft tillfälle inhämta.

Jag delar icke Utskottets öfvertygelse att, utom ett enda förslag till Bevillning, alla de öfriga *saknat både plan och tanka samt billighet i princip,* så att de icke med alfvar syntes kunna sättas i fråga; hvilket generela — och jag vågar säga mindre granlaga — bedömande icke, efter min tanka, hvarken är rättvist eller uppmuntrande att för framtiden hoppas upplysande förslag, hvilka säkert äfven i detta ämne vid nästa Riksdag lära blifva nödvändiga, om vid denna det föreslagna skulle antagas. Lika litet delar jag Utskottets yttrade tanka att *den medborgerliga*

ande som till uppgifternas ofelbara rigtighet skulle hos en hvar förutsättas, *beklagligen hos mindsta delen kan förmodas.* Jag känner hvarken böjelse eller anledning att ur denna synpunkt betrakta Rikets medborgare, och kan derföre visst icke, för min del, bifalla principen för ett beskattningssätt som ålägger den gäldbundna att betala Bevillning både för sin förmögenhet och för sin gäld.

De skärpta föreskrifterna för Gäldenärs rätt att afdraga hvad han i Bevillning för fordringsägaren förskjutit, torde, i stället för Näringsidkarens förmon, verka en ännu större förlägenhet, och att Penningmannen drar sina capitaler från Näringarne, då andra förmonligare speculationer gifvas, der sådane afdrag icke behöfva fruktas.

I öfrigt äro föreskrifterna i detaillerna af det nu förevarande förslaget ojemförligt bättre än de uti 1812 års Bevillnings-Förordning. Men om det skulle äfven till dess, i synnerhet för Jordbrukaren tryckande, princip af pluraliteten antagas, anhåller jag vördsamt att, till förtydligande i några punkter, få göra följande anmärkningar.

I 4:de Art. 4:de §. 16 mom:t är Öfver-Ståthållaren ålagd att, som orden lyda, låta upprätta och infordra förteckningarne på

Brandförsäkrade Egendomar i Stockholm; Men *BrandförsäkringsContoiret bör åläggas att upprätta och Öfverståthållaren att infordra dessa förteckningar.*

I 4:de Art. 7:de §. 1:sta Mom:t är den skattskyldige ålagd, om han sig besvära vill, att på olika tider och ställen anföra besvär, särskildt öfver Debiteringen och särskildt öfver Taxeringen; men han bör få besvära sig hos PröfningsCommittéen öfver allt hvad DebetSedeln innehåller.

D:o D:o 4:de Mom:t: I stället för Kronofogde bör sättas vederbörande Uppbördsman; ty Kronofogde kan ej återbetala hvad som influtit i Städernas eller RegementsSkrifvares uppbörd.

5:te Art. 3:dje §. 2 Mom:t: Den befrielse från Bevillning, efter 2:dra Art., som blifvit tillerkänd Kronans och Statens jemte andra allmänna Byggnader, Verk och Inrättningar, bör icke kunna tillerkännas sådan Egendom som under enskild mans rätt tillhörer Kyrkor eller Städer af Hus eller Jord, då desse blott till Kassorna gifva revenue, men ej till Fattig- eller Scholhus begagnas, och hvilket bör tydligen utsättas.

Slutligen får jag förklara, att ehuru Utskottet, på sista sidan af Betänkandet, yt-

trat det vara Riksens Ständer *mest värdigt* att icke frånträda 1812 års Beskattningsprincip, tror jag densamma icke lemnat annan erfarenhet än att den, under det den tryckte Näringsidkaren hårdast, inbragte en summa vida öfver behofvet eller hvad Staten påräknat. Och hoppas jag att af de som mig känna icke anses ledd hvarken af *Nyhetsbegär, enskildt interesse* eller *främmande afsigter*, ehuru jag har en annan öfvertygelse om Beskattningssättet än Utskottet i dess Betänkande antagit.

Herr Gahn af Colquhoun, Carl Pontus, hade inlemnat ett så lydande

Ödmjukt Memorial:

Uti den af Kongl. Maj't, uppå Riksens Högl. Ständers underdåniga hemställning, under den 23 Januari 1770, utfärdade Nådiga förklaring öfver 1752 års BoställsOrdning förordnas, i 8:de §., att HusesynsContoiret, under Kongl. KrigsCollegium, i anseende till dess med den då inrättade MilitieBoställsCassan, utvidgade befattning, skulle för sin aflöning i everldliga tider vara skyddad och undantagen från alla slags Bevillningar och gravationer, under hvad namn de vara måge; och som, jemte det Högstberörde Kongl. Förordning ännu är till allmän efterrättelse gällande, Riksens

Högl. Ständer, vid alla ifrån samma tid intills nu sig åtagna Bevillningar, denna förmon för Contoiret aldrig återkallat; hvaraf dess helgd och bibehållande synes mig orygglig, heldst som vederbörande Embets- och Tjenstemän i förlitan derpå sina innehafvande sysslor emottagit, men denna omständighet uti det uppgifna Bevillningsprojectet alldeles saknas, så hemställer jag i ödmjukhet om icke, till desto mera tydlighet för vederbörande vid de skeende Taxeringar, HusesynsContoirets aflöning må upptagas ibland dem som äro berättigade till befrielse från Bevillning; och får jag derföre hos Eders Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken samt Högl. Ridderskapet och Adeln i ödmjukhet anhålla att detta Memorial må, jemte Bevillningsprojectet, till BevillningsUtskottet blifva remitteradt.

Herr Marcks von Würtemberg, Nils Wilhelm, hade inlemnat till Protocollet följande

Ödmjukaste Memorial:

Med erkännande af den omsorg BevillningsUtskottet i allmänhet haft ospard för en billigare reglering af den blifvande Bevillningen, torde mig likväl tillåtas, hvad förslaget angår till Bevillning å krut, der-

vid få göra den anmärkning, som jag hoppas Höglofl. Ridderskapet och Adeln skall gilla:

Utskottet har väl behagat ifrån 16 sk. till 12 sk. per Centner nedsätta omförmälda Bevillning. Om för denna åtgärd jag icke bör vara otacksam, hade jag dock önskat att Utskottet, i likhet med hvad af mig, genom förut afgifvet Memorial, blifvit yrkadt, denna utkyld blifvit stipulerad till 6 sk.

Denna önskan är icke obillig, såsom grundande sig derpå att just för det innehafvaren af Fliseryd krutbruk, enligt sitt med Kongl. Maj:t och Kronan, år 1814, ingångna Contract om kruttillverkningen, icke komme att erlägga större Bevillning än 6 sk. per Centner, så skulle deremot Kongl. Maj:t och Kronan icke betala högre summa för hvarje Centner förfärdigadt och proberadt krut än 5 R:d.

Det är i anledning häraf jag vågar anhålla det afseende måtte göras å förenämnda Contracts vilkor, imellan Kongl. Maj:t och Kronan samt innehafvaren af Fliseryd Krutbruk; och att, såsom följd af detta vilkor, Bevillningen å Krutet måtte till dess rätta belopp 6 sk. Centnern rättas;

hvarigenom

hvarigenom den obehagligheten undanrödjes att besvära Kongl. Maj:t med underdånig anhållan om så stor tillökning i betalningen för Krutet, som blefve svarande emot hvad Riksens Höglofl. Ständer högre i Bevillning derföre kunde fastställa än Contractet med Kongl. Maj:t och Kronan i bokstafven bestämmer.

Herr Spaldencreutz, Arvid, uppläste följande:

Som jag redan under öfverläggningarne inom Riksens Ständers BevillningsUtskott, såsom Utskottets Ledamot, varit af motsatt tanka med större delen af dess öfriga medlemmar, nödgas jag nu äfven inför Eders Excellence och Höglofl. Ridderskapet och Adeln förklara att jag alltid kommer att hysa samma motsatta öfvertygelse i afseende på de af Utskottets pluralitet antagna Bevillningsgrunder. Herr Stallmästaren von Törne har på sanna och rättvisa grunder upgjort ett Bevillningsförslag, som nu på samma gång blifvit underkastadt Ridderskapets och Adelns beprofvande. Utskottet har i sitt blomsterrika Betänkande öfver detsamma fällt det gynnande omdömet, att det grundar sig på en *rättvis* princip, en förtjenst som Betänkandet på intet ställe tillagt det med Betänkandet åtföljande,

jande, af Utskottets pluralitet antagna Bevillnings-förslaget. För denna rättvisa får jag, såsom varande af samma öfvertygelse med Herr Stallmästaren von Törne, högtidligt förklara min erkänsla; men jag anser mig skyldig att lika högtidligt varna för det, i min tanka, origtiga och förvillande i de reflexioner, som i Betänkandet finnas gjorda emot Herr Stallmästaren von Törnes förslag och i synnerhet öfver de Calculer, hvarpå författaren grundat sin uträkning. Det vore för vidlöftigt att härom gå i en fullständig detail; om som denna fullständighet, både i detailler och bevis, finnes i de discussioner, som utgöra de Protocolls Utdrag från BevillningsUtskottet som till Ridderskapet och Adeln blifvit öfverlemnade, så nödgas jag dit hänvisa hvarje opartisk och för sakens rättvisa och vigt nitälskande medborgare. Jag har intet hopp att kunna verka något för en återremiss i afseende på Bevillnings-grunderna, och hvilken äfven skulle vara utan ändamål, sedan 3:ne Stånd redan lära hafva bifallit de af Utskottet föreslagna grunder; men jag har ansett mig skyldig att, för min egen tillfredsställelse, härmedelst högtidligt reservera mig, under hjertlig önskan att Nationen ej alltför snart blir satt i nödvändighet att förändra hvad som nu blir antaget, sedan följderna ej svarat emot uträkningen, utan åstadkommit

en villervalla och skada, som då ej mera kan hjelpas, och för hvilka det under närvarande Riksmöte, mera än annars, varit vår strängaste pligt att förvara oss.

Friherre Staël von Hollstein, Corfitz Ludvig: Sedan grunderna till Bevillningen redan af 3 Stånd äro antagna, vore det egentligen blott en onödig tidspillan att göra anmärkningar dervid, då, ehuru grundade de än voro, de icke verkade någon ändring; men modification i det speciella är ännu ämne för discussion: min uppmärksamhet har derföre blifvit fäst dervid att Utskottet stadgat de 2:ne sistförflutna årens värde och egendomspris till Norme vid Taxeringen å Landtegendom: detta var just det mest felaktiga uti 1812 års Bevillnings-Förordning, Det var bestämdt föreskrifvet att de köp, som sedan nya Förordningen voro afslutade, skulle lända till grund för Taxation, icke allenast för den köparen, utan derefter skulle också andras egendom kunna jemföras. Man känner huru orimligt egendomar stegrats, vida öfver deras värde; huru olika köpsummor kunna blifva genom conditionerna, om betalningen emot renta får innestå längre tid, eller köpskillingen skall erläggas genast eller ock på ganska kort tid. Många olika meningar hafva derigenom uppstått vid UppskattningsCommitteerna, då Alternativ varit lemnadt till en o-

lika Taxering, och derigenom härleder sig till stor del den klagan att man blifvit på många ställen öfver höfvan beskattad. Att ytterligare bestyrka det rigtiga uti det hvad jag anfört, vill jag åberopa mig hvad här för några dagar sedan blef anfördt, att, i Östergöthland, ett hemman för par år sedan blifvit försåldt för 15,000 R:d., hvilket köparen sedermera icke kunde betala, förmodligen derför att han sjelf icke ägde penningar och icke kunde förmå någon Capitalist att låna sig penningar att betala en egendom som han köpt öfver sitt ägande värde; den vardt sedan såld på Auction för 4000 R:d.; — efter hvilken grund skall en sådan egendom Taxeras? Månne efter hvad han gällde för par år sedan?

Herr von Schantz, Ifvar Fredrik Gabriel: Min tid har ej medgifvit att, såsom jag önskat, granska Utskottets Bevillnings-Förslag. Jag har derföre måst åtnöja mig att endast genomögna detsamma, hvarvid jag funnit anledning till anmärkning emot förslaget af 10 procents Bevillning af Fidei-Commisser. Jag känner allt för väl den allmänna tanka, hvilken allt sedan 1809 varit rådande, att lägga alla hinder för Fidei-Commiss-stiftelser. Om denna princip vill jag nu ej yttra mig, såsom ej egentligen hörande till Bevillningsfrågan; — men om man vill, med säkerhet, påräkna någon förmon för Kronan genom sådana stiftelser, måste man göra det så att ändamålet kan vinnas. Förgäfves lär man villja föreställa sig en Landtegendom i Riket af den productiva beskaffenhet att den afkastar inom ett år 10 procent. En ganska fattig person kan erhålla ett FideiCommiss: han saknar egna medel till Bevillningsprocentens afbördande; och måste således antingen upplåna dem eller derför sätta borgen; äfven detta kan blifva för honom omöjligt; ty om han dör innan han af egendomens afkastning hunnit, jemte sitt eget uppehälle, inbringa Bevillningsbeloppet med renta derå, så kommer antingen hans borgenär eller hans löftesman att dervid blifva lidande; och med föutseende häraf skall det blifva en fattig FideiCommissarie omöjligt att komma i åtnjutande af en förmon som en anhörig eller gynnande vän velat honom tillägga. Vill man derföre, med afseende å Statens behof, pålägga honom en så dryg afgift, som mindst medtager 2 års revenue, så vågar jag såsom lämpligare föreslå att i 5 år erlägges 2 procents Bevillning af Egendomens värde, hvarför borgen vid bevakningen kunde ställas. På detta sätt kan denna Bevillning komma att åtfölja Jorden och ej personen, samt således blifva möjlig att påräkna.

Vid en annan omständighet af BevillningsFörslaget har jag äfven fästat mig —

den nämligen: att man i allmänna Bevillningen inblandat Landttullsersättningen. Då denna ersättning vid 1810 års Riksdag bestamdes, vill jag erinra mig att en större del deraf fördeltes på Städerna och en mindre del på Landet. Genom denna föreslagna fördelning tror jag förhållandet blifva tvärtom, så att Landet får vidkännas det mesta, och deruti förmodar jag Höglofl. Ridderskapets och Adelns mening ej vara att ingå. Det är troligen de olika principer för denna afgifts reparterande imellan städernas invånare och klagomålen deröfver, som föranledt till den nu föreslagna utväg för repartitionen. Mer än mången annan känner jag de olika grunder som i detta ämne varit rådande, samt att Handlande, Fabriqueurer, Handtverkare och Näringsidkare sökt hvälfva denna afgift, på Städernas icke trafikerande invånare, så att denna afgift, som har sin grund i consumtion, hårdast drabbat dem hvilka, snart sagdt, lefva för dagen, och ej dem som af Landtullarnes indragning hämta den mesta båtnad. Detta torde behöfva rättelse; men den bör ske på annat sätt än den nu föreslagna fördelningen, hvilken ej förbättrar, om ej försämrar förhållandet.

Friherre Cederström, Anders: Jag får till alla delar förena mig med Friherre Staël, blott med det tillägg, att då Bevillnings-Utskottet, med uteslutande af den progressiva och öfverflödsafgiften, i det stället på-

lagt hvarje Bevillnings-R:d. 6 sk., har detta deras förslag derigenom blifvit jemt upp 6 sk. på hvarje Bevillnings-R:d. obilligare än 1812 års, för alla Landets invånare, hvilka en öfverflods- och progressiv afgift ej kunde träffa.

Herr von Heyne: I 1812 års BevillningsFörordning nämnes, att Taxeringsmännen skola hafva Köp- eller Fastebrefven på de sist skedda köpen, jemte flera upplysningar, till rättelse för värderingen af Egendom; men i en efterföljande §. säges att vid all värdering af Jord skall hafvas afseende på Jordmonens beskaffenhet, afsättningstillfälle m. m. — dock så att intet hemman värderas under hvad det, efter Taxeringsmännens samvetsgranna bedömande, skulle kunna kosta, om fråga vore om dess försäljning. I Jönköpings Län och äfven i Östergöthland följdes denna sista princip, utan afseende på de högre köpsummor, som genom locala omständigheter af flera köpare erlagts.

Grefve Gyllenborg, Johan Henning, anförde skriftligen: Om det Bevillningsproject, som nu ifrån BevillningsUtskottet är afgifvet, blifvit lika provisoriskt framstäldt för 2:ne månader sedan, som nu, hade man ägt rådrum till granskning af flera förslag, och icke, som nu, vid Riksdagens förestå-

ende slut, varit inskränkt blott till föreslående af jemkningar i hvad Höglofl. BevillningsUtskottet likasom till efterlefnad föreskrifvit. Men innan jag, till vinnande af jemkningar i Utskottets Betänkande, framställer några anmärkningar, torde det tillåtas mig vid Utskottets behandlingssätt af dit remitterade Memorial följande erinra.

Flere, jemte mig, hafva gjort mera eller mindre detaillerade Bevillningsprojecter, som ifrån RiksStånden blifvit till BevillningsUtskottet remitterade: och då, i öfverensstämmelse med ett på RiksdagsOrdningen grundadt öfligt bruk, alla Utskott besvara dit remitterade motioner; hade jag så mycket mera väntat att BevillningsUtskottet skulle iakttaga ett sådant förhållande, som det synes att rådrum dertill icke saknats. Det är sant att BevillningsUtskottet icke ägt att föreslå grunder för Bevillningen; men det har derföre icke varit Utskottet betaget att pröfva och ogilla de grunder, som Riksdagsmän föreslagit, och, med anförande af skälen dertill, besvara derom gjorda motioner, och om orsaken till uppskof dermed varit en följd af Utskottets sysselsättning med de mindre bevillningarne, som icke behöfva afbida någon bestämd tid, till föreslående, nämligen: Bränvins,-Post-,ChartæSigillatæ och Sjötullsafgifterna, hvilka sistnämnde, 2:ne Riksdagar ovidrörde, vid

närvarande förhållande, otvifvelaktigt i Utskottet föranledt till granlagare och vidlöftigare öfverläggningar, synes Utskottet derföre icke hafva saknat tid och varit berättigadt till vägran af partiel pröfning och bedömmande af hvarje Riksdagsmans motion, genom det beqvämliga förklarande i Betänkandet, att alla motioner om Bevillning voro genom Betänkandet besvarade. Förgäfves skulle jag nu yrka andra Bevillningsgrunder, då det afgifna BevillningsBetänkandet, vid Riksdagens sista dagar, oundvikligen måste tjena till BeskattningsLag för några år; men, hvad Betänkandet angår, då jag i detsamma återfinner samma hufvudgrunder och, nästan ordagrant, samma Reglementariska föreskrifter som i nu gällande Bevillningsstadga, kan jag icke undgå att, med åberopande af hvad jag till Höglofl. Ridderskapets och Adelns Protocoll den 3 Augusti 1812 anfört, de samma nu åter bestrida. Jag hade trott, att då skillnaden imellan hvad efter 2:dra Artikeln, eller i afseende på förmögenhet och tjenst, i Bevillning utgått efter 1800 och 1812 årens Bevillningsstadgar, varit mindre betydligt, man skulle kunnat nalkas den enklare Taxeringsmethod som jag vid Riksdagens början föreslog, hvilken med allmänt godkännande i flera år begagnades, och hvarigenom en rättvisare beskattning då i en Taxerings instance bereddes än nu, genom

3 gånger så många Taxerings-instancer och 3 gånger så många edgångar. Ägare af fast egendom på Landet blifva nu alltid att beklaga, så länge den principen blifver gällande, att värderingar efter Hemman skola uppgöras, och de likväl sakna geometriska chartor att upplysa Hemmanens förhållanden. Godtycke och slumpen skall ofta bestämma Hemmansvärdet efter den äfven så löjliga som för Hemmansägaren äfventyrliga föreskrift, att Taxeringsmannen skall på sin ed bestämma värdet å ett Hemman, beläget stundom flera mil från hans hemvist, och hvarom han ej äger eller kan erhålla någon kännedom. Det olämpliga i denna Beskattningsgrund visar sig ytterligare i nu varande och förmodligen länge blifvande skiljaktiga förhållanden, i anseende till Hemmans värde i olika provinser, heldst då BevillningsUtskottet föreslagit en fortsättning af den origtiga princip, att köp å Hemman i orten skola blifva ledning till bestämmande af Hemmansvärden i allmänhet, följden deraf skall blifva den att Hemmanen i de bästa och bördigaste provinser skola länge blifva ganska lågt värderade, i jemförelse till andra sämre provinser, emedan de olyckliga verkningarne af Disconternas granskap ha i synnerhet träffat Hemmansägare i de bördigaste provinserna, der Hemmanen rättligen äga ett större värde, som der visar sig i Penningförlägenheten, och nedsatt Hemmanen under rätta värdet, och under Hemmansvärdet i andra sämre Provinser. I anledning af allt detta föreslås den förändring i Utskottets Betänkande att till ledning för bestämmande af ett Hemmansvärde må tagas, jemte Köpebref, nämligen å samma Hemman, Geometriska Chartor, Kronotionde-beräkning, företeende Gårdsräkningar, och andra om Hemmans förhållanden pålitliga upplysningar; äfven som att det stadgande i Betänkandet, att nämligen *Hemmansägaren anses skyldig uppgifva sitt omdöme om Hemmanets värde*, måtte utgå, såsom alldeles olämpligt och utan allt ändamål. Då ägaren meddelt sina uppgifter om Hemmanet eller Egendomen, har han uppfyllt sitt åliggande i afseende på sin fördel, och åsättande af ett presumtift värde skulle föranleda till en fortsättning af de obehagliga följderna af 1810 och 1812 årens Taxeringssätt, att man å ena sidan möjligen blottställdes för en dementi på sin uppgift, och å den andra Taxeringsmännen kunde sättas i nödvändighet att begå en ohöflighet emot Jordägaren, genom gissningen att hans uppgift ej borde godkännas. Sedan nu gällande grunder för bestämmande af Hemmans värde bibehållas, anser jag Hemmansägaren icke, genom den föreslagna Bevillningsstadgan, tillkomma annan fördel, än i lika förhållande till andra skattskyldiga, till någon

del nedsatt Bevillning; men då det varit medgifvet att den nu gällande varit för Hemmansägaren mera betungande än andra, kommer, vid saknad ändring i värderingsgrunderna, ett lika förhållande att fortfara genom föreskriften att Hemman skola värderas och verkställigheten är öfverlemnad åt godtycke och slumpen, som aldrig kan förekommas. Jag erkänner Utskottets möda och sorgfällighet att förbättra nu gällande Bevillningsstadga; men då de föreslagna hufvudgrunderna äro de samma som nu gälla, befarar jag att olägenheterna, i synnerhet för Hemmansägare, blifva enahanda, och oaktadt Utskottets yttrade nitfulla bemödande att i synnerhet för Jordbrukare lätta Bevillningsbördan, kan jag likväl icke inse att den blifvit särdeles lättad, eller att Hemmansägaren i jemförelse med andra ägare af fast Egendom njuter någon lindring. Värderingsgrunden å Hemman är väl en procent nedsatt, eller ifrån 5 till 4 procent; men samma nedsättning är medgifven för all fast Egendom, Bruk, Qvarnar, Stadsegendomar m. m. — Således ingen partiel ynnest för Jordbrukaren bevilljad: och då Bevillningssumman i allmänhet kunde och borde nedsättas, blifver denna nedsättning en följd deraf och icke till särskild förmon för Hemmansbrukaren, hvilken, med afseende å dess ringare behållning, sedan alla Hemmans ålagde partiella onera afgå, rättligen bör njuta en ytterligare nedsättning af en procent, eller till 3 procent af Hemmansvärdet, för att komma i någorlunda jemnt förhållande, i Beskattningen, till annan förmögenhet. Det är Hemmansägares betungande i flera vägar som under förflutna år haft större inflytande till dess vanmagt än andra orsaker: och utan en tillfyllestgörande lindring deri skall vanmagten otvifvelaktigt fortfara. Utskottet synes äfven dela denna öfvertygelse i det yttrande, *att Bevillningsbördan varit till den grad tung för ägare till större egendom, att hans undergång, om den ännu ett år fått fortfara, icke kunnat afböjas*; och då Utskottet lärer inse att nedsättningen af denna procent så mycket mindre frälsar Hemmansägaren från undergång, som vid fallande värde å dess producter tillgångarne till utskylders afbördande inskränkas åtmindstone i ett lika förhållande, torde af Utskottet vara så mycket mera att förvänta en nedsättning af värderingsgrunden för Hemman allena till 3 procent, som Utskottet ansett, i dess Betänkande, *att den lindring tillgångarne medgåfvo, borde först och främst komma Jordbrukaren till godo.* Den föreslagna nedsättningen af Hemmansvärdet till 3 procent kunde icke verkställas utan någon nedsättning af Bevillningssumman: och förslag derom har jag till Höglofl. Ridderskapet och Adeln framställt, då fråga förevar om

Bevillningssummans bestämmande, som torde äfven BevillningsUtskottet meddelas, då jag härmed det samma förnyar: varandes detta förslag nu så mycket mera verkställbart som, genom liquiden af Utländska skulden, den derför beräknade rentan kommer att i StatsUtskottets calculer utgå. Hvad de i BevillningsUtskottets Betänkande bestämda afgifter angår, får jag deröfver, så vidt vid en flygtig läsning jag rättligen fattat Utskottets mening, och under förbehåll af rättighet till ytterligare anmärkningar, jag följande yttrande nu afgifva:

Vid 2:a Artikeln förekommer: 1:o Afgiften för Rusttjenstmarker; — och får dervid förnya mitt yttrande vid 1812 års Riksdag, att så lämplig denna Beskattningstitel kunde vara efter 1800 års Beskattningsgrunder, så olämplig är den då Beskattningen utgår ifrån inkomster eller förmögenhet, då någon afgift, som skiljer sig från Hemmansvärdet eller inkomsten, icke bör äga rum; 2:o Synes särskild afgift för arrendatorer och brukare af andras Hemman icke böra äga rum, då ägaren betalar full afgift för Hemmansvärdet, heldst deraf uppstår den följd, att en större beskattning utgår af ett Hemman som icke innehafves af ägaren, än det han sjelf brukar, som motverkar det ändamål att, så vidt möjligt är, befordra Arrendecontracter för längre tid, än annor mans egendom; 3:o Skyldigheten att, efter beräkningen af ett bestämdt Hemmantal, betala Inspectors-, Fogde- eller Rättare-afgifter, lärer äfven vara bibehållen, då likväl den Egendomsägare, som hvarken har råd eller böjelse att lemna ifrån sig förvaltningen af sin egendom, icke rimligen borde betala afgift för en tjensteman, som han hvarken har eller behöfver; 4:o Arbetskarlar i Stockholm, Götheborg och större Städer borde betala dubbel afgift emot hvad är föreslaget, heldst de icke någon årstid sakna en uppdrifven daglön: och både genom författningar och förhöjd Bevillning af arbetsfolk i Städerna borde man söka förekomma den tilltagande inflyttningen ifrån Landet till Städer, der daglönerna äro dyrare, och hvarigenom Hemmansbrukare, i förlägenhet om tjenstfolk, blifva föranlåtna att för tjenstfolk medgifva ganska betungande lön-ilkor. I 5 Mom. står: att för Rotefriheten bör betalas 12 R:d.; jag tror deremot att detta tål tillökning, och att, med afseende derpå att vanligen en Soldatrote utgöres af högst 2 Mantal, hvarje Mantal borde betala hälften af den Vacance-afgift, som i orten erlägges för en Soldat-vacance; 5:o Anmärkes att capitalisten, efter Bevillningsförslaget, undkommer Bevillning, samt att det föreslagna correctiv i de flesta fall lättligen il-

luderas: Att capitaler, vederbörligen beskattade, skulle betydligen öka Bevillningstillgångarne, ligger i öppen dag: och de under förflutna tider lätt vunna Capitaler i Handelsväg, böra väl i Bevillning gifva något skadestånd för vunna fördelar på allmän bekostnad: Det lärer väl icke kunna anses lämpligt att, i närvarande epok, ägaren af tunnor guld betalar lika med dagakarlen: och ehuru svårigheterna som möta vid capitalistens beskattning medgives, äger likväl den erinran rum, att med tillämpning af föreskrifterna till utgörande af förmögenhets-afgiften till realisation, en betydlig afgift af förmögenheten i capitaler kunde erhållas. I 2 Art. föreskrifves, att sådana som resa att sälja och byta hästar, betala hufvudmännen 20 R:d. och medföljande qvinfolk 5 R:d., hvarvid jag får yttra den önskan att denna stroph måtte alldeles utgå, och att ej någon i sådant ändamål må med pass förses, såsom i flera afseenden beredande olägenheter, och i synnerhet för Landtmannen. Hvad 3 Art., kallad Fyllnadsafgift, till ersättning för Bränvinsconsumtion och LandtullsBevillning angår, så synes consumtionsafgiftens flyttning ifrån personer till egendom icke vara det rätta, äfvensom att derigenom Landttullsersättning kommer egentligen att utgöras af dem som äga egendom, men icke af dem, som innehafva

hafva Hemman och rätteligen borde derföre ansvara, äfven då alla derifrån äro befriade, som icke innehafva Lön till 300 Rd:rs belopp, derigenom uppkommer det skiljaktiga förhållande att en kammarjungfru, som icke super Bränvin, kommer först att betala 18 sk. efter 1 §. i 3 Art. och sedan 8 sk. efter 2 §. i samma Art., då deremot alla Löntagande Embets- och Tjenstemän med mindre Lön än 300 R:d, fastän de supa Bränvin, betala alls intet hvarken efter 2 eller 3 Art., då någon mindre afgift efter båda dessa Artiklar torde varit lämplig. Hvad Reglementariska föreskrifterna i 5 Art. angår, så, emedan de äro bibehållna, får jag till vidlöftighets undvikande åberopa hvad jag den 3 Augusti 1812 deremot anfört, och som jag anhåller Utskottet behagade taga i benäget öfvervägande.

Friherre Staël von Hollstein: Med Herr Marcks von Würtemberg conformerar jag mig hvad Bevillningen för kruttillverkningen angår: Den är af Utskottet bestämd till dubbelt belopp emot hvad andra betala. För att icke uppehålla tiden med uppläsandet af ett Memorial jag i detta ämne författat, anhåller jag få samma till Utskottet remittera

Ridd. o. Ad. Prot. 75. 76.

Hvad Herr von Heyne yttrat, anser jag icke såsom någon vederläggning utan snarare såsom en bekräftelse af hvad jag sagt, att Beskattningen skett olika; genom de alternativer som blifvit lemnade å ena sidan ha Taxeringsmännen varit bundne genom sin gågna ed, att efter samvete och bästa förstånd dela bördan lika; och å andra sidan hafva de haft en föreskrift att efter de öfverdrifna priserna på egendomar taxera egendomarna vida öfver värdet. Detta har verkat olika meningar och beslut. En bestämd grund, och inga alternativer, torde derför vara nödvändig framdeles.

Vördsamt Memorial:

Att bevillja till Statens behof, är folkets skyldighet. Att fördela detta onus i en efter förmögenheten afpassad proportion är BevillningsUtskottets pligt, sedan Riksens Ständer bestämt summan och fastställt en viss grundsats till rättelse. Denna grunsats är redan gifven: Att Femtedelen af behållen inkomst bör i Bevillning erläggas — det vill säga: 20:de penningen. Till utrönande af denna 5:tedel af behållna inkomster, är Taxation af synbara förmögenheten en nödvändighet, och kan icke annorlunda än genom UppskattningsCommiteer verkställas. Helt annorlunda är förhållandet med

den Beskattning som är personelle, och kan genom Mantalslängder utrönas, samt sådana varuartiklar hvars belopp från särskilda Autoriteter blifva uppgifna, och af Riksens Ständer sjelfva immediate blifva taxerade. Till denna sednare Klass hörer Bevillningen å Kruttillverkningen i Riket. Krutbruksägare hafva med Kronan ingått Contracter om betalningen för det krut som tillverkas åt Kronan, derföre betingat sig en arbetslön som blott lemnar på sin höjd 2 Rd:rs behållen inkomst per Centner. 6 sk. Bevillning, som utgör ungefärligen 20 penningen af inkomsten, eller detsamma som andra betala, är bestämd i Contractet; frågas nu: Huru kan BevillningsUtskottet då med skäl föreslå 12 sk., som gör 10 à 12 penningen samt jemt beskatta Krutbruksägaren dubbelt högre än andra Rikets invånare? Den som äger 1000 R:d erlägger 50 R:d i Bevillning; men en Krutbruksägare med lika inkomst betalar 100. Detta kan omöjligen härröra af annat skäl än det att Höglofl. BevillningsUtskottet icke så noga känner förhållandet med Krutbruken; hvarför jag anhåller, det Utskottet måtte få den föreskrift att icke beskatta Krutbruksägare i annan proportion än andra medborgare, samt derjemte hafva afseende derå att helgden af ingångna Contracter icke rubbas, emedan man med ett sådant gifvet prejudicat ej vet hvar det slutligen stannar. Om Ut-

skottet skulle sakna tillförlitlig upplysning, så torde, på sätt Riksens Stånder äga att få sådan af publika autoriteterna, den samma från KrigsCollegium kunna erhållas. Om återremiss, med denna anmärkning, anhålles vördsamligen.

Herr Munck af Rosenschöld, Eberhard: Sedan 3 Stånd redan antagit BevillningsUtskottets Betänkande, så kan väl vårt Stånd icke genom sitt beslut åstadkomma dess förkastande; Men Ståndet kan genom sitt beslut för nationen ådagalägga sin känsla för rättvisa och billighet i fördelningen af Beskattningsbördorna. Jag var den första som föreslog vid Riksdagen 1800 den progressiva principen i Beskattning och dess utgående af behållen inkomst. Nuvarande Landshöfdinge Hjerta var då den enda som gjorde mig den äran och conformerade sig med mig. Men vid 1809 års Riksdag, som jag bevistade, blef denna princip lagd till grund för Bevillningen. Som bekant utgick icke den då beräknade Bevillningssumman till fullo; men felet låg ej i principen utan i verkställigheten, och det bristfälliga häri hade lätt kunnat genom några jemkningar afhjelpas, vid följande Riksdagen 1812. I stället antog man då synbar förmögenhet som grunden för Bevillningen, dock med bibehållande af progressiva afgiften, och införde tillika en capitationsafgift, som redan

förut var stadgad, under namn af Mantalspenningar. Man tog således, 1812, till grund för Bevillningen 2:ne motsatta principer, nämligen: Progressiva afgiften, som i synnerhet drabbade den som äger största synbara förmögenheten; och Capitationsafgiften, som i synnerhet var tryckande för de fattigare arbetande Klasserna. Så rättvis och billig progressiva afgiften var på verklig eller behållen förmögenhet, likaså orättvis var den på synbar. Det var dock ännu 1812 icke så orimligt att lägga Bevillningen i synnerhet på synbar förmögenhet; ty då voro ännu dess ägare, i allmänhet, de bäst lottade medborgare, emedan till dess hade den synbara förmögenheten stigit beständigt i värde, och de fleste hade derigenom en betydlig behållen vinst samt åtmindstone en ökad credit, för att få låna penningar till Bevillningens utgörande. Men nu, i en tid då synbar förmögenhet mindskats i värde och Rörelsecapitalet gått från dess innehafvare till dem, hvars förmögenhet ej är så synbar; i en sådan tid, säger jag, hade man ej väntat att Bevillningen hufvudsakligen skulle läggas på dem som sakna penningtillgångar till dess utgörande, och deremot i sjelfva verket föga eller alls icke skulle drabba dem, i hvars händer det ännu inom landet återstående Rörelsecapitalet finnes. Den 1812 antagna princip för en sådan Bevillning har sjelf mycket bidragit till svårighe-

ten att använda den. Jag förmodar att hufvudskälet för samma orättvisa princips antagande äfven denna gång har sin grund i den större lätthet den erbjuder vid Taxeringen och i Bevillningssummans säkrare utgående än efter den 1809 antagna princip. Summan har sedan 1812 gått säkert men dock med svårighet ut; men härefter skall den, kan hända, omöjligen gå ut, åtmindstone icke i penningar. Framtiden skall visa om icke, fast det är lättare för vederbörande att taxera efter 1812 än efter 1809 års Bevillningsgrund, det nu skall blifva ännu svårare — ja omöjligt att uttaga Bevillningen. Då således den antagna principen 1812 var blott orättvis, men ej ännu så svår att verkställa, blir den nu grym och kanhända omöjlig i verkställigheten. Vid Bevillningens fördelning måste man väl ej blott göra afseende på lättheten att beräkna den, utan äfven, och ännu mer, på de skattdragandes verkliga förmögenhetstillstånd. Jag anser derför Herr Stallmästaren Törnes förslag, i de hufvudsakligaste delar, vara det rätta, och föreslår återremiss af BevillningsUtskottets Betänkande.

Herr von Heyne: Med Friherre Staël förenar jag mig uti den förklaring att blott en enda princip bör antagas och föreskrifvas vid all Jordvärdering, nämligen Jordens eller Egendomens verkliga värde, då dess fördelar till revenue blifvit beräknade.

Herr af Klinteberg, Wilhelm, anmälde ett så lydande skriftligt Dictamen:

Då de mot Bevillningsförslaget förekomna anmärkningar otvifvelaktigt föranleda återremiss till BevillningsUtskottet, anser jag mig böra göra reservation i anseende till det, genom BevillningsUtskottets pluralitet, projecterade sätt till erläggande af Bränvins consumtionsafgiften, hvilken i stället att följa personen åt, såsom vanligt varit och med sakens natur synes förenligt, blifvit tillagd Allmänna Bevillningen, för att utgå med vissa procent å densamma beräknad.

Till denna anmärkning föranledes jag i synerhet af det missnöje, Hedervärda BondeStåndet redan låtit bemärka mot den af BevillningsUtskottet antagna grund för Tullersättningens utgörande, heldst derest berörde afgift äfven skulle utgå efter samma grund som för Bränvins consumtionsafgiften är antagen, den skulle blifva oskäligt tryckande i synnerhet för dem som med en hög Bevillning betungas, ehuru dessa afgifter med hvarannan ej äga någon gemenskap, och följaktligen icke böra efter lika och enahanda grund bestämmas. Detta förklarar sig ganska tydligt i resultatet: Den som, t. ex., för sig och 4 personer erlagt, à 12 sk. personen, tillsammans En R:d. för